

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANONİM ŞİRKETLERDE TASFİYE İŞLEMLERİ

Şakir BOZAK

Danışman
Doç. Dr. Özge KARAEĞE

İZMİR – 2018

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANONİM ŞİRKETLERDE TASFİYE İŞLEMLERİ

Şakir BOZAK

Danışman
Yard. Doç. Dr. Özge KARAEGE

İZMİR – 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi “**Anonim Şirketlerde Tasfiye İşlemleri**” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

TS EN ISO
9001:2015

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

TEZ/PROJE SINAVI TUTANAK FORMU

Dok. No: FR/604/21

İlk Yayın Tar.: 03.10.2017

Rev. No/Tar.: 00/..

Sayfa 1 / 1

GÖNDEREN : T.C. F.M.E. Anabilim Dalı Başkanlığı
GÖNDERİLEN : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalımız Yüksek Lisans / Doktora Programı öğrencisi ... Fabir DÖZAK ... ile ilgili Tez/Proje Sınav Tutanağı aşağıdadır.

Tarih: 5.2.2018
Sayı :

Prof. Dr. Hayrettin ... Anabilim Dalı Başkanı

İmza

SINAV TUTANAĞI

Tez/Proje Sınav Jürimiz tarafından incelenen ... Anonim Şirketlerde Tasfiye İşlemleri ... başlıklı yüksek lisans / doktora tezi ile ilgili olarak jürimiz 5.2.2018 tarihinde toplanmış ve adı geçen öğrenciyi Tez/Proje Sınavına tabi tutmuştur. Sınav sonucunda adayın tezi hakkında ~~OYÇOKLUĞU~~/OYBİRLİĞİ ile aşağıdaki karar verilmiştir.

KABUL

Kabul Edilen Yüksek Lisans / Doktora tezi:

- i) Bilime yenilik getirmiştir
ii) Yeni bir bilimsel yöntem geliştirmiştir
iii) Bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulamıştır
iv) Uygulama yapmıştır (sadece Yüksek Lisansta geçerlidir)

RED

DÜZELTME *

Tez Sınav Jürisi	Unvanı ve Adı Soyadı
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Özge KARAEĞE
Üye	Doç. Dr. Özge AYAN
Üye	Yrd. Doç. Dr. Rozal MİRRAHI
Üye	
Üye	

Eki : Tez Değerlendirme Formu (Her bir jüri için).

* Tez sınavında düzeltme kararı verilmesi halinde jüri tarafından öngörülen düzeltmelere ilişkin bir jüri raporu eklenmelidir. Düzeltmeler için Ek süre her defasında en fazla yüksek lisans öğrencileri için 3 ay, doktora öğrencileri için 6 aydır.

ÖNSÖZ

Tarihten günümüze, her ne kadar istene bir sonuç olmasa da birçok anonim şirket için kaçınılmaz bir sonuç olan infisah, fesih ve buna bağı olarak ortaya çıkan tasfiye işlemleri ticari hayatın korunması, paydaşların korunması ve alacaklıların korunması için bir hukuki süreç gözetilerek yapılmalıdır.

Yapılan tez çalışmamızda Türk Ticaret Kanunu hükümleri dikkate alınarak bu süreç açıklanmaya çalışılmış ve TFRS kapsamında yapılması gereken defter kayıtlarına ilişkin bir örnek uygulama konularak pekiştirilmek istenmiştir.

Proje konunun belirlenmesinden projenin tamamlanmasına kadar geçen süreçte değerli bilgileriyle yol gösteren danışmanım Doç. Dr. Özge KARAEGE'ye özellikle teşekkür ederim. Bunun yanında yüksek lisansa başlamamda ve bitirmemde daima yanımda olan eşim Sergün ESER BOZAK'A teşekkür ederim. Değerli bilgileriyle beni aydınlatan değerli hocalarım Prof. Dr. Hayrettin USUL'e ve Prof. Dr. Nezih Metin Özmutaf'a teşekkür ederim.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ANONİM ŞİRKETLERDE TASFİYE İŞLEMLERİ

Şakir BOZAK

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Programı

Küresel krizler, işletmelerin belirlenen amaca ulaşamaması, paydaşlar arasındaki çıkar çatışması, yöneticilerin basiretsizliği ve benzeri durumlar anonim şirketlerin başarısızlıklarını doğurmaktadır. Başarısız olan anonim şirketlerin TTK'nin hükümleri çerçevesinde tasfiyeye gitmeleri tasfiyenin gereklerinden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anonim şirketlerin tasfiyesini gerektiren durumların ortaya çıkması durumunda yapılması gereken işlemler çalışmamızda bölümler halinde incelenmiştir. Tez çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Tez çalışmamız bölümler itibariyle şu şekilde hazırlanmıştır:

Birinci bölümde, anonim şirket kavramı tanımlanmış ve unsurları açıklanmıştır.

İkinci bölümde, anonim şirketin tasfiyesini gerektiren durumlar açıklanmış ve bu durumların ortaya çıkmasının şirketin hukuki durumuna etkileri vurgulanmıştır.

Üçüncü bölümde, TTK çerçevesinde tasfiyeye girildiğinde yapılması gereken işlemler belirtilmiş ve işlemler tek tek açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde, TFRS/ TMS'ye uygun bir uygulama örneği verilmiş ve yevmiye kayıtları yapılarak örnek açıklanmıştır.

ABSTRACT

Master Thesis

LIQUIDATION PROCEDURES IN JOINT STOCK COMPANIES

Şakir BOZAK

Izmir Katip Çelebi University

Social Sciences Institute

Department of Business Administration

Master's Program

The global crises, the inability of enterprises to reach the determined goal, the conflict of interests between the stakeholders, the inconsistency of the managers and the like, cause the failure of joint-stock companies. It is one of the requirements of the liquidation of joint stock companies that are unsuccessful to go to liquidation under the provisions of the TTK' As a result, I am confronted.

The transactions that have to be done in case the emergence of conditions that require the liquidation of joint stock companies have been examined in chapters. Our thesis study consists of four parts. Our thesis work is prepared in chapters as follows :

In the first chapter, the concept of incorporated company is defined and its elements are explained.

In the second part, it explained m s situation requiring the liquidation of the company's joint-stock company and the emergence of this situation the effects on the legal situation are emphasized.

In the third part, when TTK frame liquidation entered specified operations to be performed and processes are described individually.

In the fourth chapter, an application example conforming to TFRS / TMS is given and the sample is explained by making journal entries.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
YEMİN METNİ	iv
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR	xii
TABLolar VE ŞEKİLLER	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
1. ANONİM ŞİRKET KAVRAMI VE UNSURLARI	2
1.1. GENEL OLARAK	2
1.1.1. Anonim Şirket Kavramı.....	3
1.1.2. Anonim Şirketin Unsurları	3
1.1.2.1. Amaç ve Konu	3
1.1.2.2. Ortak Sayısı.....	4
1.1.2.3. Ticaret Unvanı	5
1.1.2.4. Sermaye ve Sermaye Türleri.....	6
1.1.2.5. Tüzel Kişilik.....	7
1.1.2.6. Sorumluluk.....	8
1.1.3. Anonim Şirketteki Temel İlkeler.....	8
1.1.3.1. Eşit İşlem İlkesi.....	9
1.1.3.2. Şirkete Karşı Borçlanma Yasağı ilkesi	10
1.1.3.3. Çoğunluk İlkesi.....	10
1.1.3.4. Haklarından Sermaye Payı Oranında Yararlanılması	12
1.1.3.5. Mal Varlığının Korunması İlkesi	12
1.1.3.6. Yabancı Bir Mal Varlığını İşletme İlkesi.....	13
1.1.3.7. Dışarıdan Denetleme İlkesi.....	13
1.1.3.8. Devletin Denetimi İlkesi	14
1.1.3.9. Kamuyu Aydınlatma / Şeffaflık ilkesi	15
1.1.3.10. Kurumsal Yönetim.....	16
1.1.3.11. Emredici Hükümler İlkesi.....	17
İKİNCİ BÖLÜM	19
2. ANONİM ŞİRKETİN TASFİYESİNİ GEREKTİREN DURUMLAR VE TASFİYENİN HUKUKİ DURUMA ETKİLERİ	19
2.1. İNFİSAH VE FESİH KAVRAMLARI.....	19

2.2.	ANONİM ŞİRKETİN SONA ERMESİ.....	21
2.2.1.	Sona Ermeyi Gerektiren Haller	22
2.2.1.1.	Sona Ermeyi Gerektiren Genel Haller	22
2.2.1.1.1.	Sürenin Sona Ermesi	22
2.2.1.1.2.	İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkansız Hale Gelmesi	23
2.2.1.1.3.	Sözleşme Hükümü.....	24
2.2.1.1.4.	Genel Kurul Kararı.....	24
2.2.1.1.5.	İflasına Karar Verilmesi	25
2.2.1.1.6.	Kanunlarda Sayılan Diğer Hallerde	26
2.2.1.1.6.1.	Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunmak	27
2.2.1.1.6.2.	Esas sermayenin üçte ikisinin kaybedilmesi	27
2.2.1.1.6.3.	Anonim şirketin birleşmesi veya bölünmesi	28
2.2.1.1.6.4.	Kuruluşta eksiklik	29
2.2.1.1.6.5.	Şirketin Tabiiyetinin Değişmesi.....	30
2.2.1.2.	Sona Ermeyi Gerektiren Özel Haller	30
2.2.1.2.1.	Organların Eksikliği	30
2.2.1.2.2.	Haklı Nedenlerle Fesih.....	32
2.2.2.	Sona Ermenin Tescil Ve İlanı.....	34
2.2.3.	Sona Ermenin Sonucu	35
2.3.	TASFİYE HALİNİN ANONİM ŞİRKETİN HUKUKİ DURUMUNA ETKİSİ	36
2.3.1.	Şirketin Tüzel Kişiliğine Etkisi	36
2.3.2.	Genel Kurulun Görev ve Yetkilerine Etkisi	37
2.3.3.	Yönetim Kurulu Görev ve Yetkilerine Etkisi.....	38
2.3.4.	Ortakların Haklarına Etkisi.....	39
	ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	42
3.	ANONİM ŞİRKETLERDE TASFİYE İŞLEMLERİ	42
3.1.	TASFİYE KAVRAMI	42
3.2.	TASFİYE İŞLEMLERİ.....	43
3.2.1.	Tasfiye Memurları	44
3.2.1.1.	Tasfiye Memurlarının Atanması	45
3.2.1.1.1.	Esas Sözleşme ile Atama.....	45
3.2.1.1.2.	Genel Kurul Kararı ile Atama	46
3.2.1.1.3.	Mahkeme Kararı ile Atama	47
3.2.1.1.4.	Yasal Olarak Görevin Yüklenilmesi ile Atama.....	49
3.2.1.2.	Tasfiye Memurlarının Tescil ve İlanı	49
3.2.2.	Tasfiye Memurlarının Sorumlulukları.....	49

3.2.2.1.	Tasfiye Memurlarının TTK'den Doğan Sorumluluğu	50
3.2.2.2.	Tasfiye Memurlarının VUK'dan Doğan Sorumluluğu	52
3.2.2.3.	Tasfiye Memurlarının AATUHK'dan Doğan Sorumluluğu	53
3.2.2.4.	Tasfiye Memurlarının KVK'dan Doğan Sorumluluğu	54
3.2.3.	Tasfiye Memurlarının Azil ve İstifası	56
3.3.	TASFİYE MEMURUNUN GÖREVLERİ	58
3.3.1.	Tasfiye Başlangıç Envanterinin ve Bilançosunun Düzenlenmesi	59
3.3.1.1.	Tasfiye Başlangıç Envanteri ve Bilançosunun Değerleme İşlemleri.....	61
3.3.1.2.	Tasfiye Başlangıç Bilançosunun Genel Kurul Tarafından Onaylanması	64
3.3.2.	şirketin Mal, Belge ve Defterlerine El Konulması.....	65
3.3.3.	şirket Alacaklılarına Çağrıda Bulunulması.....	66
3.3.3.1.	Alacaklılara Yapılacak Çağrının şekli.....	67
3.3.3.2.	Çağrı Yapılması Gereken Alacaklılar	68
3.3.3.3.	Çağrının Zamanı	70
3.3.3.4.	Alacaklıların Korunmasına Yönelik Tedbirler	70
3.3.3.4.1.	Bankaya Depo Edilmesi Gereken Alacaklar	72
3.3.3.4.2.	Notere Depo Edilmesi Gereken Alacaklar	74
3.3.4.	Ortaklığın Süregelen İşlerinin Tamamlanması.....	76
3.3.5.	Tasfiye Sırasında Yeni İşlemler Yapılması	77
3.3.6.	Alacakların Tahsil Edilmesi	78
3.3.7.	Henüz ödenmemiş pay bedellerinin tahsili.....	80
3.3.8.	Ortaklığın Aktiflerinin Paraya Çevrilmesi	82
3.3.8.1.	Varlıkların Pazarlık Suretiyle Satılması.....	83
3.3.8.2.	Önemli Miktarda Aktifin Toptan Satılması	84
3.3.9.	şirket Nakitlerinin Bankaya Yatırılması	87
3.3.10.	Diğer Tasfiye İşleri	88
3.3.11.	Tasfiye Sırasında Finansal Tablolar.....	89
3.3.11.1.	Yıl Sonu Finansal Tabloların Düzenlenmesi	90
3.3.11.2.	Tasfiye Sonu Kesin Bilançosunun Düzenlenmesi	91
3.3.12.	Tasfiye Sonucu Dağıtma.....	92
3.3.12.1.	Tasfiye Bakiyesi Hakkı.....	93
3.3.12.2.	Tasfiye Bakiyesi Üzerindeki Hakkın Sınırlandırılması	95
3.3.12.3.	Tasfiye Bakiyesi Üzerindeki Hakkın Kaldırılması	96
3.3.12.4.	Dağıtılacak Tasfiye Bakiyesinin Belirlenmesi.....	96
3.3.12.5.	Tasfiye Payının Hesaplanmasında Kullanılacak Ölçü.....	96
3.3.12.6.	Tasfiye Bakiyesinin Dağıtım şartları.....	99
3.3.12.7.	Tasfiye Bakiyesi Üzerindeki Hak Sahipleri ve Davet Edilmesi	100

3.3.12.8.	Tasfiye Bakiyesinin Dağıtımının Şekli	102
3.3.12.9.	Zamanaşımı	103
3.3.13.	Defterlerin Saklanması ve Pay Sahiplerinin İnceleme Hakkı	103
3.3.13.1.	Defterlerin Saklanması	103
3.3.13.2.	Pay Sahiplerinin İnceleme Hakkı	106
3.3.14.	Tasfiyenin Sona Ermesi ve Şirket Kaydının Ticaret Sicilinden Silinmesi	107
3.3.14.1.	Tasfiyenin Sona Ermesi	107
3.3.14.2.	Ticaret Unvanının Ticaret Sicilinden Silinmesi	108
3.4.	TTK Geçici 7. Madde	110
	DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	113
4.	TMS / TFRS'YE GÖRE TASFİYE UYGULAMASI ÖRNEĞİ	113
4.1.	ÖRNEK UYGULAMA	113
4.1.1.	ENVANTER İŞLEMLERİ	113
4.1.1.1.	Nakit ve Benzeri Varlıklar	114
4.1.1.2.	Ticari Alacaklar	114
4.1.1.3.	Stoklar	116
4.1.1.4.	Diğer Dönen Varlıklar	117
4.1.1.5.	Uzun Vadeli Ticari Alacaklar	117
4.1.1.6.	Maddi Duran Varlıklar	118
4.1.1.7.	Kısa Vadeli Borçlanmalar	118
4.1.1.8.	Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısmı	118
4.1.1.9.	Ticari Borçlar	119
4.1.1.10.	Ödenecek Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler	120
4.1.1.11.	Çalışanlara Sağlanacak Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar	120
4.1.1.12.	Uzun Vadeli Borçlanmalar	121
4.1.1.13.	Uzun Vadeli Ticari Borçlar	121
4.1.1.14.	Özkaynaklar	122
4.1.2.	Tasfiye Başlangıç Bilançosu	122
4.1.3.	Tasfiye İşlemlerinin Kayıtları	124
	SONUÇ VE ÖNERİLER	132
	KAYNAKÇA	136

KISALTMALAR

AATUHK= **6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Hakkındaki Kanun**'dur. (RG. T. 21.07.1953. S. 8469).

AET= Avrupa Ekonomik Topluluğu

AKR= Adalet Komisyonu Raporu (RG. T. 09.11.2005. S. B.02.0.KKG.0.10/101-1078/4903)

BK= **6098 sayılı Borçlar Kanunu** (RG. T. 11.01.2011. S. 27836).

C= Kupon ödemesi

dn.= Dipnot

Ed = Editör

ETTK = **6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu** (RG. T. 09.07.1956. S. 9353).

FV= Vadeli değer

GVK = Gelir Vergisi Kanunu (RG. T. 10.06.2003. S, 25134)

HS.= Hesabı

İ= Iskonto oranı

İİK= **2004 sayılı İcra İflas Kanunu** (RG. T. 09.06.1932. S, 2128).

İK= **4857 sayılı İş Kanunu**'dur. (RG. T. 10.06.2003. S, 25134).

KVK= **5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu** (RG. T. 21.06.2006. S. 26205).

md. = Madde

MEB= Milli Eğitim Bakanlığı

NBD = Net Bugünkü değer (Uzun vadeli alacaklar ve borçlar için)

prg.= Paragraf

PV= Net Bugünkü değer (kısa vadeli alacaklar ve borçlar için)

SPK= **6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu** (RG. T. 30.12.2012, S. 28513).

SPKu= Sermaye Piyasası Kurulu

T= Süre

TDK= **Türk Dil Kurumu**

TFRS= Türkiye Finansal Raporlama Standartları

TMK= **4722 sayılı Türk Medeni Kanunu** (RG. T. 08.12.2001, S. 24607).

TMS/TFRS= **Türkiye Muhasebe Standartları/ Türkiye Finansal Raporlama Standartları**

Bu kavramlar, finansal raporlamaya ilişkin kavramsal çerçeve tebliği ile tanımlanmıştır Bu tebliğe göre 31/12/2005 tarihinden sonra düzenlenecek finansal tablolara bu ilkeler uygulanacaktır. Bugün yürürlükte olan tebliğ; 209 sıra nolu Tebliğ, (RG. T. 27.01.2011. S. 27828).

TMS= Türkiye Muhasebe Standartları

TSY= 28541 sayılı Ticaret Sicil Yönetmeliği (RG. T. 27.01.2013. S. 2012/4093).

TTK = **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu** (RG. T. 14.02.2011. S. 27846).

VUK= **213 sayılı Vergi Usul Kanunu'** (RG. T. 10.01.1961. S. 10703).

TABLolar VE ŞEKİLLER

Tablo 1: Alıcı Listesi

Tablo 2: Alacaklar ve Gerçek Değerleri

Tablo 3: Alacak Senetlerinin Listesi

Tablo 4: Alacaklar ve Gerçek Değerleri

Tablo 5: Alacak Senetlerinin Listesi

Tablo 6: Alacaklar ve Gerçek Değerleri

Tablo 7: Maddi Duran Varlık Dökümü

Tablo 8: Alıcı Listesi

Tablo 9: Senetsiz Borçlar ve Gerçek Değerleri

Tablo 10: Borç Senetleri listesi

Tablo 11: Borç Senetleri ve Gerçek Değerleri

Tablo 12: Borç Senetlerinin Listesi

Tablo 13: Senetli Borçlar ve Gerçek Değerleri

Tablo 14: Tasfiye Başlangıç Bilançosu

Tablo 15: Tasfiye Sonu Bilançosu

GİRİŞ

6762 sayılı Türk Ticaret Kanununda anonim şirketlerin infisahı ve tasfiyesi ETTK m. 434 ile 449 arasında hüküm altına alınmış ETTK m. 450 ile tasfiye ile atıfta bulunulan kollektif şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlerinin anonim şirketin tasfiyesine de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerin tasfiyesinde kollektif şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlere atıf yönteminden vazgeçilmiş ve anonim şirketin tasfiyesi ile ilgili hükümler ayrı ayrı hüküm altına alınmıştır.

6102 sayılı kanun hazırlanırken Yargıtay'ın yıllardır süregelen uygulamaları dikkate alınarak kanun hükmü haline getirilmiştir. Bunun yanında ETTK hükümlerinin bir kısmı aynen alınmış bir kısmı ise güncellenerek hüküm altına alınmıştır.

TTK m. 529 ile TTK m. 548 arasında düzenlenen anonim şirketin tasfiyesine ilişkin hükümler özellikle şirketin hemen ticari hayattan çekilmesine müsaade etmemektedir. Tasfiye işlemlerinin belli bir prosedür çerçevesinde yapılması gerekmektedir. Bu prosedür ile anonim şirketin paydaşlarının ve alacaklılarının hakları korunmaya çalışılmakta ve tasfiye işlemlerinin hızlı ve hakkaniyetli bir şekilde yapılması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Tasfiye haline giren bir anonim şirketin tüm varlıkları hukuk kuralları çerçevesinde para çevrilmekte, anonim şirketin tüm borçları diğer kanunlarda göz önüne alınarak ödenmektedir. Hatta borçlar ödenirken sadece bilinen ve başvuran alacaklıların borçları ödenmemekte, diğer alacaklıların alacakları da güvence altına alınmaktadır. Tüm bu iş ve işlemler tasfiye memurlarınca yerine getirildikten sonra kalan mal varlığı ve tasfiye sırasında oluşan bir kar var ise bu kar ortaklara kanun ve sözleşme hükümlerinin emrettiği şekilde dağıtılmaktadır.

Bütün bu dağıtım işleri sona erdikten sonra artık anonim şirketin hukuki varlığı şirketin tüzel kişiliğinin ticaret sicilinden silinmesi ile sona ermektedir. Bu çalışmamızda anonim şirketlerin tasfiyesi kanun hükümleri çerçevesinde incelenecek ve TFRS kapsamında yapılması gereken yevmiye kayıtları yapılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ANONİM ŞİRKET KAVRAMI VE UNSURLARI

1.1. GENEL OLARAK

Osmanlıdan günümüze bir araştırma yapılır ise ilk Ticaret Kanunumuz 1850 yılında “Kanunname-i Ticaret” adıyla yürürlüğe giren kanundur. Bu kanun Napolyon tarafından yürürlüğe konan “Code de Commerce”nin birinci ve üçüncü kitaplarının Türkçeye çevirisi ile meydana getirilmiştir. Bu kanuna dayanılarak özellikle Osmanlı’da sanayi ve ticaret şirketlerinin kurulduğu dönem olan 18. Yüzyılın ikinci yarısında birçok anonim şirket kurulmuştur. Osmanlı Bankası ve Ziraat Bankası bu kuruluşlar arasında sayılabilir. Kısaca şeriat hükümlerinin hüküm sürdüğü bir dönemde bu kanun sayesinde birçok anonim şirket kurulmuştur¹.

İkinci Ticaret Kanunumuz ise cumhuriyet döneminde yürürlüğe giren ilk ticaret kanunudur. Bu kanun 1926 yılında 865 sayılı ile yürürlüğe giren “Kanun-ı Ticaret” tir. Kanun şeriat hükümlerine son veren Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girmesinden sonra kabul edildiği için Osmanlı döneminde çıkan kanuna göre daha geniş bir uygulama imkânı bulmuştur.² Bu kanunun ikinci kitabı olan ticaret şirketleri bölümünün dördüncü faslında anonim şirketlerle ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Bu fasıl m. 276 ile başlayıp, m. 466 ile son bulmaktadır. Ayrıca bu fasıl toplam dokuz kısımdan oluşmaktadır.³

Üçüncü Ticaret Kanunumuz 1956 yılında 6762 sayılı ile yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu’dur (ETTK⁴). Kanunun ikinci kitabı ticaret şirketleri başlığını taşımaktadır. Bu kitapta da dördüncü fasıl anonim şirketlere ayrılmıştır. Bu fasıl m. 269 ile başlayıp m. 474 ile son bulmaktadır. Ayrıca sekiz kısımdan ibarettir.⁵

Dördüncü Ticaret Kanunumuz 2011 yılında 6102 sayılı ile yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu’dur (TTK⁶). 6102 sayılı Kanunun da ikinci kitabı ticaret şirketlerine ayrılmıştır. Bu kitabın dördüncü kısmı anonim şirketlere ayrılmıştır. Bu kısım m.329 ile başlayıp m. 563 ile son bulmaktadır. Bu kısım toplam on iki bölümden oluşmaktadır. Tezimizin konusu olan anonim şirketin sona ermesi ve tasfiyesi konusu onuncu bölümde hüküm altına alınmıştır⁷.

¹ Barış SİPAHİ, İsmail KÜÇÜK, 2011, **Türk Ticaret Kanunları ve Muhasebenin Gelişimine Etkilerinin 160 Yıllık Öyküsü**, Mufitad Dergisi, sayı: 1, s.181-184

² SİPAHİ,KÜÇÜK, s. 181

³ 865 sayılı Kanun-ı Ticaret , Cilt : 22, Sayı : 406, Resmi Gazete 26/05/1926

⁴ Çalışmamızda ETTK ile kastımız, **6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu**’dur. (RG. T. 09.07.1956. S. 9353).

⁵ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Tertip : 3, Cilt : 37, Sayı : 9353, Resmi Gazete 09/07/1956

⁶ Çalışmamızda TTK ile kastımız, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu**’dur. (RG. T. 14.02.2011. S. 27846).

⁷ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Tertip : 5, Cilt : 50, Sayı : 27846, Resmi Gazete 14/2/2011

1.1.1. Anonim Şirket Kavramı

Anonim şirket kavramı öncelikle TTK ile tanımlanmıştır. TTK m.329/1’ye göre; Anonim şirket, “Sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir”. Yine mezkûr maddenin ikinci fıkrası ile ortakların sorumluluğu hüküm altına alınmıştır. “Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur”.

TTK’yi bir bütün olarak ele alan doktrine göre ise; “Anonim şirket, Kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç için⁸ bir ticaret unvanı ile⁹ en az bir kişi tarafından¹⁰ kurulabilen; sermayesi belli ve paylara bölünmüş ve borçlarından dolayı yalnız malvarlıkları ile sorumlu olan¹¹; pay sahipleri ise sadece taahhüt ettikleri sermaye ile şirkete karşı sorumlu oldukları¹², tüzel kişiliğe haiz¹³ şirkete denir”¹⁴.

1.1.2. Anonim Şirketin Unsurları

Anonim şirketlerin unsurlarını belirlerken yukarıda yaptığımız tanımlardan yola çıkacağız. Tanımlar dikkate alındığında anonim şirketin unsurları olarak; amaç ve konu, ortak sayısı, ticaret unvanı, sermayesi ve türleri, tüzel kişiliği ve ortakların ve şirketin sorumluluğu belli başlı unsurlar olarak ele alınabilir.

1.1.2.1. Amaç ve Konu

TTK m. 331 hükmüne göre, “Anonim şirketler, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilir”. Ayrıca TTK m. 16/1 hükmüne¹⁵ göre anonim şirketler tacir sıfatına sahiptir. Bu özellikleri dolayısıyla anonim şirketler ticari şekilde işletilen teşekküllerdir. Her ticari nitelik taşıyan şirket gibi anonim şirketin de amacının kazanç elde etmek ve elde edilen kazancı ortakları arasında dağıtmaktır. Kanun metninden de

⁸ TTK m. 331/1 - Anonim şirketler, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilir.

⁹ TTK m. 18/1 – Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür.

¹⁰ TTK m.338 /1 - Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır. 330 uncu hükmü saklıdır.

¹¹ TTK m.329/1 - Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir.

¹² TTK m. 329/2 - Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.

¹³ TTK m. 355/1 - Şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır.

¹⁴ Ömer KORKUT, **Anonim Şirkete Giriş, Kuruluş ve Temel İlkeler, Ticaret Hukuku II**, (Ed. Sami KARAHAAN, Hülya GÖKTEPE), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2013, s.6.

¹⁵ TTK m. 16/1- Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar.

anlaşıldığı üzere bu kazancı elde etmek için kanunen yasaklanmamış her türlü iktisadi amaç için kurulabilirler¹⁶.

TTK m.339/2-b'ye göre, anonim şirketin konusunun şirket sözleşmesinde esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde işletme konusunun yer alması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Ancak şirket esas sözleşmesinde şirketin konusunun belirtilmesi Ultra Vires¹⁷ ilkesi TTK'ye alınmadığı için anonim şirketin hak ehliyeti açısından önemli değildir. Sözleşmede şirketin konusunun yer alması yönetim kurulu üyelerinin pay sahipleri ve şirket tüzel kişiliği karşısındaki sorumluluğunun tespiti açısından önemlidir¹⁸. TTK m. 43/1 hükmüne göre de, anonim şirketin ticaret unvanında şirketin konusunun yer alması zorunludur.

1.1.2.2. Ortak Sayısı

ETTK hükümleri dikkate alındığında anonim şirket kurulabilmesi için en az beş kurucu ortak gerektiği¹⁹ ve ortak sayısı beşin altına düştüğü halde ise şirketin tasfiyesinin gerektiği²⁰ konuları hüküm altına alınmıştır²¹.

Mülga kanundaki bu hükümlere karşılık 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile artık bir kişi ile anonim şirket kurmak mümkün hale gelmiştir. TTK m.338/1 hükmü, “Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır” şeklinde kaleme alınmıştır. Madde hükmünde açıkça anonim şirketlerin kurulabilmesi için en az bir ortak olması gerektiği vurgulanmıştır. Ancak madde hükmünde “330 uncu madde hükmü saklıdır” ibaresi yer almaktadır. Bu ibare özel kanunlara tabi anonim şirketler için yer almaktadır.

Anonim şirket kanun hükmünden de açıkça anlaşıldığı üzere tek ortaklı veya çok ortaklı olarak kurulabilir. Bu noktada TTK 338/2 çok ortaklı olarak kurulan bir anonim şirketin ortak sayısının bire düşmesi halinde bunun yedi gün içinde şirketin bağlı bulunduğu

¹⁶ Oğuz İMREGÜN, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 9.baskı, Gür-Ay Matbaası, İSTANBUL,1991, s. 266.

¹⁷ Ultra vires (yetki aşımı): TTK bağlamında, şirketin, sözleşmesinde yazılı işletme konularıyla bağlı olması, işletme konuları dışında yaptığı işlemlerin şirketi bağlamamasına denir.

¹⁸ Zekeriya ARI, **Anonim Şirketin Organizasyonu, Ticaret Hukuku II**, (Ed. Sami KARAHAN, Hülya GÖKTEPE), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2013, s.7

¹⁹ ETTK m. 277 – Bir anonim şirketin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucunun bulunması şarttır.

²⁰ ETTK m. 435 - Şirketin tescilinden sonra hakiki pay sahiplerinin sayısı beşten aşağıya düşer veya şirketin kanunen lüzumlu organlarından biri mevcut olmaz yahut umumi heyet toplanamazsa, pay sahiplerinden veya şirket alacaklılarından birinin yahut Ticaret Vekaletinin talebi üzerine, mahkeme şirketin durumunu kanuna uygun hale ifrağ için münasip bir müddet tayin eder ve buna rağmen durum düzeltilmezse şirketin feshine karar verir.

²¹ İMREGÜN, s. 269

ticaret siline tescil edilmesi ve ticaret sicil gazetesinde ilan edilmesi gerektiğini hüküm altına almıştır²².

Anonim şirketlerde en az ortak sayısı ile ilgili bir hüküm olmasına rağmen en çok ortak sayısı sınırlandırılmamıştır²³. Bunun yanında ortak sayısı beş yüzü aşan şirketlerin SPK²⁴,ya göre halka açık ortaklık olacakları (SPK m.16/1) ve SPK hükümlerine tabi olacakları belirtilmiştir²⁵.

1.1.2.3. Ticaret Unvanı

TTK yapılırken anonim şirketin tanımlandığı kanun hükmünde bir unvana sahip olduğu ibaresi yer almamıştır²⁶. Her ne kadar TTK m. 329’da yapılan tanımda unvan ibaresi yer almasa da TTK m. 39’da “Her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır” hükmü yer almaktadır.

Bunun yanında hem TTK m. 16/1 hükmü²⁷ hem de TTK m.339/2a hükmü²⁸ dikkate alındığında anonim şirketlerin bir unvan sahibi olması gerektiği açıktır²⁹.

Anonim ortaklığın ticaret unvanının çekirdek kısmının oluşumunda bulunması elzem olan iki konu vardır. Bunlardan birincisi şirketin faaliyet konusu, ikincisi ise şirketin türünü gösteren ibaredir. Şirketin türünü gösteren ibare “AO, AŞ” şeklinde kısaltılarak yazılabilir³⁰. Her ne kadar şirket türünü gösteren ibare kısaltılarak yazılsa bile TTK m.43/2 hükmünde³¹ açıkça belirtildiği üzere bir gerçek kişinin adı veya soyadı unvanda yer alırsa, şirketin türünü gösteren ibare kısaltılamaz³².

Anonim ortaklığın unvanında çekirdek kısmının dışında yer alması kanunen yasaklanmamış kısım ek olarak ifade edilir³³. Ekler zorunlu ekler ve ihtiyari ekler olarak

²²Şaban KAYIHAN, **Anonim Şirketler Hukuku Ders Notları**, 07.04.2015, www.hukuk.hku.edu.tr/Dosyalar/_/Anonim%20Şirketler%20Hukuku%20Ders%20Notu.pdf,(28.08.2016).s.3

²³ KAYIHAN, s.3

²⁴ Çalışmamızda SPK ile kastımız, **6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu**’dur. (RG. T. 30.12.2012, S. 28513).

²⁵ Fatih BİLGİLİ, Ertan DEMİRKAPI, **Şirketler Hukuku Dersleri**, 3.baskı, Dora Yayınları, BURSA,2014, s.143.

²⁶ BİLGİLİ, DEMİRKAPI (Ders), s. 157-158.

²⁷ TTK m. 18/1- Tacir, her türlü borcu için iflase tabidir; **ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek** ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür.

²⁸ TTK m. 339/2- Esas sözleşmeye aşağıdaki hususlar yazılır: a) **Şirketin ticaret unvanı** ve merkezinin bulunacağı yer.

²⁹ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s. 147

³⁰ İMREGÜN, s. 70

³¹ TTK m. 43/2- Ticaret unvanlarında, “anonim şirket”, “limited şirket” ve “kooperatif” kelimelerinin bulunması şarttır. Bu şirketlerin ticaret unvanında, gerçek bir kişinin adı veya soyadı yer aldığı takdirde, şirket türünü gösteren ibareler, baş harflerle veya başka bir şekilde kısaltma yapılarak yazılamaz.

³² Korkut ÖZKORKUT, **Ticaret Hukuku**, 1.baskı, Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu Yayınları, ANKARA,2014, s.69

³³ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s. 146

ayrıma tabi tutulabilir³⁴. Özellikle seçilen unvan, herhangi bir sicil dairesinde tescil edilmiş ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilmiş olan bir unvan ile aynı ise TTK m.45'e göre ek almak zorundadır. Zorunlu eklere başka örnekler verecek olursak; TTK m.48/1'e göre şubelerin unvanında şube ibaresi bulunmak zorundadır³⁵, TTK m.269/1-533/2 hükümlerine göre tasfiye haline giren şirketlerin tasfiye halinde ibaresini unvanlarına eklemek zorundadır³⁶. TTK m.46/1-3 hükmünde³⁷ de ekler hüküm altına alınmış ve bu hükme göre zorunlu eklerin dışında anonim şirketin ihtiyari ek alabileceği belirtilmiştir. İhtiyari eklerin, işletmenin niteliğini, ortakların kimliğini gösteren veya hayali eklerden oluşması mümkündür³⁸.

1.1.2.4. Sermaye ve Sermaye Türleri

6102 sayılı TTK, ETTK'dan farklı olarak TTK çıkmadan önce doktrin tarafından yapılan şahıs ve sermaye şirketi ayrımını gözetenek sermaye şirketlerinin hangi şirketlerden oluştuğunu hüküm altına almıştır. TTK m.124/1'e göre, ticaret şirketlerinin kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatiflerden ibarettir. Yine TTK m. 124'ün ikinci fıkrasında, bu şirketlerden anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin sermaye şirketi sayılacağı ayrıca belirtilmiştir. Sermaye şirketlerinde ortakların kimliklerinin önemi şahıs şirketlerinin aksine yoktur. Sermaye şirketlerinde önemli olan şirkete tahsis edilen sermayedir. Bu sermaye üçüncü kişilere karşı bir teminat oluştururken şirketin gücünün de kaynağıdır³⁹.

TTK m.329/1 de açıkça hüküm altına alındığı üzere anonim şirketlerde sermaye belli ve paylara bölünmüştür. Burada sermaye olarak kastedilen; şirket sözleşmesini imzalayarak belli sermaye taahhüdüne girmiş olan pay sahiplerinin taahhütlerinin toplamının nakit olarak karşılığıdır⁴⁰. Pay sahipleri tarafından taahhüt karşılığında şirkete ayni veya nakdi sermaye

³⁴ İMREGÜN, s. 70

³⁵ Oğuz İMREGÜN, **Ticaret Unvanı ve Ticari Adlar, Ticaret Hukuku**, (Ed. Ayşe Tülin YÜRÜK), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2010,(TÜvTA) s.34-35

³⁶ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s. 324

³⁷ TTK m. 46/1- Tacirin kimliği, işletmesinin genişliği, önemi ve finansal durumu hakkında, üçüncü kişilerde yanlış bir görüşün oluşmasına sebep olacak nitelikte bulunmamak, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olmamak şartıyla; her ticaret unvanına, işletmenin özelliklerini belirten veya unvanında yer alan kişilerin kimliklerini gösteren ya da hayali adlardan ibaret olan ekler yapılabilir.

2- Tek başlarına ticaret yapan gerçek kişiler ticaret unvanlarına bir şirketin var olduğu izlenimini uyandıracak ekler yapamazlar.

3- "Türk", "Türkiye", "Cumhuriyet" ve "Millî" kelimeleri bir ticaret unvanına ancak Bakanlar Kurulu kararıyla konabilir.

³⁸ KAYIHAN, s.5

³⁹ Mustafa ÇEKER, **Şirketler Hukukuna Giriş, Adi Şirket, Ticaret Hukuku I**, (Ed. Sami KARAHAN, Ayşe Tülin YÜRÜK), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2012, s.147.

⁴⁰ Erdoğan MOROĞLU, **Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı**, 2.baskı, On İki Levha Yayınları, İSTANBUL,2003, s.1.

konulabilir⁴¹. Aynı olarak konulabilecek değerler kanunumuzda sayılmıştır. Kanunumuza göre üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz⁴².

6102 sayılı TTK'nın 332 maddesinin 1. ve 2. fıkralarında esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemini hüküm altına almıştır. Ancak TTK'da asıl olan esas sermaye sistemidir. Çünkü kayıtlı sermaye sistemine kabul etmemiş şirketlerin tamamı için esas sermaye sistemi geçerlidir⁴³. TTK m.332/1-2'ye göre, tamamı esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermaye esas sermaye olarak adlandırılır. Esas sermaye miktarı elli bin liradan az olamaz. Açıkça ifade edildiği gibi şirket esas sözleşmesinde açıkça gösterilen ve ticaret siciline tescil edilen esas sermaye, şirketin iktisadi büyüklüğü hakkında üçüncü kişiler için önemli bir göstergedir⁴⁴.

TTK m.332/1 ayrıca kayıtlı sermaye sistemini de hüküm altına almıştır. Hükme göre, sermayenin artırılmasında yönetim kuruluna tanınmış yetki tavanını gösteren kayıtlı sermaye sistemidir. Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş bulunan halka açık olmayan anonim şirketlerde başlangıç sermayesi yüz bin Türk Lirasından aşağı olamaz.

Kayıtlı sermaye sisteminde en az nakit tutarı gösteren başlangıç sermayesinin yanında bir de çıkarılmış sermaye kavramı mevcuttur. TTK m. 332/2'ye göre; "kayıtlı sermayeli anonim şirketlerde başlangıç sermayesi, kuruluştaki ve sisteme ilk geçildiğinde haiz olunması zorunlu sermayedir; çıkarılmış sermaye ise, çıkarılmış payların tümünün itibarî değerlerinin toplamını temsil eder".

1.1.2.5. Tüzel Kişilik

TTK m. 124 ile ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatiften ibaret oldukları belirtilmiştir. TTK m.125/1 hükmüne göre ise ticaret şirketleri tüzel kişiliği haizdir. TTK m.125/2 ile açıkça hüküm altına alındığı üzere, ticaret şirketleri, TMK'nin 48 inci maddesi⁴⁵ hükmü ile kanunlaşmış bütün haklardan yararlanabilir ve borç edine bilirler. Hükümden de anlaşılacağı üzere anonim şirketler bir ticaret şirketi olduğu için tüzel kişiliğe

⁴¹ KORKUT, s.8

⁴² TTK m. 342/1 - Üzerlerinde sınırlı aynı bir hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynı sermaye olarak konulabilir. Hizmet edimleri, kişisel emek, ticari itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olamaz.

⁴³ KORKUT, s.5.

⁴⁴ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s. 147

⁴⁵ TMK m. 48- Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.

sahiptir⁴⁶. Ayrıca TTK m.354/1'e göre, anonim şirketler kurulurken esas esas sözleşmesinin tamamını sözleşmenin noter huzurunda kurucular tarafından imzalanmasını takip eden otuz gün içinde şirketin merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan ettirirler. Bu tescil ile anonim şirketler tüzel kişilik kazanır. Bu tescil ticaret sicilinin kurucu etkisini doğurur⁴⁷.

1.1.2.6. Sorumluluk

Anonim ortaklığın tanımı incelendiğinde, ortaklığın ve ortakların sorumluluğunun sınırlandırıldığı görülür⁴⁸. Burada sorumluluk ile kastedilen, şirkete karşı üçüncü kişilerin alacaklarını takip sınırını belirten kavramdır⁴⁹.

Tüzel kişi olan şirketin şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu; anonim şirketin tanımının da yapıldığı TTK 329'un birinci fıkrasında; "borçlarından dolayı yalnızca malvarlığı ile sorumlu bulunan şirkettir" ifadesi ile hüküm altına alınmıştır. Malvarlığını şirketin bilançosunda yer alan sermaye ile karıştırmamak gerekir. Malvarlığını oluşturan unsurlar sermayeyi de içine alan özkaynak kalemleri hatta değer artışları sonucu oluşan değerleri de kapsar. Yani şirket alacaklılara karşı sadece bilançonun pasifinde yer alan sermaye ile değil değer teşkil eden tüm aktif kalemler ile sorumludur⁵⁰.

Anonim şirkette pay sahibi olan ortakların sorumluluğu ise TTK m.329/2'ye göre, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payı tutarı ile ve şirkete karşı sorumludur. Bu sorumluluğa doktrinde "tek borç ilkesi" denilmektedir. Bu ilke ile kast edilen sermaye taahhüdünü yerine getiren ortak artık tüm sorumluluktan kurtulur⁵¹. Yine bu ilke gereği şirketten alacağı olan bedeli tahsil edememiş olan üçüncü kişilerin şirkete karşı taahhüdünü yerine getirmemiş ortaklara karşı doğrudan başvuru hakları yoktur⁵². Ayrıca TTK'nin 480. maddesinin birinci fıkrası ile sınırlı sorumluluk ayrıca pekiştirilmiştir. Fıkra, kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibarî değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez hükmü yer almaktadır⁵³.

1.1.3. Anonim Şirketteki Temel İlkeler

Anonim şirketler ile ilgili temel ilkeler 6102 sayılı TTK'nin anonim şirketleri hüküm altına alan dördüncü kısmının birinci bölümünde hüküm altına alınmıştır. Bu bölümde yer

⁴⁶ ÖZKORKUT, s.70-71

⁴⁷ İMREGÜN, s.268

⁴⁸ İMREGÜN, s.267

⁴⁹ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s. 151

⁵⁰ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s. 151

⁵¹ ÖZKORKUT, s.68

⁵² KORKUT, s.9

⁵³ TTK m. 480/1 - Kanunda öngörülen istisnalar dışında, esas sözleşmeyle pay sahibine, pay bedelini veya payın itibarî değerini aşan primi ifa dışında borç yükletilemez.

alan “D) Temel ilkeler” başlığı altında, TTK m. 357 de eşit işlem ilkesi ve TTK m. 358 de de pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanma yasağı⁵⁴ şeklinde iki temel ilke hüküm altına alınmıştır.

Türk ticaret kanununun yanında doktrinde incelendiğinde konunun uzmanı bilim insanları tarafından kanunların yorumlanmasıyla; çoğunluk ilkesi, ortaklık haklarından sermaye payı oranında yararlanılması ilkesi, malvarlığının korunması ilkesi, yabancı bir malvarlığını işletme ilkesi, dışarıdan denetleme ilkesi, devletin denetimi ilkesi, kamuyu aydınlatma ilkesi, kurumsal yönetim ilkesi ve emredici hükümler ilkesi olmak üzere dokuz ilkede daha ifade edilmektedir.

1.1.3.1. Eşit İşlem İlkesi

TTK m. 357 hükmü “pay sahipler eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur” şeklindedir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere mezkûr kanun eşit işlemin ancak eşit şartlardaki kişilere uygulanacağını vurgulamıştır. Bu madde ile hüküm altına alınmış olan eşitlik nispi eşitlik olarak karşımıza çıkmaktadır⁵⁵.

TTK Tasarısının eşit işlem ilkesini kanunlaştıran 357 nci maddesi, Yargıtay’ın yerleşik kararıyla kabul edilen, AET'nin ticaret şirketlerine ilişkin, sermayeyi konu alan, 77/91 sayılı İkinci Yönergesinin 42 nci maddesinde öngörülmüş bulunan evrensel nitelikteki eşit işlem ilkesini kanunî bir üst-kural haline getirmiştir. Bu hüküm, bir taraftan organların öznel ve keyfi karar ve uygulamalarına bir üst hukuk kuralı ile kanunî bir barikat çekmekte, diğer taraftan da esas sözleşmelerdeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır⁵⁶. Eşitlik ilkesi AKR’nda bu ifadelerle yer almıştır.

TTK 357.maddenin dışında da özel hükümler ile özellikle genel kurulun ve yönetim kurulunun eşit durumdaki pay sahiplerine eşit davranma yükümlüğü getirilmiştir⁵⁷. Eşit işlem ilkesi ile ilgili olarak özel hükümlere örnek verecek olursak. TTK m.437/2, “Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200’üncü madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır. Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı

⁵⁴ TTK m. 358, 6335 sayılı kanununun 15. maddesi ile değiştirilmiştir. (Pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte karı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz)

⁵⁵ KORKUT, s.20

⁵⁶ TBMM Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324), Dönem : 23, Yasama Yılı : 2, Sayı : 96, Yıl: 27/09/2007

⁵⁷ ÖZKORKUT, s.80-81

dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir”.

1.1.3.2. Şirkete Karşı Borçlanma Yasağı İlkesi

TTK 358.m./1 “İştirak taahhüdünden doğan borç hariç, pay sahipleri şirkete borçlanamaz; meğerki, borç şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş olsun ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tâbî tutulsun.” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Ancak kanun yürürlüğe girdikten kısa bir süre sonra yürürlüğe giren 6335 sayılı TTK⁵⁸ ile bu madde tamamen kaldırılmamış ancak yumuşatılmıştır⁵⁹. Kanun hükmü 6335 sayılı TTK’nin 15.maddesinde yeniden hüküm altına alınmıştır. Yeni hüküm “Pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz” şeklindedir.

Maddede yapılan değişiklikle acil kaynak ihtiyacı halinde, ortakların ve şirket yöneticilerinin bu ihtiyaçlarını şirket varlıklarından karşılanabilmesi olanaklı hale getirilmiştir. Buna karşılık mezkûr maddede yapılan değişikliklerle maddede anılan kişilerin (ortakların ve yöneticilerin) şirket varlıklarından sınırsız olarak borçlanmasına imkan tanındığı düşünülmemelidir. Borçlanma yasağına ilişkin söz konusu düzenlemelerin yapılmasındaki amaç, şirket ortaklarının ve yöneticilerinin acil ihtiyaçlarının makul bir vade içerisinde, şirkete zarara uğratmayacak şekilde karşılanmasıdır.⁶⁰

1.1.3.3. Çoğunluk İlkesi

Anonim şirketler tüzelkişilik kazandığı anda TMK’ye göre hak ehliyetine kavuşur. Ancak fiil ehliyetini kullanabilmesi için ise şirketin organlarına ihtiyaç vardır⁶¹. Anonim şirketler organları aracılığı ile alacağı kararlar sayesinde yönetilir ve temsil edilir⁶².

Genel kurul şirketin tüm pay sahiplerinin katılımıyla oluşan⁶³ve pay sahiplerinin haklarını kullandıkları bir alan niteliğindedir⁶⁴. TTK’nin 423. maddesinde açıkça hüküm⁶⁵ altına alındığı üzere genel kurulda alınan kararlar hem bütün ortakları hem de şirketin diğer organlarını bağlamaktadır⁶⁶. Bir toplantıda karar alınabilmesi için genel kural olarak

⁵⁸ 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü Ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Sayı : 28339, Resmi Gazete 30/06/2012;

⁵⁹ ÖZKORKUT, s.82

⁶⁰ bkz. 6335 sayılı TTK 15. Gerekçesi

⁶¹ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s.163

⁶² ÖZKORKUT, s.72

⁶³ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s.185

⁶⁴ Ünal TEKİNAP, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, 4.baskı, Vedat Kitapçılık, İSTANBUL,2015, s.298

⁶⁵ TTK m. 423/1 - Genel kurul tarafından verilen kararlar toplantıda hazır bulunmayan veya olumsuz oy veren pay sahipleri hakkında da geçerlidir.

⁶⁶ Öge KARAEĞE, 2015, **Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi**,

toplantıya katılanların çoğunluğunun aynı yönde irade beyanlarının oluşması gerekmektedir.⁶⁷

Yönetim kurulu açısından ise bir kararın alınabilmesi için; Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm yok ise, yönetim kurulunu oluşturan üyelerin tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır. Bu kural yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanır⁶⁸. Oylar eşit olduğu takdirde görüşülen konu gelecek toplantıya bırakılır. İkinci toplantıda da eşitlik olursa karara bağlanmak üzere sunulan öneri reddedilmiş sayılır⁶⁹, şeklinde hüküm altına alınmıştır. TTK m.390/3 te açıkça belirtildiği üzere çoğunluk sağlanamadığı takdirde karar alınamaz. Genel kurul açısından ise; Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz⁷⁰. Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir⁷¹, şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu hükümde de dikkat edilmesi gereken nokta bazı durumlarda ağırlaştırılmış nisaplar arandığıdır. Çünkü normalde çoğunluğun aynı yönde irade beyanı ile alınan kararlardan kasıt adi nisapla alınan kararlardır. Ancak kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınır⁷². Bu kanun hükmünde karar için çoğunluk ibaresi yer almış ancak bu çoğunluk payların en az dörtte birinin çoğunluğu değil, oyların yarısının çoğunluğudur. Ayrıca şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi, imtiyazlı pay oluşturulması, nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması, sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri ile birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin

Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XIX, Sayı 4, s.73

⁶⁷ ÖZKORKUT, s.72

⁶⁸ TTK m. 390/1 - Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır. Bu kural yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanır.

⁶⁹ TTK m. 390/3 - Oylar eşit olduğu takdirde o konu gelecek toplantıya bırakılır. İkinci toplantıda da eşitlik olursa söz konusu öneri reddedilmiş sayılır.

⁷⁰ TTK m. 418/1

⁷¹ TTK m. 418/2

⁷² TTK m. 421/1 - Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınır. İlk toplantıda öngörülen toplantı nisabı elde edilemediği takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantı için toplantı nisabı, şirket sermayesinin en az üçte birinin toplantıda temsil edilmesidir. Bu fıkrafta öngörülen nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri geçersizdir.

kararlar değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır⁷³.

Anonim şirketteki çoğunluk ilkesinin istisnaları da mevcuttur. Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar ile şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliğiyle alınır⁷⁴. Özellikle azınlıklara tanınan bazı haklar ile çoğunluk ilkesinin kullanılmasında yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilmeye çalışılmıştır⁷⁵.

1.1.3.4. Haklarından Sermaye Payı Oranında Yararlanılması

Ortaklar şirkete koydukları sermaye payları ile orantılı olarak mali ve yönetsel haklardan yararlanabilirler⁷⁶. Mali haklar açısından kanunumuz, TTK m.507/1’de “her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır” şeklinde hüküm koymuştur. Ayrıca TTK m. 478/1’in “ilk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilir” şeklindeki hükmü ile ortakların sermaye payları oranında mali haklardan yararlanılmasına istisna getirilmiştir. Bunun yanında TTK m. 479/1 ile yönetim hakkından yararlanılmasına da bazı paylara oyda imtiyaz tanınacağı ve bir paya en çok on beş oy hakkı tanınabileceği hüküm altına alınarak yine ortakların sermaye payları oranında yönetim hakkından yararlanılmasına da istisna getirilmiştir.

1.1.3.5. Mal Varlığının Korunması İlkesi

TTK m.329/1’de hüküm altına alındığı üzere, “anonim şirketin tüzel kişilik olarak sorumluluğu yalnız mal varlığı ile iken”, TTK m.329/2’ye göre de ortakların sorumluluğu taahhüt ettikleri sermaye ile sadece şirkete karşı sorumluluk olarak sınırlandırılmıştır. Hüküm altına alınan bu sınırlandırmalardan dolayı şirketten alacağı olan kişilerin korunması açısından özellikle şirketin sermayesinin ve mal varlığının korunması ayrı bir önem arz etmektedir⁷⁷. Bu önem TTK’de değişik maddelerde hüküm altına alınmıştır. Bu maddelere örnekler verecek olursak; Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir⁷⁸.

⁷³ TTK m. 421/3

⁷⁴ TTK421/2

⁷⁵ KORKUT, s.17

⁷⁶ KORKUT, s.18

⁷⁷ Rauf KARASU, 2013, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Anonim Şirketlerde Kurumsal Yönetim ile İlgili Getirilen Yenilikler, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, Sayı 2, s.51

⁷⁸ TTK m. 391/1-b

Genel kurulun, anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararları batıldır⁷⁹. Aynı sermayeye mahkeme tarafından atanacak bilirkişi tarafından değer biçilmelidir⁸⁰. Bunların dışında TTK m.519, TTK m.376, TTK m. 379, TTK m. 509, TTK m. 344/1, TTK m. 332/1 ve TTK m.347 hükümleri malvarlığının korunması ilkesine doğrudan veya dolaylı işaret eden kanun maddeleridir.

Malvarlığının dolayısı ile sermayenin korunması ilkesi özellikle Kara Avrupası hukukçuları tarafından sorgulanmakla birlikte büyük bir çoğunluk, sınırlı sorumluluk sisteminin ayakta kalması için bu ilkenin anonim şirketler hukuku açısından vazgeçilemez bir nitelik taşıdığını kabul etmektedir⁸¹.

1.1.3.6. Yabancı Bir Mal Varlığını İşletme İlkesi

Anonim şirkette ortakların şirkete yönetiminde doğrudan söz hakları yoktur. Şirket ancak şirketi oluşturan ortaklardan oluşan genel kurul tarafından seçilen yönetim kurulu tarafından yönetilir⁸². ETTK yürürlükte kaldığı dönemde yönetim kurulu üyesi olabilmek için pay sahibi olmak zorunda değildi. Ancak pay sahibi olmayan bir kişi yönetim kuruluna seçilirse en az bir pay alma zorunluğu getirilmişti⁸³. Yeni kanunun gerekçesinde ise, yönetim kurulu üyelerinin ayrıca pay sahibi olma zorunluluğu kaldırılmıştır. Böylece bir kişi ile bile kurulabilen anonim şirketlerde birden çok üyeli yönetim kurulu teşekkül edilmesine olanak tanınmış, hem de yapay hile-i şer'iyeye olan çözümlere başvurulmadan, uzman ve profesyonel yönetim kurularını kurula bilmesine imkan tanınmıştır⁸⁵. Kanun gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere yönetim kurulu şirket ortağı olmayan yabancı kişiler tarafından oluşturulabilir. Bu kurul şirketi idare ve temsile yetkilidir⁸⁶. Bu ilke tüm anonim şirket türleri için geçerli olup özellikle halka açık anonim şirketlerde daha geçerlidir⁸⁷.

1.1.3.7. Dışarıdan Denetleme İlkesi

TTK m.225/1 hükmüne göre, "Bir ortak yönetim hakkını ve görevini haiz olmasa da şirket işlerinin gidişi hakkında bizzat bilgi edinmek, şirketin belgelerini ve defterlerini incelemek, bunlara göre kendisi için şirketin finansal durumunu gösterecek bir hesap tablosu

⁷⁹ TTK m. 477/1-c

⁸⁰ TTK m. 343/1

⁸¹ bkz. TTK Genel Gerekçe 58. Paragraf

⁸² KORKUT, s.18

⁸³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 24.4.87, E 87/2609, K 87/2439 ((bu karar için bkz. İMREGÜN, s.336'da belirtilen yazar)

⁸⁴ ETTK m. 312, İdare meclisi pay sahibi aza ortaklardan teşekkül eder. Ancak pay sahibi olmayan kimseler aza seçildikleri takdirde bunlar pay sahibi sıfatını kazandıktan sonra işe başlayabilirler. Pay sahibi olan hükmi bir şahıs idare meclisi azası olamaz. Fakat hükmi şahsın temsilcisi olan hakiki şahıslar idare meclisine aza seçilebilirler.

⁸⁵ bkz. TTK m. 359/1-b gerekçesi

⁸⁶ KORKUT, s.19

⁸⁷ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s.164

düzenlemek hakkına haizdir. Buna aykırı sözleşme geçersizdir". Bir şahıs şirketi olan Kollektif şirket için oluşturulmuş bu hüküm aynen Komandit şirket için de geçerlidir. Görüldüğü üzere şahıs şirketlerinde bütün ortakların yönetici olmasa bile bütün ortakların denetim yetkisi vardır⁸⁸.

Anonim şirketlerde ise çok büyük bir yenilik yaparak eksikliği şirketin tasfiyesini gerektirebilecek bir organ olan denetim kurulu tamamen kaldırılmıştır⁸⁹. ETTK'ye göre denetim raporunun hazırlanması, ilk genel kurul toplantısına kadar boşalan denetçi mevki için yeni denetçi seçilmesi, genel kurulu toplantıya çağrı, bireysel olarak denetleme, yönetim kurulu toplantılarına nezaret, tasfiye sırasında tasfiye memurlarına nezaret ve şikayet inceleme, mahkemelerde ortaklığın temsili gibi çok geniş bir yetki ve bu yetkinin doğurduğu sorumluluk ile hareket eden bir denetim kurulu⁹⁰ artık zorunlu bir organ olarak TTK'de yerini almamıştır.

6335 sayılı kanun ile yapılan değişikliğe kadar her ölçekteki sermaye şirketlerinin⁹¹ muhasebesini oluşturan finansal tabloları ile raporlarının, bir bağımsız denetleme kuruluşunun veya yeminli mali müşavirin ya da serbest muhasebeci mali müşavirin sürekli denetimine bırakılmıştır⁹². Ancak mezkûr kanun ile yapılan değişiklik ile bağımsız dış denetim TTK m. 1523 ile tanımlanan ölçeklerine sermaye şirketlerinin tümüne uygulanmaktan vazgeçilmiştir. Artık tüm sermaye şirketleri değil sadece bakanlar kurulunca belirlenecek sermaye şirketleri bağımsız dış denetime tabidir⁹³. Bakanlar kurulunun bertilen kararı 23/01/2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir⁹⁴.

1.1.3.8. Devletin Denetimi İlkesi

Anonim şirketler özellikle tek başına bir üretim unsuru olarak kullanılamayacak küçük birikimlerin bir araya getirilerek büyük sermayelerin oluşması ile ortaya çıkan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar günümüz kapitalist düzeninin vazgeçilmez enstrümanlarından. Bu enstrüman sayesinde büyük girişimler hayata geçirilmekte ve ekonomik hayata kazandırılmaktadır⁹⁵. Bu noktada özellikle küçük tasarruf sahiplerini korunması gerekmektedir. Küçük tasarruf sahiplerinin korunmasına yönelik, özellikle halka açık şirketlerin denetiminde SPKu etkin bir

⁸⁸ KORKUT, s.19

⁸⁹ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s.164

⁹⁰ İMREGÜN, s.373-377

⁹¹ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s.255

⁹² bkz. TTK m. 397 Gereğesi

⁹³ 6335 TTK m. 18/4

⁹⁴ Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar, Karar Sayısı 2012/4213, Resmi Gazete,23/01/2013, S.28537

⁹⁵ İMREGÜN, 254

rol oynamaktadır⁹⁶. Bunun yanında TTK m. 210 hükmü⁹⁷ ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığına yönetmelik çıkararak ikincil mevzuat hazırlama yetkisi verilmiştir⁹⁸. Bu yetkiye dayanarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 28/08/2012 tarihinde bir yönetmelik yayınlamıştır⁹⁹. Mezkûr yönetmeliğin birinci maddesinde yönetmeliğin amacı; ticaret şirketlerinin denetime tabi işlemlerini belirlemek ve bu işlemlerin Bakanlıkça denetlenmesine ilişkin ilkeleri ve usulü düzenlemek olarak açıkça hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda bahsedilen kanun hükmü ve yönetmelik dışında; TTK m.333 hükmüne göre bazı anonim şirketlerin kuruluşunun ve esas sözleşmesinin değiştirilmesinin bakanlık iznine tabi olması, TTK m.407/3 hükmüne göre genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisinin yer almasını hüküm altına alan maddelerle TTK’de devletin denetimi konusunu kanunlaştırılmıştır.

1.1.3.9. Kamuyu Aydınlatma / Şeffaflık ilkesi

6102 sayılı TTK’nın AKR’nun 68. paragrafının başlığı “Kamuyu aydınlatma ve Şeffaflık” olarak belirlenmiştir. Bu paragrafa göre kamuyu aydınlatma ve şeffaflık kavramlarının çoğu kez eş anlamlı olarak kullanıldığı belirtilmiş. Ancak kamuyu aydınlatma kavramının daha çok yılsonu finansal tablolarını kamuya belli kurallar çerçevesinde halka sunulması şeklinde uygulandığı görülmüştür. Ancak daha sonraları anonim şirketlerle ilgili her konuda uygulanır bir hal almış ve bu durumdan sonra kavramın yerini daha anlaşılır bir kavram olan Şeffaflık kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bunun nedeni özellikle kamuyu aydınlatma kavramı özellikle halka açık şirketler için uygulanırken şeffaflık kavramı tüm bilgi toplumu için uygulanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁰⁰.

AET/AT’nin uyumlaştırma yöntemleri ve ortak hukuk yaratan tüzükleri sayesinde “Avrupa Şirketler Hukuku” çıkmıştır. 68/151 sayılı ve 09/03/1968 tarihli birinci şirketler hukuk yönergesi “Kamuyu aydınlatma yönergesi” diye anılmaktadır¹⁰¹.

TTK hükümleri dikkate alındığında özellikle TTK m.1524 gerekçesinde de açıklandığı üzere kamuyu aydınlatma / şeffaflık açısından yürürlüğe giren bir maddedir. Bu madde 6335 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce¹⁰² özellikle tüm anonim şirketlere böyle bir zorunluluk

⁹⁶ KORKUT, s.19

⁹⁷ Bu 6335 sayılı kanunu 13.maddesi ile değiştirilmiş ve bu günkü halini almıştır.

⁹⁸ BİLGİLİ, DEMİRKAPI, s.164

⁹⁹ Ticaret Şirketlerinin Gümrük Ve Ticaret Bakanlığınca Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik, Sayı : 2853, Resmi Gazete 28/08/2012

¹⁰⁰ bkz. TTK Genel Gerekçe, 68. Paragraf

¹⁰¹ bkz. TTK Genel Gerekçe, 34. Paragraf

¹⁰² 6335 sayılı kanun ile değişiklik yapılmadan önceki 1524/1 gerekçe metni: Hüküm, en düzeyde şeffaflığın sağlanması amacıyla öngörülmüştür. Web sitesini şirketle ilgili bilgilere, şirketin yaptığı açıklamalara, çağrılara, beyanlara ve hazırladığı belgelere, raporlara, finansal tablolara, sorulara verilen cevaplara, herkesin en kolay şekilde ulaşabildiği, en güvenilir şeffaflığı en üst düzeyde sağlayan araç olduğu

getirilmişti. Yeni durumda özellikle TTK m. 1524'ün birinci fıkrası “397 nci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca denetime tabi olan sermaye şirketleri, kuruluşlarının ticaret siciline tescili tarihinden itibaren üç ay içinde bir internet sitesi açmak ve bu sitenin belirli bir bölümünü şirketçe kanunen yapılması gereken ilanların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. İnternet sitesinde yayımlanacak içerikler, TTK’de belli bir süre belirtilmiş ise bu süre içinde, belirtilmemiş ise içeriğin dayandığı işlemin veya olgunun gerçekleştiği tarihten, tescil veya ilana bağlandığı durumlarda ise tescil veya ilanın yapıldığı tarihten itibaren en geç beş gün içinde, şirketin kuruluşundan internet sitesi açılıncaya kadar geçen sürede yayımlanması gereken içerikler de bu sitenin açıldığı tarihte siteye konulur” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikle özellikle tüm şirketlere getirilen web sitesi kurma zorunluluğu hafifletilmiştir¹⁰³.

1.1.3.10. Kurumsal Yönetim

Kurumsal Yönetim (Corporate Governance): Anonim ortaklıkların yönetiminde ve faaliyetlerinde kar elde etme ve pay sahiplerine dağıtma ana unsuru ve amacını taşıyan geleneksel yapılarını yanında, gerek hissedarların gerekse yöneticilerin çıkarlarını gözeten, aynı zamanda diğer çıkar sahiplerinin haklarının (ortaklık çalışanları, müşteriler, alacaklılar, fon sağlayanlar ve devlet) da gözetildiği bir yapıdır¹⁰⁴ şeklinde tanımlanabilir.

Bir bütün olarak bakıldığında kurumsal yönetimi oluşturan temel ilkeler ve bu ilkeler çerçevesinde oluşan temel kuralara bağlı olarak bir anonim ortaklığın nasıl yönetilmesi gerektiğini ortaya koyan bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁰⁵. Bu ilkeler, adillik, sosyal sorumluluk, şeffaflık ve hesap verilebilirlik olarak adlandırılmaktadır¹⁰⁶. Kanun tasarısı hazırlanırken kurumsal yönetim ile ilgili ilkeler özellikle 136. paragrafta kurumsal yönetimle ilgili düzenlemelerin hangi kanun maddelerinde yer aldığı özellikle belirtilmiştir¹⁰⁷. Hatta

düşüncesinden hareket edilmiştir. Hüküm internet tekniğine uydurulması bazı güçlükler sebeple olabilir. Hükümün öngörüldüğü web sitesi şöyle açıklanabilir: (a) Her sermaye şirketi bir web sitesi açacaktır. (b) Web sitesine bilgi toplama bağlamında “her şey” konulabilir. “Her şey” şeffaflık ile tanımlanır ve anlam kazanır. Hükümde ilk akla gelen bilgiler, belgeler, raporlar, tablolar, çağrılar vs.(kısaca “içerik”) yer almıştır. Bunlar sınırlı sayılı (numerus clausus) değildir. İçeriğin web sitesine konulması için web sitesinin bir bölümü 1524. maddenin amaç ve işlevine özgülenmelidir. ...

¹⁰³ ÖZKORKUT, s.76

¹⁰⁴ Metin COŞKUN, **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma, Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar**, (Ed. Vedat AKGİRAY, Fatih TEMİZEL), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ESKİŞEHİR,2012, s.147

¹⁰⁵ Ali PASLI, **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**, 2.baskı, Çağa Hukuk Vakfı, İSTANBUL,2004, s.298

¹⁰⁶ Fatma PAMUKÇU, 2011, **Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi**, Muhasebe ve Finansman Dergisi, C.XVII, Sayı 2, s.135

¹⁰⁷ bkz.TTK Genel Gereke, 136. Paragraf:

... Birinci gruba; SPK'ya tanınan, kurumsal yönelim ilkelerini derecelendirme kural ve sonuçlarını belirleme yetkisi (Tasarının 1529 uncu maddesi); yönelim kurulunun sirkeli bu açıdan değerlendiren açıklaması (Tasarı 375 inci maddesinin birinci fıkrasının(f) bendi); tehlikelerin erken teşhisi komitesi (Tasarı m. 37S); aynı konuda denetçiye verilen ikaz görevi (Tasarı m. 398.2,4); yönelimin, yönetim kurulu tarafından bir teşkilat

mezkûr kanunun kurumsal yönetim kenar başlıklı 1529. maddesi ile halka açık anonim şirketlerin kurumsal yönetimle ilgili kurallarını belirleme yetkisi SPKu'ya verilmiştir¹⁰⁸. TTK m.1529/2 “kamu kurum ve kuruluşları ise sadece kendi alanları için geçerli olmak şartıyla kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin sınırlı düzenlemeler yapabilirler” hükmü ile kamu kuruluşlarını bile düzenleme yapmak için SPKu'nun görüşünü almaları zorunlu hale getirilmiştir.

TTK m. 1529 ile yetkilendirilmiş olan SPKu'nun yetkisinin tek kaynağı bu tebliğdir. Ayrıca SPK'nin kurumsal yönetim ilkeleri başlığını taşıyan 17. Maddesinin ikinci fıkrası; “Kurul, payları borsada işlem gören halka açık ortaklıkların, niteliklerine göre, kurumsal yönetim ilkelerine kısmen veya tamamen uymalarını zorunlu tutmaya, buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye, verilen süre içinde uyum zorunluluğunun yerine getirilmemesi hâlinde uyum zorunluluğunun yerine getirilmesini sağlayacak kararları almaya ve buna ilişkin işlemleri resen yapmaya, herhangi bir süre vermemiş olsa dahi uyum zorunluluğuna aykırı işlemlerin hukuka aykırılığının tespiti veya iptali için her türlü teminattan muaf olarak ihtiyati tedbir istemeye, dava açmaya, açılan davada uyum zorunluluğunun yerine getirilmesi sonucunu doğuracak şekilde karar alınmasını istemeye, bu işlemlerin yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir” hükmü ile SPK tarafından da yetkilendirilmiştir. Bu yetkiler çerçevesinde SPKu Kurumsal Yönetim Tebliği¹⁰⁹ni hazırlayıp yürürlüğe koymuştur.

1.1.3.11. Emredici Hükümler İlkesi

TTK m.340 “Esas sözleşme, bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir. Diğer kanunların, öngörülmesine izin

yönetmeliği ile devri [Tasarı m. 367); Murahhaslar [Tasarı m. 370); bağımsız ve ulusal standartlara göre yapılması gereken denetim [Tasarı m. 397 vd.) anılabilir.

İkinci grupta bazı somut düzenlemeler örnek olarak gösterilebilir. Bunları, inler alia şöyle sıralayabiliriz. (1) Kuruluş ve temel ilkelerde: Kurucu menfaatleri [Tasarı m. 348), kurucular beyanı (Tasarı m. 349), kuruluş denetçisi raporu (Tasarı m. 351), eşit işlem ilkesi (Tasarı m. 357), pay sahiplerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanması (Tasarı m. 358). (2) Yönetim kurulu düzeyinde: Profesyonel yönelimi sağlamak amacıyla, yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmaları zorunluluğunun kaldırılması (Tasarı m. 359); azlığa yönelim kurulunda temsil hakkı (Tasarı m. 360); yönetim kurulunda görevleri sırasında şirkete kusurlarıyla verecekleri zararın sigorta ettirilmesi (Tasarı m 361); borca batıklıkta nesnellik ve önlemler (Tasarı m. 376 ve 377). (3) Denetleme konusunda: Bağımsızlık, tarafsızlık, uluslararası standartla denetim, denetçinin müşterisine denetimden başka hizmet vermemesi, danışmanlık yapamaması; aynı müşteriye aynı denetçi takımı ile denetim hizmeti sunamaması, yönetim kurulunun yıllık raporunun denetim kapsamında olması, riskin teşhisi ve iç denetim düzeninin standartlara uyup uymadığının denetimi. (4) Genel kurul düzeyinde: Devredilemez yetkilerin belirlenmesi (Tasarı m. 408); genel kurul iç yönetmeliği (Tasarı m. 419); organ temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci (Tasarı m. 428 vd.); oyda imtiyazın sınırlandırılması (Tasarı m. 479). (5) Farklılaştırılmış teselsül [bu tür teselsül bağımsız olan ve olmayan yönetim kurulunda üyelerinin sorumluluklarının farklılaştırılmasında önemli rol oynayabilir. Hüküm bu yönde öğreti ve yargı kararı gelişimine uygundur.] (madde 557). (6) Şeffaflık: web sitesi (Tasarı m 1502)

¹⁰⁸ ÖZKORKUT, s. 78

¹⁰⁹ Kurumsal Yönetim Tebliği, Sayı : II-17.1, Resmi Gazete 03/01/2014

verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümleri o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar” şeklinde hüküm altına alınan kanun metni, emredici hükümler başlığı altında yer almaktadır. Bu kanun maddesi ile sözleşme özgürlüğü ilkesinde irade serbestisi iken bu özgürlük kısıtlanmıştır. Bu kısıtlama ile sözleşmeye ihtiyari hüküm koyma yolu kapatılmış olmaktadır¹¹⁰.

Bu hüküm sayesinde anonim şirket esas sözleşmesine belli bir standart getirilerek hukuk güvenliği sağlanmakta, pay sahiplerinin korunması sağlanmakta ve diğer menfaat grupları koruma altına alınmaktadır¹¹¹. Ayrıca TTK m.210/2 ve TTK m.340 gerekçelerinde de açıkça ifade edildiği üzere bu kanunla sağlanmak istenen hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanmasına yardımcı olunmaya çalışılmıştır.

¹¹⁰ ÖZKORKUT, s.74

¹¹¹ Rauf KARASU, 2011, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Emredici Hükümler İlkesi**, e-dergi.marmara.edu.tr, Tebliğler-7.Oturum www.e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/5000001563/5000000552 ,(26/09/2016)

İKİNCİ BÖLÜM

2. ANONİM ŞİRKETİN TASFİYESİNİ GEREKTİREN DURUMLAR VE TASFİYENİN HUKUKİ DURUMA ETKİLERİ

TTK m. 331/1'deki hükme göre “Anonim şirketler kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç için kurulabilirler”. Her ne kadar anonim şirketler her türlü ekonomik amaç için kurulsalar da işletmeyi kuran ortakların temel beklentileri, kuruluşta sözleşme ile belirledikleri ekonomik amaç çerçevesinde şirketi başarıya ulaştırmak ve elde edilen kazancı paylaşmaktır. Anonim şirketler kuruluşta belirledikleri hedeflere ulaşamadıklarında başarısız olurlar ve faaliyetlerine son vermek zorunda kalırlar¹¹². Sona eren şirketler için TTK m. 533/1 “Sona eren şirket tasfiye haline girer; Kanundaki istisnalar saklıdır” şeklinde hüküm getirmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere kanunda sayılan infisah ve fesih halleri gerçekleşince şirketlerin tasfiyeye gireceği ancak kanunda tahdidi olarak sayılan hallerde sona eren şirketlerin tasfiyeye girmeyeceği¹¹³ belirtilmiştir. Bu haller, birleşme, bölünme ve tür değiştirmedir. Bu hallerin dışında bir şirketin tasfiye aşamasına girip, tasfiye sürecini tamamlayıp, şirketin kaydını ticaret sicilinden silmedikçe şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi mümkün değildir¹¹⁴.

İnfisah ve fesih hallerinin gerçekleşmesi ile ortaya çıkan durum anonim şirketin ortaklık gayesinin tasfiye amacıyla sınırlandırılmasıdır¹¹⁵. Bu sınırlandırma TTK'nın dışında TMK'da da hüküm altına alınmıştır. TMK'nin 52. maddesi “Sona eren tüzel kişinin kişiliği, ehliyeti tasfiye amacıyla sınırlı olmak üzere tasfiye sırasında da devam eder” şeklindedir.

2.1. İNFİSAH VE FESİH KAVRAMLARI

Anonim şirketlerin sona ermesi infisah ve fesih halleri şirketi sona erdirmekte ve şirketin tasfiyeye girmesini gerekli kılmaktadır. Bu hallerden infisah kavramı TDK sözlüğünde sözlük anlamı olarak “bozulma, dağılma, kokuşma” verilmiştir¹¹⁶. Doktrin tarafından yapılan tanıma göre infisah; “yasada ve/veya ana sözleşmede öngörülen

¹¹² Mehmet BAŞAR, **Finansal Krizler ve İşletme Başarısızlıkları, Finansal Yönetim II**, (Ed. Nurhan AYDIN), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2013, s.185.

¹¹³ Hasan PULAŞLI, **Şirketler Hukuku Şerhi Cilt 2**, 2.baskı, Adalet Yayın Evi, ANKARA,2015, s.1971.

¹¹⁴ Emrullah KERVANKIRAN, **Anonim Şirketlerin Tasfiyesi**, 1.baskı, Seçkin Yayın Evi, ANKARA,2015, s. 29.

¹¹⁵ İMREGÜN, s.480

¹¹⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=İNFİSAH(05.09.2016)

nedenlerden birinin gerçekleşmesi üzerine bir karar alınmasına ve ihbarda bulunulmasına gerek olmaksızın şirketin sona ermesidir”¹¹⁷.

Mülga kanun 6762 sayılı ETTK infisah olarak adlandırdığı başlık altında tüm sona erme hallerini saymıştır. 6102 sayılı TTK ise bu halleri sona erme başlığı altında toplamıştır. Bu hallerden anonim şirketin kendiliğinden dağılmasını gerektirecek olanları infisah olarak tespit etmek gerekirse¹¹⁸ İnfisah halleri;

- Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle, (TTK m.529/1-a)
- İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle, (TTK m.529/1-b)
- Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle, (TTK m.529/1-c)
- Şirketlerin birleşmesi, (TTK m.136/4¹¹⁹)
- Anonim şirketin tam bölünmesi, (TTK m.159/1-a¹²⁰)
- Esas sermayenin üçte ikisinin kaybedilmesi (TTK m.376/2¹²¹), şeklinde sayılabilir. Bu hallerin tamamında şirketin tüzelkişiliği kendiliğinden son bulur.

Fesih bozucu yenilik doğuran bir haktır. Çünkü fesih ile sözleşme ile kurulmuş olan bir hukuki ilişkinin geleceğe etkili olarak (ex nunc) sona ermesi sağlanmaktadır.

Fesih kavramının sözlük anlamı olarak ise, “bozmak, kaldırmak, hükümsüz bırakmak, dağıtmak ve kapatmak” verilmiştir¹²². Doktrin tarafından yapılan tanıma göre fesih; “Yasa ve / veya ana sözleşmede yer alan hükümlere dayanarak, mahkeme kararıyla, kamu otoritesinin gücüyle veya genel kurulun aldığı bir kararla şirketin varlığına son verilmesi halidir”¹²³.

¹¹⁷ Necdet SAĞLAM, **Muhasebe Uygulamaları**, (Ed. Yılmaz BENLİGİRAY), 3.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ESKİŞEHİR,2008, s.296

¹¹⁸ Mehmet Emin BİLGE, 2012, **Anonim Şirketlerin Tasfiyesi ve Sona Ermesi**, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XVI, Sayı 3-4, s.261

¹¹⁹ TTK m.136/4, Birleşmeyle, devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır. Birleşmeyle devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir.

¹²⁰ TTK m. 159/1-a, a) Tam bölünmede, şirketin tüm malvarlığı bölümlere ayrılır ve diğer şirketlere devrolunur. Bölünen şirketin ortakları, devralan şirketlerin paylarını ve haklarını iktisap ederler. Tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir.

¹²¹ TTK m.376/2, Son yıllık bilançooya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

¹²² MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), **Örnekleriyle Türkçe Sözlük, Cilt 2** , 1.baskı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, ANKARA,1995, s. 912.

¹²³ SAĞLAM, s.296

Tanımlardan da anlaşıldığı üzere infisahın aksine fesihte şirket kendiliğinden son bulmamakta mahkeme, kamu otoritesi veya genel kurul kararı ile şirketin faaliyetlerine son verilmektedir. Anonim şirketin kanunumuz da ki fesih halleri;

- Anonim şirketin genel kurulunca şirketin tasfiyesine karar verilmesi (TTK m. 529/1-d),
- Anonim şirketin iflasına karar verilmesi (TTK m.529/1-e),
- Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlerde veya faaliyetlerde bulunulması (TTK m.210/3-değişiklik: 6335/13 m.¹²⁴),
- Anonim şirketin kurulmasında kanun veya esas sözleşme hükümlerine aykırı davranılması (TTK m.353/1),
- Organlardan birinin eksikliği veya genel kurulun toplanamaması (TTK m. 530),
- Haklı sebeplerle fesih (TTK m. 531),

Yukarıda sayılan hallerde şirket dağılmamakta dışarıdaki bir güç tarafından dağıtılmaktadır.

2.2. ANONİM ŞİRKETİN SONA ERMESİ

6762 sayılı ETTK'da sona erme, 434. madde ve 450. madde arasında “anonim şirketlerin infisahı ve tasfiyesi” başlığı altında düzenlenmiştir. Bu maddeler özellikle anonim şirketin tasfiyesi ve infisahı ile ilgili hükümleri kapsarken özellikli ETTK 450 ile hükümlerin yetersiz gelmesi halinde başvurulacak kanun maddelerine atıfta bulunulmakta idi¹²⁵. Bu doğrultuda mülga kanunda sona erme ile ilgili belli başlı düzenlemeler yapıldıktan sonra kollektif şirketin tasfiyesini hüküm altına alan maddelere atıfta bulunulmuştur.

6102 sayılı TTK ile bu atıf yönteminden vazgeçilmiş ve sona erme 529.made ve 548.madde arasında düzenlenen emredici hükümler ile kanunlaştırılmıştır.

TTK m.533/1 hükmü; sona eren şirketler tasfiye haline girer şeklindedir. Bu hükümden anlaşılacağına göre sona erme işlemi ile tasfiye işlemleri birbirinden ayrı işlemlerdir. Kanunda gerçekleşen fesih ve infisah hallerinden biri veya birkaçının meydana gelmesi ile şirket sona ermekte ve bu olayı takiben de şirket tasfiyeye girmektedir. Dolayısı

¹²⁴ TTK m.210/3, Değişiklik: 26/6/2012-6335/13 m.) Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir.”

¹²⁵ ETTK m. 450 – Yukarıdaki hususi hükümler mahfuz kalmak üzere 207 nci maddenin 3 üncü fıkrasıyla 212 nci maddenin 3 üncü fıkrası ve 217 - 221, 224 - 227, 231, 232, 235, 236, 240 ıncı maddeler hükümleri anonim şirketler hakkında da tatbik olunur. / Kollektif şirketlerin tasfiyesinde ortakların ittifakla verecekleri kararlar anonim şirketlerde umumi heyetin riayetle mükellef bulunduğu 372 ve 378 inci maddelerde muayyen nisap ve ekseriyet hükümlerine tabidir.

ile sona erme doktrin tarafından kabul edildiği gibi bir süreç değil¹²⁶, kanunda sayılan hallerin meydana geldiği an olarak adlandırılabilir¹²⁷.

2.2.1. Sona Ermeyi Gerektiren Haller

6102 sayılı Kanunun Onuncu bölümü Sona Erme ve Tasfiye şeklinde başlıklandırılmıştır. Bu bölümde yan başlık olarak I. Sona Erme Sebepleri atılmış ve bu başlığın altında TTK m.529, TTK m.530 ve TTK m.531 yer almaktadır. TTK m.529/1 ile sona ermenin genel halleri altı bent halinde sayılmıştır. TTK m.530 ve 531 ile ise sona ermenin özel halleri belirtilerek hüküm altına alınmıştır¹²⁸. Genel ve özel olarak kanunda sayılan sona erme halleri bazen ortakların veya mahkemenin alacağı kararlar gerçekleşebilirken bazen de ipso iure (irade dışı) bir etkenle meydana gelebilmektedir¹²⁹.

2.2.1.1. Sona Ermeyi Gerektiren Genel Haller

2.2.1.1.1. Sürenin Sona Ermesi

Anonim şirketlerin kuruluşu sırasında hazırlanacak olan sözleşmede bir sürenin belirtilmesi kanuni bir zorunluluk değildir. Ancak kurucular sözleşmeyi hazırlarken şirketin faaliyet süresini bir süre ile sınırlandırmanın kanuna aykırı olduğu söylenemez. Bu nedendir ki esas sözleşmeye konulan bir süre ile şirketin ömrü sınırlandırılabilir¹³⁰. Sözleşmede belirtilen sürenin dolması ile şirket sona ermiş sayılmaz. Sürenin dolmasına bağlı olarak, şirketin sona ermesi konusu gündeme alınır ve anonim şirketin genel kurulu adi nisapla toplanır karar alır. Bu karar ile ancak şirket sona erer¹³¹.

Bu konudaki asıl tartışma sözleşmede belirlenen süre sonunda faaliyetlerine devam eden şirketlerin durumudur. Bu durumda şirketin genel kurul kararı bile almasına gerek olmaksızın belirsiz süreli hale gelmesi söz konusudur¹³².

Yukarıda belirtilen konu öğretide en çok tartışılan konulardan bir tanesidir. Tartışılan konu, süresi sona eren anonim şirketlerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde, adı şirketlerde olduğu gibi, süresiz hale gelip gelmeyecekleriydi. Yargıtay bu konuya uzun süre olumsuz cevap vermiş ve sözleşme ile belirlenen süresi sona eren bir anonim şirketin işlere fiilen devam etmesi ile halinde şirketin süresiz hale gelmeyeceğini; aksine şirketin tasfiye haline

¹²⁶ Aksi görüş için (Sami KARAHAN, Anonim Şirketlerde Tasfiye, 1.baskı, Mimoza Yayınları, KONYA,1998, s.74)

¹²⁷ KERVANKIRAN, s.27 (Bu konuda bkz.; KERVANKIRAN, s.25, dn. 5'te belirtilen yazarlar.)

¹²⁸ Abuzer KENDİGELEN, **Yeni Türk Ticaret Kanunu – Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 3.baskı, On İki Levha Yayıncılık, İSTANBUL,2016, s.430

¹²⁹ PULAŞLI, s.414

¹³⁰ Metin AYTULUN, M. Vefa TOROSLU, **Anonim Şirketlerde Tasfiye İşlemleri**, 1.baskı, Vedat Kitapçılık, İSTANBUL,2014, s. 49.

¹³¹ Ahmet ESEN, **Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketleri**, 1.baskı, Maliye Postası, ANKARA,2014, s. 481.

¹³² PULAŞLI, s.915

gireceğini ve şirketin ehliyetinin tasfiye gayesi ile sınırlanacağını hükme bağlamıştır. Ancak 1987 tarihli bir Hukuk Genel Kurulu Kararı ile bu içtihattan dönülmüş ve işlere fiilen devam eden şirketlerin süresiz hale gelecekleri kabul edilmiştir.

Yeni düzenleme ile 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmalar sona erdirilmiştir artık süresi sona eren anonim şirketlerin, işlere fiilen devam etmeleri halinde süresiz hale geleceklerine ilişkin bir hüküm getirilmiştir. Bu sayede Hukuk Genel Kurul Kararı ile oluşan durum ortadan kaldırılmıştır. Şirketin işlerine devam durumunda esas sözleşmede yer alan süre ile ilgili maddenin kendiliğinden değiştiği kabul olunarak, esas sözleşme değişikliğine gerek görülmemiştir.¹³³

Her pay sahibinin süre bittiği halde şirketin faaliyetlerine devam etmediğinin tespitini Asliye Ticaret Mahkemesinden isteme hakkı vardır. Mahkeme bu durumda atayacağı bilir kişi aracılığı ile durumu tespit edip, durumu karara bağlar¹³⁴.

2.2.1.1.2. İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkansız Hale Gelmesi

ETTK m.434/2 şirket maksadını husulü veya husulünün imkansızlığı sona erme nedeni olarak sayılmıştır. TTK’de ise bu hüküm “işletme konusunun gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesiyle” şeklinde yer almıştır. TTK m. 331 hükmüne göre anonim şirketler her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilirler. Burada ekonomik amaç olarak, şirketin kazanç elde etmesi ve paylaşması anlaşılması gerekirken, konudan da, bu amaca ulaşmak için fiilen yapılması gereken faaliyetler anlaşılmalıdır¹³⁵. Görüldüğü üzere ETTK hükmündeki “maksat” sözcüğün yerini “konu” sözcüğü almıştır. Getirilen yenilik, terim farklılığının ötesindedir. Bu değişiklik, “maksat”, “gaye” ve “konu” terimlerine öğreti ile yüksek mahkeme¹³⁶ kararında yüklenen anlam dikkate alınarak yapılmıştır. Amaç kavramı ile anlaşılan kazanç elde etmek ve paylaşmak olduğu için bu durum nesnel olarak belirlenemeyecek ve gerçekte gerçekleşmesi de mümkün olmayan bir olgudur. Kanun koyucu, genel amaca ulaşmak için icra edilen faaliyetlerin gerçekleşmiş olmasını veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesini bir sona erme sebebi olarak öngörmektedir¹³⁷.

¹³³ bkz.TTK m. 529/1-a gerekçesi

¹³⁴ PULAŞLI, s.916

¹³⁵ KERVANKIRAN, s.31

¹³⁶ KERVANKIRAN, s.31 / 24 numaralı dipnot. *Yargıtay’ın bu konudaki kararı şöyledir:”...TTK’nun 271/f.2 hükmü, anonim şirket esas mukavelenamesinde, şirket mevzuunun hudutlarının ne olduğunun, açıkça gösterilmiş olmasını şart koşmuş bulunmasına bir şirketin iştiğal konusu aynı zamanda o şirket kuruluş maksadını da ortaya kayacağına göre, şirket statüsünde genel anlamda yer alan (kar sağlamak) veya (kazanç temin etmek) gibi ibareleri ve bu şekildeki bir ticari aliyeti hiçbir zaman bir şirketin iştiğal mevzuu ve maksadı olarak kabul etmeye imkan yoktur....”(Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 9.5.80, E 80/ 1484, K 80/2552, bu karar için bkz. MOROĞLU, ERDOĞAN, Notlu- İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, s.144*

¹³⁷ bkz.TTK m. 529/1-b gerekçesi

2.2.1.1.3. Sözleşme Hükümü

ETTK m. 434/6 hükmü “esas mukavelede bir fesih sebebi tayin edilmiş ise onun tahakkuku” şeklindedir. TTK m.529/1-c ise “esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle” şeklindedir. Görüldüğü üzere yeni kanun hükmü eski hükmün günümüz Türkçesine uyarlanarak tekrarı şeklindedir¹³⁸.

Bu konuda doktrinde şirketin sona ermesini gerektirecek sözleşme hükümlerine örnek olarak; Sözleşmeye yazılacak olan, “usulüne uygun düzenlenmiş bilançolara göre anonim şirket arka arkaya 5 yıl zarar ederse şirket infisah eder”¹³⁹ ibaresi. Bunun yanında “sermayenin belli bir kısmının kaybı, bir ruhsatın(maden, enerji üretimi gibi) yenilenmemesi, bir patentin kaydedilememesi veya şirketin devamlılığın belli bir şartın veya sözleşmenin varlığına bağlanması” gibi durumlar gösterilmektedir¹⁴⁰.

Yukarıda sözü edilen sona erme sebepleri anonim şirketin sözleşmesine kuruluşta konulabileceği gibi daha sonra genel kurul kararı ile de konulabilir. Burada dikkat edilmesi gereken konu genel kurul kararı ile eklenen hükmün ortakların müktesep haklarına zarar vermemesidir¹⁴¹. Aynı şekilde sözleşmede hüküm altına alınan sona erme halinin veya hallerinden herhangi birinin gerçekleşmesi öncesinde veya sonrasında genel kurul karar alarak şirketin sona ermesini engelleyebilir¹⁴².

2.2.1.1.4. Genel Kurul Kararı

TTK m. 529/1-d hükmü “TTK 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararıyla” şeklindedir. Bu hüküm ETTK m. 434/1-f8 bendinden alınmıştır. Bu bent “388 inci maddenin ikinci ve dördüncü fıkralarına uygun olarak umumi heyetçe feshe karar verilmiş olması” şeklindedir¹⁴³. ETTK’da olduğu gibi TTK’da da toplantı ve karar yeter sayıları açıklanan 421. maddeye atıfta bulunulmuştur. Bu maddeye göre genel kurulun şirketin feshine karar verebilmesi için ağırlaştırılmış toplantı ve karar yeter sayıları öngörmüştür. 421 maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları dikkate alındığında toplantı ve karar yeter sayıları; Şirketin feshi için karar almak için toplanan genel kurulda birinci

¹³⁸ Gönen ERİŞ, **Ticari İşletme ve Şirketler**, Cilt 3 , 1.baskı, Seçkin / Hukuk Yayınları, ANKARA,2013, s. 3442.

¹³⁹ İMREGÜN, s. 482

¹⁴⁰ Hamdi PINAR, **Şirketler Hukuku**, (Ed.Sami KARAHAN), 1.baskı, Mimoza Yayınları, KONYA,2012, s.714

¹⁴¹ KERVANKIRAN, s.32

¹⁴² KERVANKIRAN, s.34

¹⁴³ ETTK m. 338/2, Şirketin mevzuu veya nev'inin değiştirilmesine taalluk eden umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az üçte ikisine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması şarttır. İlk toplantıda sermayenin üçte ikisi temsil edilmediği takdirde, idare meclisi, umumi heyeti usulüne uygun olarak ikinci defa toplantıya çağırabilir. İkinci toplantının yapılabilmesi için, esas sermayenin yarısına malik olan pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması gerekir.

ETTK m. 338/4, İkinci ve üçüncü fıkralara göre toplanan umumi heyetin kararları mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

toplantıda yeter sayı sağlanamaz ise ikinci toplantıda karar ve toplantı yeter sayısı olarak şirketin sermayesinin en az yüzde yetmiş beşini temsil eden pay sahiplerinin katılmasını ve şirketin feshi yönünde oy kullanmasını öngörmektedir¹⁴⁴.

İlgili maddelerde belirtilen nisaplar çerçevesinde herhangi bir sebep olsun veya olmasın genel kurul sona erme kararı verebilir¹⁴⁵. TTK m. 408 hükümleri dikkate alındığında şirketin sona ermesine karar verilmesi yetkisi sadece genel kurula ait olup devredilemez yetkiler arasındadır¹⁴⁶.

Alınan genel kurul kararı şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine açılacak bir dava ile iptal edilebilir¹⁴⁷. Anonim şirketin sona ermesi kararına karşı, şirketin yönetim kurulu veya pay sahipleri tarafından iptal davası açılabilir¹⁴⁸. Asliye ticaret mahkemesinin davayı reddetmesi veya kabul etmesi mümkündür. Davanın reddedilmesi halinde genel kurul kararı kesinleşmiş olur ve karar tarihinden itibaren şirket sona ermiş sayılır. Mahkemenin davayı kabul etmesi halinde ise karar alındığı tarihten itibaren askıda kalır ve mahkemenin vereceği karar beklenir¹⁴⁹.

2.2.1.1.5. İflasına Karar Verilmesi

Anonim şirketler tacir sıfatına haiz oldukları için icra iflas kanunu İİK hükümleri çerçevesinde iflasa tabidirler. İİK dikkate alındığında anonim şirket ;1. Adi iflas, İİK m.(155-156), 2. Kambiyo senetlerine mahsus iflas (İİK m.167-1769) ve 3. Doğrudan doğruya iflas (İİK m.177-179) hükümleri çerçevesinde iflas ettirilir. İİK m. 179 dikkate alındığında¹⁵⁰

¹⁴⁴ TTK m. 421/3 Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır:

- a) Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi
- b) İmtiyazlı pay oluşturulması
- c) Nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması

TTK m. 421/3 ikinci ve üçüncü fıkralarda öngörülen nisaplara ilk toplantıda ulaşamadığı takdirde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranır.

¹⁴⁵ ESEN, s. 481

¹⁴⁶ KERVANKIRAN, s.34

¹⁴⁷ TTK m. 445/1 - 446 ncı maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.

II - İptal davası açabilecek kişiler

TTK m. 446/1- a) Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçirten,

- b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri,
- c) Yönetim kurulu,
- d) Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olacaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri, iptal davası açabilir.

¹⁴⁸ İMREGÜN, s. 483

¹⁴⁹ KERVANKIRAN, s.37

¹⁵⁰ İİK m. 179, Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin, aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden düzenlenen ara

anonim şirketin iflasını mahkemeden idare ve temsil ile yetkili olanların, tasfiye memurlarının veya alacaklının isteyeceği ve anonim şirketin iflas ettiğinin ispatı yükümlülüğünün de bu kişi veya kişilere ait olduğu belirtilmiştir¹⁵¹.

TTK m. 376/3 hükmü¹⁵² yönetim kuruluna şirketin borca batıklık durumu ile ilgili şüphe dahi var ise bu durumun tespiti ve tespit edilen durumun mahkemeye bildirilmesini emretmiş ve yönetim kuruluna bu konuda sorumluluk yüklemiştir¹⁵³. Şirketin borca batıklığının tespiti için yönetim kurulu, öncelikle iki farklı şekilde ara bilanço düzenlemelidir. Ara bilançolardan birincisi işletmenin devamı esasına göre, ikincisi ise aktiflerin olası satış değerleri üzerinden düzenlenir. İki bilanço çıkarılmasının farklı faydaları mevcuttur. Bunlardan varlıkların olası satış değerlerine göre çıkarılan bilanço şirketin iflâsı için yönetim kurulunun mahkemeye başvurmasına gerek olup olmadığını ortaya koyar.¹⁵⁴ Faaliyetlerine devam edecek bir işletme esas alınarak yapılan işletmenin sürekliliğine değerlendirme ise işletmenin işletmenin borca batık olmasına rağmen faaliyetlerine devam edecek gücünün olup olmadığını ortaya koyar¹⁵⁵.

2.2.1.1.6. Kanunlarda Sayılan Diğer Hallerde

Türk Ticaret Kanununun bir bütün olarak ele alınıp incelendiğinde yukarıda sayılan hallerin dışında, anonim şirketin beş halde daha sona ereceği tespit edilir. Bu haller; kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunmak, esas sermayenin üçte ikisini kaybetmek, anonim şirketin birleşmesi veya bölünmesi, kuruluşta eksiklik ve şirketin tabiiyetinin değiştirilmesi olarak sayılabilir. Bu durumları açıklayacak olursak;

bilançoya göre borca batık olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir.

¹⁵¹ İsmail DOĞANAY, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt 2**, 4.baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İSTANBUL,2004, s.1279-1280

¹⁵² TTK m. 358, 6335 sayılı kanununun 16. maddesi ile değiştirilmiştir.(Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Bu bilançodan aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister. Meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeligi, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru, iflas bildirimini olarak kabul olunur.)

¹⁵³ KERVANKIRAN, s.37

¹⁵⁴ bkz.TTK m. 376/3 gerekçesi

¹⁵⁵ Oruç HAMİ ŞENER, **Ortaklıklar Hukuku**, 3.baskı, Seçkin Yayıncılık, ANKARA,2017, s.384

2.2.1.1.6.1. Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunmak

Ticaret şirketleri üzerinde Gümrük Ve Ticaret Bakanlığının denetim ve gözetim yetkisini hüküm altına alan TTK m. 210/3 hükmüne göre anonim şirketlerin fesih edilmesi mümkündür. Mezkûr maddeye göre; Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Gümrük ve ticaret bakanlığınca, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir.

6102 sayılı kanun ile ultra vires ilkesi kaldırılmıştır. Dolayısı ile şirketin faaliyet konusuna aykırılık ile dava açılması anlamını yitirmiştir¹⁵⁶. Ancak kanunun gerekçesinde, işletme konusuna aykırı işlemlerde fesih davası konulmuş olmasının, önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk yaratmamak olduğu belirtilmiştir¹⁵⁷.

Kamu yararı açısından konulan kurallara aykırılık, kamu düzenine aykırılık olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁵⁸. Kamu düzenine aykırı işlemlere örnekler: Bir anonim şirketin Anayasa Mahkemesince kapatılan bir siyasi partinin fikirlerini yaymak için kurulması, kaçakçılık yapması, kumar oynatması veya kanunen yasaklanmış benzeri işleri yapması sayılabilir. Ancak dikkat edilmesi gereken konu bu gibi durumlarda şirketin faaliyetine son verilmesi konusunda yetkinin mahkemede olmasıdır. Haliyle mahkeme de ortaya çıkan durum kamu düzenine aykırı işlemler yaratıyor ise şirketin faaliyetlerine son verecek. Kamu düzeni tehlike altına girmeyecek ise ilgili ceza veya vergi yasalarına göre cezaya tabi tutacaktır¹⁵⁹.

2.2.1.1.6.2. Esas sermayenin üçte ikisinin kaybedilmesi

TTK m. 376/2 hükmüne göre; son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhal toplantıya çağırılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

Burada kavramsal bir açıklama yapacak olursak; "Sermaye" terimi ile bilânçoda sermaye kalemi altında yer alan kalemler ile yedekler kastedilmektedir. Bu kalemler esas sermaye sistemini benimsemiş anonim şirketlerde sözleşme ile belirlenen esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemini belirlemiş şirketlerde çıkarılmış sermayeye isabet eden kısım; kanunî yedek akçe ile, TTK 519 uncu madde hükmünde düzenlenen akçeler kastedilmiştir¹⁶⁰.

¹⁵⁶ KERVANKIRAN, s.39

¹⁵⁷ bkz.TTK m. 210/3 gerekçesi

¹⁵⁸ AYTULUN, TOROSLU, s.54

¹⁵⁹ PULAŞLI, s.1938-1939

¹⁶⁰ bkz.TTK m. 376/1 gerekçesi

Yukarıda belirtilen durumun gerçekleşmesi halinde genel kurula şirketin sona ermesinin önlenmesi için iki konunun karara bağlanması yükümlülüğü yüklenmiş olur. Bunlardan birincisi esas sözleşmenin durumun gerektirdiği hale göre değiştirilerek sermayenin üçte birine indirilerek devam kararı alınması. İkincisi ise eksilen üçte iki sermayenin tamamlanmasına karar vermesidir¹⁶¹. Bu noktada dikkat edilmesi gereken konu kalan üçte bir sermaye ile devam edilmesi kararından şirket alacaklılarının nasıl etkileneceğidir. Alacaklıların korunması ilkesi çerçevesinde şirketin kalan mal varlığı şirketin borçlarını ödemeye yetmediği takdirde, alınan bu kararın alacaklıların dava açması üzerine mahkemece iptal edilebileceği ve şirketin sona ereceğidir¹⁶². Genel kurulu bu seçenekler arasında tercih yapmaya zorlamasının sebebi, şirketin durumunu bir an önce açıklığa kavuşturmak düşüncesidir¹⁶³.

2.2.1.1.6.3. Anonim şirketin birleşmesi veya bölünmesi

Birleşme: Bir veya birden çok ticaret şirketinin aktif ve pasif değerlerinin tasfiyeye girmeksizin, birleşen şirketlerden birine veya yeni kurulacak bir şirkete külli halefiyet yoluyla geçmesi ve terekelerinin birleşmesi, bu intikal neticesinde infisah eden ortaklığın ortaklarına hesaplanan bir değişim oranına göre birleşilen ortaklıkta ortaklık payı sağlanmasıdır¹⁶⁴.

TTK m. 136 ile şirketlerin birleşmesini hüküm altına almıştır. Madde hükmüne göre; Bir şirketin diğerini devralması, teknik terimle “devralma şeklinde birleşme” veya yeni bir şirket içinde bir araya gelmeleri, teknik terimle “yeni kuruluş şeklinde birleşme”, yoluyla birleşebilirler. 136 ilâ 158 inci maddelerin uygulamasında, kabul eden şirket “devralan”, katılan şirket “devrolunan” diye adlandırılır. Birleşme, devrolunan şirketin malvarlığı karşılığında, bir değişim oranına göre devralan şirketin paylarının, devrolunan şirketin ortaklarınca kendiliğinden iktisap edilmesiyle gerçekleşir. Yeni bir şirket kurulması yoluyla birleşme durumunda her iki anonim şirkette sona ererken, devralma yoluyla birleşmede sadece devrolunan şirket sona erer¹⁶⁵.

Birleşme, birleşmenin ticaret siciline tescili ile geçerlilik kazanır. Tescil anında, devrolunan şirketin bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan şirkete geçer. Devrolunan şirketin ortakları devralan şirketin ortağı olur. Ancak bu sonuç, devralan şirketin kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar ile devrolunan şirketin

¹⁶¹ Hasan PULAŞLI , **Şirketler Hukuku Temel Esaslar**, 8.baskı, Karahan Kitap Evi, ADANA,2009, s.430.

¹⁶² PULAŞLI, **Şirketler Hukuku**, s.430

¹⁶³ bkz.TTK m. 376/2 gerekçesi

¹⁶⁴ Ali ALAGÖZ, **Şirket Birleşmeleri, Şirketler Muhasebesi**, (Ed. Necdet SAĞLAM), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2013, ss.197.

¹⁶⁵ AYTULUN, TOROSLU, s.56

kendi adına fakat bu şirket hesabına hareket eden kişinin elinde bulunan paylar için doğmaz. 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri saklıdır¹⁶⁶.

Devralma yoluyla birleşmede devralınan, yeni şirket yoluyla birleşmede birleşen şirketler, birleşmenin tescil ve ilanı ile infisah eder. Ancak bu durum bu şirketlerin tasfiyesini gerektirmez. Birleşmenin temel özelliği devralan veya devrolunun ortaklığın tasfiye edilmemesidir. Bu nedenle birleşme tasfiyesiz infisah haline bir örnektir. Bu durum TTK 533 ile hüküm altına alınan kanundaki istisnalardan biridir¹⁶⁷.

Aynı durum bölünme için de geçerlidir. Bir anonim şirketin tam bölünmesi halinde bölünen anonim şirket sona erer. Birleşme ve bölünme halinde dikkat edilmesi gereken diğer bir nokta da şirketlerin tasfiye edilmeksizin son bulmalarıdır¹⁶⁸.

2.2.1.1.6.4. Kuruluşta eksiklik

TTK'nin fesih davası başlıklı 353. maddesi hükmü; "Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak, şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir" şeklindedir. Bu durum karşımıza tescilin her türlü sakatlığı onarması ilkesi olarak çıkmaktadır. Bu ilke kuruluştan itibaren, aylarla ifade edilen çok kısa bir süre geçtikten sonra anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilmemesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İlke işlem güvenliğinin korunması gereğinin zorunlu sonucu olarak ve anonim şirketler hukukunun temel bir ilkesini meydana getirir¹⁶⁹.

Kuruluşta ve sermaye artırımında bazı önemli sebeplerin varlığında şirketin feshine karar verilebilir. Bu fesih kararı mahkeme tarafından verilmiş şirketin feshi kararı gibi sonuç doğurur ve şirketin tasfiyesini zorunlu kılar. Feshe sebep olan kanun hükümlerine aykırılığın alacaklıların, pay sahiplerinin ve kamunun menfaatini önemli şekilde tehlikeye düşürmüş veya ihlâl etmiş olması şarttır. "Önemli" sözcüğü hem menfaati hem de ihlâli kapsar¹⁷⁰.

Fesih davası açılma süresi ve açabilecekler kanunda belirtilmiştir. Buna göre fesih davasının, şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması

¹⁶⁶ TTK m. 153/1-2-3

¹⁶⁷ ŞENER, s.129

¹⁶⁸ AYTULUN, TOROSLU, s.56

¹⁶⁹ bkz.TTK m. 353/1 gerekçesi

¹⁷⁰ bkz.TTK m. 353/1 gerekçesi

gerekmektedir. Fesih davası açabilecekler ise yönetim kurulu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, ilgili alacaklı veya pay sahibi olarak kanunda numerus clausus olarak sayılmıştır¹⁷¹.

Mezkûr maddenin ikinci fıkrası eksikliklerin giderilmesi için mahkemenin ek süre vermesi gerektiğini hüküm altına almıştır. Ancak mahkeme sürenin verilmesine rağmen kanuna aykırılık yaratan durumun ortadan kaldırılmasının imkansızlığı öngörülüyorsa mahkeme ek süre vermeye gerek duymaksızın doğrudan şirketin feshine karar verebilir¹⁷².

Mezkûr maddenin üçüncü fıkrası ise davanın bir an önce sonuçlanmasını sağlamak amacıyla hüküm altına alınmıştır. Bu fıkra göre dava dilekçesine deliller ve diğer belgeler eklenerek ilk celseye kadar hazır bulundurulmalıdır. Sadece somut bir olayın varlığı durumunda, mahkeme, kesin bir süreye bağlayarak, davacının delil sunmasına ve getirmesine izin verileceği belirtilmiştir. Ayrıca maddede, söz konusu davanın ivedi işlere ilişkin usule tabi olduğu da vurgulanmıştır¹⁷³.

2.2.1.1.6.5. Şirketin Tabiiyetinin Değişmesi

Bir anonim şirketin tabiiyetinin belirlenmesinde önemli olan konu şirketin merkezinin neresi olduğudur. Çünkü bir şirketin merkezi nerede ise o ülkenin kanunlarına göre kurulur ve faaliyetlerini yürütür¹⁷⁴. TTK m. 421/2-b şirketin merkezinin değiştirilmesine yönelik genel kurul kararları için hem toplantı hem de karar yeter sayıları için oy birliğini öngörmüştür.

Şirketin tabiiyetinin değiştirilmesi sonucu şirketin sona erip ermeyeceği konusu doktrinde tartışma konusudur¹⁷⁵.

2.2.1.2. Sona Ermeyi Gerektiren Özel Haller

Sona ermeyi gerektiren özel haller TTK m. 530 ve m. 531 de hüküm altına almıştır. Bu maddelere göre özel haller; organların eksikliği ve haklı nedenlerle fesih olarak sayılmıştır.

2.2.1.2.1. Organların Eksikliği

TTK m. 530/1'e göre; Uzun sureden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir.

¹⁷¹ BİLGE, s. 265

¹⁷² Fatih BİLGİL, Ertan DEMİRKAPI, **Şirketler Hukuku**, 2.baskı, Dora Yayıncılık, ANKARA,2013, s.569.

¹⁷³ AYTULUN, TOROSLU, s.57

¹⁷⁴ KERVANKIRAN, s.42

¹⁷⁵ PULAŞLI, Şirketler Hukuku, s. 431

Kanunun bu maddesi ETTK m. 435 temel alınarak yapılmıştır. Ancak TTK m. 338/1 hükmü gereği artık anonim şirket bir kişi ile bile kurulabileceği için mülga kanundaki ortak sayısının beş kişinin altına düşmesi ibaresi kaldırılmıştır¹⁷⁶. Maddede "Kanunen gerekli olan organlar" terimi ile kast edilmek istenen öğretiyle, mahkeme kararlarına bırakılmıştır. Bu hükmün anlamı, denetçinin organ olup olmadığı sorununun cevabı ile daha anlaşılabilir bir netlik kazanacaktır. Ayrıca, 6102 sayılı kanunun 378 inci maddesinde düzenlenen komitenin¹⁷⁷ de nitelendirilmesi gerekir.¹⁷⁸

Burada dikkat edilmesi gereken diğer bir konu ise genel kurulun kanuni bir organ olmasına rağmen mezkûr maddede ayrı bir yer verilerek, genel kurulun olmamasının değil toplanamamasının sona erme sebebi olduğu hüküm altına alınmıştır. Bunun nedeni genel kurulun daimi bir organ olmasıdır¹⁷⁹.

Gerekli organın mevcut olmaması ile kastedilen bu organın gerçekten bulunmamasıdır. Örneğin; yönetim kurulunun görev süresi sona ermiş olmasına rağmen, yeni bir yönetim kurulunun genel kurul tarafından seçilmemiş/ seçilememiş olması veya yönetim kurulu üyelerinin istifaları ile kurulun boşaldığı ve yerlerini doldurma imkânının bulunmadığı hâllerde yönetim organının gerçekten bulunmadığı kabul edilmelidir¹⁸⁰. Yönetim kurulunun mevcudiyetine rağmen, hiç veya gereği gibi toplanamaması somut olayın özelliklerine göre maddenin kapsamında kabul olunabilir¹⁸¹.

Madde ile getirilen diğer bir yenilik, şirketin kanunen gerekli organlarından birinin mevcut olmamasının veya genel kurulun toplanamamasının devamlılık göstermesidir. Bu "uzun süreden beri" ibaresiyle ifade edilmiştir. Devamlılıktan ne kadar bir sürenin anlaşılması gerektiği hususunda kötüye kullanmaların önüne geçmek ve somut olayın şartlarına göre serbest hareket edebilme imkânı tanımak için takdir yetkisi hakime bırakılmıştır¹⁸².

Yargıtay kararları ve bunun paralelinde oluşan madde gerekçesine göre, üç yıllık bir süre ile atanan yönetim kurulu üyelerinin görev süresi kendiliğinden sona ermez. Dolayısı ile yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin sona ermesi şirketin sona ermesini gerektirmez.

¹⁷⁶ ERİŞ, s.3456.

¹⁷⁷ TTK m. 378 ; 1 Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir.

2 Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yollarır.

¹⁷⁸ bkz.TTK m. 530/1 gerekçesi

¹⁷⁹ ŞENER, s.630

¹⁸⁰ bkz.TTK m. 530/1 gerekçesi

¹⁸¹ bkz.TTK m. 530/1 gerekçesi

¹⁸² bkz.TTK m. 530/1 gerekçesi

Çünkü görev süresi biten yönetim kurulu üyeleri genel kurulu toplantıya çağırabilir ve toplanan genel kurul yeni bir yönetim kurulu tayin edebilir. Ancak görev süresi dolan yönetim kurulu üyelerinin yerine yeni bir yönetim kurulu seçilmez ise organın varlığından söz edilemez ve şirkete kayyım tayin edilmesi gerekir¹⁸³

Kanun metninde aktif dava ehliyetinin kimlerde olduğu açıkça belirtilmiştir. İlgili kişiler, şirketin durumunu göstererek mahkemeden şirketin feshini isterler. Ancak kanun açıkça şirketin fesine karar vermeden mahkemenin yönetim kurulunun görüşünü alarak gerekli düzeltmelerin yapılmasını istemiştir¹⁸⁴. Ayrıca şunu da belirtmekte yarar vardır. Yönetim kurulu eksikliğine bağlı açılan davalarda şirket tüzel kişiliğini temsil edecek olan bir kurul olmadığından şirketi bir kayyım temsil eder¹⁸⁵. Kanunun ikinci fıkrası ise “dava açıldığında mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

2.2.1.2.2. Haklı Nedenlerle Fesih

TTK 531 madde hükmü, “Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir” .şeklindedir.

ETTK haklı nedenlerle fesih ile ilgili bir hüküm taşımıyordu. Fakat haklı nedenlerle fesih doktrin tarafından birçok mecrada ele alınmış ve konu değişik şekillerde dile getirilmiştir¹⁸⁶.

Doktrin tarafından mülga kanuna yöneltilen eleştirilerden bir tanesi de azınlık haklarının kullanılmasında formalitelerden kaynaklı güçlüklerin yer almasıdır. Azınlık kavramı, halka kapalı şirketlerde sermayenin yüzde onunu temsil eden paylar ve halka açık şirketlerde ise sermayenin yüzde beşini temsil eden paylar olarak karşımıza çıkmaktadır. Azınlığa TTK m. 531 ile verilen haklı nedenlerle fesih hakkı, formaliteleri dolayısı ile de güçlükleri belli oranda ortadan kaldırmış ve çoğunluk karşısında azınlığın elini güçlendiren bir uygulama olarak yeni kanunda yerini almıştır. Yine aynı madde ile anonim şirketin feshini önlemek adına hâkime alternatif çözümler hakkı da tanımıştır¹⁸⁷.

¹⁸³ ERİŞ, s. 3457-3459

¹⁸⁴ KERVANKIRAN, s. 45

¹⁸⁵ ALTUN, TOROSLU, 59

¹⁸⁶ KERVANKIRAN, s. 47

¹⁸⁷ Ayşe SÜMER, 2012, **Anonim Şirketlerin Haklı Nedenlerle Feshi**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi

6102 sayılı kanun ile Türk hukukuna yeni giren bu kavram kanunun gerekçesinde yol gösterici bir şekilde açıklanmıştır. Kanunun gerekçesine göre;

Azınlık olarak kabul edile bilmek için esas sermayenin onda birine sahip olmak gereklidir. Esas sermayenin onda birine sahip olan bir veya bir araya gelerek bu oranı yakalayan pay sahiplerinin bu hakkı kullanmaları mümkündür. Hatta bu oranın esas sözleşmeye konulacak bir madde ile daha düşük olarak tespit edilmesi mümkündür.

Feshin talep edileceği mahkeme, şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir.

Haklı sebep TTK'da tanımlanmamış, haklı sebepler örnek olarak da gösterilmemiş, bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanması yargı kararlarıyla öğretiyeye bırakılmıştır. İsviçre öğretisinde;

- Genel kurulun birçok kez kanuna aykırı bir şekilde toplantıya çağrılmış olması,
- Azlık hakları ile bireysel hakların devamlı ihlali,
- Özellikle bilgi alma ve inceleme haklarının engellenmesi,
- Şirketin sürekli zarar etmesi,
- Dağıtılan kâr payının düzenli azalması,

haklı sebep sayılmıştır.

Buna karşılık varsayımlar ve olumsuz beklentiler haklı sebep sayılmamıştır.

Azınlık tarafından ileri sürülen bu sebeplerin haklı olup olmadığına karar verecek olan merci mahkemedir. Sebeplerin mahkeme tarafından haklı bulunması şirketin feshine karar verilmesini zorunluluğunu mahkemeye yüklemeyi. Şirketin feshini haklı kılan sebeplerin varlığına rağmen, yaşatılmasının ekonomik ve rasyonel açıdan daha doğru olacağına kanaat getiren mahkeme; şirketi feshetmek yerine, fesih talebinde bulunan pay sahiplerinin paylarının gerçek değerinin ödenmesine ve kendilerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir. Davacıya paranın kimin tarafından ve nasıl ödeneceği, bu payları geçici olarak şirketin iktisap edip edemeyeceği yargı kararlarına ve öğretideki görüşlere göre belirlenecektir.

Maddenin son cümlesindeki “veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözümü karar bağlama” inisiyatifi tamamıyla mahkemeye aittir. İsviçre öğretisinde, mahkemenin kâr dağıtma zorunluğunu karara bağlayabileceği; uygun bir yeni pay sahibinin şirkete alınmasını uygun bulabileceği, hatta şirketi sağlığa kavuşturabilecek kısmî tasfiyeye de hükmedebileceği belirtilir¹⁸⁸.

Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD), C.XVIII, Sayı 2, s.839

¹⁸⁸ bkz.TTK m. 531 gerekçesi

Ayrıca doktrinde **Şener'e** göre, şirketin devamlı olarak verimsiz çalışması, yapılan sermaye artırımlarına rağmen etkinliğin sağlanamaması ve bütün ortakların sebep olduğu ve anonim şirketi çıkmaza sokan anlaşmazlıkların meydana gelmesi haklı neden olarak sayılmıştır¹⁸⁹.

Ayrıca ortaklıktaki çoğunluğun azınlık üzerinde baskı kurmaya çalışması en çok karşılaşılan haklı neden olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁹⁰.

2.2.2. Sona Ermenin Tescil Ve İlanı

Sona eren bir şirketin hukuki durumunun tescil ve ilanını hüküm altına alan TTK m. 532, "Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulunca ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir" şeklindedir.

Sona ermenin tescil ve ilanını kanundaki istisnalar dışında yönetim kurulunca tescil ve ilan ettirilir. Kanundaki istisnalar ise şirketin iflası ve mahkeme kararı ile sona ermesidir¹⁹¹. 6762 sayılı Kanunda sadece iflâs hali istisna olarak düzenlenmiştir. İflâs istisnasına mahkeme kararının da eklenilmesinin sebebi, resen tescili sağlayarak bu işlemin sürüncemede kalmasına engel olmaktır¹⁹².

Tescilin süresi ile ilgili kanunda özel bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Bu nedenle; tescilin TTK m. 30 veya TSY m. 33/1 hükümlerine göre tescilin süresi sona erme hali gerçekleşikten sonra on beş gündür¹⁹³. Tasfiyenin tescili talebinde bulunan tasfiye memuru TSY m. 86/1 hükümlerinde belirtilen belgeler ile ticaret siciline başvuracaktır. TSY m. 86/1'e göre hazırlanması gereken belgeler:

1. Sona erme genel kurul kararına dayanıyorsa bu kararın noter onaylı örneği.
2. Sona erme başka bir sebepten ileri geliyorsa bunu kanıtlayan belgenin onaylı örneği.
3. Tasfiye memurlarının noter huzurunda düzenlenmiş, "Tasfiye halinde" ibaresi eklenmiş ticaret unvanı altında atılmış imza beyannameleri.
4. Tasfiye memurlarının yönetim kurulu veya ortaklar dışından seçilmesi halinde görevi kabul ettiklerine ilişkin imzalı belge.
5. Genel kurulda şirketin sona ermesi kararının alınabilmesi için Bakanlık veya diğer resmi kurumların izni gerekli olan şirketlerde, buna ilişkin izin yazısının bir örneği.

TSY m. 87/1'e göre tasfiye memurunun başvurusu üzerine sona eren şirket ile ilgili aşağıdaki olgular tescil edilir:

¹⁸⁹ ŞENER, s.636

¹⁹⁰ ŞENER, s.637

¹⁹¹ AYTULUN, TOROSLU, s.61

¹⁹² bkz.TTK m. 532 gerekçesi

¹⁹³ KERVANKIRAN, s. 53

1. Şirketin sona erdiği ve tasfiyeye girdiği,
2. Sona erme sebebi,
3. Sona erme genel kurul kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi,
4. Sona erme mahkeme kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi,
5. Ticaret unvanına "Tasfiye halinde" ibaresinin eklendiği,
6. Tasfiye memurlarının adı ve soyadı, kimlik numarası ve yerleşim yeri,
7. Tasfiye işlemlerinin şirket merkezi dışında başka bir adreste yürütülmesi durumunda bu adres.

TTK'nin 532. Maddesi uyarınca yapılacak olan ilan, ETTK m.438'in aksine, sona ermenin tesciline ilişkin ilânın bir kez yapılmasını gerekli ve yeterli görmüştür. İlân Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yapılacaktır. Bunun dışında şirket esas sözleşmesinde başkaca ilân şekilleri öngörülmüş ise bu yollarla da ilân yapılmalıdır. Hükümdeki ilân, 541 inci maddede düzenlenen alacaklıları davete ilişkin ilândan farklıdır¹⁹⁴. Bu maddede öngörülen ilân şirketin sona erip, tasfiye haline girdiğini, organların yetkilerinin bununla bağlantılı olarak sınırlanmış bulunduğunu, şirketle işlem yapan/yapacak kişilerin buna göre hareket etmelerini sağlamaya yöneliktir. Oysa 541 inci maddede yer alan ilân şirketle daha önce işlem yaparak alacaklı konuma gelmiş alacaklıları koruma amacı taşımaktadır. Bu sebeple 532 nci maddedeki ilân sadece şirketin sona erdiğine yönelik açıklamaları içermelidir. İlânda alacaklıları alacaklarını bildirmeye yönelten açıklamalar bulunmamalıdır¹⁹⁵.

Şirketin tamamen sona ermesinden sonra tasfiye memuru TSY m. 87/2'e göre sona eren şirket ile ilgili aşağıdaki olgular tescil ettirir.

1. Tasfiyenin tamamlandığı,
2. Ticaret unvanının silindiği.

2.2.3. Sona Ermenin Sonucu

Bir anonim şirketin sona ermesinin sonucu TTK m. 533/1-2 de hüküm altına alınmıştır. Madde hükmüne göre, sona eren şirket tasfiye hâline girer. Kanundaki istisnalar saklıdır. Tasfiye hâlindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını "tasfiye hâlinde" ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu hâlde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır.

¹⁹⁴ TTK m. 541/1; Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılırlar.

¹⁹⁵ bkz.TTK m. 532 gerekçesi

TTK m. 533, ETTK m. 439 yerine gelmiştir. Yeni maddede yapılan en önemli değişiklik “numerus clausus” olarak sayılan hallerin yerine “kanundaki istisnalar saklıdır” ifadesini kullanmış olmasıdır. Bu ifade ile kanundaki tüm tasfiyesiz infisah hallerine atıfta bulunmuştur¹⁹⁶. Kanunda belirtilen istisnalardan olan birleşme ve bölünme hallerinde şirketler tasfiyeye girmekte ancak bu tasfiye işlemi normal tasfiyenin aksine sona eren şirketin tüm aktif ve pasiflerinin külli halefiyet ilkesi çerçevesinde devri gerçekleşmektedir¹⁹⁷.

6762 sayılı Kanunun 439 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükmü ile sınırlanan ehliyetin hak ehliyeti mi yoksa fiil ehliyeti mi olduğu noktasında doktrinde tartışmalara yol açmıştır. 6102 sayılı TTK'nin ikinci fıkrası, 6762 sayılı Kanun dönemindeki tartışmaları ortadan kaldırmaktadır. Hükümden de açıkça anlaşıldığı üzere şirketin tasfiye haline girilmesiyle birlikte değişikliğe uğrayan ve sınırlanan şirketin hak ve fiil ehliyeti değil, organların yetkileridir. Tüzel kişiliğin tasfiye sonuna kadar devam etmesi ve unvana “tasfiye halinde” ibaresinin eklenmesi tasfiyenin gereği olduklarından aynen korunmuştur¹⁹⁸.

2.3. TASFİYE HALİNİN ANONİM ŞİRKETİN HUKUKİ DURUMUNA ETKİSİ

TTK m. 333/1 de de açıkça belirtildiği üzere anonim şirketlerin kuruluş gayesi iktisadidir. Şirket sözleşmesi ile hüküm altına alınmış olan bu iktisadi amaç TTK'nin 529. maddesinde sayılan sona erme hallerinden herhangi biri gerçekleştiğinde tasfiye haline girer. Tasfiye haline giren şirket artık kuruluştaki iktisadi amacını bırakıp tasfiye amacıyla sınırlı işlemler yapabilir. Tasfiyeye giren bir şirket, şirketin tüzel kişiliğinin ticaret sicilinden silinmesine kadar sürecek olan süreçte, genel olarak varlıkların satılıp paraya çevrilmesi, borçların ödenmesi ve kalan değer dağıtılması işlemleri yapılacaktır¹⁹⁹.

2.3.1. Şirketin Tüzel Kişiliğine Etkisi

TTK m. 533/ II hükmüne göre; “Tasfiye halindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dahil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını “tasfiye halinde” ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu halde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır”. Hükümden de anlaşılacağı üzere tasfiye haline giren anonim şirketlerin tüzel kişiliği sona ermemektedir. Anonim şirketlerin tüzel kişiliğinin sona ermesi için şirketin tasfiyesinin tamamlanması ve şirketin ticaret sicil kaydının tasfiye memurlarınca ticaret sicilinden silinmesi gerekir²⁰⁰. Dolayısı ile şirketin tüzel kişiliği devam ettiği için, hüküm

¹⁹⁶ ERİŞ, 3481

¹⁹⁷ KERVANKIRAN, s. 55

¹⁹⁸ bkz.TTK m. 533 gerekçesi

¹⁹⁹ PULAŞLI, s.1972

²⁰⁰ KERVANKIRAN, s. 65

uyarınca tasfiye haline girilmesiyle birlikte değişikliğe uğrayan ve sınırlanan şirketin ehliyeti değil, organların yetkileridir²⁰¹.

Tasfiye haline giren bir şirketin, tasfiyeye girmeden önce kendi açtığı veya kendisine açılan davalar olabilir. Tasfiye öncesindeki şirket ile tasfiyeye giren şirket aynı tüzel kişiliğe sahip olduğu için tasfiye halindeki şirket aynen tasfiyeye girmeden önceki durumu gibi aktif ve pasif dava ehliyetine sahiptir. Ayrıca tasfiye halindeki şirket tüzel kişiliğini koruduğu için tacir sıfatına haizdir. Bu nedendir ki anonim şirket tasfiyeye girse dahi TTK'da tacirler için geçerli olan iflasa tabidir²⁰².

2.3.2. Genel Kurulun Görev ve Yetkilerine Etkisi

TTK m. 535/ 1 hükmüne göre; “Şirket tasfiye haline girince, organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir”. Kanun hükmünün açıkça belirttiği üzere anonim şirketlerin genel kurulu tasfiye sırasında da varlığını sürdürür. Ancak genel kurul sadece tasfiye ile ilgili konularda kararlar alacak ve tasfiyenin sağlıklı bir şekilde yapılması için kanunun izin verdiği ölçüde gerekli düzenlemeleri yapacaktır.²⁰³

Bir anonim şirketin genel kurulu devamlılığı olmayan bir organdır yılda bir kez olağan ve gerektiğinde olağan üstü toplanır.²⁰⁴ TTK m. 418 / 1-II hükmüne göre; “Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörölmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz. Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir”. Genel kurulun devredilemez yetkileri TTK m. 408 ile hüküm altına alınmıştır. Bu yetkiler tasfiye ile sınırlı olmak kaydı ile aşağıdaki şekilde devam eder.

Bunlar;

- Esas sözleşmede değişiklik yapma yetkisi devam eder²⁰⁵.
- Sermayeyi arttırma ve azaltma yetkisi yine devam eder. Sermaye arttırımı genellikle şirkete yeni ortak alınması sonucu doğuracağı ve yeni yatırım yapmak gibi amaçlar için yapıldığı göz önüne alınırsa genel kurulun sermaye arttırımı kararı alması olası

²⁰¹ bkz.TTK m. 533/2 gerekçesi

²⁰² KERVANKIRAN, s. 67

²⁰³ Özlem ARABACI, Feriştah SÖNMEZ, 2014, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Anonim ve Limited Şirketlerin Tasfiyesine İlişkin Düzenlemeler, Getirilen Yenilikler İle Örnek Muhasebe Uygulaması**, İSMMMO Mali Çözüm Dergisi, sayı: 172, s.44

²⁰⁴ ARI, s.41

²⁰⁵ PULAŞLI, s.1975

değildir. Sermaye azaltımı özellikle alacaklıların korunması yönündeki kanun hükümleri çerçevesinde değerlendirilmeli ve kalan sermayenin tasfiye faaliyetlerini aksatmayacak yeterlilikte olması gerekir²⁰⁶.

- Tasfiye halindeki bir anonim şirkette yönetim kurulu üyeleri ister sadece yönetim kurulu üyesi olsun ister aynı zamanda tasfiye memurluğu yapsın bunları atama ve azil yetkisi genel kuruldadır²⁰⁷.
- Şirketin tasfiyeye girmesi ile normal hesap dönemi artık tasfiye dönemi halini alır tasfiye dönemi boyunca yıl sonlarında düzenlenen finansal tabloları ve tasfiye sonunda düzenlenen tasfiye sonu finansal tablosunu genel kurul onaylama yetkisine sahiptir²⁰⁸.
- Genel kurul denetçi raporuna bağlı olarak hem tasfiye sırasında ortaya çıkan karı dağıtma hem de tasfiye sonunda ortaya çıkan karın dağıtımını kararını verme yetkisine sahiptir²⁰⁹. **Pulaşlı'nın** görüşü bu olmakla beraber doktrinde özellikle tasfiye sırasındaki karın dağıtımını kararının genel kurul tarafından verilemeyeceğine ilişkin görüşler de mevcuttur²¹⁰.
- Genel kurul yönetim kurulunu tasfiye öncesi dönem ile bağlı kalması kaydı ile ibra etme yetkisine de sahiptir.
- Genel kurul karar alarak tasfiye memurlarının işletmenin aktiflerini pazarlıkla satmasına izin verir. Ayrıca varlıkların önemli miktarının toptan satılabilmesi için genel kurul kararı gereklidir²¹¹.

2.3.3. Yönetim Kurulu Görev ve Yetkilerine Etkisi

Tasfiye memuru olarak yönetim kurulunun dışında bir kişi atanırsa yönetim kurulunun her hangi bir işi olmayacağı düşünülebilir ancak “Yargıtay kararları ve kanundaki tasfiye haline giren bir şirkette organların yetkilerinin tasfiye amacıyla sınırlıdır” ifadelerinden yönetim kurulunun tasfiye sırasında görevine devam edeceği açıkça anlaşılır. Özellikle tasfiye memurlarının görev ve yetkileri kanunla emredici nitelikte sayılmıştır. Bu nedendir ki anonim şirketin tasfiyesi sırasında yapılması gereken tasfiye dışı işlerin yerine getirilmesi için yönetim kurulunun varlığını sürdürmesi bir zorunluluktur²¹².

Anonim şirket yönetim kurulu görevini aynı zamanda tasfiye memuru sıfatı ile beraber yerine getirirse tasfiyeye bağlı olarak yaptığı işlemleri tasfiye memuru sıfatıyla, yönetim

²⁰⁶ KERVANKIRAN, s. 80-81

²⁰⁷ KERVANKIRAN, s. 84

²⁰⁸ PULAŞLI, s.1975

²⁰⁹ PULAŞLI, s.1975

²¹⁰ Bu görüşler için bkz., KERVANKIRAN, s. 86

²¹¹ PULAŞLI, s.1976

²¹² KERVANKIRAN, s. 87-88

kurulunun devredilemez yetkilerine bağı olarak yaptığı işlemleri ise yönetim kurulu sıfatıyla yapar. Örnek verecek olursak; varlıkların toptan satılması için genel kurulu toplantıya çağırırken tasfiye memuru, diğer hallerde genel kurulu toplantıya çağırırken ise yönetim kurulu sıfatını taşır²¹³. Bu bilgiler ışığında çıkarmamız gereken sonuç yönetim kurulunun mutlaka bulunması gerektiği ancak yetkilerinin sınırlandırıldığıdır²¹⁴.

Bu sınırlamaları madde haline getirecek olursak:

- Tasfiye ile ilgili konularda tasfiye memurlarına direktif verme dışında şirketin üst düzey yönetimi,
- Tasfiye sırasında finansal tabloların hazırlanması yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Ancak şirket yönetimini gerektirdiği ölçüde diğer plan ve programları (finans planı gibi) yapmak,
- Tasfiye ile ilgili konuların dışında genel kurul toplantı gündemini belirlemek, genel kurulu toplantıya çağırarak ve bu konularla sınırlı olmak kaydıyla genel kurul kararlarını uygulamak,
- Tasfiye sonucu şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesi tasfiye memurunun yetkisindedir. Bunun dışında TTK'nin verdiği yetki dahilinde diğer konuların ticaret siciline tescili,
- Tasfiye işleri dışında şirketi temsil etmek,
- Genel kurul kararlarına karşı iptal davası açmak,
- Şirket sözleşmesindeki bağlam hükmündeki maddeler tasfiye ile birlikte yok hükmünde olacağından artık bu yetkileri de kullanamaz,

Yukarıda sayılan hallerden de anlaşılacağı üzere şirketin temsil ve sevk idaresi tasfiye memurlarına geçmiştir ve yönetim kurulunun yetkileri sınırlandırılmıştır.

2.3.4. Ortakların Haklarına Etkisi

Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur²¹⁵. Kanun maddesinde de açıkça belirtildiği üzere anonim şirketin sermayesi paylara bölünmüştür ve bir paya sahip olan kişi şirketin ortağı sayılır. Her pay ortağa çeşitli haklar sağlar. Ortaklar bu hakları anonim şirket bir sermaye şirketi olduğu için sahip oldukları payların oranına göre kullanırlar²¹⁶.

²¹³ ARI, s.44

²¹⁴ BİLGE, s.44

²¹⁵ 6102 sayılı TTK, m. 329 /1-2

²¹⁶ Mücahit ÜNAL, **Pay Sahipliği Kavramı – Pay sahibinin Hakları ve Borçları – Menkul Kıymetler, Ticaret Hukuku II**, (Ed. Sami KARAHAN, Hülya GÖKTEPE), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi

Ortakların hakları çeşitli kriterlere göre sınıflandırılabilir. Konusuna göre genel bir sınıflandırma yaparsak hakları, idari haklar ve mali haklar şeklinde sınıflandırabiliriz. İdari haklar;

- Genel kurula katılma, konuşma ve öneride bulunma hakkı
- Oy hakkı

Mali haklar;

- Şirket karından pay alma hakkı
 - Tasfiye bakiyesinden pay alma hakkı
 - Rüçhan hakkı
 - Bedelsiz pay alma hakkı
 - Tesislerden yararlanma hakkı
 - Hazırlık dönemi faizi alma hakkı
- şeklindedir²¹⁷.

Ortakların idari hakları şirketin tasfiyesi sonuçlanıp şirket tüzelkişiliği ortadan kalkıncaya kadar devam eder. Öyle ki şirketin tasfiye sonu bilançosu genel kurulda ortaklar tarafından onaylanacaktır²¹⁸. Ancak yine kanun metninde açık olarak belirtildiği üzere şirketin organlarının tasfiye amacıyla sınırlandırıldığı için pay sahiplerinin yetkileri dolaylı da olsa etkilenir²¹⁹.

Ortakların mali hakları açısından ise bazı haklar sınırlanmış bazı haklar tamamen ortadan kalkmış bazıları ise tasfiye ile ortaya çıkan haklar şeklindedir.

Şirket karından pay alma hakkı ancak tasfiye öncesinde genel kurul kararı ile dağıtılma kararı alınmış ve tasfiye sırasında henüz dağıtılmamış karları alma hakları saklıdır. Ayrıca şirket tasfiye sonucunda kar elde etmiş ise genel kurul karar verirse tasfiye sonucu elde edilen karı da alma hakkına sahiptir. Şirketin tasfiyeye girmesiyle aktif kazanç elde etme amacı tasfiye amacıyla sınırlandırıldığı için tasfiye sırasında kardan pay alma hakları yoktur²²⁰.

Tasfiye bakiyesinden pay alma hakkı her ortağın ortak olduğu andan itibaren hakkıdır. Bu hak ancak şirketin tasfiyesi gerçekleşip kalan malvarlığının şirket genel kurulunca dağıtım kararı alınması ile alacak hakkı haline gelir ve şirket ortakları bu mal varlığından²²¹ ödedikleri sermaye ve imtiyaz hakları oranında paylarını alırlar²²².

Yayınları, ANKARA,2013, s.51.

²¹⁷ ÜNAL, s.52-57

²¹⁸ KERVANKIRAN, s. 87-88

²¹⁹ PULAŞLI, s.1976

²²⁰ KERVANKIRAN, s. 100-101

²²¹ ÜNAL, s.55

²²² KERVANKIRAN, s. 101

Tasfiye haline giren bir şirkette sermaye arttırılması dolayısıyla yeni pay senedi basılamayacağı için rüçhan hakkı ve bedelsiz pay alma hakkından bahsedilemez. Bütün ortakların mevcut tesislere girmesi ve çıkması dolayısı ile şirket olanaklarından yararlanması olası bir durumdur. Hazırlık dönemi faizine tasfiye halindeki bir şirkete bahsetmek mümkün değildir. Bu nedenledir ki ortakların hazırlık devresi faizi alma hakkı da artık ortak için söz konusu değildir²²³.

²²³ KERVANKIRAN, s. 100

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANONİM ŞİRKETLERDE TASFİYE İŞLEMLERİ

TTK m. 331/ 1'deki hükme göre “Anonim şirketler kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç için kurulabilirler”. Her ne kadar Anonim Şirketler her türlü ekonomik amaç için kurulsalar da işletmeyi kuran ortakların temel beklentileri, kuruluşta sözleşme ile belirledikleri ekonomik amaç çerçevesinde şirketi başarıya ulaştırmaktır. Şirketler kuruluşta belirledikleri hedeflere ulaşamadıklarında başarısız olurlar ve faaliyetlerine son vermek zorunda kalırlar.²²⁴ Sona eren şirketler için TTK m. 533/ 1 “Sona eren şirket tasfiye haline girer; Kanundaki istisnalar saklıdır” şeklinde hüküm getirmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere kanunda tahdidi olarak sayılan hallerde sona eren şirketlerin tasfiyeye girmeyeceği²²⁵ belirtilmiştir. Bu haller, birleşme, bölünme ve tür değiştirmedir. Bu hallerin dışında bir şirketin tasfiye aşamasına girip, tasfiye sürecini tamamlayıp, şirketin kaydını ticaret sicilinden silmedikçe şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesi mümkün değildir²²⁶.

3.1. TASFİYE KAVRAMI

6102 sayılı TTK'da anonim şirketin tasfiyeye ilişkin hükümler TTK m.536 ile 548 arasında düzenlenmiştir. Ayrıca tasfiyeyi gerekli kılan sona erme halleri ise TTK m. 529 ile 535 arasında düzenlenmiştir. Mülga kanun ETTK'da anonim şirketin tasfiyesi düzenlenirken²²⁷ özellikle kanunun 450 ve 439/2 maddelerine yapılan atıflardan dolayı anonim şirketlerin tasfiyesinde kolektif şirketin tasfiyesine ilişkin maddeler göz önüne alınmaktaydı. Ancak yine de mülga kanunda anonim şirketin tasfiyesi ile ilgili emredici hükümler de mevcuttu. Bunlar anonim şirketin bir sermaye şirketi olması nedeni ile ETTK m. 445'te hüküm altına alınan alacaklıların korunması, ETTK m. 372 ve 378'de hüküm altına alınan tasfiye kararının alınmasında karar yeter sayısı ve ETTK m. 450/ II'de hüküm altına alınan aktiflerin toptan satılmasındaki karar yeter sayıları hakkındaki mülga kanun hükümleri örnek olarak verilebilir²²⁸.

Yeni kanunun ilgili maddeleri bir bütün olarak incelendiğinde tasfiye kavramını, fsih veya infisah hallerinin doğal bir sonucu olan, ortaklığın bütün aktif kalemlerinin likit hale getirilmesi bu likidite ile öncelikle borçların ödenmesi ve kalan mal varlığı ile beraber ortaya

²²⁴ Mehmet BAŞAR, **Finansal Krizler ve İşletme Başarısızlıkları, Finansal Yönetim II**, (Ed. Nurhan AYDIN), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2013, s.185.

²²⁵ PULAŞLI, s.1971.

²²⁶ KERVANKIRAN, s. 29.

²²⁷ KERVANKIRAN, s. 63

²²⁸ İMREGÜN, s. 487.

çıkar ise tasfiye kararının ortaklara dağıtılması ve sonucunda şirketin tüzelkişiliğini sona erdiren ticaret sicilinden şirket kaydının silinmesine kadar olan süreçtir²²⁹.

3.2. TASFİYE İŞLEMLERİ

6102 sayılı TTK'nin onuncu bölümü sona erme ve tasfiye konularını hüküm altına almaktadır. Bu bölümde "A) Sona erme" olarak başlıklandırılan bölümde; "Sona eren şirket tasfiye haline girer" TTK m. 533/1 hükmü ile sona ermeyi gerektiren hallerden herhangi bir tanesi meydana geldiğinde şirketin sona ereceği ve sona eren şirketlerin de tasfiyeye gireceği açıktır.

Yine aynı bölümün "B) Tasfiye" olarak başlıklandırılan bölümünde ise, öncelikle tasfiye memurları ile ilgili düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. İzleyen maddelerde ise, tasfiye işleri hüküm altına alınmıştır. Tasfiye işleri ile ilgili yapılması gereken ilk işlem olarak, TTK m. 540/1-2 ilk envanter ve bilançonun düzenlenmesi gerektiğini hüküm altına almıştır. Bu husus özellikle şirketin tasfiye başlangıcındaki durumunu tespit etmek açısından ayrı bir önem taşır²³⁰. Çıkarılan ilk envanter ve bilanço genel kurulca onaylandıktan sonra, TTK m. 541/1-2-3-4 hükümlerine göre alacaklıların çağırılması ve korunması ile ilgili düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. TTK m. 542/1de ise tasfiye memurlarının yapacakları diğer işlemler ile ilgili düzenlemeler hüküm altına alınmıştır. Bu hükümler ile tasfiye memurlarına, şirketin devam eden işlemlerini tamamlamak, gerektiğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek, aktifleri paraya çevirmek , şirket borçları şirket varlığından fazla olduğu takdirde durumu derhal şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirmek, tasfiyenin uzun sürmesi halinde, her yıl sonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilanço düzenleyerek genel kurula sunmak gibi iş ve işlemler yüklenmiştir. TTK m. 543/1-2-3 ile ise tasfiyenin nihayetlenmesi sonucu kalan varlığın dağıtılması ile ilgili hükümler düzenlenmiştir.

Nasıl ki bir anonim şirket kurulurken bir sıra takip eden işlemler gerekli ise anonim şirketin tasfiyesi için de işlemlerin bir silsilesi vardır. Bu silsile dahilinde işlemler yapıldıktan ve tasfiye sona erdikten sonra artık ticaret sicilinden şirketin ticaret unvanının silinmesi gerekir. Ticaret sicilinde yapılan işlemler ve işlemlerin ticaret gazetesini aracılığı ile ilan edilmesi ise tasfiyesi gerçekleşen şirketin tüzel kişiliğinin son bulması sonucunu doğurur²³¹.

²²⁹ PULAŞLI, s.1971

²³⁰ KERVANKIRAN, s.195

²³¹ KERVANKIRAN, s.195

3.2.1. Tasfiye Memurları

Kanun ile hüküm altına alınan sona erme sebeplerinin gerçekleşmesine bağlı olarak tasfiyeye giren şirketlerde, tasfiye sürecine ilişkin yapılması gereken faaliyetleri kanun, esas sözleşme ve ilgili diğer hükümler çerçevesinde yerine getirmek üzere yetkilendirilmiş kişiler tasfiye memuru olarak nitelendirilir²³².

TTK m. 536, TTK m. 538 ve TTK m.539 hükümleri özellikle anonim şirketlerde tasfiye memurlarının atanması ile görev ve yetkilerini belirtmiştir. Bu madde hükümlerine göre atama ve şirketin tasfiyeye girdiği andan, şirketin ticaret sicilinden kaydının silinme anına kadar olan süreci gerçekleştirecek olan tasfiye memurlarıdır. Özellikle TTK m. 533/2 ve TTK m. 535/1 hükmü tasfiye işlemlerinin şirket organları tarafından yapılmasını olanaklı kılmamaktadır. Çünkü bu maddelere göre şirket organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlandırılmıştır. Özellikle şirketin tasfiyesinin nesnel bir şekilde yapılması ve şirketin temsilinin gerçekleştirilmesi için tasfiye memurlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu süreç genel olarak düşünüldüğünde tasfiye memurları kanun ile verilen yetkilerle donatılmanın yanında bu yetkilerin getirdiği sorumluluğu da üstlenmiş durumdadır. Özellikle yüklenen sorumluluklar göz önüne alınırsa, atanmış tasfiye memurunun bu görevi kabul etmesi zorunlu değildir²³³. Tasfiye memuru veya memurlarının görevi kabul etmemesi durumunda yapılması gerekenler ile ilgili bir kanun hükmü mevcut değildir. Böyle bir durumun varlığında boşluğun doldurulması ancak Yargıtay kararları dikkate alınarak sağlanabilecektir²³⁴.

Hilafına hüküm olmadıkça tasfiye memurluğu görevinin iflas hali hariç olmak üzere anonim şirketin icra organı olan yönetim kurulu tarafından yapılacağı kabul edilmektedir. Bunun yanında mer'î kanun hükümleri dikkate alındığında, şirket ana sözleşmesi, genel kurul kararı ile pay sahipleri veya üçüncü kişilerin de tasfiye memuru olarak atanmaları mümkündür²³⁵.

TTK'de tasfiye memurlarının ücret alıp alamayacağı da hüküm altına alınmıştır. TTK m. 536/1'de, "Tasfiye ile görevlendirilenler esas sözleşmede veya atama kararında aksi öngörülmemişse olağan ücrete hak kazanırlar" ifadesi ile tasfiye memurlarının ücrete hak kazandıkları açıkça belirtilmiştir. Bu konuda Yargıtay kararları da mevcuttur; ETTK m.441 ve TTK m.536/1 hükmünde yer alan mutata ücret (TTK 536/1'de olağan ücret)'ten maksat, tasfiyesi gereken şirketin iş hacmi ve yapılacak işlerin mahiyeti ve tasfiye memur veya

²³² Hayri BOZGEYİK,1999, **Anonim Şirketlerin Tasfiyesinde Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu**, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Fakültesi Dergisi, C.XV, Sayı 1, s.153

²³³ KERVANKIRAN, s.111-112

²³⁴ ERİŞ, s.3501

²³⁵ ERİŞ, s.3500

memurlarının tasfiye işini yürütebilmeleri için sarf edecekleri mesai ve zaman nazarı itibara alınmak suretiyle – ana sözleşme veya tayin kararında belirtilmemiş olması halinde- mahkemece ya toptan veya aylık hesabıyla “kadri-maruf” (makul ve olağan) bir ücret tespit ve takdir etmesi, şeklindedir²³⁶.

3.2.1.1. Tasfiye Memurlarının Atanması

Tasfiye memurunun atanmasında Türk hukukundaki “icap” ve “kabil” müesseseleri mevcuttur. Genel kurul kararıyla, esas sözleşme ile veya mahkeme kararı ile yapılan atama işlemlerinde genel kurul, ilgili sözleşme maddesi veya mahkeme atadığı kişiye icapta bulunmaktadır. Atanan kişi veya kişiler ise bu icaba uyup tasfiye memurluğunu kabul edebilecekleri gibi icaba uymayıp tasfiye memurluğunu reddedebilirler. Tasfiye memurluğunu kabul eden kişiler ile tasfiye haline giren şirket arasında tasfiye memurluğunun yürütülmesi yönünde bir hukuki işlem doğmuş olur²³⁷. Atamanın geçerli olmasında atanan kişinin ehil olup olmadığı veya tasfiye işini laikiyle yapıp yamayacağıın etkisi yoktur²³⁸. Tasfiye memurlarının taşınması gereken özelliklerle ilgili TTK m. 536/4 hükmü dışında bir hüküm yoktur. Bu hüküm uyarınca “temsile yetkili tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması ve yerleşim yerinin Türkiye’de bulunması şartı” getirilmiştir. Ayrıca fiil ehliyetine sahip olan gerçek ve tüzel kişiler tasfiye memuru olabilir²³⁹.

Tasfiye memurlarının atanmasını düzenleyen mer’i kanun hükmü dikkate alındığında tasfiye memurları dört şekilde atanabilmektedir. Bunlar²⁴⁰;

- a) Esas sözleşme ile,
- b) Genel kurul kararı ile,
- c) Mahkeme kararı ile,
- d) Yasal olarak görevin yüklenilmesi ile atama. Şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

3.2.1.1.1. Esas Sözleşme ile Atama

Esas sözleşme ile tasfiye memurlarının atanması 6102 sayılı TTK m. 536/1’de açıkça hüküm altına alınmıştır. Anonim şirketlerde sözleşme kanuna aykırı olmadıkça serbestçe oluşturulabilir. Anonim şirket sözleşmesi şirket kurulurken veya genel kurul toplantılarında yeterli çoğunluk ile değiştirilebilir. Her iki durumda da şirket sözleşmesine şirketin tasfiyeye girmesi halinde tasfiye işlerini kimin yürüteceğine ilişkin maddeler konulabilir²⁴¹. Bu maddeler ile tayin edilen kişilerin ismen tayini mümkün olduğu gibi ticaret odası baş hukuk

²³⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 12.12.86, E 86/6317, K 86/6758 (bu karar için bkz. DOĞANAY, C II, s.1294)

²³⁷ KERVANKIRAN, s.112 (Ayrıntılı bilgi için aynı sayfadaki 6,7 ve 8. dipnotlardaki yazarlar.)

²³⁸ KERVANKIRAN, s.112 (Ayrıntılı bilgi için aynı sayfadaki 6,7 ve 8. dipnotlardaki yazarlar.)

²³⁹ Orhan Nuri ÇEVİK, **Anonim Şirketler**, 4.baskı, Seçkin Yayıncılık, ANKARA,2002, s.1073

²⁴⁰ PULAŞLI, s.1977

²⁴¹ KERVANKIRAN, s.113

müşaviri, baro başkanı...ve benzeri, sıfatların belirtilmesi şeklinde de tayin edilmesi mümkündür. Ayrıca ana sözleşmede belirtilecek bir üçüncü kişiye de tasfiye memurunu belirleyip tayin etme yetkisi verilebilir²⁴². Ana sözleşme ile atanacak bu kişilerin tereddüde yer vermeyecek şekilde açık ve kesin olarak belirtilmesi gerekmektedir. Tereddütlerin ortaya çıkması halinde ise mahkemeye başvurularak konunun çözüme bağlanması gerekmektedir²⁴³.

Bir örnek verecek olursak; yönetim kurulu üyelerinden iki kişi tarafından şirketin tasfiyesi gerçekleştirilir şeklinde sözleşmeye konulan hüküm geçerlidir. Ancak tam bir belirlilik içermediğinden ileride sorunlar yaratabilecektir²⁴⁴. Sözleşme ile belirlenen üçüncü kişilere tasfiye memuru belirleme yetkisi doktrinde tartışma yaratmıştır. Bu konuda genel görüş, esas sözleşme ile üçüncü kişilere devredilen bu yetkinin aslen genel kurula ait olduğu²⁴⁵ ve tasfiye memurlarının belirlenmesinin sözleşmesel bir hak olup²⁴⁶ ancak TTK m. 452 hükümlerine göre belirlenebileceğidir²⁴⁷.

3.2.1.1.2. Genel Kurul Kararı ile Atama

TTK m. 536/1’de “Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrıca tasfiye memuru atanmadığı takdirde, tasfiye, yönetim kurulu tarafından yapılır” hükmü ile tasfiye memurlarının atanması konusunda kanun bir sıralama getirmiştir²⁴⁸. Bu sıralamada ikinci sırada genel kurul tarafından atama yer almaktadır. Bunun sebebi sözleşmeyi yapan irade ile kararı verecek iradenin aynı kişilerden oluşması düşünülebilir²⁴⁹.

Mer’i kanun ayrıca m.537/1 hükmü ile genel kurula bu konuda büyük serbestlik tanımıştır²⁵⁰. Mezkûr madde hükmüne göre “Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir”. Genel kurulun bu yetkiyi kullanması ile oluşan yeni durum aslında bir azil işlemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü genel kurul yetkisini kullanınca daha önce atanan tasfiye memurlarının görevlerine son verilmiş olur²⁵¹.

²⁴² DOĞANAY, s.1293

²⁴³ Ersin ÇAMOĞLU, Reha POROY, Ünal TEKİNALP, **Ortaklıklar Hukuku**, 4.baskı, Vedat Kitapçılık, İSTANBUL,2010, s.262

²⁴⁴ Sami KARAHAN, **Anonim Şirketlerde Tasfiye**, 1.baskı, Mimoza Yayınları, KONYA,1998, s.74

²⁴⁵ KARAHAN, s. 75

²⁴⁶ KERVANKIRAN, s.114

²⁴⁷ TTK m. 452/1 Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır.

²⁴⁸ KARAHAN, s.77, KERVANKIRAN, s.119

²⁴⁹ KARAHAN, s.77

²⁵⁰ KERVANKIRAN, s.119

²⁵¹ KARAHAN, s.81

Genel kurul tarafından tasfiye memurunun atanması hallerinden birisi sözleşmede belirtilen tasfiye memurunun yerine yeni tasfiye memuru atanması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda toplantı ve karar yetersayıları için TTK m. 418’de belirtilen nisaplar dikkate alınmalıdır²⁵². Ayrıca tasfiye memurlarının seçiminde esas konulacak bir hüküm ile ağırlaştırılmış toplantı ve karar yeter sayıları öngörülebilir²⁵³.

Tasfiye memurlarının genel kurul tarafından seçilmesi yetkisi genel kurula kanun tarafından verilmiş devredilemez yetkilerindedir. Bu konuda yetkinin devrinin mümkün olmamasının yanında sözleşmeye konulacak bir madde ile genel kurulun bu yetkiden mahrum bırakılması da mümkün değildir²⁵⁴.

3.2.1.1.3. Mahkeme Kararı ile Atama

ETTK’nın 442 nci maddesinin birinci fıkrası ile ancak pay sahiplerinden birinin talebi ve haklı sebeplerin mevcudiyeti durumunda mahkemeye görevde olan tasfiye memurunu azlederek yerine yeni sınırlı bir yetki verilmiştir. Hatta şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde dahi, tasfiye işleri, esas sözleşme veya genel kurul kararı ile tasfiye memuru belirlenmedikçe yönetim kurulu tarafından yürütülmektedir. Mahkemenin feshe karar verdiği hallerde doğrudan tasfiye memuru ataması ise ancak, yukarıdaki usullerle tasfiye memuru atanamayacağı ve tasfiye işlerinin yerine getirilemeyeceğinin (tasfiye memuru hakkında esas sözleşmede hüküm bulunmaması durumunda, şirketin feshine genel kurulun toplanamaması ve yönetim kurulunun bulunmaması nedeniyle karar verilmişse) açıkça belli olması hallerinde gerçekleşebilir²⁵⁵.

TTK ile getirilen önemli bir düzenleme ile üç durumda şirketin feshine mahkemece karar verilmesi halinde tasfiye memurlarını mahkeme atayacaktır²⁵⁶. Bu üç durum; kuruluş sırasında menfaatler ihlâl edilmişse, organ yokluğu söz konusu ise ve haklı sebeplerin varlığı halinde, mahkeme fesih kararı verirken tasfiye memurunu da atayacaktır. Çünkü, bu üç durumun söz konusu olduğu varsayımlarda artık pay sahiplerinin anlaşarak tasfiye memuru tayin etmelerini beklemenin gereksiz sayılması gerektiği, söz konusu yetkinin mahkemeye bırakılmasının şart olduğu düşünülmüştür²⁵⁷.

Bu fıkranın uygulanması için hiçbir şart öngörülmemiştir. Dolayısıyla, şirketin feshine karar veren mahkeme, tasfiye memuru tayin edebilmek için kendisinden bu yönde bir talepte bulunulmasını beklemek zorunda olmadan tasfiye memuru atayabilir. Keza, feshe karar veren

²⁵² PULAŞLI, s.1979

²⁵³ Halil ARSLANLI, **VAnonim Şirketin İnfisalı ve Tasfiyesi**, 1.baskı, İSTANBUL,1961, s.206-207

²⁵⁴ KARAHAN, s. 81-82

²⁵⁵ bkz.TTK m. 536/3 gerekçesi

²⁵⁶ ŞENER, s.645

²⁵⁷ bkz.TTK m. 536/3 gerekçesi

mahkeme tasfiye memuru atayıp atamama hususunda serbest değildir, tasfiye memurunu belirlemek zorundadır²⁵⁸.

Kanunda hüküm altına alınan üç durumun gerçekleşmesi halinde mahkeme şirket esas sözleşmesi ile tasfiye memuru atanmış olsa bile kendisi tasfiye memuru atamalıdır. Çünkü kanunda açıkça tasfiye memurunu belirtme zorunluluğu kendisine yüklenmiştir. Dolayısı ile mahkeme feshe karar verdiği her durumda tasfiye memuru atama ile mükelleftir²⁵⁹. Madde hükmünde geçen tasfiye memuru ifadesinin tekil anlamı bir yana mahkeme birden fazla da tasfiye memuru atayabilir²⁶⁰.

Bu üç halin dışında, şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbirinin Türk vatandaşı olmaması ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yerinin olmaması ile ek tasfiye halinde mahkemece tasfiye memuru atanmalıdır²⁶¹. Ancak ek tasfiye halinde Yargıtay’ın eski tasfiye memurlarının göreve devam etmesi yönünde görüşü mevcuttur²⁶².

Tasfiye memurlarının hiçbirinin Türk vatandaşı olmaması ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yerinin olmaması halinde mahkemece tasfiye memuru atanması kanunun gerekçesinde açıkça ifade edilmiştir. Gerekçeye göre; Tasfiye işlerinin sağlıklı yürüyebilmesi için tasfiye memurlarından en az birinin Türk vatandaşı olması, bu kişinin Türkiye’de yerleşim yerinin bulunması ve şirketi temsile yetkili olması önemli bir gerekliliktir. Fıkraya göre tasfiye memuru için aranan kanunî şartların tümünün aynı kişide vücut bulması gerekir. Yani, Türk vatandaşı olan tasfiye memurunun Türkiye’de yerleşim yeri bulunmalı ve ona şirketi temsil yetkisi verilmelidir. Yoksa, kanun hükmünde sayılan şartların ayrı ayrı kişilerde mevcut bulunması mahkemece tasfiye memuru atanmasını gerekli kılacak bir durumdur. Mahkeme tarafından tasfiye memuru atanması aynı zamanda bir göreve son verme işlemi zorunlu kılar. Buna göre, mahkeme kanuni nitelikleri sahip bir tasfiye memuru atarken, mevcut tasfiye memurlarından birini azletmeli ve onun yerine atamayı yapmalıdır. Bu husus mahkemenin takdirinde değildir²⁶³.

²⁵⁸ bkz.TTK m. 536/3 gerekçesi

²⁵⁹ ŞENER, s. 646

²⁶⁰ KENDİGELEN, s.438

²⁶¹ KERVANKIRAN, s.123-125

²⁶² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 25.03.2003, E 03/10390, K 03/2711 “Davalı Filiz dışındaki gerçek kişilerin de, yeniden ihyası istenen kooperatifin terkenden önceki tasfiye kurulu üyeleri olduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmekle, tasfiye kurulunun görevi, kaldığı yerden devam ettirecektir. Yeniden ihyasına karar verilen kooperatifte organ boşluğu söz konusu olmayacağından...kooperatife kayyım tayinine gerek bulunmamaktadır.” (bu karar için bkz. ERİŞ, s.3550,3551

²⁶³ bkz.TTK m. 536/4 gerekçesi

3.2.1.1.4. Yasal Olarak Görevin Yüklenilmesi ile Atama

TTK m.536/1’de de açıkça ifade edildiği gibi esas sözleşme ve genel kurul kararı ile tasfiye memuru atanmamış ise tasfiye işleri tasfiye memurlarınca yürütülür. Yasada sözü edilen durumun gerçekleşmesi halinde yönetim kurulu üyelerini tasfiye işlerini yürütmekle yükümlü kılmıştır²⁶⁴. Bu durumda tasfiye memuru sıfatı kazanan yönetim kurulu çifte vazife ile vazifelenirilmişlerdir. Yönetim kurulu üyeleri tasfiye işlemlerini yürütürken içerik itibariyle tasfiye memurlarınca yerine getirilmeyecek görevleri de üstleneceklerdir. Örneğin genel kurulun sözleşme değişikliği için toplantıya çağırılması yönetim kurulunun tasfiye dışındaki görevi iken her tasfiye dönemi sonunda bilançoları hazırlayıp genel kurulun onayına sunması tasfiye ile ilgili görevleri arasındadır²⁶⁵.

Ancak yönetim kurulu üyeleri ile anonim şirket arasında tasfiye anında tasfiye görevinin de yönetim kurulu üyelerince yerine getirileceği bir hizmet sözleşmesi akdedilmemiş ise yönetim kurulu üyelerinin görevi kabul etmeleri zorunlu değildir²⁶⁶.

Yeni kanun gereği bir anonim ortaklık tek kişi ile kurulabildiği gibi yönetim kurulda tek kişiden oluşabilmektedir. Dolayısı ile yönetim kurulunun tek kişiden oluşması onun tasfiye memuru olmasına sakınca teşkil etmez. Hatta bu durum tek üyenin tasfiye memuru sıfatını kanunen yüklenmesinden dolayı TTK m. 536/4’te ki Türk vatandaşı kuralı da burada uygulanmaz²⁶⁷.

3.2.1.2. Tasfiye Memurlarının Tescil ve İlanı

Tasfiye memurlarının tescil ve ilanı ile ilgili kanun hükmü açıktır. TTK m. 536/2’ye göre; “Yönetim kurulu, tasfiye memurlarını ticaret siciline tescil ve ilan ettirir. İşlerinin yönetim kurulunca yapılması hâlinde de bu hüküm uygulanır”. Tasfiye memurlarının tescilinin yönetim kurulunca yapılmasının iki istisnası vardır. Bunlardan birincisi şirketin mahkeme kararıyla feshi ve şirketin iflas etmesidir. Bu iki durumda da tasfiye memurlarının tescili reesen gerçekleşir²⁶⁸. İflas konusunun burada ele alınmasının nedeni, anonim şirketin iflasının ancak mahkeme kararı ile gerçekleşecek olmasıdır²⁶⁹.

3.2.2. Tasfiye Memurlarının Sorumlulukları

TTK m.537/3, tasfiye işleri ile sınırlı olmak kaydı ile şirketin temsil ve yönetim yetkilerini tasfiye memurlarına vermiştir. Hatta tasfiye memurlarının görevlerini yerine getirirken işledikleri haksız fiillerden dolayı da şirketin sorumlu olduğu TTK m. 539/4 ile

²⁶⁴ PULAŞLI, s. 1979

²⁶⁵ ASLANLI, s. 205

²⁶⁶ ARSLANLI, s. 205, KARAHAN, s.83

²⁶⁷ TEKİNALP, s.198

²⁶⁸ BİLGE, s.279

²⁶⁹ KENDİ GELEN, s.376

hüküm altına alınmıştır²⁷⁰. Bu şekilde yetkiler ile donatılmış kişilerin yaptıkları işlerden dolayı sorumsuz tutulması tabiidir ki beklenemez. Özellikle tasfiye memur veya memurları yetkilerini açıkça kötüye kullanmaya başlar ve alacaklıları, şirketi, pay sahiplerini ve üçüncü kişileri zarara sokacak fiillere girişirler ise artık şirketin değil tasfiye memurlarının şahsi sorumluluğundan söz etmek gerekir²⁷¹.

Bu sorumluluk, TTK'den, VUK, KVK, AATUHK kaynaklanabilir. Sayılan kanunlar örnek olarak sayılmış olup tasfiye memurlarının sorumluluğu ayrı bir tez konusu teşkil edecek kadar genişir²⁷².

3.2.2.1. Tasfiye Memurlarının TTK'den Doğan Sorumluluğu

TTK m.553'ün yan başlığı, "V- Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu" şeklindedir. Ancak bu maddeden önce TTK m. 541/4'te, TTK m.541/1-2-3²⁷³ fıkralarına "aykırı hareket eden tasfiye memurları haksız olarak ödedikleri paralardan dolayı 553 üncü madde uyarınca sorumludur" hükmü ile açıkça tasfiye memurlarına sorumluluk yüklenmiştir.

TTK m. 553/1 Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

TTK m. 553/2 Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organlar veya kişiler, bu görev ve yetkileri devralan kişilerin seçiminde makul derecede özen göstermediklerinin ispat edilmesi hâli hariç, bu kişilerin fiil ve kararlarından sorumlu olmazlar.

TTK m. 553/3 Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınmaz. Hükümleri ile açıkça tasfiye memurlarına TTK'da sorumluluk yüklenmiştir. Bunun yanında kanun metni

²⁷⁰ KERVANKIRAN, s.327

²⁷¹ KARAHAN, s.286

²⁷² KARAHAN, s.286

²⁷³ TTK m. 541/1- Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağırılırlar.

(2) Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca belirlenecek bir bankaya depo edilir.

(3) Şirketin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğerki, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun.

incelenecek olur ise tasfiye memurlarının sorumluluğuna sebebiyet verebilecek hükümler şunlardır. TTK m. 532, Yönetim kurulunun bulunmaması halinde şirketin sona erdiğinin ticaret siciline tescil ve ilan ettirilmemesi. TTK m. 537/2, Mahkeme tarafından atanan tasfiye memurunun, kendisini ticaret siciline tescil ve ilan ettirmemesi. TTK m. 533/2, Şirket ünvanına “Tasfiye halinde” ibaresi eklenmeden şirketin ünvanının kullanılması. TTK m. 545, Tasfiyenin sona ermesinden sonra ticaret ünvanının sicilden silinmesini isteme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi. TTK m. 535/2, Tasfiye işlemlerinin gereklerinden olan hususlar hakkında karar vermek üzere genel kurulun toplantıya çağrılması gerektiği halde çağrılmaması. TTK m. 538/1, Genel kurul tarafından aksi kararlaştırılmış olduğu halde, şirket aktiflerinin pazarlık yoluyla satışının yapılması. TTK m. 538/2, Genel kurul kararı bulunmadığı halde, önemli miktarda şirket aktiflerinin toptan satışının yapılmış olması. TTK m. 540, İlk envanter ve bilanço işlemlerinin gereği gibi yapılmaması. TTK m. 541/1, Alacaklıların çağrılmasına ilişkin işlemlerin hiç ya da usulüne uygun yapılmaması. TTK m. 541/2, Alacaklı oldukları bilinen kişilere ait alacak tutarlarının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen bankaya depo edilmemesi. TTK m. 541/3, Şirketin henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda paranın notere depo edilmemesi. TTK m. 542/1-a, Şirketin süregelen işlemlerinin tamamlanmaması. Gereğinde pay bedellerini henüz ödenmemiş olan kısımlarının tahsil edilmemesi. TTK m. 542/1-a, Şirket borçlarının zamanında ve gereği gibi ödenmemesi. TTK m. 542/1-b, Tasfiyenin gerektirmediği yeni işlere girişilmesi. TTK m. 542/1-c, Şirket borçlarının şirket varlığından fazla olduğunun tespit edilmiş olmasına rağmen durumun derhal şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirilerek şirketin iflasının istenmemesi. TTK m. 542/1-d, Tasfiyenin uzun sürmesi halinde, her yıl sonu için finansal tabloların hazırlanmaması. TTK m. 542/1-f, Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterlerin tutulmaması. TTK m. 542/1-h, Vadesi gelmemiş olan şirket borçlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ettirilerek önenmemesi. TTK m. 542/1-i, Tasfiye işlemleri hakkında pay sahiplerinin bilgi alma haklarının ihlal edilmesi. TTK m. 543/1, Şirket borçlarının tamamı ödenmeden, kalan varlığın pay sahiplerine dağıtılmışı. TTK m. 543/2, Mahkemeden izin alınmadığı halde, tasfiye bakiyesinin altı aylık bekleme süresi geçmeden pay sahipleri arasında dağıtılması. TTK m. 543/3, Esas sözleşmede aksine hüküm bulunmasına veya genel kurul kararı ile aksi kararlaştırılmış olmasına rağmen, dağıtımın para olarak yapılması ya da esas sözleşme veya genel kurul kararı ile aksi kararlaştırılmamış olmasına rağmen dağıtımın para dışında başka bir şekilde yapılması. TTK m. 544, Şirkete ait defter ve belgelerin

saklanmak üzere mahkemeye tevdi edilmemesi. TTK m. 542/1-d, Tasfiye sonunda kesin bilançonun düzenlenerek genel kurula sunulmaması. TTK m. 542/1-e, Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri almaması ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmemesi. TTK m. 357, Eşit işlem ilkesine uymamaları. Tasfiye memurlarının sorumluluğunu gerektiren haller olarak sayıla bilir²⁷⁴.

3.2.2.2. Tasfiye Memurlarının VUK'dan Doğan Sorumluluğu

VUK m.10'a²⁷⁵ göre, anonim şirketlerine vergi mükellefi veya vergi sorumlusu olmaları durumunda bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri tarafından yerine getirilir. Tasfiye haline giren bir anonim şirkette ise kanuni temsilci sıfatı TTK'de tanımlandığı üzere²⁷⁶ tasfiye memurlarına aittir. Dolayısı ile anonim şirketlerde vergi işlemlerini yerine getirme görevi tasfiye memurlarına ait olacaktır²⁷⁷. Ayrıca bu işlemleri yerine getirirken işledikleri fiillerden dolayı ortaya çıkacak olan vergi cezaları hakkında da VUK m. 333²⁷⁸ gereği VUK m. 10 hükümleri uygulanacaktır²⁷⁹.

Kanun ile tasfiye memurlarına yüklenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, tasfiye memurlarının ikinci dereceden sorumluluğu gereği öncelikle şirketin mal varlığından tahsilat yapılmalıdır. Şirket mal varlığı vergi asıllarını ve cezalarını karşılamaya

²⁷⁴ KARAHAN, s. 287-295 – KERVANKIRAN, s. 330-332

²⁷⁵ VUK. m. 10 – Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, Vakıflar ve cemaatler gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir. (Değişik : 3/12/1988 - 3505/2 m.) Yukarıda yazılı olanların bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mükelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınmayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye'de bulunmayan mükelleflerin Türkiye'deki temsilcileri hakkında da uygulanır.

Temsilciler veya teşekkülü idare edenler bu suretle ödedikleri vergiler için asıl mükelleflere rücu edebilirler. Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını da kaldırmaz.

²⁷⁶ TTK. m. 533/1- Sona eren şirket tasfiye hâline girer; Kanundaki istisnalar saklıdır.

2- Tasfiye hâlindeki şirket, pay sahipleriyle olan ilişkileri de dâhil, tasfiye sonuna kadar tüzel kişiliğini korur ve ticaret unvanını "tasfiye hâlinde" ibaresi eklenmiş olarak kullanır. Bu hâlde organlarının yetkileri tasfiye amacıyla sınırlıdır.

TTK. m. 535/1- Şirket tasfiye hâline girince, organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir.

²⁷⁷ KARAHAN, s. 296

²⁷⁸ VUK m. 333 – Tüzel kişilerin idare ve tasfiyesinde Vergi Kanununa aykırı hareketlerden tevellüt edecek vergi cezaları tüzel kişiler adına kesilir.

Tüzel kişilerin kanuni temsilcilerinin vergi sorumluluğu hakkındaki bu kanunun 10 uncu maddesi hükmü vergi cezaları hakkında da uygulanır. (Ek : 30/12/1980 - 2365/59 m.; Değişik : 22/7/1998 - 4369/81 m.) Bu Kanunun 359 uncu maddesinde yazılı fiillerin işlenmesi halinde bu fiiller için 359 ve 360 ıncı maddelerde öngörülen cezalar bu fiilleri işleyenler hakkında hükmolunur.

²⁷⁹ Ersin NAZALI, **Vergisel Ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim Ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir Birleşme Bölünme Ve Tür Değişimi İşlemleri**, 3.baskı, Yaklaşım Yayınları, ANKARA,2013, s.100.

yetmediği takdirde tasfiye memurlarının bu vergi ve cezaları ödemeleri gerekir²⁸⁰. Bu sorumluluğun doğumu için ödevin yerine getirilmemesinde tasfiye memurlarının kasıt veya ihmallerinin olmaması önemli değildir. Ancak tasfiye memurlarının ödedikleri vergiler için asıl mükellefe rücu hakları saklıdır²⁸¹.

Tasfiyenin sona erdiğinin VUK m.162²⁸²,ye göre tasfiye memurları vergi dairesine bildirmek zorundadır. Bu bildirim için gerekli süre ise VUK.m.168²⁸³ ile düzenlenmiştir. Mezkûr maddeye göre olayın vukuundan itibaren bir aylık süre içinde yapılmalıdır²⁸⁴.

Tasfiye memurlarının sorumlulukları, tasfiyeden önceki dönemi de kapsayacak şekildedir. Tasfiyeden önceki döneme ait vergi ile ilgili görevler de tasfiye memurlarınca yerine getirilir²⁸⁵.

3.2.2.3. Tasfiye Memurlarının AATUHK'dan Doğan Sorumluluğu

AATUHK m.32²⁸⁶ hükmü uyarınca, tüzelkişilerin tasfiyesinde bunların borçlu buldukları amme alacaklarını ödeme görevi tasfiye memurlarına geçmektedir. Burada sözü edilen amme alacağı kapsamına, tasfiye halindeki kurumun tasfiyeye girmeden önceki döneme isabet eden borçları ile tasfiyeye girdikten sonra ortaya çıkan borçları girmektedir²⁸⁷.

Tasfiyenin bildirilmesi ile ilgili süre konusunda VUK ile AATUHK arasında tezat vardır. VUK ile tasfiye memurlarına verilen bir aylık süreye rağmen AATUHK'nun 33. maddesine göre; tasfiyenin başladığını üç gün içinde ilgili tahsil dairelerine bildirmek zorunluluğu getirilmiştir²⁸⁸. Yine aynı maddeye göre; tasfiye memurları veya tasfiyeyi

²⁸⁰ KERVANKIRAN, s. 337

²⁸¹ Hüseyin ÖZDEMİR, Hakan HANÇER, 2015, **Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Tasfiye, Birleşme, Devir, Bölünme, Mevcut Düzenlemeler ve Örnek Uygulamamalar**, Vergi Raporu, Sayı 190, s.59

²⁸² VUK. m. 162 – Tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam eder.

Bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi:

1. Tasfiye veya iflas kararlarını;
2. Tasfiyenin veya iflasın kapandığını; vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeye mecburdurlar.

²⁸³ VUK. m. 168 – Bildirmeler aşağıda yazılı süre içinde yapılır:

1. (Değişik:11/6/2003-4884/6 m.) Gerçek kişilerde işe başlama bildirimleri, işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde kendilerince veya 1136 sayılı Avukatlık Kanununa göre ruhsat almış avukatlar veya 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış meslek mensuplarınca, şirketlerin kuruluş aşamasında işe başlama bildirimleri ise işe başlama tarihinden itibaren on gün içinde ticaret sicili memurluğunca ilgili vergi dairesine yapılır. Şirketlerin işe başlama bildirimleri dışında yapılacak bildirimler ile işi bırakma ve değişiklik bildirimleri, bildirilecek olayın vukuu tarihinden itibaren bir ay içerisinde mükellef tarafından vergi dairesine yapılır.

²⁸⁴ KARAHAN, s.296

²⁸⁵ KERVANKIRAN, s.337

²⁸⁶ AATUHK m. 32 – Hükmi şahısların tasfiyesinde bunların borçlu buldukları amme alacaklarını ödeme ve bu kanun hükümlerinin tatbikiyle ilgili vecibeleri tasfiye memurlarına, hükmi şahsiyeti olmayan ortaklıklarla yabancı kurumların Türkiye'deki şube, ajans ve mümessilliklerinin tasfiyesinde bunların vecibeleri tasfiyeyi yürütenlere geçer.

²⁸⁷ Fehmi GÜNAY, 2008, **Tasfiye Memurlarının Tasfiye Memuru ve Kanuni Temsilci Sıfatlarından Doğan Vergi ve Amme Alacağı Sorumlulukları**, Mali Pusula, Sayı 28, s.4,

<http://www.legalisplatform.net/Makale/Tasfiye%20Memurlar%C4%B1.pdf> (erişim tarihi: 16/9/2016)

²⁸⁸ NAZALLI, s.107

yürütenler, amme idarelerinin her türlü alacaklarını ödemedi veya ödemek üzere ayırmadan önce tasfiye sonucunda elde edileni dağıtamazlar veya bunlar üzerinde herhangi bir şekilde tasarruflarda bulunamazlar. Aksi halde tahakkuk etmiş ve edecek amme alacaklarından tasfiye memurları veya tasfiyeyi yürütenler şahsen ve müteselsilen mesul olurlar. Bu mesuliyet yapılan tasarrufların ifade ettiği para miktarını geçemez. Bunların ödedikleri borçlar için amme alacağı ödenmeden kendilerine dağıtım yapılmış olanlara rücu hakları mahfuzdur.

Bu konu hakkında bir düzenlemede AATUHK mükerrer 35.maddesi ile hüküm altına alınmıştır. Mükerrer 35.maddeye göre; varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin ve tüzel kişiliği olmayan teşekkülü idare edenlerin şahsi mal varlıklarından bu Kanun hükümlerine göre tahsil edilir. Bu madde hükmü, yabancı şahıs veya kurumların Türkiye'deki mümessilleri hakkında da uygulanır. Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını kaldırmaz. Temsilciler, teşekkülü idare edenler veya mümessiller, bu madde gereğince ödedikleri tutarlar için asıl amme borçlusuna rücu edebilirler.

3.2.2.4. Tasfiye Memurlarının KVK'dan Doğan Sorumluluğu

Kurumlar Vergisi Kanunu dikkate alındığında tasfiye memurlarının sorumluluğu madde 17 içinde düzenlenmiştir. KVK m. 17/7 hükmüne göre tasfiye memurlarının sorumluluğu: Tasfiye memurları, kurumun tahakkuk etmiş vergileri ile tasfiye beyannamelerine göre hesaplanan vergiler ve diğer itirazlı tarhiyatlar için, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 207²⁸⁹ nci maddesine uygun bir karşılık ayırmadan aynı Kanunun 206 nci maddesinin dördüncü sırasında²⁹⁰ yazılı alacaklılara ödeme ve ortaklara paylaşırma

²⁸⁹ İİK. m. 207 – Her sıranın alacaklıları aralarında müsavi hakka maliktirler. Bir sıra evvelki alacaklılar alacaklarını tamamen almadıkça sonra gelen sıradakiler bir şey alamazlar.

²⁹⁰ İİK. m. 206 – Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde, gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinden muayyen eşya ve akardan alınması lazım gelen resim ve vergi o akar veya eşya bedelinden istifa olunduktan sonra rüçhan hakları vardır.

Bir alacak birden ziyade rehinle temin edilmiş ise satış tutarı borca mahsup edilirken her rehinin idare ve satış masrafı ve bu rehinlerden bir kısmı ile temin edilmiş başka alacaklar da varsa bunlar nazara alınıp paylaştırmada lazım gelen tenasübe riayet edilir.

Alacakları taşınmaz rehniyle temin edilmiş olan alacaklıların sırası ve bu teminatın faiz ve eklentisine şümulü Kanunu Medenin taşınmaz rehnine müteallik hükümlerine göre tayin olunur.

Teminatlı olup da rehinle karşılanmamış olan veya teminatsız bulunan alacaklar masa mallarının satış tutarından, aşağıdaki sıra ile verilmek üzere kaydolunur: ...

Birinci sıra:

A) İşçilerin, iş ilişkisine dayanan ve iflâsın açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflâs nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları,

B) İşverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları,

C) İflâsın açılmasından önceki son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları.

yapamazlar. Aksi takdirde bu vergilerin asıl ve zamları ile vergi cezalarından şahsen ve müteselsilen sorumlu olurlar. Şeklinde düzenlenmiştir.

Yine mezkûr kanunun m.17/7- a fıkrası yarınca; m.17/7'de belirtilen vergiler ile sekizinci fıkra uyarınca tasfiye işlemlerinin incelenmesi sonucu tarh edilecek vergilerin asılları ve zamları, tasfiye sırasında dağıtım, devir, iade veya satış gibi yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan ya da tasfiye kalanı üzerinden kendisine paylaşırma yapılan ortaklardan da aranabilir. Ortaklardan tahsil edilmiş olan vergi asılları için ayrıca tasfiye memurlarına başvurulmayacağı hüküm altına alınmıştır.

KVK m.17/7-b ise; Tasfiye memurları, bu madde gereğince ödedikleri vergilerin asıllarından dolayı, yukarıda belirtilen yollarla kendisine bir iktisadî kıymet aktarılan veya tasfiye kalanından pay alan ortaklara ya da ortakların aldıkları bu değerler vergileri karşılamaya yetmezse İcra ve İflas Kanununun 207 nci maddesine uygun oranlar dahilinde aynı Kanunun 206 ncı maddesinin dördüncü sırasında yazılı alacaklarını tamamen veya kısmen tahsil eden alacaklılara rücu edebileceklerini hüküm altına almıştır.

KVK m. 17/8 ile tasfiye memurlarının sorumluluğunun ne zamana kadar devam ettiği hüküm altına alınmıştır. Mezkûr hükme göre, tasfiye beyannamesinin verilmesiyle birlikte tasfiye memurları, işlemlerinin vergi kanunları yönünden incelenmesini bir dilekçe ile isterler. Dilekçenin verilmesinden itibaren en geç üç ay içinde vergi incelemelerine başlanarak aralıksız devam edilir. Vergi incelemesinin bitmesini izleyen otuz gün içinde vergi dairesi, sonucu tasfiye memurlarına yazı ile bildirir. Buna göre kurumdan aranan vergilerin sonucu alınıncaya kadar tasfiye memurlarının, yedinci fıkrada yazılı sorumluluğu devam eder.

İkinci sıra:

Velâyet ve vesayet nedeniyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları;

Ancak bu alacaklar, iflâs, vesayet veya velâyetin devam ettiği müddet yahut bunların bitmesini takip eden yıl içinde açılırsa imtiyazlı alacak olarak kabul olunur. Bir davanın veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz.

Üçüncü sıra:

Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar.

Dördüncü sıra:

İmtiyazlı olmayan diğer bütün alacaklar.

(Ek fıkra: 17/7/2003-4949/52 m.) Bir ve ikinci sıradaki müddetlerin hesaplanmasında aşağıdaki süreler hesaba katılmaz:

1. İflâsın açılmasından önce mühlet de dahil olmak üzere geçirilen konkordato süresi.

2. İflâsın ertelenmesi süresi.

3. Alacak hakkında açılmış olan davanın devam ettiği süre.

4. Terekenin iflâs hükümlerine göre tasfiyesinde, ölüm tarihinden tasfiye kararı verilmesine kadar geçen süre. (Ek fıkra: 14/1/2011-6103/41 m.) Gemilerin paraya çevrilmesi hâlinde yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için Türk Ticaret Kanununun 1389 ilâ 1397 nci maddesi hükümlerine göre düzenlenir.

KVK m.17/9 da ise tasfiye sonucu tüzelkişiliği sicilden siliniş bir anonim şirkete ilişkin tasfiye memurlarının sorumluluğu hüküm altına alınmıştır. Mezkûr hükme göre, tasfiye edilerek tüzel kişiliği ticaret sicilinden silinmiş olan mükelleflerin tasfiye öncesi ve tasfiye dönemlerine ilişkin olarak salınacak her türlü vergi tarhiyatı ve kesilecek cezalar, müteselsilen sorumlu olmak üzere; tasfiye öncesi dönemler için kanuni temsilcilerden, tasfiye dönemi için ise tasfiye memurlarından herhangi biri adına yapılır.

3.2.3. Tasfiye Memurlarının Azil ve İstifası

Tasfiye memurlarının görevden alınması TTK m. 537 ile üç fıkra halinde düzenlenmiştir. TTK m.537/1 tasfiye memurlarının genel kurul kararı ile görevden alınmasını düzenlemiştir. Madde hükmüne göre, Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla atanmış tasfiye memurları ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyeleri, genel kurul tarafından her zaman görevden alınabilir ve yerlerine yenileri atanabilir.

Görüldüğü üzere genel kurula bu yetki kanun ile verilmiş bir yetkidir. Yetki genel kurulun tekelinde olup yetkinin devri mümkün değildir²⁹¹. Tasfiye memurlarının genel kurul tarafından azledilmesi için olağan toplantılar için gerekli olan karar yeter sayısı yeterlidir. Yönetim kurulu üyelerinin azlinde olduğu gibi genel kurulun yetkisinde olan bu işleme ilişkin yeter sayı esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile dahi ağırlaştırılamaz²⁹². Her ne kadar genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık söz konusu olsa da, kanunun amir hükmü “her zaman” ifadesini içermektedir. Bu ifadenin bir anlam taşıyabilmesi için ister olağan olsun, ister olağanüstü olsun genel kurul toplantılarında gündemde olmasa dahi genel kurul tarafında tasfiye memuru azledilebilir²⁹³.

Maddenin lafzı dikkate alındığında, genel kurul tarafından azli mümkün olan tasfiye memurlarının, esas sözleşme ile atanan, genel kurul kararı ile atan ve bu görevi yerine getiren yönetim kurulu üyelerinden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Yani mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarının genel kurul tarafından azli kanun hükmünde sayılmamıştır²⁹⁴.

Genel kurul tarafından tasfiye memurlarının azledilmesi için herhangi bir haklı nedene gerek yoktur. Yeterli çoğunluğu sağlayan genel kurul tasfiye memurunu kanunda açıkça belirtildiği üzere her zaman azledebilir²⁹⁵.

²⁹¹ KARAHAN, s.142

²⁹² ARSLANLI, s. 210

²⁹³ DOĞANAY, s. 1295

²⁹⁴ PULAŞLI, s. 1980

²⁹⁵ DOĞANAY, s. 1295

Haklı sebeplerin varlığı halinde tasfiye memurunun azli TTK m. 537/2 ile düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre, pay sahiplerinden birinin istemiyle ve haklı sebeplerin varlığında, mahkeme de tasfiyeye memurlarını görevden alabilir ve yerlerine yenilerini atayabilir. Bu yolla atanan tasfiye memurları, mahkeme kararına dayanılarak tescil ve ilan olunurlar.

Tasfiye memurlarının görevden alınmalarını gerektirecek haklı sebeplere örnek olarak, bilgisizlik, tarafgirlik, tasfiye işlemini gereği gibi ve zamanında yapmamak, yolsuzluk, ileri yaş, iş yükünün fazlalığı, hastalık gibi durumlar sayılabilir²⁹⁶. Bu davanın açılması için kusur şartı yoktur. Tasfiye memurunun herhangi bir kusuru olmasa da bu dava açılabilir.

Azil ve yeni atama talebinde bulunan pay sahibi buna ilişkin dayandığı haklı sebebi ortaya koymalı ve ispatlamalıdır. Sebebin haklılığını değerlendirecek olan mahkemedir. Sebebi haklı bulan mahkeme ise sadece azil ve yeni tayin işlemi yapabilir, başka bir karar veremez²⁹⁷. Mahkeme tarafından davanın kabul edilmesi ve yeni tasfiye memurunun atanmasına binaen yeni tasfiye memurlarının ticaret siciline tescili gereklidir. Yeni tasfiye memurlarının tescili mahkeme kararına dayanılarak yapılır²⁹⁸.

Haklı sebeplerin varlığı halinde mahkemeden tasfiye memurunun azlini isteme yetkisi pay sahibine verilmiş bir haktır. Bu hak esas sözleşme ile kaldırılamayacağı gibi her hangi bir kişiye veya organa da devredilemez. Bir paya sahip olduğunu ispat eden bütün pay sahiplerinin bu davayı açma hakları vardır²⁹⁹.

Tasfiye memurlarının azlini gerektiren bir diğer durum ise TTK m.537/3 ile düzenlenmiştir. Madde hükmüne göre, Şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbiri Türk vatandaşı değilse ve hiçbirinin Türkiye’de yerleşim yeri bulunmuyorsa, mahkeme pay sahiplerinden veya alacaklılardan birinin veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığının istemiyle, söz konusu şartta uygun birini tasfiye memuru olarak atar.

Bu fıkra ile TTK m.536/4’te yer alan hükümde öngörülen gerekliliklerin yerine getirilmemiş olması halinde pay sahiplerinden ve alacaklılardan her birine tasfiye memuru atanması için mahkemeye başvurma hakkı tanımaktadır³⁰⁰.

İster sözleşme, ister genel kurul kararı, isterse mahkeme kararı ile atansın tasfiye memurları da istifa ederek görevlerinden ayrılabilirler³⁰¹. Kanunlarımızda onu görevde

²⁹⁶ TEKİNALP, s.199

²⁹⁷ bkz.TTK m. 537/2 gerekçesi

²⁹⁸ ERİŞ, s.3509

²⁹⁹ DOĞANAY, s. 1297

³⁰⁰ bkz.TTK 537/3 gerekçesi

³⁰¹ ARSLANLI, s.213

kalmaya zorlayacak hukuku bir düzenleme mevcut değildir³⁰². Yalnız tasfiye memurunu kalmaya zorlayacak düzenlemeler her ne kadar mevcut değil ise de müsait olmayan bir zamanda istifasından dolayı şirketi zarar edebilir. Bu durumda BK m.512³⁰³ ye göre meydana gelen veya gelebilecek olan zararlardan sorumlu olur³⁰⁴.

3.3. TASFİYE MEMURUNUN GÖREVLERİ

TTK m. 286’da “Tasfiye memurları, tasfiye hâlinde bulunan şirketin bütün mal ve haklarının korunması için basiretli bir iş adamı gibi gerekli önlemleri almakla ve tasfiyeyi olabildiğince en kısa zamanda bitirmekle yükümlüdür” hükmü yer almaktadır. Tasfiyeye giren bir anonim şirkette tasfiye memurunun yapması gereken işlemler mülga kanunun aksine kollektif şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlere atıf yapılmadan emredici nitelikte tek tek sayılmıştır³⁰⁵. Bu ifade TTK m.542/1-e ile “Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici³⁰⁶ gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler” şeklinde anonim şirketler için emredici şekilde düzenlenmiştir. Dolayısı bu hüküm, tasfiye memurlarının görevlerini yerine getirirken göz önünde bulundurmaları gereken hüküm olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak yukarıda belirtilen hükmün dışında TTK m.538 ile TTK m.548 arasında tasfiye memurunun tasfiyeyi tamamlayabilmek için yapması gereken iş ve işlemler emredici olarak sayılmıştır.

Bu iş ve işlemler; Aktifleri pazarlık yoluyla veya önemli miktarda aktiflerin genel kurulun kararı ile satılması. Anonim şirketin tasfiye başındaki ilk envanter ve bilançonun hazırlanması. Şirketin envantere yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el konulması. Alacaklıların çağırılması ve korunması. Şirketin süregelen işlemlerinin tamamlanması. Gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarının tahsil edilmesi. Aktifleri paraya çevirmek ve şirket borçlarının ödenmesi. Şirket borçları şirket varlığından fazla olduğu takdirde durumu derhâl şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirerek, mahkemeden şirketin iflasına karar verilmesinin istenmesi. Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yıl sonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloların ve

³⁰² KARAHAN, s.145

³⁰³ BK m. 512- Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

³⁰⁴ KERVANKIRAN, s.193

³⁰⁵ KARAHAN, 151

³⁰⁶ bkz.TTK m. 369/1 gerekçesi ...Tedbirli yönetici ölçüsü basiretli işadamı kavramından farklı olup, bu ölçüye, Alm. POK 93 üncü paragrafının kaynaklık ettiği de düşünülmemelidir. Klasik Alman öğretisinde savunulduğunun aksine, şirketin lehine olanı muhakkak yapmak ve zararına olandan muhakkak kaçınmak, özen borcunun ölçüsü olarak kabul edilemez. Çünkü, ekonomideki bütün krizlerden, pazar şartlarındaki değişikliklerden ve belirsizliklerden doğan riskleri yönetim kurulu üyesinin önceden teşhis etmesi ve gerekli önlemleri alması, aksi halde sorumlu tutulması gerekir. Hükme esin veren yeni öğretisi daha gerçekçidir.

tasfiye sonunda da kesin bilançonun düzenleyerek genel kurula sunulması. Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemlerin alınması ve tasfiyenin mümkün olan en kısa sürede bitirilmesi. Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterlerin tutulması. Tasfiye sırasında elde edilen paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paraların, bir bankaya şirket adına yatırılması. Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl ödenmesi. Tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılması. Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgelerin saklanmak üzere sulh mahkemesine tevdi edilmesidir. Şirket unvanının sicilden silinmesi gibi tasfiye sırasında yerine getirmek üzere emredici olarak kanunda tanımlanmış görevleri vardır.

3.3.1. Tasfiye Başlangıç Envanterinin ve Bilançosunun Düzenlenmesi

TTK 540. Maddenin üst kenar başlığı “II- Tasfiye işleri” , kenar başlığı da “1. Envanter³⁰⁷ ve bilanço³⁰⁸” şeklindedir³⁰⁹. TTK m. 540/1 hükmüne göre; “ Tasfiye memurları görevlerine başlar başlamaz, şirketin tasfiyenin başlangıcındaki durumunu incelerler; gerekirse şirket mallarına değer biçmek için uzmanlara başvurarak, şirketin malvarlığına ilişkin durumu ile finansal durumunu gösteren bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunarlar”. Madde hükmünden de açıkça anlaşıldığı üzere tasfiye memurlarına kanun ile yüklenen ilk vazife tasfiyeye giren şirketin ilk envanter ve bilançosunu hazırlayıp genel kurulun onayına sunulmasıdır³¹⁰. Düzenlenen ilk envanter ve bilançonun işlevi tasfiye memurlarının göreve devam edip etmeyeceklerinin tespitidir. Düzenlenen ilk envanter ve

³⁰⁷ bkz.TTK m. 66/1- Her tacir, ticari işletmesinin açılışında, taşınmazlarını, alacaklarını, borçlarını, nakit parasının tutarını ve diğer varlıklarını eksiksiz ve doğru bir şekilde gösteren ve varlıkları ile borçlarının değerlerini teker teker belirten bir envanter çıkarır.

2- Tacir açılıştan sonra her faaliyet döneminin sonunda da böyle bir envanter düzenler. Faaliyet dönemi veya başka bir kanuni terimle hesap yılı on iki ayı geçemez. Envanter, düzenli bir işletme faaliyetinin akışına uygun düşen süre içinde çıkarılır.

3- Maddi duran malvarlığına dâhil varlıklarla, ham ve yardımcı maddeler ve işletme malzemeleri düzenli olarak ikame ediliyor ve toplam değerleri işletme için ikinci derecede önem taşıyorsa, değişmeyen miktar ve değerle envantere alınırlar; şu şartla ki, bunların mevcutları miktar, değer ve bileşim olarak sadece küçük değişikliklere uğramış olsunlar. Ancak, kural olarak üç yılda bir fiziksel sayım yapılması zorunludur.

4- Aynı türdeki stok malvarlığı kalemleri, diğer aynı nitelikteki veya yaklaşık aynı değerdeki taşınabilir malvarlığı unsurları ve borçlar ayrı ayrı gruplar hâlinde toplanabilir ve ortalama ağırlıklı değer ile envantere konulabilir.

³⁰⁸ bkz.TTK m. 73/1- Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse bilançoda, duran ve dönen varlıklar, özkaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilir ve yeterli ayrıntıyla inilerek şemalandırılır.

³⁰⁹ ERİŞ, s.3521

³¹⁰ PULAŞLI, s.1983

bilançoya göre şirketin borca batık olup müflis durumda olduğu tespit edilir ise tasfiye memurları artık durumu mahkemeye bildirip şirketin iflasını isteyeceklerdir. Karar sonunda tasfiye iflas tasfiyesine dönüşecektir. Dolayısıyla, tasfiyenin niteliği ve tasfiye memurlarının göreve devam edecekleri belli olmadan şirket mallarına ve defterlerine el koymanın doğru olmayacağı düşünülmüştür³¹¹. Anonim şirketin borca batıklığı halinde yapılması gerekenleri düzenleyen TTK m. 376/3 hükümlerine göre şirket borca batık olsa bile tasfiye memurunun tasfiye açılış bilançosunu düzenleyip genel kurulun onayına sunması gerekir³¹². Açılış envanterinin genel kurul tarafından onaylanması için genel kurulda olağan toplantı ve karar yeter sayıları³¹³ yeterlidir³¹⁴.

Tasfiye sürecinin uzunluğuna göre tasfiye memurları değişik bilançolar düzenlerler. Tasfiye başladığında düzenlenecek olan “açılış envanteri” ve buna bağlı olarak düzenlenen “Tasfiye açılış bilançosu”dur. Tasfiyenin bir yıldan uzun sürmesi halinde her yıl sonu itibarıyla düzenlenmesi gereken bilançolar ise “ara bilanço”dur. Tasfiye sona erince ise düzenlenmek zorunda olan “son-kati bilanço”dur³¹⁵. Tasfiye açılış bilançosu yıllık bilanço esaslarına göre çıkarılmaz. Bu, bir malvarlığı bilançosudur ve olası satış değerleri esasına göre çıkarılır³¹⁶. Bu niteliği gereği tasfiye başlangıç bilançosu, tasfiye ara bilançolarından ayrılır. Tasfiye ara bilançoları herhangi bir dönem sonu veya dönem içi bilançolarının tabi oldukları kurallara göre hazırlanarak dönemin sonuçlarını göstermek dışında bir amacı yoktur. Ancak tasfiye başlangıç bilançosu ile şirketin mal varlığına bağlı finansal durumunu tespit etmek, mal varlığının şirketin borçlarının ödemeye yetip yetmediğini dolayısı ile şirkete henüz ödenmemiş sermayenin tahsiline gerek olup olmadığını tespit etmek gibi durumları belirlemede tasfiye memurlarına yardımcı görevleri vardır³¹⁷.

Tasfiye açılış envanteri ve buna bağlı olarak düzenlenen bilanço, işletmenin mal varlığının durumunu tespiti yarayan bir fotoğraf gibidir. Yani bu bilançoda amaç karı tespit edip dağıtmak değil malvarlığını tespit edip dağıtmaktır. Ancak burada şuna da dikkat etmek gerekir. Tasfiye sırasında ortaya çıkabilecek karın veya zararın da tespiti gereklidir³¹⁸.

³¹¹ bkz.TTK m. 540/2 gerekçesi

³¹²TEKİNALP, s.201

³¹³ TTK. m. 418/1, Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.

2. Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.

³¹⁴ ŞENER, s.650

³¹⁵ ERİŞ, s. 3521

³¹⁶ bkz.TTK m. 540/1 gerekçesi

³¹⁷ KERVANKIRAN, s. 196-197

³¹⁸ KARAHAN, s.156-157 (ayrıntılı bilgi için s. 156-157- 15,16 ve 17 numaralı dipnotlardaki yazarlar.)

Dikkat edilmesi gereken konulardan biri de, tasfiye başlangıç envanteri ve bu envantere bağlı düzenlenen bilançonun düzenlenmesi sırasında uzmana başvurulabileceğinin kanun metninde yer almasıdır. Tasfiye memurlarının şirket varlıklarını ve borçlarını değerlerken uzmana başvuruları kanunen kendilerine tanınmış bir yetki olup zorunluk değil tasfiye memurlarına bırakılmış bir inisiyatifdir³¹⁹.

Tasfiye açılış envanteri ve bilançosunun düzenleme tarihi olarak ise şirketin sona erme günü baz alınmalıdır. Dolayısı ile sona erme günü şirketin fesih edildiği veya infisah etmiş sayıldığı gün itibariyle düzenlenmelidir³²⁰.

3.3.1.1. Tasfiye Başlangıç Envanteri ve Bilançosunun Değerleme İşlemleri

Tasfiye başlangıç bilançosunun düzenlenmesinde değerlendirme yapılırken sonucu etkileyen durumlardan biri de tasfiyenin, tasfiye memurlarınca yürütülmesi veya tasfiyenin iflas masası tarafından yapılmasıdır. Tasfiye memurlarınca yürütülen iradi tasfiye halinde varlıkların değerinde bir satış fiyatı ile satılacağı düşünülebilir. Ancak tasfiye iflas dairesince yürütülecek olursa bu durumda varlıklar mümkün olduğunca çabuk ve değerinin altında elden çıkarılacaktır³²¹. Görüldüğü üzere tasfiyenin niteliğine göre bile farklı değerler ortaya çıkmaktadır. Kanun hükmünde de açık olduğu üzere yıllık bilançodan farklı olarak firmanın kayıtlı değerinin değil, malvarlığının tespitine yönelik değerlendirme yapılır³²². Bu farklılıklar bir yana bırakılacak olursa, yıllık bilançonun hazırlanmasında uygulanan muhasebe ilkeleri tasfiye başlangıç bilançosunun hazırlanmasında kullanılan ilkelerle paralellik gösterir³²³.

Yıllık bilançoların hazırlanmasında VUK ile hüküm altına alınan değerlendirme yöntemleri³²⁴ kullanılarak hesaplanan defter değeri görülmektedir. Bu değer kullanılmasına TTK m. 64/5³²⁵ cevaz vermektedir. Defter değeri; net muhasebe değerini ifade etmektedir.

³¹⁹ AYTULUN, TOROSLU, s.67

³²⁰ KARAHAN, s.155

³²¹ Hasan KARADENİZ, *Ticaret Şirketleri İle İlgili Uygulamalar*, 4.baskı, Adalet Yayınevi, ANKARA,2016, s.268

³²² KRAHAN, s.157

³²³ ARSLANLI, s.215-, KARAHAN, 154

³²⁴ VUK m. 261 – Değerleme, iktisadi kıymetin nevi ve mahiyetine göre, aşağıdaki ölçülerden biri ile yapılır:

1. Maliyet bedeli;
2. Borsa rayici;
3. Tasarruf değeri;
4. Mukayyet değer;
5. İtibari değer;
6. Vergi değeri;
7. Rayiç bedel,
8. Emsal bedeli ve ücreti. (1)

³²⁵ TTK m. 64 /5- (Değişik: 26/6/2012-6335/8 m.) Bu Kanuna tabi gerçek ve tüzel kişiler, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanunun 175 inci ve mükerrer 257 nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorundadır. Bu Kanunun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümleri 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen

Aktif kalemler dikkate alındığında, dönen varlıkların defter değeri ile cari piyasa değeri birbirine yakın olabilir. Çünkü dönen varlıkların sürekli bir piyasası olup işletme bu varlıkları kısa sürede elde edip elinden çıkarmaktadır. Duran varlıklar açısından ise durum çok farklıdır. Cari piyasa değeri ve varlığın defter değeri arasında büyük farklılıklar olabilir³²⁶. Örneğin sadece kayıtlarda yer alması için bir lira iz değeri ile yer alan bir makinenin gerçek değeri bir liradan çok çok fazla olabilir³²⁷.

Bunun yanında TTK'da "1. Genel değerlendirme ilkeleri" yan başlığı ile hüküm altına alınan TTK m.78 ile finansal tablolarında yer alan varlıklar ile borçlarla ilgili olarak, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ilkeler de dikkate alınmak üzere geçerli olacak değerlendirme ilkelerini hüküm altına almıştır³²⁸. Finansal raporlamaya ilişkin kavramsal çerçeve ile belirlenen değerlendirme ilkeleri; tarihi maliyet, cari maliyet, gerçekleştirilebilir değer ve bugünkü değerdir³²⁹. Bu değerlendirme ilkeleri haliyle yıllık bilançonun hazırlanmasında kullanılır. Ancak tasfiye bilançosunda amaç varlık ve borçların defter değerini değil gerçek³³⁰ değerini ortaya koymaktır³³¹.

İşletme varlıklarının ve borçlarının gerçek değerini ortaya koyarak tasfiyeye giren şirketin, varlıkların satılıp paraya çevrildikten ve tüm borçlar ödendikten sonra ortaklara ne kadar paylaşılacağı belirlenmiş olur³³². Pay sahiplerine dağıtılacak tasfiye bakiyesinin belirlenmesinin yanında, varlıkların borçları karşılamaya yettiğinin bir göstergesi

hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmez.

³²⁶ KERVANKIRAN, s.198

³²⁷ KARAHAN, s.157

³²⁸ 1. Genel değerlendirme ilkeleri

TTK m. 78/1- Finansal tablolarında yer alan varlıklar ile borçlarla ilgili olarak, aşağıdakilerle sınırlı olmamak ve Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülen ilkeler de dikkate alınmak üzere şu değerlendirme ilkeleri geçerlidir:

- a) Bir önceki dönemin kapanış bilançosundaki değerler ile faaliyet döneminin açılış bilançosundaki değerler birbirinin aynı olmalıdır.
 - b) Fiilî veya hukuki duruma aykırı olmadıkça, değerlemelerde işletme faaliyetinin sürekliliğinden hareket edilir.
 - c) Bilanço kapanış gününde, varlıklar ve borçlar teker teker değerlendirilir.
 - d) Değerleme ihtiyatla yapılmalıdır; özellikle de bilanço gününe kadar doğmuş bulunan bütün muhtemel riskler ve zararlar, bunlar bilanço günü ile yılsonu finansal tablolarının düzenlenme tarihi arasında öğrenilmiş olsalar bile, dikkate alınır; kazançlar bilanço günü itibarıyla gerçekleşmişlerse hesaba katılır. Değerlemeye ilişkin olumlu ve olumsuz farkların dönem sonuçlarıyla ilişkilendirilmesinde Türkiye Muhasebe Standartlarındaki esaslara uyulur.
 - e) Faaliyet yılının gider ve gelirleri, ödeme ve tahsilat tarihlerine bakılmaksızın yılsonu finansal tablolarına alınır.
 - f) Önceki yılsonu finansal tablolarında uygulanmış bulunan yöntemler korunur.
- 2- Standartlarda öngörülen hâllerde ve istisnai durumlarda birinci fıkradaki ilkelerden ayrılabilir.

³²⁹ Kavramsal çerçeve, s. 19-20

³³⁰ TFRS13, Gerçeğe uygun değeri: Piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyat olarak tanımlar.

³³¹ KERVANKIRAN, s. 196

³³² KARADENİZ, s.268

olarak alacaklıları korumaya yönelik etkileri de yadsınmaz³³³.

Düzenlenecek tasfiye açılış envanteri ve buna bağlı olarak düzenlenecek tasfiye açılış bilançosunda, tasfiye ile ilgili gerçek ve muhtemel bütün maliyet ve giderlerin de dikkate alınması gerekir³³⁴. Bunlara örnek olarak; tasfiye memurlarının ücretleri, tasfiye sırasında ödenecek vergiler, kıdem tazminatları, bilirkişi ücretleri ve muhtemel komisyonlar verilebilir³³⁵. Bu açıklamalar ışığında genel olarak tasfiye açılış bilançosunu aktif tarafını dönen ve duran varlıkların gerçek değeri oluştururken, pasif tarafını ise yalnızca borçlar ile tahsilat zamanı belli olmayan alacaklar için ayrılmış karşılıklar oluşturur³³⁶.

Bilançonun aktifi düzenlenirken yıllık bilançodan farklılık gösteren kalemler vardır. Daha öncede değindiğimiz gibi iz değerinin ile gözüken kalemler ile şerefiye kalemleri bunların başında gelir. İz değeri ile oluşan kalemler satış değeri ile aktifte yerini alacaktır. Ancak şerefiye için durum farklıdır³³⁷. Şerefiyenin tekrar ortaya çıkma olasılığı yoksa şerefiye aktifleştirilemez³³⁸. İstisna bir durum olarak işletmenin tüm aktif ve pasiflerinin birlikte devredilmesi halinde aktifte bir kalem olarak yer alabilir. Bu durum alacaklılar açısından bir sakınca doğurmaz³³⁹.

Tasfiye bilançosu oluşturulurken varlıklar ve borçlar gerçek değeri ile yer alacağı için malvarlıklarının değerlemesinde düşük fiyat kullanılarak gizli yedek oluşturulamaz³⁴⁰. Ayrıca bu bilançoda duran varlıkların ekonomik ömürleri dikkate alınarak ayrılan amortismanların da yer alması söz konusu değildir³⁴¹.

Alacaklıların korunması ilkesi çerçevesinde bilançonun pasif tarafında, işletmenin şarta bağlı borçlarını ve ihtilaflı borçlarını teşkil eden, kefalet, garanti taahhütleri ve işletme aleyhine kurulmuş rehinler bilançonun pasif tarafına kaydedilir. Şüpheli alacaklar ise tahsil edilmesi kuvvetle muhtemel tutar üzerinden kayıt altına alınır³⁴².

Pasif tarafta yer alması gereken kalemlerden bir tanesi de şirketin sermayesidir. Şirket kurulurken ortaklar tarafından taahhüt edilen tutarı ifade eden sözleşmede yer alan sermaye tutarı tasfiye başlangıç bilançosunda yer almalıdır. Çünkü ortaklar tarafından taahhüt edilen

³³³ KERVANKIRAN, s.199 (Ayrıca bakınız, 16 nolu dipnottaki yazarlar)

³³⁴ KERVANKIRAN, s.198

³³⁵ Ahmet TÜRK, **Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**, 3.baskı, Nobel Yayın Dağıtım, ANKARA,1999, s.249

³³⁶ TÜRK, s.249

³³⁷ KARAHAN, s.157

³³⁸ Ersin ÇAMOĞLU, Reha POROY, Ünal TEKİNALP, **Ortaklıklar Hukuku C II**, 2.baskı, Filiz Kitapevi, İSTANBUL,1975, s.173

³³⁹ KARAHAN, s.158 (Ayrıca bakınız 31 nolu dipnottaki yazarlar)

³⁴⁰ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.173

³⁴¹ Berna Burcu YILMAZ, **İflasın Tespiti ve Ertelemesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirilmesi**, 1.baskı, TÜRMOB Yayınları,ANKARA,2009, s.127

³⁴² KARAHAN, s.158-159

sermayenin bir kısmı yerine getirilmemiş olsa bile TTK hükmüne³⁴³ göre tasfiye memurlarının bu tutarı talep etme yetkisi bulunmaktadır³⁴⁴.

Daha önce de belirttiğimiz üzere bu değerleri tespiti yetkili olan tasfiye memuru veya tasfiye memurlarıdır. Yine kanundan aldıkları yetkiye göre bu değerlemeyi yaparken bilirkişilere başvurabilirler. Önemli olan nokta bu değerlendirme ile pay sahiplerinin ve alacaklıların durumunun en iyi şekilde ortaya konmasıdır³⁴⁵.

3.3.1.2. Tasfiye Başlangıç Bilançosunun Genel Kurul Tarafından Onaylanması

Tasfiye açılış bilançosunun onaylanması tasfiyenin diğer aşamalarına geçebilmek için gerekli bir aşamadır³⁴⁶. Bu aşamanın geçilmesi için öncelikle bilançonun hazırlanması ve genel kurulun da bu konuyu oylamak üzere toplanması gerekmektedir. Bu toplantı için olağan genel kurul beklenmesine gerek yoktur. Genel kurul olağan üstü olarak toplanarak bilanço onaylar³⁴⁷. Burada genel kurulu toplantıya çağırarak olan kanunun verdiği yetki üzerine tasfiye memurlarıdır. Toplantının yapılabilmesi için nitelikli toplantı ve karar yeter sayıları belirtilmemiştir. Bu yüzden toplantı TTK m. 418 ile belirtilen toplantı³⁴⁸ ve karar yeter sayıları³⁴⁹ dikkate alınarak yapılır³⁵⁰. İlk toplantıda TTK m. 418'de belirtilen yeter sayılar sağlanamaz ise yeniden toplantı çağrısı yapılır. Ayrıca TTK m. 416³⁵¹ hükmüne uygun olarak tasfiye başlangıç bilançosunun çağrısız toplantı yapmak suretiyle onaylanması da mümkündür³⁵².

Genel kurul toplanıp karar aldıktan sonra konu bir tutanak haline getirilir. Tutanağın geçerli olmasının şartları, Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılması³⁵³ ve toplantı tutanağını

³⁴³ TTK m. 542/1 Tasfiye memurları; a) Şirketin süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek...

³⁴⁴ KERVANKIRAN, s.199

³⁴⁵ KERVANKIRAN, s. 200

³⁴⁶ KARAHAN, s.164

³⁴⁷ KARAHAN, s.163

³⁴⁸ TTK m. 418/1 Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşmede, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korunması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.

³⁴⁹ TTK m. 418/2 Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.

³⁵⁰ KARAHAN, s.163

³⁵¹ TTK m. 416/1 Bütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın, genel kurul olarak toplanabilir ve bu toplantı nisabı var olduğu sürece karar alabilirler.

³⁵² KERVAN KIRAN, s.201

³⁵³ TTK m. 333/1 Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle, faaliyet alanları belirlenip, ilan edilecek anonim şirketler Gümrük ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulur. Bu şirketlerin esas sözleşme değişiklikleri de aynı Bakanlığın iznine bağlıdır. Bakanlık incelemesi sadece kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı yönünden yapılabilir. Bunun dışında hukuki konumu, niteliği ve işletme konusu ne olursa olsun anonim şirketin kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri herhangi bir makamın iznine

imzalaması³⁵⁴ şeklindedir. Ancak tasfiyeye giren şirketlerin genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunmasına gerek olmayabilir. Bu konuyu da kapsayan konuları düzenleyen yönetmeliğin³⁵⁵ 32/1-a hükmüne göre, sadece kuruluş ve esas sermaye değişikliği Bakanlık iznine tabi şirketlerin bütün genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisi bulundurulması zorunlu tutulmuştur³⁵⁶.

Hazırlanan tutanağın noter onaylı bir nüshası ticaret sicil memurluğuna tevdi edilir. Tevdi edilen tutanağın içeriğinde tescili gerekli konular var ise tescil ilanı gereken konular var ise Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi vasıtası ile ilan edilir³⁵⁷. Tutanağın bir kopyasının da şirketin internet sitesinde hemen yayınlanması gerekmektedir³⁵⁸.

Bilançonun onaylanmasını müteakip yapılması gereken işlemlerden biri de şirketin tasfiyeye girmiş olduğunun VUK m. 162³⁵⁹ uyarınca vergi dairesine bildirilmesidir. Bu husus tasfiyeye giren şirketin vergi mükellefiyetinin tasfiye sonuna kadar devam etmesi ile ilgilidir³⁶⁰.

3.3.2. Şirketin Mal, Belge ve Defterlerine El Konulması

TTK m. 540/1' in son cümlesi “bir envanter ile bilanço düzenler ve genel kurulun onayına sunarlar” şeklindedir. Bu onamanın sonucunda artık tasfiye memurları için şirketin defter ve belgelerine el konulması için meşru zemin oluşmuş olmaktadır³⁶¹. Çünkü TTK m.540/2'ye göre, “Envanter ve bilançonun onaylanmasından sonra, tasfiye memurları şirketin envanterde yazılı bütün malları ile belgelerine ve defterlerine el koyarlar”. Bu andan itibaren şirketin malvarlığını oluşturan menkul ve gayrimenkuller, diğer mal ve haklar düzenlenen envantere göre tasfiye memurlarına tevdi edilmiş olur. Artık şirketin defter ve benzeri

bağlanamaz.

³⁵⁴ TTK m. 422/1 Tutanak, pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir.

³⁵⁵ **Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik.** (RG. T. 09.07.1956. S. 9353).

³⁵⁶ KERVANKIRAN, s.202

³⁵⁷ ARSLANLI, s.216

³⁵⁸ TTK m. 422/2- Yönetim kurulu, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür; tutanak ayrıca hemen şirketin internet sitesine konulur.

³⁵⁹ VUK m. 162 – Tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyet vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam eder.

Bu hallerde tasfiye memurları veya iflas dairesi:

1. Tasfiye veya iflas kararlarını;
 2. Tasfiyenin veya iflasın kapandığını;
- vergi dairesine ayrı ayrı bildirmeye mecburdurlar.

³⁶⁰ KARAHAN, s.164

³⁶¹ TEKİNALP, s.201

kayıtları tasfiye memurlarınca tutulur³⁶².

Kanun metninde de açıkça amir hüküm olarak düzenlendiği üzere şirketin mal, belge ve defterlerine el koyma yetkisi tasfiye memurlarındadır. Ancak kanunda belirtilen hallerde tasfiye işini yönetim kurulunun da yapacağı açıktır. Yönetim kurulunca tasfiyenin yürütüldüğü hallerde şirketin mal, belge ve defterleri yönetim kurulunun elinde olduğu için burada bir el koyma işleminden bahsedilemez³⁶³.

Bu fıkra, ETTK m. 266'nın ikinci fıkrasının tekrarı niteliğindedir. Kollektif şirketlerin tasfiye işlemleri için hüküm altına alınan bu fıkranın anonim şirketlere uygulanmasının nedeni, 6762 sayılı Kanunun 450 nci maddesindeki atıftır. TTK ile atıf yönteminden vaz geçilmiş anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin düzenlemelerin topluca bulunması genel mantığı içerisinde, anonim şirketlerin tasfiyesi nitelikçe farklı başka bir şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlere atıf yapılmaksızın düzenlenmek istenildiğinden bu fıkra kaleme alınmıştır.

Tasfiye memurlarının şirketin envantere yazılı bütün malları ile evrak ve defterlerine el koyabilmesi için, envanter ve bilânçonun onaylanması aranmıştır. Bunun sebebi, ilk bilânçonun tek işlevinin, tasfiye memurlarının tasfiyeye ve görevlerine devam edip etmeyeceklerini belirlemek olduğu düşüncesidir. Gerçekten, eğer şirket borca batık olup müflis durumda ise tasfiye memurları bunu iflâs tasfiyesine çevireceklerdir. Dolayısıyla, tasfiyenin niteliği ve tasfiye memurlarının göreve devam edecekleri belli olmadan şirket mallarına ve defterlerine el koymanın doğru olmayacağı düşünülmüştür³⁶⁴.

3.3.3. Şirket Alacaklılarına Çağrıda Bulunulması

Anonim şirketin sona ererek tasfiye aşamasına girmesi, özellikle şirket alacaklıları için tehlike doğuran bir durumdur. Kanun koyucu bu nedenle tasfiye sırasında tasfiye memurlarının alacakların haklarının koruması amacıyla da uyulması gereken amir hükümler koymuştur³⁶⁵. Bu konuda özellikle kanun TTK m. 541 ile alacaklılara çağrıda bulunulmasını ve bunu nasıl yapılması gerektiğini hüküm altına almıştır. Bu hükümler ile tasfiye sonunda geride borçlarından sorumlu olunacak hiç kimseyi bırakmadan şirket sicilden silinecek ve tamamen ortadan kalkacaktır. Dolayısı ile alacaklılara yapılacak çağrı ile alacaklılar durumdan haberdar olacaklardır³⁶⁶. Çağrı sayesinde şirket mal varlığı ortaklar arasında dağıtılmadan, alacaklılar bilinen veya bilinmeyen alacaklarını talep edebileceklerdir³⁶⁷.

³⁶² ARSLANLI, s.215

³⁶³ Turgut S. EREM, **Ticaret Hukuku Prensipleri CİLT II**, 4.baskı, Hilal Matbaacılık, İSTANBUL,1976, s.355

³⁶⁴ bkz.TTK m. 540/2 gerekçesi

³⁶⁵ ŞENER, s.651

³⁶⁶ KERVANKIRAN, s.204

³⁶⁷ KARAHAN, s.165

Alacaklılara çağrı yapılması tasfiye memurlarının sorumluluğu açısından da önemli sonuçlar meydana getirmektedir. Yapılan çağrı sayesinde alacaklılar alacaklarını şirkete bildirerek şirketin tasfiye sürecine katkıda bulunmaktadır. Bu sayede tasfiye memurları tasfiye memurları tasfiyeyi eksiksiz yapacaklardır. Öyle ki çağrıya bağlı olarak ne kadar çok alacaklı bildirimde bulunur ise oluşacak olan tasfiye açılış bilançosu o kadar kapsamlı olacaktır. Bu şekilde hazırlanan bilanço şirketin mali yapısını daha gerçekçi olarak ortaya koyacaktır³⁶⁸.

Çağrıya icap etmesi gereken alacaklıların, şirket defterine kayıtlı olabilecekleri gibi henüz kayıt altına alınmamış bir alacaklı da olması mümkündür. Hatta bu alacaklar vadesi gelmiş, şarta bağlı ve çekişmeli bile olabilir. Alacakların beyan edilmesi ve tahsil edilmesi için gerekli olan alacaklının kayıtlı olsun veya olmasın alacağın varlığını ispat edecek vesikaları tasfiye memuruna ibraz edebilsin. İbraz edilen vesikalara rağmen tasfiye memurlarının alacağı kabul etmeme hakları olduğu gibi alacaklıların da dava yoluyla alacağını tahsil etmeye çalışması mümkündür³⁶⁹.

Alacaklılara çağrı yapılmasının diğer bir önemi de TTK m.543/2 ile hüküm altına alınan altı aylık bekleme süresidir. Çünkü bu sürenin başlayabilmesi için alacaklılara üçüncü çağrının yapılmış olması gerekmektedir. Mahkeme kararı ile ortadan kaldırılmadığı müddetçe ortaklara dağıtımın yapılması için bu bir yıllık sürenin beklenmesi kanuni bir zorunluluktur³⁷⁰.

3.3.3.1. Alacaklılara Yapılacak Çağrının Şekli

TTK m. 541/1 hükmü; “Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilirler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılırlar” şeklinde kanun koyucu tarafından oluşturulmuştur.

Hüküm ETTK m. 445’de yer alan hükümler ile birinci fıkra açısından ise ETTK m.438’de yer alan hükümleri aynen içermektedir. Mer’i kanun hükmü ETTK m.445/1den sadece ilanların birer hafta ara ile üç kez yapılması ifadeleri ile ayrılmaktadır. Ancak bu bir yenilik olarak değil isabetli bir karar olarak görülmelidir. Çünkü üç ilan koşulu ETTK m. 445’te yer almasa da, ETTK m.438’de yer almaktaydı. Yeni bir düzenleme olarak görmek gerekirse ilanların internet sitesinde yayınlanması hususu ayrıca vurgulanmıştır³⁷¹.

Hüküm ile getirilen ilanın sayısı ve asgarî tekrarlanma süresine ilişkin zorunluluk

³⁶⁸ KERVANKIRAN, s.204

³⁶⁹ DOĞANAY, s.1302

³⁷⁰ KERVAN KIRAN 204

³⁷¹ KENDİGELEN, s.444k

sadece 35 inci maddede³⁷² yazılı gazetede yapılacak ilân hakkındadır. Esas sözleşmede öngörülen ilân şekli, sayısı ve tekrarlanma süresi hakkında 35 inci maddede yazılı gazetede benzer bir yükümlülük öngörülmemiştir. Dolayısıyla, bu konuda sadece esas sözleşme ile getirilmiş hüküm dikkate alınacaktır³⁷³. Madde hükmü çağrının şeklini belirlerken alacaklıları iki gruba ayırmıştır³⁷⁴.

Bunlardan ilki, defter ve diğer belgelere bakmak suretiyle alacaklı oldukları anlaşılan ve yerleşim yeri bilinen alacaklılardır. Örneğin, bankalar, tedarikçiler, mali müşavirler, çalışanlar ve ticari ilişki içinde bulunulan diğer kişiler olarak sayılabilir. Alacaklı oldukları netleşerek kayıt altına alınmamış kişiler de karşımıza diğer belgelerden anlaşılan kişiler olarak çıkmaktadır. Bunlara örnek verecek olursak, uzun vadeli olup da henüz ifa edilmemiş kira sözleşmeleri verilebilir. Bu kişilere ilan, taahhütlü mektupla yapılmak zorundadır³⁷⁵.

İkinci gruba giren alacaklılar ise alacaklı oldukları bilinmeyen veya alacaklı oldukları bilinse de yerleşim yeri bilinmeyen alacaklılardır³⁷⁶. Bu kişilere ilan, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla yapılır³⁷⁷. Ancak üç tekrar ile ilgili hüküm sadece Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi aracılığı ile yapılacak ilan için bir zorunluluktur³⁷⁸. Yapılacak ilanda anonim şirketin sona ermiş olduğu ve alacaklıların alacaklarını bildirmeleri çağrısının da bulunur. İlanda, alacağın miktarının, kaynağının, muaccel olup olmadığının, teminata bağlanıp bağlanmadığının belirtilmesi istenir³⁷⁹. Esas sözleşme ile öngörülen ilanların nasıl yapılacağı, esas sözleşme ile açıkça belirtilmelidir³⁸⁰. Esas sözleşme ile şirket tasfiyeye girince alacaklılara yapılacak çağrı Türkiye çapında yayın yapan ve tirajı yüz bin ve üzeri yayın yapan iki gazetede birer hafta ara ile iki defa ilan edilecektir hükmü getirilebilir³⁸¹.

3.3.3.2. Çağrı Yapılması Gereken Alacaklılar

TTK m.541/1'in ilk cümlesinde, "Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan ve yerleşim yerleri bilinen kişiler taahhütlü mektupla, diğer alacaklılar" ifadesi yer almaktadır. "Diğer alacaklılar" ifadesi özellikle bilinmeyen alacaklılara işaret etmektedir. Dolayısıyla çağrının muhatabı olan alacaklılar, alacaklı olduğu bilinen veya

³⁷² TTK m. 35/4- İlan, Türkiye genelinde sicil kayıtlarının ilanına özgü Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile yapılır.

³⁷³ bkz.TTK m. 541/1 gerekçesi

³⁷⁴ KARAHAN, s.168

³⁷⁵ KERVANKIRAN, s.206

³⁷⁶ KARAHAN, s.168

³⁷⁷ TEKİNALP, s.202

³⁷⁸ bkz.TTK m. 541/1 gerekçesi

³⁷⁹ TEKİNALP, s.202

³⁸⁰ ERİŞ, s.3524

³⁸¹ KERVANKIRAN, s.206

bilinmeyen tüm alacaklılardan oluşmaktadır³⁸². Çağrı üzerine bildirilmesi gereken alacakların, muaccel veya müeccel olması, şarta bağlı olması veya şarta bağlı olmaması, senetli veya senetsiz olması, dava konusu olması veya olmaması gözetilmeksizin bütün alacaklar tasfiye memuruna bildirilmelidir. Bunun yanında rehin ve kefalet gibi diğer haklarda tasfiye memuruna bildirilmelidir³⁸³.

Alacaklıların bildirimde bulunması için TTK'da bir hak düşürücü bir süre belirlenmemiştir³⁸⁴. Alacaklılara çağrı ister taahhütlü mektupla yapılsın ister kanunda gösterilen diğer yöntemlerle yapılsın, alacaklılara bildirim için belli bir süre verilmelidir³⁸⁵. Alacaklılara belli bir süre verilmiş olsa dahi alacaklıların tasfiye sonunu dağıtım yapılarına kadar alacaklarını bildire bilirler. Yalnız burada dikkat edilmesi gereken konu, alacağın geç bildirilmesine bağlı bazı masrafların ortaya çıkması halinde, bu masraflara alacaklıları katlanabilir³⁸⁶.

Alacaklılar çağrıyı öğrendikten sonra mühlet gözetmeksizin ilk fırsatta, alacak miktarı, alacağın kaynağı, faiz içerip içermediği, vadesi, taksitli olup olmadığı ve teminat veya kefalet ile güvence altına alınmadığı gibi bilgileri içeren bir şekilde tasfiye memuruna bildirimde bulunurlar. Tasfiye memurlarının bu alacakları tasdik edilmiş ayrı bir deftere kaydetmesi sürecin salahiyeti açısından daha iyi olur³⁸⁷.

Alacaklılar üçüncü ilandan sonra alacaklarını altı ay³⁸⁸ içinde tasfiye memurlarına bildirmezler ise alacak hakkı sona ermez. Dağıtım gerçekleşip şirket sicilden silindikten sonra dahi alacaklılar anonim şirketin tekrar sicile kaydını ve alacağın normal zaman aşımı süresinde talep ve dava edebilir³⁸⁹. Ayrıca bu durumda çağrı yapılması sırasında tasfiye memurların kusurları söz konusu ise tasfiye memurlarına sorumluluk davası da açılabilir³⁹⁰.

Şirket tarafından ihraç edilen tahvil, intifa senetleri ve finansman bonoları gibi menkul kıymetlerden kaynaklı alacaklıların bunlara ilişkin alacaklarının bildirmesi, bunların şirket tarafından bilinmesi nedeni ile yeni iş yükü yaratmaktan öte bir anlam ifade etmeyecektir. Dolayısı ile bu tip alacaklıların bildirimde bulunmasına gerek yoktur. Ancak bu konunun tasfiye memuru tarafından ilanda bildirilmesi faydalı olacaktır³⁹¹.

³⁸² KARAHAN, s.172

³⁸³ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.178

³⁸⁴ TEKİNALP, s.202

³⁸⁵ ARSLANLI, s.217

³⁸⁶ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.179

³⁸⁷ TEKİNALP, s.202

³⁸⁸ 15/7/2016 tarihli ve 6728 sayılı Kanunun 68 inci maddesi ile TTK m. 543/2. fıkrada yer alan "bir yıl" ibareleri "altı ay" şeklinde değiştirilmiştir.

³⁸⁹ PULAŞLI, s.1983

³⁹⁰ KERVANKIRAN, s.208

³⁹¹ KARAHAN, s.173, TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.178

3.3.3.3. Çağrının Zamanı

Alacaklılara yapılacak bildirim zamanı ile ilgili kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır³⁹². TTK m. 541 hükmünde alacaklıların şirketin sona erdiği konusunda bilgilendirilmesi ve alacaklarını şirkete bildirmeleri konuları düzenlenmiştir. Yorum yöntemlerinden biri olan lafzi yorum yaparak kanun metni incelenir ise, şirketin sona ermesinin paydaşlar üzerinde önemli ve çok yönlü sonuçlar doğuracak durumlara sebebiyet vereceği açıktır. Şirketin sona ermesinin alacaklılar ve diğer paydaşların menfaatlerini olumsuz etkileyeceği düşünülürse bir an önce haberdar edilmeleri gerektiği söylenebilir³⁹³.

Tasfiyenin sağlıklı bir şekilde yürümesi, envanterin ve bilançonun bir an önce hazırlanması için gerekli olan tasfiye memurlarının görevi alır almaz “derhal” tasfiye memuru olarak atanıp, tescil ve ilan oldukları andan itibaren alacaklılara, alacaklarını bildirmeleri konusunda ilan yapılmalıdır. Hatta tescili beklemeden yapılan ilanlar da geçerlidir³⁹⁴. Tasfiyeye ilişkin hükümlerin amaçlarından olan alacaklıların korunması, burada da gözetilmelidir³⁹⁵.

Her ne kadar alacaklılara derhal çağrı yapılması alacaklıların menfaatleri gözetildiğinde en uygun yol olsa da kanunda çağrı zamanı ile ilgili herhangi bir süre verilmemesi tasfiye memurlarının taktir yetkilerini kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla tasfiye memurları alacaklılara çağrıyı, tasfiye başlangıç bilançosunun onayından sonra yapabilir. Bu durum tasfiye başlangıç envanterinin kapsamının daralması, tasfiye başlangıç envanteri ve tasfiye başlangıç bilançosunun hazırlanması işlerinin uzun sürmesi nedeniyle çağrı işleminin gecikmesi ve tasfiye memurlarının sorumluluğunun doğmasına neden olabilir³⁹⁶.

3.3.3.4. Alacaklıların Korunmasına Yönelik Tedbirler

Alacaklıları korumaya yönelik tedbirlerin başında TTK m. 543/2 hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre; Alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren altı ay geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Bu hüküm ne sözleşme ile ne de genel kurul kararı ile ihlal edilebilir. Hatta bilinen alacaklıların rızası ile bile belirtilen süreden önce dağıtım yapılamaz. Çünkü dağıtım yapıldıktan sonra bile alacaklıların ortaya çıkması mümkündür³⁹⁷. Mezkûr maddenin son cümlesi duruma bir istisna getirmiştir. Son cümle; “Şu kadar ki, hâl ve

³⁹² KARAHAN, s.171

³⁹³ KERVANKIRAN, s.208

³⁹⁴ DOĞANAY, s.1302

³⁹⁵ KERVANKIRAN, s.208

³⁹⁶ Hayri DOMANIÇ, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, CİLT II*, 1.baskı, Beta Basım Yayım, İSTANBUL,1988, s.1484

³⁹⁷ KARAHAN, s.173

duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme altı ay geçmeden de dağıtmaya izin verebilir” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu hükümde de yine koruma amaçlı olarak, tehlike mevcut olmadığı taktirde dağıtımın yapılmasına mahkeme kararı ile izin verileceği vurgulanarak alacaklılara yönelik bir koruma sağlanmıştır.

Yapılan çağrıya icap edip alacaklarını bildiren kişilere, TTK m. 542/1 hükmü uyarınca tasfiye memurlarının ödeme yükümlülüğü vardır. Yalnız bu yükümlülük şarta bağlı bir yükümlülüktür. Öyle ki yapılan çağrı sonucunda tespit edilen şirket borçları şirket varlıklarını aşmıyorsa ödeme yapılabilir. Ters durumda ise tasfiye memuru durumu mahkemeye bildirip şirketin iflasını istemek zorundadır³⁹⁸.

Şirket varlıkları borçlarını ödemeye yetiyor ise alacaklarını bildiren kişilerin vadesi gelmiş alacakları hemen ödenir. Alacaklı oldukları şirket defterlerinden veya diğer belgelerden anlaşılan kişilere borçların ödenmesi için beklemeye gerek yoktur. Bu kişilere çağrı yapılmadan başvuru yapmışlar ise ödeme yapılabilir³⁹⁹.

Ödemede bir sıra gözetmek gerekir ise, öncelikle rüçhan hakkı bulunan alacaklıların alacakları ödenmelidir. Bunun dışında ödeme tasfiye memurunun takdirine kalmıştır. Takdir yetkisini kullanırken objektif olmalı, özenli olmalı ve eşit işlem ilkesini gözetmelidir. Keyfi davranışlar gösteren tasfiye memurlarının bu davranışları onların sorumluluğuna yol açabilir⁴⁰⁰.

TTK m.541/2-3 ile hüküm altına alınan alacaklılara yönelik yine kanunda emredici hükümler mevcuttur. Bu kişiler, alacaklı oldukları şirket tarafından bilinen ve halen alacaklı olduklarının bildirmemiş kişiler ile henüz vadesi gelmemiş veya hakkında uyuşmazlık bulunan alacaklara sahip olan kişiler olabilir. Bu kişilere doğrudan ödeme imkanı olmadığı için bu kişilere ancak TTK m. 541/2-3 ile hüküm altına alınmış yollar olan bankaya veya notere depo edilme yolları ile ödeme yapılır⁴⁰¹. Bu tür alacaklar, bankaya veya notere depo edilerek ya da teminat altına alınarak, şirket alacaklılarının alacaklarının karşılığı ayrılmadan pay sahiplerine ödeme yapılması önlenmeye çalışılır⁴⁰².

Bankaya veya notere depo edilme zorunluğu, henüz muaccel olmamış alacaklar ile ihtilafli alacaklar için uygulanır. Bu alacaklar için yeterli teminat gösterilmiş veya tasfiye bakiyesinin dağıtımını bu borçların ödenmesinden sonrasına ertelenmiş ise notere depo etme

³⁹⁸ KARAHAN, s.177

³⁹⁹ KERVANKIRAN, s.212

⁴⁰⁰ KARAHAN, s.178 (ayrıntılı bilgi için bakınız aynı sayfa dipnot 113-114-115 ve 116 ile belirtilen yazarlar)

⁴⁰¹ KERVANKIRAN, s.213

⁴⁰² TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.181

zorunluluğu ortadan kalkmaktadır⁴⁰³. Buna karşılık hakkında depo işlemi yapılması zorunlu bir alacak için teminat gösterilmesi mümkün değildir⁴⁰⁴.

Alacaklılara ödenmesi gereken tutarın bankaya veya notere depo edilmesini hüküm altına alan kanun maddesi, sadece ilgili tutarın depo edilmesi gerektiğini düzenlemiştir. Ancak şirketin borcunun sadece para borcundan oluştuğunu beklemek yanlıştır. Örneğin şirketin borcu, bir menkul veya gayrimenkul teslim borcu olabilir. Bu durumda ya kişilere ulaşım teslimin, teslim edilmesi gereken edimleri teslim etme suretiyle yapılmalı ya da ilgili edimlerin parasal tutarı bankaya veya notere depo edilmelidir⁴⁰⁵.

Alacakların bankaya veya notere depo edilmesi yada teminat altına alınması ile tasfiyenin çok uzun bir süreye yayılması, tasfiyenin gereksiz yere yayılarak alacaklıların ve pay sahiplerinin zarar görmesi önlenmeye çalışılmaktadır⁴⁰⁶.

3.3.3.4.1. Bankaya Depo Edilmesi Gereken Alacaklar

ETTK m. 445/2 hükmü, “Alacaklı oldukları malum olanlar beyanda bulunmazlarsa alacaklarının tutarı notere tevdi olunur” şeklinde düzenlenmiştir. Ancak TTK m.541/2 ile bir yenilik yapılarak hüküm; “Alacaklı oldukları bilinenler, bildirimde bulunmazlarsa alacaklarının tutarı Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca⁴⁰⁷ belirlenecek bir bankaya depo edilir” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile bankaya yapılacak bir depo işleminin niteliği ve görevi itibariyle daha uygun olduğu belirtilmiştir⁴⁰⁸.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı bu konuda bir tebliğ⁴⁰⁹ yayınlamaya, tasfiye halinde bulunan şirketin merkezinin kayıtlı bulunduğu müdürlüğe en yakın Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubesinde veya şirket merkezinin bulunduğu yerde Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubesinin bulunmaması durumunda en yakın yerdeki şubede açılacak hesaba yatırılması gerektiğini hüküm altına almıştır. Tebliğin beşinci maddesinde⁴¹⁰ alacaklıları tanımladıktan sonra, altıncı madde⁴¹¹ ile bankayı ve ilgili şubeleri

⁴⁰³ KERVANKIRAN, s.213

⁴⁰⁴ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.182

⁴⁰⁵ KARAHAN, s.180

⁴⁰⁶ KERVANKIRAN, s.213

⁴⁰⁷ 6102 sayılı kanunun ilik halinde “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı” olarak geçen ifade, 26/12/2006 tarih ve 6335 sayılı kanun ile “Gümrük ve Ticaret Bakanlığı” olarak değiştirilmiştir.

⁴⁰⁸ bkz.TTK m. 541/2 gerekçesi

⁴⁰⁹ , Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Sermaye Şirketlerinin Tasfiyesinde Şirket Alacaklılarının Alacaklarının Yatırılacağı Bankanın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ, Sayı : 29301, Resmi Gazete 20/03/2015

⁴¹⁰ Alacağı bankaya yatırılacak olan alacaklılar

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tebliği, m. 5 /1. Tasfiye halinde bulunan şirketlerin bu Tebliğ kapsamındaki alacaklıları şunlardır:

- Şirket defterlerinden veya diğer belgelerden alacaklı oldukları anlaşılan, yerleşim yerleri bilinen ve iadeli taahhütlü mektupla çağrılan kişiler,
- Şirket defterlerinden veya diğer belgelerden alacaklı oldukları anlaşılan ancak yerleşim yerleri bilinmeyen, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde, şirket bağımsız denetime tabi ise şirketin internet sitesinde ve aynı

bildirmiştir.

ETTK’da tevdi etmek ifadesinin yerini TTK’da depo etmek ifadesi almıştır. Çünkü TTK m. 541/2 hükmü gerekçesinde, tasarıda tevdi yeri olarak noter yerine bir bankaya depo edilmesi daha uygun görülmüştür denilmektedir. Buna göre tevdi kelimesi depo kelimesi ile aynı anlamda kullanılmıştır⁴¹².

Yapılan çağrıya rağmen bilinen kişiler alacaklarını bildirmemişler ise tasfiye memurlarınca alacak tutarının bankaya depo edilme yükümlülüğü, bildirilmemiş alacaklının temerrüde düştüğü anlamına gelir⁴¹³. Tasfiye memuru bildirilememiş alacağı bankaya depo ettirerek tasfiye halindeki şirketi borcundan kurtarmış olur. Hatta ifa konusu edim, BK m. 107⁴¹⁴,ye göre, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere tevdi edilmiş sayılır. BK m. 131⁴¹⁵ hükmüne göre, alacakla birlikte rehin ve kefalet gibi haklarda son bulmuş olur⁴¹⁶.

Alacaklının temerrüde düşmesine bağlı olarak ortaya çıkan tevdi hakkını düzenleyen BK m. 107 ile TTK m.541/2 ile düzenlenmiş tevdi hakları bazı noktalarda farklılık gösterir. Bunlardan ilki, alacağın temerrüde düşmesi haliyle ilgilidir. BK m. 106’ ya göre; “Yapma veya verme edimi gereği gibi kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın onu kabulden veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa, temerrüde düşmüş olur”. Ancak TTK’ya göre temerrüde düşmesi için alacağı olduğu bilinen kişinin yapılan çağrıya rağmen alacağını

zamanda sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılacak üç ilanla şirketin sona ermiş bulunduğu konusunda bilgilendirilen ve alacaklarını tasfiye memuruna bildirmeye çağrılan kişiler,

c) Tasfiye halinde bulunan şirketin ulaşamayan ortakları.

⁴¹¹ Alacağın yatırılacağı banka

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tebliği, m. 6 /1- 5 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan kişiler yapılan çağrılara rağmen tasfiye halinde bulunan şirketin tasfiye memurlarına herhangi bir bildirimde bulunmazlarsa, muaccel olan veya hakkında herhangi bir uyuşmazlık bulunmayan alacaklarının tutarı, tasfiye halinde bulunan şirketin merkezinin kayıtlı bulunduğu Müdürlüğe en yakın Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Anonim Şirketi şubesinde veya şirket merkezinin bulunduğu yerde anılan Banka şubesinin bulunmaması durumunda en yakın yerdeki şubede açılacak hesaba yatırılır.

2 - Tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra, ulaşamayan şirket ortaklarının pay bedelleri ile pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlıktan üzerine düşen pay da yine birinci fıkra hükümlerine tabidir.

3 - Muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlar bu kapsamda değildir.

⁴¹² Bu konudaki eleştiriler için bkz., KENDİGELEN, s.444

⁴¹³ KERVANKIRAN, s.114

⁴¹⁴ BK m. 107- Alacaklının temerrüde düşmesi durumunda borçlu, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir.

Tevdi yerini, ifa yerindeki hâkim belirler. Bununla birlikte ticari mallar, hâkim kararı olmadan da bir ardiyeye tevdi edilebilir.

⁴¹⁵ BK m. 131- Asıl borç ifa ya da diğer bir sebeple sona erdiği takdirde, rehin, kefalet, faiz ve ceza koşulu gibi buna bağlı hak ve borçlar da sona ermiş olur.

İşlemiş faizin ve ceza koşulunun ifasını isteme hakkı sözleşmeyle veya ifa anına kadar yapılacak bir bildirimle saklı tutulmuş ise ya da durum ve koşullardan saklı tutulduğu anlaşılıyorsa, bu faizler ve ceza koşulu istenebilir.

Taşınmaz rehnine, kıymetli evraka ve konkordatoya ilişkin özel hükümler saklıdır.

⁴¹⁶ KARAHAN, s.184

bildirmemesi yeterlidir.

İkinci farklılık ise BK m. 107 ile tanınan tevdi hakkında borçlu bir yetkiye sahip olup bu yetkiyi kullanıp kullanmaması kendisine bırakılmıştır. Ancak tasfiye memurlarının parayı bankaya depo etmek için bir tercih hakları yoktur. Hatta kanun hükmüne aykırı davranışları sorumluluklarını doğurmaktadır⁴¹⁷.

3.3.3.4.2. Notere Depo Edilmesi Gereken Alacaklar

TTK m. 541/3 hükmüne göre, Şirketin, henüz muaccel olmayan veya hakkında uyuşmazlık bulunan borçlarını karşılayacak tutarda para notere depo edilir; meğerki, bu gibi borçlar yeterli bir şekilde teminat altına alınmış veya şirket varlığının pay sahipleri arasında paylaşımı bu borçların ödenmesi şartına bağlanmış olsun.

Kanunu metini, tasfiye memurlarına henüz vadesi gelmemiş ve hakkında uyuşmazlık bulunan alacaklara ilişkin uygulanabilecek iki seçenek belirtmiştir. Bunlardan birincisi bu alacaklara isabet eden tutarın notere tevdi edilmesidir. İkincisi ise bu alacakların tutarını karşılayacak tutarda teminat gösterilmesidir. Tasfiye memurlarının bu iki seçenekten birini seçme özgürlüğü vardır. Alacaklıların bu iki seçenekten birini tercih etmeleri söz konusu değildir⁴¹⁸.

Mezkûr fıkra ile düzenlenen henüz vadesi gelmemiş alacaklar ile hakkında uyuşmazlık bulunan alacaklara ilişkin, notere depo etme veya teminat gösterilmesi zorunluğu bu alacakların doğrudan ödenebilirliklerinin olmamasından kaynaklanmaktadır⁴¹⁹.

Doktrinde henüz vadesi gelmemiş alacakların notere depo edilmesi ile ilgili hakim görüş, henüz vadesi gelmemiş borçların ıskontolu tutar üzerinden ödenmesidir. Çünkü ilgili tutarın notere depo edilmesi suretiyle ödenmesinin şirkete hiçbir faydası yoktur. Tasfiye memurları basiretli bir davranış sergileyerek hesaplanan ıskonto tutarının anaparadan indirerek kalan tutarı bankaya yatırmalıdır⁴²⁰. Karşı görüşe göre ise; “notere depo etme yönünde bir tercih yapılmış ise alacaktan bir indirim yapılamaz, borçlar vadesinde ödenir”⁴²¹.

TTK'nin amir hükmü ile henüz vadesi gelmemiş alacakların notere depo edilirken nominal veya kayıtlı değer üzerinden mi yoksa ıskontolu tutar üzerinden mi depo edilmesi gerektiği konusunda TTK m. 542/1-h, hükmü ve bu hükmün gerekçesi ile bir düzenleme

⁴¹⁷ KERVANKIRAN, s.215

⁴¹⁸ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.180

⁴¹⁹ KERVANKIRAN, s.217

⁴²⁰ KARAHAN, s.187

⁴²¹ ARSLANLI, s.219

getirilmiştir. TTK m. 542/1-h⁴²² bendi maddeye yeni eklenmiş olmakla birlikte ETTK'nin 450 nci maddesine yapılan göndermeye bağlı olarak anonim şirketlerde de uygulanan aynı Kanunun 236 ncı maddesi hükmünün tekrarı şeklindedir. Bu bent, ETTK döneminde var olan bir karışıklığı ortadan kaldırmakta ve bir açıklık getirmektedir. ETTK'nin 445 inci maddesinin üçüncü fıkrası “henüz muaccel olmayan borçların notere tevdi edilmesi veya teminatla karşılanması” şeklinde hüküm altına alınmışken; aynı Kanunun 450 nci maddesine yapılan atfina bağlı olarak anonim şirketlerde de uygulanacak olan 6762 sayılı Kanunun 236 ncı maddesi “vadesi henüz gelmemiş borçların tasfiye memurlarınca iskontonun tenzili suretiyle derhal ödeneceği” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Aynı kanundaki bu hükümlerden hangisinin uygulanacağı konusu yaşanan çelişkinin kaynağını teşkil etmektedir. Doktrinde, vadesi gelmemiş borçları iskonto ile ödeme imkânı varken, şirkete hiçbir fayda sağlamayan notere tevdi veya teminatla karşılama yolunu tercih edip vadeyi beklemenin bir anlamının olmadığı görüşü ileri sürülmekteydi. Ayrıca böyle bir durumda tasfiye memurlarının iskontonun düşülmesi ile derhal ödemede bulunmalarının tasfiye memurlarının düzenli ve basiretli bir yönetici gibi hareket etmelerinin de bir gereği olduğu kabul edilmekteydi. Yeni metin, birbiriyle çelişki oluşturan hükümlerden ikincisi lehine tercihte bulunmak suretiyle hem var olan çelişkiyi ortadan kaldırmış hem de hukuka ve hakkaniyete daha uygun olan bir çözümü tercih ederek; ayrıca tevdi ve teminat gibi yükümlülüklerden arındırarak tasfiye prosedürünü basitleştirmiştir⁴²³.

Hakkında uyuşmazlık bulunan, ihtilafli veya şarta bağlı alacakların ödenmesinde henüz vadesi gelmemiş alacakların ödenmesinde olduğu gibi bir iskonto söz konusu değildir⁴²⁴. Notere depo edilmesinde alacağın tutarı dikkate alınacağı için bu noktada tasfiye memurları için sorumluluk doğuracak bir durum yoktur. Kanun metnindeki “yeterli bir şekilde teminat altına alınmış” hükmü dikkat edilmesi gereken bir hükümdür. Çünkü tasfiye memurları, gösterilecek teminatı belirlerken özen gösterme borcu altındadır. Tasfiye memurları yeterli özeni göstermez ise ortaya iki sonuç çıkar. Bunlardan ilki, teminat tutarının az belirlenmiş olmasıdır. Bu durum tasfiye memurlarının alacaklılara karşı sorumluluğunu doğurur. Bu konuda tasfiye memurlarınca gösterilen teminatın miktarını ve niteliğini alacaklılar yeterli görmezler ise itirazda bulunabilirler veya dava edebilirler. İkincisi ise teminat tutarının çok belirlenmesi halinde de pay sahiplerinin hakları ihlal edilmiş olacağı için

⁴²² TTK m. 542/1-h) Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl öderler. Alacaklılar bu ödemeyi kabul etmek zorundadır.

Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır.

⁴²³ bkz.TTK m. 542/1-h gerekçesi

⁴²⁴ ARSLANLI, s.225

pay sahiplerine karşı bir sorumluluğu doğar⁴²⁵.

Yukarıda belirtilen durumlar ve benzeri durumlardan dolayı tasfiye memurları somut alacağın niteliğine göre en uygun nitelikte ve tutardaki teminatı göstermelidir. Dikkat edilmesi gereken konu kanunda ifade edilen “yeterli bir şekilde teminat” tan anlaşılması gereken, uygun bir teminatın gösterilmesi değil, teminat altına alınan alacağın tamamı ile karşılanıp karşılanmadığıdır⁴²⁶.

3.3.4. Ortaklığın Süregelen İşlerinin Tamamlanması

Tasfiye memurlarına TTK m. 542/1-a “Şirketin süregelen işlemlerini tamamlamakla yükümlüdürler” hükmünü içermektedir. Bu hüküm tasfiye memurları için, hem yetki hem de yükümlülüktür⁴²⁷. Kanun hükmünden de anlaşıldığı üzere tasfiye memurlarının şirketin tasfiyesi başlamadan önce devam eden ve tasfiyeye girilmesine rağmen henüz neticelendirilmemiş iş ve işlemleri tamamlamak zorunluğu vardır⁴²⁸.

Süregelen işlemler, şirketin sona ermesinden önce başlamış olup şirketin sona ermesi ve buna bağlı olarak tasfiye memurlarının görevi kabul ettikleri ana kadar henüz neticelendirilmemiş tüm iş ve işlemleri kapsar. Bu iş ve işlemler, sadece şirketin dönen varlıklarını kapsayan işlemlerle sınırlı değildir. Aktifi oluşturan dönen ve duran varlıkları ilgilendiren bütün iş ve işlemler sayılabilir. Örneğin, henüz üretimi bitmemiş binanın, montajı tamamlanmamış bir tesisin bitirilmesi, henüz üretim aşamasındaki yarı mamullerin mamul haline getirilmesi, satışı gereken ürünlerin pazarlanması süregelen işlemler kapsamında ele alınabilir⁴²⁹.

Şirketin tasfiyeye girmiş olması şirketin tasfiye öncesindeki borç ve taahhütlerinde bir değişiklik meydana getirmez⁴³⁰. Şirketin sona ererek tasfiyeye girmesi, şirketin mevcut sözleşmelerini hükümsüz kılan veya sona erdiren bir durum değildir⁴³¹. Ancak tasfiye memuru kanunun kendisine vermiş olduğu yetkiler çerçevesinde şirketin ve üçüncü kişilerin menfaatlerini gözeterek şirketin süregelen işlemlerini tamamlarken tasfiyenin amacını⁴³² gerçekleştirmek üzere işlemlerle ilgili bir zaman planlaması yapmak zorundadır⁴³³.

Tasfiye memurları süre gelen tasfiye işlemlerini yürütürken şirketin çıkarlarını gözetip

⁴²⁵ KARAHAN, s.185

⁴²⁶ KERVANKIRAN, s.218

⁴²⁷ KARAHAN, s.191

⁴²⁸ ARSLANLI, s.218

⁴²⁹ DOĞANAY, s.1305, KARAHAN, s. 191, TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.183

⁴³⁰ ARSLANLI, s.218

⁴³¹ KERVANKIRAN, s.227

⁴³² TTK m. 542/1-e) Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler.

⁴³³ KARAHAN, s.192

iyi bir tasfiye sonucu ortaya koymak zorundadır⁴³⁴. İşletmenin yararına ise yapılan sözleşmeler ile üstlenilen bazı sözleşmelere ilişkin yükümlülükleri, taşeronlar ile kuracağı yeni sözleşmeler vasıtası ile fason olarak yaptırabilir veya işin gereği bazı personelin işine son vermek gerekiyor ise derhal son verebilir⁴³⁵.

Burada unutulmaması gereken, süregelen işlemlerin tamamlanması ancak kanunlara uygun bir tasfiye ile gerçekleştirilebilir. İşlemlerin zamanından önce gerçekleşmesi ne zorunludur ne de kolaylıkla gerçekleşmesi beklenebilir⁴³⁶.

3.3.5. Tasfiye Sırasında Yeni İşlemler Yapılması

Tasfiyenin memurlarının yetki sınırlarının belirlemede en önemli belirleyici tasfiyenin amacıdır. Tasfiye işlemlerinin esas amacı, şirket tüzel kişiliği ile ilintili iş ve işlemleri sonuçlandırarak elde edilen tasfiye bakiyesini ortaklar arasında payları nispetinde paylaşılmasını sağlamaktır. Tasfiye memurları da bu sonucu elde etmek için gerekli işlemleri yapmakla görevlidirler⁴³⁷. Bu görev tanımı TTK m. 542/1-e ile amir hüküm olarak düzenlenmiştir. Bu hükme göre “tasfiye memurları tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirmekle” görevlendirilmişlerdir.

Bu hükmü destekleyen bir hükümde TTK m. 542/1-b ile hüküm altına alınmıştır. Hükme göre; tasfiye memurları “tasfiyenin gerektirmediği yeni bir işlem yapamazlar”. Amaç şirketin mümkün olan en kısa sürede tasfiye edilmesi olduğuna göre, tasfiye memurlarının yapması gereken tasfiye halindeki şirket ile ilişkide olan kişilerin mevcut hukuki ilişkilerinin çözülmesi, mevcut aktiflerin paraya çevrilmesi, süregelen işlemlerin tamamlanması ve borçların ödenmesi sonrası kalan varlığın dağıtılması yönünde olmalıdır⁴³⁸. Tasfiyenin gerektirmediği yeni işlem yapılması sonucu şirket yeni haklar elde edebilir veya yeni yükümlülükler altına girmiş olur. Bu durumun tasfiyenin ruhuna aykırı bir durum olmasının yanında tasfiye memurunun sorumluluğunu⁴³⁹ doğuracağı da kesindir⁴⁴⁰.

Bu madde hükmü ile tasfiye memurlarının yeni işlem yapamayacakları hüküm altına alınmamıştır. Tasfiyenin gerektirdiği yeni işlemleri yapabilecekleri, tasfiyenin gerektirmediği yeni işlemleri yapamayacakları düzenlenmiştir⁴⁴¹. Bu durumu TTK m. 533/2 “tasfiye haline

⁴³⁴ KERVANKIRAN, s.227

⁴³⁵ TEKİNALP, s.203

⁴³⁶ KARAHAN, s.192

⁴³⁷ İMREGÜN, s.227

⁴³⁸ KERVANKIRAN, s.227

⁴³⁹ TTK m. 553/1 Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumludurlar.

⁴⁴⁰ KARAHAN, s.192

⁴⁴¹ KARAHAN, s.193

giren bir şirketin organlarının yetkilerinin tasfiye amacıyla sırlandığını” vurgulayarak ayrıca düzenlemiştir.

ETTK m. 232 hükmü tasfiyenin gerektirdiği yeni işlerin yapılmasını ya genel kurul kararına ya da mahkeme kararına bağlamıştı. Bu uygulama yeni kanun hükmü ile kaldırılmıştır. Anonim şirketler için düzenlenen yeni madde hükmüne göre şirketin konu ve amacına uygun olan yeni avantajlar sağlayacak işlemler olsalar bile tasfiyenin gerektirmediği işlemler yapılamaz⁴⁴².

Kanun hükmü yorumlanırken “tasfiyenin gerektirmediği yeni işlemler” hükmünün amacına uygun yorumlanması gerekir. Tasfiye memurlarınca yapılan yeni işlemler tasfiye amacına aykırılık teşkil etmediği ve şirket çıkarlarına uygun düştüğü sürece yapılmasında bir sakınca yoktur⁴⁴³.

Tasfiyenin gereklerinden sayılabilecek yeni işlere örnek olarak, imal edilecek bir ürün için aramalı veya hammadde temini, bir sigorta sözleşmesinin yenilenmesi, kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sonlandırılması, mevcut makinelerin tamir ve bakımının yapılması, yeni personel alınması, bankada yeni hesap açılması, kambiyo senetlerinin ciro edilmesi, tasfiye işlemlerinin gerektirdiği davalarda şirketi temsil etmesi veya şirket adına üçüncü kişilere dava açmak üzere mahkemeye başvurması gibi iş ve işlemler doktrin tarafından belirtilmiştir⁴⁴⁴.

3.3.6. Alacakların Tahsil Edilmesi

Anonim şirketin tasfiyeye girmesi ile yapılması gereken işlemlerden birisi de malvarlıklarını paraya çevirmektir. Bu mal varlıkları içinde şirketin alacaklarının da önemli bir yeri olabilir. Şirketin mevcut alacakları, borçlarını ödenmesi için gerekli kaynaklardan biri olarak şirketin aktifinde yer almaktadır. Daha önceki bölümlerde de belirttiğimiz üzere şirketin tasfiyeye girmesi şirketin hali hazırda üçüncü kişilerle yaptığı sözleşmeleri etkilemez, sözleşmeler varlıklarını sürdürür⁴⁴⁵.

Tasfiye memurları, şirketin ilk envanter ve bilançosu genel kurul tarafından onaylandıktan sonra kanun hükmü gereği şirketin mallarına, defter ve belgelerine el koyarlar⁴⁴⁶. Envanter ile tespit edilen ve defter ve belgeler ile sabit olan muaccel şirket alacaklarının, hangi sebepten kaynaklandığına bakılmaksızın tasfiye memurlarınca tahsili gereklidir. Bu gereklilik bir bakıma şirketin süregelen işlerinin yapılması yükümlüğü

⁴⁴² ERİŞ, s. 3591

⁴⁴³ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.184

⁴⁴⁴ KERVANKIRAN, s.228, (136 nolu dipnotta belirtilen yazarlar.)

⁴⁴⁵ KERVANKIRAN, s.230 (Ayrıntılı bilgi için dipnot 145'teki yazarlar)

⁴⁴⁶ TTK 540/1-2

kapsamında da düşünülebilir⁴⁴⁷.

Burada sözü geçen alacakların nasıl bir hukuki ilişkiden kaynaklandığı önemli değildir. İlgili alacaklar, bir kambiyo taahhüdünden, bir satım sözleşmesinden, bir borçlar hukuku sözleşmesinden, bir tazminat veya temlik alacağından, patent ve telif hakkı gibi bir fikri ve sınai haktan kaynaklanabilir⁴⁴⁸. Muaccel hale gelmiş bir alacağın tahsili önceden beri var olan bir sözleşmenin sona erdirilmesi sonucunu doğuracağı için mevcutların paraya çevrilmesi yönündeki tasfiye amacına da hizmet etmektedir⁴⁴⁹.

Tasfiye memurları, alacağın tahsil şekline ilişkin bir yöntem serbestisine sahiptir. BK m.183⁴⁵⁰'te de düzenlendiği gibi, nakden tahsil, faktöring şirketine satış, alacağın temlikli hükümlerine uygun olarak devir yöntemlerinden birini seçebilirler⁴⁵¹.

Tasfiye memurları şirket menfaatlerini, alacaklıların haklarını korumak, pay sahiplerinin haklarını korumak ve tasfiyeyi amacına uygun ve kısa sürede bitirerek koruyabilir. Bu bağlamda tasfiye memuru, TTK m. 507⁴⁵²-509⁴⁵³ ile hüküm altına alınan düzenlemelere aykırı hareket sonucu haksız yere ve kötü niyetle alınan kar paylarını, TTK m. 510⁴⁵⁴ ile hüküm altına alınan haksız yere ödenen hazırlık devresi faizi düzenlemelerine uygun olmayan şekilde ödenmiş hazırlık devresi faizini, TTK m. 511⁴⁵⁵ ile hüküm altına alınmış yönetim kurulu üyelerine ödenecek kar payına ilişkin düzenlemelere aykırı olarak

⁴⁴⁷ ŞENER, s. 651, KERVANKIRAN, s.230

⁴⁴⁸ KARAHAN, s.195

⁴⁴⁹ KERVANKIRAN, s.230

⁴⁵⁰ BK m. 183- Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını armaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir.

Borçlu, devir yasağı içermeyen yazılı bir borç tanınmasına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri süremez.

⁴⁵¹ KARAHAN, 195

⁴⁵² TTK m. 507- 1 Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkına haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.

2 Esas sözleşmede payların bazı türlerine tanınan imtiyaz haklarıyla özel menfaatler saklıdır.

3 Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

⁴⁵³ TTK m. 509/1 Sermaye için faiz ödenemez.

2 Kâr payı ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir.

3 Kâr payı avansı, Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan şirketlerde, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının bir tebliği ile düzenlenir.

⁴⁵⁴ TTK m. 510/1 İşletmenin tam bir şekilde faaliyete başlamasına kadar geçecek hazırlık dönemi için pay sahiplerine, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak koşuluyla, özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmek üzere, belirli bir faiz ödenmesi esas sözleşmede öngörülebilir ve bu dönemle sınırlı olmak üzere, faiz ödemelerinin en geç ne zamana kadar süreceği belirtilir.

2 İşletme yeni paylar çıkarılarak genişletilecek olursa, sermayenin artırılmasına dair olan kararda, yeni pay sahiplerine, özellikli varlık niteliğindeki yatırımların maliyetine yüklenmek üzere, belirli bir süreyle en geç yeni yatırımın işletmeye alındığı güne kadar faiz ödenmesi kabul olunabilir.

⁴⁵⁵ TTK m. 511 Yönetim kurulu üyelerine kazanç payları, sadece net kârdan ve ancak kanuni yedek akçe için belirli ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir.

ödenmiş olan haksız kazanç paylarını ilgili kişilerden geri isteyebilir ve gerekiyor ise dava ve icra takibine konu edebilir. Hatta tasfiye sırasında haksız yere tasfiye payı almış oldukları tespit edilen pay sahiplerinden bu tutarların iadesi talep edilebilir⁴⁵⁶.

Eğer bir alacağın tahsil kabiliyeti borçlunun iflas etmesi veya mal varlığına haciz konmasından dolayı zayıflamış ise genel kurulu toplantıya çağırarak gerekli bilgilendirmeyi yaparak talimat alabilir. Talim alınması tasfiye memurunun bu konudaki sorumluluğunu ortadan kaldırır⁴⁵⁷.

3.3.7. Henüz ödenmemiş pay bedellerinin tahsili

Tasfiye memurlarınca yerine getirilmesi gereken bu görev her durumda yerine getirilmesi gereken bir görev değildir. Doğrudan doğruya kanun hükmü ile şarta bağlanmıştır. TTK m. 542/1-a'nın ilgili cümlesi "...gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek" şeklindedir. Hüküm "gereğinde" ifadesiyle mevcut mal varlığının şirket borçlarını karşılamaya yetmediği durumda henüz yerine getirilmemiş pay bedellerinin tahsilini uygun bulmuştur⁴⁵⁸. Henüz yerine getirilmemiş alacaklara yönelik tahsil talebi esas sözleşme ile aksi kararlaştırılmamış ise pay sahiplerinden ilan⁴⁵⁹ yoluyla istenir. Ödeme talebini belirtilen sürede yerine getirmeyen pay sahipleri temerrüde düşmüş olur. Temerrüde düşen bu pay sahipleri hakkında pay sahiplerinin temerrüde düşmesi halinde uygulanacak yaptırımların⁴⁶⁰ uygulanması mümkündür⁴⁶¹.

Henüz tahsil edilmemiş olan pay bedellerinin pay sahiplerinden hangi oranda ve ne zaman tahsil edileceği hususu tasfiye memurlarının takdir yetkisine bırakılmıştır. Dolayısı ile şirkete olan sermaye taahhüt borcunu yerine getirmeyen pay sahiplerinin şirkete olan borçlarını ödeme zorunluluğu bulunmamaktadır. Şirket malvarlığı şirket borçlarını ödemeye yetecek düzeyde ise bu borçlar yerine getirilmeyecektir⁴⁶².

Tasfiye memurunca henüz yerine getirilmemiş olan pay bedellerinin tamamını tahsil

⁴⁵⁶ ŞENER, s.651

⁴⁵⁷ KERVANKIRAN, s.231

⁴⁵⁸ KARAHAN, s.196 (ayrıntılı bilgi için dipnot 208 ile belirtilen yazarlar)

⁴⁵⁹ TTK m. 481/1 Payların bedelleri, yönetim kurulu tarafından, esas sözleşmede başkaca hüküm bulunmadığı takdirde, pay sahiplerinden ilan yoluyla istenir. İlanda, ödenmesi istenen sermaye borcunun oranı veya tutarı ile ödeme tarihi ve ödemenin nereye yapılacağı açıkça belirtilir.

⁴⁶⁰ TTK m. 482/1 Sermaye koyma borcunu süresi içinde yerine getirmeyen pay sahibi, ihtara gerek olmaksızın, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür.

2 Ayrıca, yönetim kurulu, mütemerrit pay sahibini, iştirak taahhüdünden ve yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından yoksun bırakmaya ve söz konusu payı satıp yerine başkasını almaya ve kendisine verilmiş pay senedi varsa, bunları iptal etmeye yetkilidir. İptal edilen pay senetleri ele geçirilemiyorsa iptal kararı 35 inci maddede yazılı gazetede ve ayrıca esas sözleşmenin öngördüğü şekilde ilan olunur.

3 Esas sözleşmeyle, pay sahipleri, temerrüt hâlinde, sözleşme cezası ödemekle zorunlu tutulabilirler.

4 Şirketin tazminat hakları saklıdır.

⁴⁶¹ KARAHAN, s.196

⁴⁶² KERVANKIRAN, s.231-232

etmeye de gerek yoktur. Yapılacak kısmi tahsilat sonrasında şirket alacaklılarına olan borçlar kapatılabiliyor ise tasfiye memurlarının kısmi tahsilat yapmaları yeterli olacaktır⁴⁶³. Kısmi ödeme talebi yapılırken eşit işlem ilkesine dikkat edilmek suretiyle yapılmalıdır. Henüz taahhüdünü yerine getirmeyen tüm ortaklardan ödeme talep edilmelidir. Sadece bir veya birkaç ortaktan ödeme talebinde bulunulmamalıdır. Sermaye taahhütlerine karşılık pay sahiplerince farklı ödemelerin yapılması halinde, farklı ödemeler birbiriyle takas edilmemeli, taahhütleri eşit olmakla birlikte ödemelerini daha az ifa edenlerden yapılacak tahsilat ile alacaklar karşılanabiliyor ise öncelikle bu bedeller tahsil edilmeli, ancak bunlardan tahsilat yapılamaz ise diğer pay sahiplerinden tahsilat yapılmalıdır⁴⁶⁴.

Bazı durumlarda şirket malvarlığı şirket borçlarını ödemeye yetse bile tasfiye memurları henüz ödenmemiş pay bedellerini tahsil edebilir. Örneğin, şirketin nakit sıkıntısında olması, şirket malvarlığının elden çıkarılması için daha uygun koşulların oluşacağı durumlarda zararın önlenmesi için henüz ödenmemiş pay bedelleri kısmen veya tamamen istenebilir⁴⁶⁵.

Gereğinde ibaresinin meydana gelmesi halinde tasfiye memurlarının bu gereği yerine getirmeleri artık bir zorunluluktur. Bu hususta tasfiye memurlarının takdir yetkisinden de bahsedilemez⁴⁶⁶. Hatta bu konuda şirketin tasfiyeye girmesinin yerine getirilmeyen tasfiye borcunu düşüreceği gibi bir kanaate sahip olunması da yanlıştır. Açık kanun hükümlerinin yanında Yargıtay bir kararında “ şirket fesih edilerek tasfiyeye girmiş olsa bile, tasfiye memurları ortakların sermaye borçlarının tahsilini, bu borçlu ortaklardan isteyebilir⁴⁶⁷” şeklinde hüküm altına almıştır.

Doktrinde tartışılan konulardan biride şirket alacaklısı olan pay sahiplerinin alacakları ile taahhüt borçlarının takas edilip edilemeyeceğidir. Bir kısım yazarlar bu takası uygun bulurken⁴⁶⁸, bir kısım yazarlar şirket borçlarının şirket varlıklarınca karşılanamadığı durumlarda pay sahibi sıfatı taşıyan alacaklıların imtiyazlı alacaklı hale gelmesi dolayısı ile karşı çıkmaktadır⁴⁶⁹.

Pay sahiplerine ikincil yükümlülük yüklenebileceğini öngören, TTK m. 480/4⁴⁷⁰

⁴⁶³ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.185

⁴⁶⁴ KARAHAN, s.196-197 (ayrıntılı bilgi için dipnot 212,213 ile belirtilen yazarlar ve açıklamalar.)

⁴⁶⁵ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.185

⁴⁶⁶ KARAHAN, s.197

⁴⁶⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 22.9.86, E 86/4011, K 86/4608 (bu karar için bkz. ERİŞ, s.3533)

⁴⁶⁸ KARAHAN, s.196-197 (ayrıntılı bilgi için dipnot 214,215 ve 216 ile belirtilen yazarlar ve açıklamalar.)

⁴⁶⁹ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.185, KARAHAN, s.197

⁴⁷⁰ TTK m. 480/4 Pay devirlerinin şirketin onayına bağlı olduğu hâllerde, esas sözleşmeyle pay sahiplerine sermaye taahhüdünden doğan borçtan başka, belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan edimleri yerine getirmek yükümlülüğü de yüklenebilir. Bu ikincil yükümlülüklerin nitelik ve kapsamı pay senetlerinin veya ilmühaberlerin arkasına yazılabilir.

uyarınca yüklenen ikincil yükümlülükler ortadan kalkar⁴⁷¹. Tasfiyeye giren bir şirketten faaliyeti devam eden bir şirkete ait durum olan ikincil yükümlülüklerin devam etmesi beklenemez⁴⁷². Ancak genel kurul tarafından tasfiye işleri kapsamında, geçici olarak şirketin faaliyet konusu kapsamında olan işlere devam kararı alınması durumunda ve şirketin sona ermesinden önce vücuda gelmiş bir ikincil yükümlük tasfiye memurlarınca yerine getirilmelidir⁴⁷³.

3.3.8. Ortaklığın Aktiflerinin Paraya Çevrilmesi

Tasfiye memurlarına aktifler konusunda “aktifleri paraya çevirmek⁴⁷⁴” ifadesi ile bir yükümlülük, “şirketin aktiflerini pazarlık yoluyla⁴⁷⁵” veya “önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurulun kararı gereklidir⁴⁷⁶” ifadesiyle bir yetki verilmiştir. Bu yetki esas sözleşme ile veya bir organ kararı ile tasfiye memurunun dışında kişi veya organa devredilemez, organ veya kişinin onayına bırakılamaz. Yetkinin bu şekilde sınırlandırılması tasfiyeyi engelleyebileceği gibi bloke de edebilir⁴⁷⁷.

Aktiflerin satılması tasfiyenin genel amaçlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Paraya çevirme işlemi kanun hükmünde de emredici olarak düzenlendiği üzere, teker teker, önemli bir miktar oluşturulacak şekilde gruplandırılarak veya toptan satışı yapılmak suretiyle gerçekleştirilebilir⁴⁷⁸. Tasfiyeyi sonuçlandırmak için paraya çevrilecek olan varlıklar, mal ve haklardan, menkullerden ve gayrimenkullerden oluşabilir⁴⁷⁹. Ayrıca payların henüz ödenmemiş kısımları ve şirket alacaklarının talep ve tahsili de aktiflerin nakde çevrilmesi niteliğinde işlemler olarak sayılabilir⁴⁸⁰.

Tasfiyenin sona ermesi için gerekli şartlardan birisi de şirket varlıklarının satılıp nakde dönüşmesidir. Bu durum borçlarını ödemek için nakit varlığı olmayan bir şirket için nakit yaratacak ve borçların ödenmesini sağlayacak bir işlemdir. Böylece şirket alacaklılarının menfaatine bir işlem yapılmış olur. Ayrıca tasfiye bakiyesinden pay alacak olan ortaklar da şirket varlıklarının değerinde satılması suretiyle tasfiye bakiyesinden daha fazla pay alacaklardır. Bu durumda da şirket ortaklarının menfaatleri korunmuş olacaktır⁴⁸¹.

⁴⁷¹ ARSLANLI, s.221, TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.186

⁴⁷² KERVANKIRAN, s.234

⁴⁷³ ARSLANLI, s.221, TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.186, KARAHAN, s.197, KERVANKIRAN, s.234

⁴⁷⁴ TTK m. 542/1-a

⁴⁷⁵ TTK m. 538/1

⁴⁷⁶ TTK m. 538/2

⁴⁷⁷ TEKİNALP, s.203

⁴⁷⁸ DOĞANAY, s.1298

⁴⁷⁹ PULAŞLI, s.1986

⁴⁸⁰ KERVANKIRAN, s.235 (dipnot 173 ile belirtilen yazar)

⁴⁸¹ KERVANKIRAN, s.234

Şirketin nakit mevcudu borçları ödemeye yetse bile tasfiye memuru şirket malvarlığını satıp paraya çevirmek zorundadır⁴⁸². Bu zorunluk TTK m. 543/3 hükmü ile açıkça vurgulanmıştır. Hükme göre, “Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtma para olarak yapılır”. Hükümden de anlaşılacağı üzere tasfiye bakiyesinin nakit olarak dağıtılması gerekmektedir. Ancak esas sözleşmeye konulacak bir hükümle veya genel kurul tarafından alınacak bir karar ile dağıtımın nakden değil de aynen yapılması mümkündür. Böyle bir kararın varlığı veya alınması halinde, yapılacak taksimatın karara uygun olarak yapılması gerekir⁴⁸³.

Aktiflerin satışında genellikle bir sıra gözetilmemekle birlikte, esas sözleşme ile aktife kayıtlı paradan başka bazı varlıkların imtiyazlı pay sahiplerine aynen iadesi gerekiyor ise tasfiye memurlarının bu aktif kalemlerin satışını sona bırakması gerekir⁴⁸⁴.

Aktiflerin paraya çevrilmesinde tam bir vurgu olmamakla birlikte temel kural olarak pazarlık suretiyle satış öngörülebilir⁴⁸⁵. Ancak kanun hükmünde açıkça belirtildiği üzere genel kurul aktiflerin pazarlık suretiyle satışını yasaklayabilir. Pazarlık suretiyle satış yasaklamanın nedeni bu yöntemin suiistimallere açık oluşudur⁴⁸⁶.

3.3.8.1. Varlıkların Pazarlık Suretiyle Satılması

Aktiflerin satışını düzenleyen TTK maddesinin birinci fıkrası, genel kurul aksini kararlaştırmamışsa, tasfiye memurları şirketin aktiflerini pazarlık suretiyle satabilir. Bu fıkradan çıkarılabilecek kural, pazarlık suretiyle aktiflerin satışının genel kural olduğudur. Ancak fıkradan çıkarılan ikinci kural ise, genel kurulun pazarlık suretiyle satış önleyecek bir karar vermesi durumunda pazarlık suretiyle aktif satış yapılamayacağıdır⁴⁸⁷. Bunu yanında şirket genel kurulu varlıkların satış için açık veya kapalı artırma yöntemlerinden birinin kullanılmasını karara bağlayabilir. Bu durumda tasfiye memurları önemli bir miktarın altındaki varlıkları karda belirtilen yöntem gereğince satabilir⁴⁸⁸.

Genel kurulun bu konuda karar alabilmesi için gerekli olan toplantı ve karar yetersayısı, TTK m. 418 ile öngörülen, adi toplantı ve karar yeter sayısıdır⁴⁸⁹.

Pazarlık suretiyle satılabilecek aktifler önemli bir miktara ulaşmayan, gayri menkuller

⁴⁸² ARSLANLI, s.219, ERİŞ, s.3513, DOĞANAY, s.1298

⁴⁸³ ERİŞ, s. 1513 (dipnot 642; Bu karar, şirketin alacaklılarının az olması veya hiçbir borç yok iken, sadece pay sahipleri arasında uygulanabilir)

⁴⁸⁴ PULAŞLI, s.1986

⁴⁸⁵ Oruç Hami ŞENER, **Anonim Ortaklıklarda Ek Tasfiye (İhya)**, 1.baskı, Adalet Yayınevi, ANKAKRA,2015, s.190, KARAHAN, s.198

⁴⁸⁶ ŞENER, 650

⁴⁸⁷ ERİŞ, s.3513

⁴⁸⁸ DOĞANAY, s.1299

⁴⁸⁹ KERVANKIRAN, s.236

de dahil olmak üzere her türlü aktif kalemi kapsar⁴⁹⁰.

3.3.8.2. Önemli Miktarda Aktifin Toptan Satılması

TTK m. 538/2 ile getirilen düzenleme, ETTK m. 443'te yapılan iki değişiklik içermektedir. Bunlardan ilki, ETTK hükmündeki “aktiflerin toptan satılması” ifadesinin yerine, “önemli miktarda aktifin toptan satılması” ifadesi yer almıştır. Bu değişiklik TTK m. 408/2-f⁴⁹¹ hükmüne paralel olarak yapılmıştır. İkinci değişiklik ise, genel kurul tarafından kararın alınması için gerekli toplantı ve karar nisapları ile ilgilidir. ETTK ile toplantı ve karar nisabı için TTK'nin 388⁴⁹². maddesinin 3. ve 4. fıkralarına atıfta bulunulmuştu. Bu fıkralara göre, toplantı yetersayısı olarak birinci toplantıda esas sermayenin yarısına sahip orandaki pay sahiplerinin katılımı gerekli iken, bu çoğunluğun sağlanamadığı durumlarda ise ikinci toplantıda esas sermayenin üçte biri oranında pay sahibinin katılmasını yeterli görmüştür. Karar yeter sayısı için ise toplantıya katılanların salt çoğunluğunu yeterli görmüştür. Yeni düzenleme ile genel kurulun karar alabilmesi için, TTK m. 421/3-4 ile hüküm altına alınmış karar ve toplantı nisaplarına atıf yapılmıştır. Bu atıf gereği genel kurulun karar alabilmesi için esas sermayenin yüzde yetmiş beşine sahip ortakların katılımıyla gerçekleşen bir toplantıda yine ortakların yüzde yetmiş beşinin olumlu oyu ile karar alınması gerekmektedir⁴⁹³.

Bu arada TTK m.408/2-f'de genel kurulun devredilemez yetkilerinden birisi olarak düzenlenen önemli miktarda varlığın toptan satışı konusunda özel bir yeter sayı bildirilmemiştir⁴⁹⁴. Bu nedenle doktrin tarafından bu kararın alınması için adi toplantı ve karar yeter sayılarının yeterli olacağı konusu kabul edilmiş ve bu yetersayının TTK m. 538/2 düzenlemesi ile tezat teşkil ettiği savunulmuştur⁴⁹⁵.

Bu konu Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan bir yönetmelik⁴⁹⁶ ile çözüme kavuşmuştur. Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri hakkındaki yönetmeliğin

⁴⁹⁰ DOĞANAY, s.1299

⁴⁹¹ TTK m. 408/2- Çeşitli hükümlerde öngörülmuş bulunan devredilemez görevler ve yetkiler saklı kalmak üzere, genel kurula ait aşağıdaki görevler ve yetkiler devredilemez:

f) Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı.

⁴⁹² ETTK m. 388

3) Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hususlar dışındaki değişiklikler için yapılacak umumi heyet toplantılarında şirket sermayesinin en az yarısına malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunmaları gerekir. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde, 368 inci maddeye uyulmak suretiyle en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantıda müzakere yapabilmek için, şirket sermayesinin en az üçte birine malik olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterlidir.

4) İkinci ve üçüncü fıkralara göre toplanan umumi heyetin kararları mevcut reylerin ekseriyetiyle verilir.

⁴⁹³ KENDİGELEN, s.440

⁴⁹⁴ Soner ALTAŞ, 2014, **Önemli Miktarda Aktifin Toptan Satışı Sorunu**, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 4, s.99

⁴⁹⁵ KENDİGELEN, s.440

⁴⁹⁶ Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, Sayı : 28481, Resmi Gazete 28/11/2012

22. Maddesinin 12. fıkrası ile TTK m.538/2 için öngörülen yeter sayılar TTK m. 408/2-f içinde uygulanmaya başlanmıştır. Burada gözden kaçmaması gereken husus iki maddenin birbirinden farklı niteliklerde olmasıdır. Madde 408 normal faaliyet dönemi için getirilmiş bir madde iken, madde 538 tasfiye dönemi içinde bir düzenlemedir⁴⁹⁷.

Aktiflerin önemli bir kısmının satışında genel kurul kararının aranması tasfiye süreci ve tasfiye memurları açısından değişik yararlar sağlayabilir. Önemli bir miktarda aktifin satışı için genel kurulun toplanması bu konunun tartışılıp satışın yararı gözetilerek satılacaktır. Bu durumda varlıklar gerçek değeriyle veya gerçek değerine çok yakın bir değer ile satılacağı için satış pay sahipleri ve alacaklıların menfaatine olacaktır. Öte yandan satış kararı genel kurul tarafından verildiği için tasfiye memurlarının bu konudaki sorumluluğu da ortadan kalkacaktır⁴⁹⁸.

Bu fıkra hükmü ile ilgili en önemli konulardan biri de “önemli miktarda aktifin” belirlenmesi konusudur. TTK ile bu konuda bir açıklama yapılmadığı için tasfiye memurlarının takdir yetkisi burada ön plana çıkacaktır⁴⁹⁹. Önemli miktarda aktifin belirlenmesinde kanun koyucunun açıkça bir tutar veya oran belirlemesi yerinde olabilirdi. Örneğin, toplam aktifin yüzde yetmiş beşini aşan kısmı şeklinde bir hüküm getirilebilirdi⁵⁰⁰. Böyle bir hüküm bulunmaması konunun doktrinin yorumuna bırakıldığı sonucunu doğurabilir⁵⁰¹.

Bu konuda doktrin tarafından verilen örnekler ise; bir anonim şirketin üç farklı ilde birer fabrikası⁵⁰² var ise bu fabrikalardan her birinin satışı, bütünlük arz etmese bile bir defada satışa çıkarılan toptan mal varlığı, gerek miktar gerekse tutar olarak şirket malvarlığının beşte birini teşkil ediyor ise önemli miktarda aktif olarak kabul edilebilir⁵⁰³. Ayrıca şirkete ait bir ticari işletmenin devri, veya ticari işletmeye ait önemli unsurların, gayrimenkullerin⁵⁰⁴, değeri yüksek olan marka, patent gibi sınai haklarda önemli miktarda aktif olarak kabul edilebilir⁵⁰⁵.

TTK ile her ne kadar bu konu düzenlenmemiş ise de SPK bu konuda düzenlemelere yer

⁴⁹⁷ ALTAŞ, s.100

⁴⁹⁸ KERVANKIRAN, s.236

⁴⁹⁹ KERVANKIRAN, s.236

⁵⁰⁰ ERİŞ, s.3514

⁵⁰¹ KERVANKIRAN, s.237

⁵⁰² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 28.10.09, E 09/8122, K 09/11125,... satışı yapılan fabrikanın şirketin tek ve en önemli malvarlığı olduğu ve satışın genel kurul kararı olmadan yönetim kurulunca verilen yetkiye istinaden yapıldığı anlaşılmaktadır.... Dairemizin kararlılık kazanan içtihatları uyarınca, şirkete ait tek taşınmazın genel kurul kararı olmadan yönetim kurulu kararı ile satışı geçersizdir ve bu satışın geçerliliği ilgili herkesçe dava konusu yapılabilir. (bu karar için bkz. ERİŞ, s.3517)

⁵⁰³ TEKİNALP, s.203

⁵⁰⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 24.9.99, E 99/4896, K 99/7088, ortaklığın fabrikasının çalıştığı tek taşınmazın satışı için genel kurulun nitelikli çoğunluk ile karar vermesi gerekir. (bu karar için bkz. ERİŞ, s.3517)

⁵⁰⁵ KERVANKIRAN, s.237

vermiştir. SPK m.23/b'ye⁵⁰⁶ göre, halka açık anonim ortaklıkların mal varlığının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya üzerinde bir ayni hak tesis etmesi veya kiralaması önemli nitelikte işlem sayılmış ve önemlilik ölçüsü de dahil olmak üzere bu nitelikteki işlemlerde bulunulabilmesi veya kararların alınabilmesi için uyulması zorunlu usul ve esasları belirleme hususunda Sermaye Piyasası Kuruluna yetki verilmiştir. Bu konudaki yetkisi çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu bir tebliğ⁵⁰⁷ yayımlayarak gerekli düzenlemeleri tebliğin beşinci⁵⁰⁸ maddesi aracılığı ile yapmıştır.

Aktiflerin pazarlık suretiyle veya toptan satışı cüz-i halefiyet ilkesi çerçevesinde eşya hukuku hükümlerine göre gerçekleşir⁵⁰⁹. Genel kural olarak menkullerin satın alan kişinin mülkiyetine geçmesi için zilyetliğin devri veya ilgili sicile kayıt (trafik sicili gibi),

⁵⁰⁶ SPK m. 23 / 1 Halka açık ortaklıkların;

- a) Birleşme, bölünme işlemlerine taraf olması, tür değiştirme veya sona erme kararı alması,
- b) Mal varlığının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya üzerinde bir ayni hak tesis etmesi veya kiralaması,
- c) Faaliyet konusunu tümüyle veya önemli ölçüde değiştirmesi,
- ç) İmtiyaz öngörmesi veya mevcut imtiyazların kapsam veya konusunu değiştirmesi,
- d) Borsa kotundan çıkması,

gibi hususlar bu Kanunun uygulanmasında önemli nitelikte işlem sayılır. Kurul, önemli nitelikteki işlemleri, önemlilik ölçüsü de dâhil olmak üzere bu nitelikteki işlemlerde bulunulabilmesi veya kararların alınabilmesi için uyulması zorunlu usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

2. Kurul, birinci fıkra çerçevesinde düzenlenen zorunluluklara uyulmaksızın gerçekleştirilen işlemlerin ortadan kaldırılmasına yönelik Kurul kararının tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde işlem öncesi durumun aynen sağlanmaması hâlinde idari para cezası verebilir ve bu işlemlerin iptali için 6102 sayılı Kanunun genel kurul kararlarının iptaline ilişkin hükümleri çerçevesinde dava açabilir.

⁵⁰⁷ SPK, Önemli Nitelikteki İşlemlere İlişkin Olarak Esaslar ve Ayrılma Hakkı Tebliği, Sayı : 28861, Resmi Gazete 24/12/2013

⁵⁰⁸ SPK TEBLİĞ m. 5 – (1) Ortaklıkların kendi tüzel kişilikleri ile ilgili;

- a) Birleşme, bölünme işlemlerine taraf olması, tür değiştirme veya sona erme kararı alması,
- b) Mal varlığının tümünü veya önemli bir bölümünü devretmesi veya kiraya vermesi veya mal varlığının tümü veya önemli bir bölümü üzerinde ayni hak tesis etmesi,
- c) Faaliyet konusunu tümüyle veya önemli ölçüde değiştirmesi,
- ç) İmtiyaz öngörmesi veya mevcut imtiyazların kapsam veya konusunu değiştirmesi,
- d) Borsa kotundan çıkma kararı alması,
- e) İlişkili taraflarından önemli ölçüde mal varlığı edinmesi veya kiralaması,
- f) Yapmayı planladıkları bedelli sermaye artırımlarında ortaya çıkan nakit sermaye koyma borcunun, ortaklığa nakit dışındaki varlık devrinden kaynaklanan borçlara mahsup edilmek suretiyle yerine getirilmesi,
- g) Yapmayı planladıkları bedelli sermaye artırımlarında, sermaye artırımından elde edilecek fonun ortaklığın mevcut sermayesini aşması ve Kurulun ilgili düzenlemelerinde tanımlanan ilişkili taraflara olan ve ortaklığa nakit dışındaki varlık devirlerinden kaynaklanan borçların kısmen veya tamamen ödenmesinde kullanılacak olması,

bu Tebliğin 6 ncı maddesi kapsamında belirlenen önemlilik kriterlerini de sağlamış olmak koşuluyla önemli nitelikteki işlem sayılır.

(2) Ortaklıkların halka açılma öncesindeki vaat, taahhüt veya esaslı durumlarından önemli oranda farklılaşan veya somut bir konuda daha önceden bir vaat veya taahhütte bulunulmamış olsa dahi bütüncül olarak ele alındığında ortaklığın faaliyetleri ve/veya ticari hayatında önemli ölçüde değişiklik meydana getirebilecek iş ve işlemler, Kurul tarafından önemli nitelikteki işlem olarak değerlendirilebilir.

(3) Önemli nitelikteki işlemlere ilişkin gerekçeli yönetim kurulu kararı, bağımsız yönetim kurulu üyelerinin oyu da belirtilerek, Kurulun özel durumlara ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde ayrılma hakkı kullanım fiyatı ile birlikte kamuya açıklanır. Payları borsada işlem görmeyen ortaklıklar için, ayrılma hakkı kullanım fiyatının açıklanması bu aşamada zorunlu değildir.

⁵⁰⁹ Hüseyin HATEMİ, Aydın AYBAY, **Eşya Hukuku**, 4.baskı, Vedat Kitapçılık, İSTANBUL,2014, s.156-164

taşınmazların satın alan kişinin mülkiyetine geçmesi için tapu siciline ilgili kayıt işlemlerinin yapılması gereklidir⁵¹⁰.

Satım konusu bir ticari işletme ise, TTK m. 13/3⁵¹¹ hükümleri çerçevesinde külli halefiyet ilkesi çerçevesinde satın alana geçer. Külli halefiyet ilkesi çerçevesinde, ticari işletmeye ait bütün menkul ve gayri menkuller herhangi bir zorunlu tasarruf işlemine gerek olmaksızın satın alana geçer. Çünkü işletme aktif ve pasif kalemleri ile bir bütün olarak devir edilmektedir⁵¹².

Aktiflerin önemli bir bölümünün toptan satışında genel kurul kararının aranması genel kurul tarafından ağırlaştırılmış nisaplar çerçevesinde alınan karar neticesinde satılmaktadır. Bu kurala uyulmadan yapılan satımlar geçersizdir⁵¹³. Genel kurul kararı olmadan yapılan satışlarda bu malları alan üçüncü şahıslar iyi niyet iddiasında bulunup da satışın geçerli olduğu yönünde bir karar bekleyemezler⁵¹⁴. Bu durum aktiflerin önemli bir kısmının toptan satışının genel kurul kararına bağlanması hükmünün bir gereğidir. Hatta genel kurul kararı doğrultusunda yapılan satışların mahkemeden iptalinin istenmesi de mümkün değildir⁵¹⁵.

3.3.9. Şirket Nakitlerinin Bankaya Yatırılması

ETTK m. 450⁵¹⁶ ile yapılan atıf dolayısı ile nakit mevcudun paraya çevrilmesi ile ilgili kolektif şirketin tasfiyesinde anılan düzenlemeler uygulanıyordu. ETTK m. 235 hükmü nakitlerin bankaya yatırılması ile ilgili, “Tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paraların bin liradan fazlasını, Merkez Bankasına ve Merkez Bankası bulunmayan yerlerde muteber bir bankaya şirket adına yatırmaya mecburdurlar” şeklinde bir düzenleme içeriyordu.

Bu düzenleme, TTK m. 542/1- g ile “Tasfiye sırasında elde edilen paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olan para dışında kalan paraları, bir bankaya şirket adına yatırılır” şeklini almıştır. Bu iki madde kıyaslandığında getirilen ilk yenilik olarak “Merkez Bankasına ve Merkez Bankası bulunmayan yerlerde muteber bir bankaya” hükmünün yerini

⁵¹⁰ HATEMİ, s.156

⁵¹¹ TTK m. 11/3- Ticari işletme, içerdiği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün hâlinde devredilebilir ve diğer hukuki işlemlere konu olabilir. Aksi öngörülmemişse, devir sözleşmesinin duran malvarlığını, işletme değerini, kiracılık hakkını, ticaret unvanı ile diğer fikri mülkiyet haklarını ve sürekli olarak işletmeye özgülenen malvarlığı unsurlarını içerdiği kabul olunur. Bu devir sözleşmesiyle ticari işletmeyi bir bütün hâlinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan edilir.

⁵¹² KERVANKIRIN, s.238

⁵¹³ KARAHAN, s.190

⁵¹⁴ KERVANKIRAN, s.238

⁵¹⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 26.11.82, E 82/4813, K 82/9955, (bu karar için bkz. ERİŞ, s.3518)

⁵¹⁶ ETTK m. 450, ... hususi hükümler mahfuz kalmak üzere 207 nci maddenin 3 üncü fıkrasıyla 212 nci maddenin 3 üncü fıkrası ve 217 - 221, 224 - 227, 231, 232, 235, 236, 240 ıncı maddeler hükümleri anonim şirketler hakkında da tatbik olunur.

Kollektif şirketlerin tasfiyesinde ortakların ittifakla verecekleri kararlar anonim şirketlerde umumi heyetin riayetle mükellef bulunduğu 372 ve 378 inci maddelerde muayyen nisap ve ekseriyet hükümlerine tabidir.

“bir bankaya” hükmü almıştır. İkinci yenilik ise “bin liradan fazlasını” hükmünün yerini “paralardan şirketin süregelen harcamaları için gerekli olan para” hükmü almıştır. Kanun gerekçesinde de açıklandığı üzere bu iki yenilik yerinde olmuştur⁵¹⁷.

Yapılan ilk yenilik düzenlemenin gerekçesine göre; ETTK'nin 235 inci maddesi metninde tasfiye paralarının yatırılacağı bankanın Merkez Bankası veya Merkez Bankasının bulunmadığı yerlerde muteber bir banka olması gerektiği hüküm altına alınmıştı. Ancak, Bankalar Kanununda muteber/muteber olmayan banka diye bir ayırım bulunmamaktadır. Hatta kanunlara uygun olarak faaliyet gösteren tüm bankalar muteber oldukların kabul edilmesi bir zorunluluktur. Kaldı ki, bu kanuna uygun olarak faaliyet göstermeyen bankaların faaliyetlerini devam ettirmelerine esasen izin de verilemezdi. Bu nedenle, öncelikle Merkez Bankasının TTK'nin tasfiye ile ilgili işlemlerde sayılan işler için uygun olmadığı ve mevzuatının bu şekilde faaliyet göstermesine izin vermediği için Merkez Bankası ibaresi kanun metninden çıkartılmıştır. Öte yandan, metindeki “muteber” kelimesi de yukarıda ifade edilen sebeple metinden çıkarılmış ve paranın mevduat toplama yetkisine sahip herhangi bir bankaya yatırılması gerekli ve yeterli görülmüştür⁵¹⁸.

Günümüz koşullarında tasfiye memurlarına ETTK hükmü ile getirilen “bin liradan fazlasını” hükmü sadece bir zorlamadan başka bir şey değildir. Bu yenilikte madde gerekçesinde açıkça izah edilmiştir. Gerekçeye göre; 6762 sayılı Kanunun 235 inci maddesine göre, tasfiye memurları, tasfiye sırasında elde edilen paraların bin Türk Lirasından fazlasını, Merkez Bankasına ve Merkez Bankası bulunmayan yerlerde muteber bir bankaya şirket adına yatırmak zorundaydılar. 1926 tarihli Ticaret Kanunundan gelen bu hüküm ile tasfiye sırasında elde edilen paraların güvenliği sağlanmak istenilmişti. Bugün bu düzenleme anlamsızlaşmıştır. Gerçekten, Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği 1957 yılına nazaran bugün bu paranın herhangi bir satın alma gücü kalmamıştır. Öte yandan yatırılması zorunlu para miktarı ile ilgili kesin bir rakam koymanın doğru olmayacağı da anlaşılmıştır. Bu nedenle yeni metinde; şirketin elektrik, su, telefon gibi cari harcamaları için gerekli olan belirli bir paranın şirket kasasında bulundurulmasının gerekli olacağı düşünülmüş, bunun dışında kalan tasfiye sırasında elde edilen paraların bir bankaya şirket adına yatırılması zorunluluğu getirilmiştir.⁵¹⁹

3.3.10. Diğer Tasfiye İşleri

TTK m. 542/1 ile yukarıda sayılan tasfiye işlerinin dışında tasfiye memuruna birçok

⁵¹⁷ AYTULUN, TOROSLU, s. 69

⁵¹⁸ bkz.TTK m. 542/1-g gerekçesi

⁵¹⁹ bkz.TTK m. 542/1-g gerekçesi

yükümlülük yüklenmiştir. Bunlar:

TTK m. 542/1-c, Şirket borçları şirket varlığından fazla olduğu takdirde durumu derhâl şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirirler; mahkeme iflasın açılmasına karar verir.

TTK m. 542/1-d, Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yıl sonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilanço düzenleyerek genel kurula sunarlar.

TTK m. 542/1-e, Şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alır ve tasfiyeyi mümkün olan en kısa sürede bitirirler.

TTK m. 542/1-f, Tasfiye işlemlerinin düzenli yürütülmesi ve güvenliği için gereken defterleri tutarlar.

TTK m. 542/1-h, Vadesi gelmemiş borçları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek derhâl öderler. Alacaklılar bu ödemeyi kabul etmek zorundadır. Kanun gereği iskonto edilmesi mümkün olmayan alacaklar bu hükümden müstesnadır.

TTK m. 542/1-i, Pay sahiplerine tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge verirler.

Sayılan bu işlemler tasfiye memurlarına yüklenen bir sorumluluk olup, mezkûr maddenin e fıkrasında belirtildiği üzere şirketin bütün mal ve haklarının korunması için düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemlerin alınması ve tasfiyenin mümkün olan en kısa sürede bitirilmesi için yol gösterici niteliktedir.

3.3.11. Tasfiye Sırasında Finansal Tablolar

ETTK m./446/3⁵²⁰,te kullanılan “bilanço” ifadesinin yerini TTK m.542/1-d de “finansal tablolar” ifadesi kullanılmıştır. Kanun koyucu bu düzenleme ile TMS/TFRS ilkeleri gereği kullanılan ve bilanço da içine alan finansal tablolar kavramını kullanmıştır⁵²¹. Finansal tablolarının; bilânço ile gelir, nakit akım ve öz sermaye değişim tablosu ile ekleri olduğunu ilgili maddelerin gerekçesinde belirtilmiştir⁵²².

TTK m. 542/1-d hükmü, “Tasfiyenin uzun sürmesi hâlinde, her yıl sonu için tasfiyeye ilişkin finansal tabloları ve tasfiye sonunda da kesin bilanço düzenleyerek genel kurula sunarlar” şeklinde düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu hüküm ile düzenlenen finansal tabloların tasfiyeye ait olduğunu vurgulamıştır. Bu finansal tabloların hazırlanmasında tasfiye açılış

⁵²⁰ ETTK m. 446/3, Tasfiye memurları tasfiyenin uzun sürmesi halinde her yıl sonu için ara bilançoları ve tasfiye sonunda son ve kati bir bilanço tanzim ederek umumi heyete tevdi ederler.

⁵²¹ KERVANKIRAN, s.241

⁵²² bkz.TTK m. 514 gerekçesi

bilançosunun aksine yıllık bilançonun düzenlenesinde kullanılan yol ve yöntemlerden yararlanır. Bu finansal tablolardan olan bilançonun içeriği yıllar itibariyle aktifte bankadaki nakit artışı diğer nakit kalemlerin azalışı şeklinde, pasifte ise borçların azalışı şeklinde oluşur. Kanun hükmü ile vurgulanan diğer bir önemli konuda, tasfiyeye girilmesi sonrası yönetim kurulunun⁵²³ görevleri arasında olan finansal tabloların hazırlanıp genel kurula sunulması görevinin tasfiye memurlarının görevi haline gelmesidir⁵²⁴.

Kanun hükmü tasfiye memurlarına, iki tür finansal tablo hazırlama yükümlülüğü getirmiştir. Bunlardan ilki tasfiyenin devam ettiği her yıl sonu itibariyle yılsonu finansal tabloları, ikincisi ise tasfiyenin neticelenmesine bağlı olarak kesin tasfiye bilançosudur⁵²⁵.

3.3.11.1. Yıl Sonu Finansal Tabloların Düzenlenmesi

İlk envanter ve bilançonun şirket genel kurulunda onaylanmasından sonra şirket mal ve defterlerine el koyan⁵²⁶ tasfiye memurları, şirkete ait defterleri tutma⁵²⁷ görevini de üstlenmiş olur. Ayrıca yine TTK hükümlerine göre, tasfiyenin bir yıldan uzun sürmesi halinde yıl sonu finansal tabloların düzenlenmesi ve genel kurul onayına sunulması yükümlülüğü getirilmiştir.

Burada düzenlenecek yıl sonu finansal tabloları KVK ile tanımlanan on iki aylık süreyi kapsayan hesap dönemleri itibariyle düzenlenir. Ancak kanun metninden açıkça belirtildiği üzere birinci tasfiye dönemi on iki aydan kısa sürebilir. Çünkü birinci tasfiye dönemi tasfiye kararının tescil ve ilanından başlayıp, tasfiyeye girilen yılın sonuna kadar sürmektedir. Bunun dışındaki normal tasfiye dönemleri on iki aylık sürelerdir. Tasfiye memurlarına düşen görev her yılın sonunda finansal tabloların hazırlayıp genel kurul onayına sunmaktır⁵²⁸.

Yılsonunda hazırlanan finansal tablolar, tasfiye açılış bilançosundan farklıdır. İlk envanter ve bilanço niteliği itibariyle malvarlıklarının satış değeri üzerinden şirketin durumunu ortaya koyan malvarlığı bilançosudur. Yılsonu final tabloları ise, tasfiye

⁵²³ TTK m. 514 Yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörölmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar.

⁵²⁴ TEKİNALP, s.205

⁵²⁵ KERVANKIRAN, s.241

⁵²⁶ TTK m. 540/2

⁵²⁷ TTK m. 542/1-f

⁵²⁸ KVK m. 17/1, Tasfiye dönemi: Her ne sebeple olursa olsun, tasfiye haline giren kurumların vergilendirilmesinde hesap dönemi yerine tasfiye dönemi geçerli olur.

- a) Tasfiye, kurumun tasfiyeye girmesine ilişkin genel kurul kararının tescil edildiği tarihte başlar ve tasfiye kararının tescil edildiği tarihte sona erer. Başlangıç tarihinden aynı takvim yılı sonuna kadar olan dönem ile bu dönemden sonraki her takvim yılı ve tasfiyenin sona erdiği dönem için ilgili takvim yılı başından tasfiyenin bitiş tarihine kadar olan dönem bağımsız bir tasfiye dönemi sayılır.
- b) Tasfiyenin başladığı takvim yılı içinde sona ermesi halinde tasfiye dönemi, kurumun tasfiyeye girdiği tarihten başlar ve tasfiyenin bittiği tarihe kadar devam eder.

işlemlerine bağlı olarak tasfiye halindeki şirketin yılsonu itibari ile finansal durumunu ortaya koymaktadır⁵²⁹.

Hazırlanan yıl sonu finansal tablolarının hesap dönemini izleyen üçüncü ayın sonuna kadar⁵³⁰ genel kurulun onayına sunulması gerekir⁵³¹. Yıl sonu finansal tabloların görüşülmesi için genel kurulu toplantıya tasfiye memurları çağıracaktır⁵³².

Yapılan toplantı sonucu, sunulan finansal tabloların genel kurul tarafından onaylanması, ilgili hesap dönemi için tasfiye memurlarının ibrası sonucunu doğurur⁵³³.

3.3.11.2. Tasfiye Sonu Kesin Bilançosunun Düzenlenmesi

Tasfiyesi sona eren anonim şirketlerde tasfiye memurlarının kesin bilançoları hazırlayıp genel kurulun onayına sunmaları zorunludur⁵³⁴. Kesin bilançonun hazırlanmasında uyulması gereken ilkeler tasfiye açılış bilançosunun hazırlanması için uyulması gereken ilkeler ile aynıdır. Çünkü bu bilanço ile şirketin tasfiye sonunda kalan malvarlığı ortaya konmaktadır. Bu bilançoda da diğer bilançolarda olduğu gibi kar zarar hesabı mevcuttur⁵³⁵.

Yukarıda bahsettiğimiz üzere, kesin bilançonun hazırlanması sonrası genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi tasfiye memurlarına aittir. Genel kurul tarafından bilançonun onaylanması için ayrıca bir toplantı ve karar yeter sayısı belirlenmediği için adi toplantı ve kara yeter sayıları ile toplanır ve karar alır. Onay kararına bağlı olarak ortakların tasfiye bakiyesi üzerindeki alacak hakkı muacceliyet kazanır ve istenebilir duruma gelir⁵³⁶.

Kesin bilanço tasfiye bakiyesinin pay sahiplerine iadesinden önce veya pay sahiplerine iadesinden sonra düzenlenebilir. Düzenleme pay sahiplerine tasfiye bakiyesi dağıtılmadan yapılır ise bilançonun aktifinde, bütün aktif kalemler paraya çevrildiği için kasa kalemi ile bankalar kalemleri yer alır. Pasif tarafta ise şirket borçlarının değişik şekillerde ödenmesinden dolayı sadece sermaye ve kar zarar hesabı yer alır. Düzenleme tasfiye bakiyesinin dağıtımından sonra yapılmış ise, dağıtım gerçekleştiği için aktif ve pasifte herhangi bir hesap veya kalem yer almaz⁵³⁷.

Tasfiye memurlarının ibrası kesin bilançonun genel kurul tarafından onaylanması ile

⁵²⁹ ARSLANLI, s.222

⁵³⁰ TTK m. 514

⁵³¹ ARSLANLI, s.222

⁵³² TTK m. 535/2 Tasfiye işlerinin gereklerinden olan hususlar hakkında karar vermek üzere genel kurul tasfiye memurları tarafından toplantıya çağrılır.

⁵³³ ARSLANLI, s.222

⁵³⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 07.05.1990, E 90/3377, K 90/3622 (bu karar için bkz. ERİŞ, s.3533),TTK m. 542/2-d

⁵³⁵ KARAHAN, s.255

⁵³⁶ ARSLANLI, s.229

⁵³⁷ TEKİNALP, s.207

gerçekleşir. Bu ibra mahkeme tarafından atanan tasfiye memurlarını da kapsar⁵³⁸. Genel kurulun bu kararı ile ileride söz konusu olabilecek olası tazminat talebi hakkından da feragat etmiş olur⁵³⁹.

Tasfiye sürecinde pay sahiplerinin normal şartlar altında bir tesiri yoktur. Kesin bilançonun düzenlendikten sonra genel kurulda onaylanması sırasında kullanacağı oy ile pay sahibi tasfiye sürecine etki edebilir. Kesin bilançonun onaylanması için yapılan genel kurul toplantısı sırasında pay sahibi bilançoya itiraz edebileceği gibi karara muhalefet şerhi düşürerek iptal davası açma hakkını elde eder⁵⁴⁰.

3.3.12. Tasfiye Sonucu Dağıtma

Tasfiye neticesinde kalan şirket malvarlığının dağıtılması TTK m. 543 ile düzenlenmiştir. Düzenleme ETTK m. 447'nin bir hüküm hariç tekrarı niteliğindedir. Maddenin birinci fıkrasına doktrin tarafından dile getirilen eleştirilere paralel olarak "pay bedelleri geri verildikten sonra" hükmünü içerir şeklinde düzenlenmiştir⁵⁴¹. Yapılan değişikliklerle doktrin tarafından ETTK hükmüne yapılan, pay bedelleri iade edilmeden yapılacak bir dağıtımın kanuna aykırı imtiyazlar oluşturacağı eleştirisi dikkate alınmıştır⁵⁴².

TTK m. 542/1 hükmü tasfiye sonucu dağıtımın yapılabilmesi için borçlar ödendikten sonra geriye bir tasfiye bakiyesi olması gerektiğini vurgular. Bu hükümden anlaşılması gereken tasfiye bakiyesi, şirketin borçların ödendikten sonra kalan ve tasfiye döneminde ortaya çıkan karı da kapsayan artalan malvarlığıdır. Tasfiye bakiyesi içinde yer alan karların ayrı düşünülüp ortaklara kar payı dağıtım ilkeleri çerçevesinde dağıtımı söz konusu değildir. Çünkü tasfiyenin genel amacında kazanç elde edip paylaşım yoktur⁵⁴³.

Tasfiye bakiyesinin dağıtılmasında öncelikle sözleşme hükümleri uygulanmalıdır. Dolayısı ile TTK m. 543/1 hükmünün dışında sözleşme ile belirlenen dağıtım usulleri varsa buna uymak gerekir. Bu açıdan bakıldığında mezkûr kanun hükümleri emredici nitelikte değildir. Sözleşme ile tasfiye bakiyesinin dağıtımı belirlenmemişse uygulama alanı bulur⁵⁴⁴.

Tasfiye sonucu dağıtımın yapılabilmesi için alacaklılara yapılan çağrıdan itibaren altı ay geçmeli⁵⁴⁵ ve düzenlenen kesin bilanço onaylanmalıdır. Genel kurul alacağı bir kararla tasfiye bakiyesinin dağıtımına onay verir. Bu onaya bağlı olarak da kendisinin bu dağıtımı gerçekleştirmesinin imkânsızlığı da düşünülerek tasfiye memurlarına dağıtımı yapması için

⁵³⁸ KARAHAN, s.255

⁵³⁹ KARAHAN, s.255 (dipnot 192 ile anılan yazarlar)

⁵⁴⁰ ARSLANLI, s.228

⁵⁴¹ KENDİGELEN, s.446

⁵⁴² ERİŞ, s.3536

⁵⁴³ KARAHAN, s.215

⁵⁴⁴ KERVANKIRAN, s.242,243

⁵⁴⁵ TTK 543/2

yetki verir⁵⁴⁶.

Dağıtımın yapılma zamanı ve ne olarak yapılacağı da kanun hükmü ile düzenlenmiştir. TTK m. 543/2-3'e göre; "Alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren altı ay geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Şu kadar ki, hâl ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme altı ay geçmeden de dağıtmaya izin verebilir. Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtma para olarak yapılır". Kanun hükmünden de anlaşıldığı üzere, altı aylık bekleme süresi bir zorunluluk iken alacaklılar açısından bir tehlikenin bulunmadığı hallerde mahkeme kararı ile altı aylık süreyi beklemeye gerek yoktur. Ayrıca hükümden her ne kadar dağıtımın nakit olarak yapılacağı hüküm altına alınsa da emredici nitelikte değildir. Çünkü yine hüküm sözleşme ile veya genel kurul kararı ile dağıtımın nakit dışında yapılabileceğini de düzenlemektedir⁵⁴⁷.

3.3.12.1. Tasfiye Bakiyesi Hakkı

Tasfiye bakiyesinden pay alma hakkı TTK m. 507 ile düzenlenmiştir. Mezkûr madde; "Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkına haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır⁵⁴⁸" şeklinde düzenlenmiştir. Faaliyet göstermekte olan bir şirkette ortakların kar payı hakkı ile faaliyeti sona eren bir şirkette tasfiye hakkı aynı madde ile düzenlenmiştir. İki hak da pay sahipleri için ancak faaliyet dönemi sonunda ve tasfiye sonunda ortaya çıkacak ve talep edilebilecek hak niteliğindedir⁵⁴⁹.

Tasfiye payı hakkı şirkete pay sahipliğinin kazanılması ile kazanılan fakat müeccel bir haktır. Bu hakkın müaccel olması için tasfiyenin sona ermesi ve tasfiye bakiyesinin ortaya çıkması gerekir. Tasfiye bakiyesi ortaya çıkmayan bir tasfiye işlemi için tasfiye payı hakkından bahsedilmesi düşünülemez. Tasfiye payı hakkı pay sahipliğine bağlı bir hak olduğu için payın devri ile bu hak yeni pay sahibine geçer⁵⁵⁰.

ETTK m. 385'e göre tasfiye bakiyesinden pay alma hakkı müktesep haklar⁵⁵¹ içinde sayılmıştır. TTK ile müktesep hak kavramı, kavram olarak korunmuştur. Bu suretle müktesep haklar Tasarı tarafından tanınmıştır. Ancak TTK'da, 6762 sayılı Kanunun "münferit pay

⁵⁴⁶ PULAŞLI, s.1988

⁵⁴⁷ DOĞANAY, s.1306-1308, ERİŞ, s.3536, AYTULUN, TOROSLU, s.70

⁵⁴⁸ TTK m. 507/1

⁵⁴⁹ KERVANKIRAN, s.243 (ayrıntılı bilgi için dipnot 207,208 de belirtilen yazarlar.)

⁵⁵⁰ KERVANKIRAN, s.244 (ayrıntılı bilgi için dipnot 210 da belirtilen yazarlar.)

⁵⁵¹ ETTK m. 385/2, **Müktesep haklar**; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır.

sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın değişiklik yapılamaz" hükmüne yer vermemiş, ayrıca, müktesep hakları yetersiz bir şekilde tanımlayan ve müktesep hakları sayan ikinci fıkra yanlış anlamalara yol açtığı için çıkarılmıştır. Bunun nedeni, 6762 sayılı Kanundaki liste müktesep hakların tümünü içermediği gibi, müktesep hakların farklı türde hatta derecede olabileceklerine de işaret etmektedir. Ayrıca tanım ise, müktesep hakların tümünü kapsamıyordu⁵⁵². Yukarıda da belirttiğimiz üzere TTK ile müktesep hak kavramı yersizliği nedeni ile tanım ve örneklendirme olarak kaldırılmış, kavram olarak muhafaza edilmiştir⁵⁵³.

Alman hukuk doktrini ve mahkeme tatbikatı tarafından, tasfiye bakiyesi üzerindeki hakkın müktesep hak olduğu kabul edilmiş ve pay sahibinin rızası olmaksızın bu hakkın genel kurul tarafından hiçbir pay sahibinin elinden alınamayacağı belirtilmiştir. Aynı görüş 1992 değişikliğine kadar İsviçre hukuku tarafından da kabul edilmekteydi.1992 sonrasında ise tasfiye payı üzerindeki hakkın niteliği, sınırlandırılması veya kaldırılması objektif iyi niyet kurallarına göre belirlenmektedir⁵⁵⁴.

Türk hukuku açısından da durum İsviçre hukuku gibidir. Yani tasfiye bakiyesi üzerindeki hak müktesep hak⁵⁵⁵. TTK m. 452 ile müktesep haklar saklı kalmak kaydı ile şirket sözleşmesindeki bütün maddelerinin değiştirileceği belirtilmiştir. Yine mezkûr maddenin gerekçesinde esas sözleşme ile de müktesep haklar oluşturulabileceği belirtilmiştir⁵⁵⁶. Kanun metninden ve gerekçedeki açıklamalardan yola çıkarak müktesep hakları, kanuni müktesep haklar ve sözleşmeye bağlı müktesep haklar diye ayrabiliriz⁵⁵⁷. Kanuni müktesep haklar, değiştirilmesinde veya kaldırılmasında her pay sahibine veto hakkı tanıyan haklardır. Bu haklar ile ilgili bir değişiklik konusunda değişikliğe olumlu oy veren pay sahibi bu haktan vazgeçmiş olacaktır. Ayrıca müktesep haklar mutlak olup, güçlü, güçsüz veya mutlak, nispi müktesep hak ayırımına gerek yoktur⁵⁵⁸.

Bu açıklamalar ışığında tasfiye payı hakkının müktesep hak olduğu ve bu hakkın değişik şekillerde düzenlenmesi için ilgili pay sahibinin onayı gerektiği sonucuna çıkar⁵⁵⁹.

⁵⁵² bkz.TTK m. 452 gerekçesi

⁵⁵³ TTK m. 452/1, Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; **müktesep** ve vazgeçilmez haklar saklıdır.

⁵⁵⁴ KARAHAN, s.216 (ayrıntılı bilgi için dipnot 1-7 ile belirtilen yazarlar ve ilgili açıklamalar)

⁵⁵⁵ KERVANKIRAN, s.245

⁵⁵⁶ bkz.TTK m. 452 gerekçesi

⁵⁵⁷ TEKİNALP, s.347

⁵⁵⁸ Ersin ÇAMOĞLU, Reha POROY, Ünal TEKİNALP, Ortaklıklar Hukuku C I, 13.baskı, Vedat Kitapçılık, İSTANBUL,2014, s.612, (Anılış TEKİNALP (POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar Hukuku I)

⁵⁵⁹ KERVANKIRAN, s.246

3.3.12.2. Tasfiye Bakiyesi Üzerindeki Hakkın Sınırlandırılması

Tasfiye bakiyesi üzerindeki pay sahibinin haklarının müktesep hak olduğunu yukarıdaki açıklamalarda belirtmiştik. Dolayısı ile bu hakların sınırlandırılması veya ortadan kaldırılabilmesi için pay sahibinin rızası gereklidir⁵⁶⁰. Hatta mutlak nitelikteki bu hakların sınırlandırılması veya kaldırılması için genel kurulda oybirliği gereklidir⁵⁶¹.

Pay sahibinin tasfiye bakiyesi üzerindeki hakları, imtiyazlı paylar oluşturularak⁵⁶², tasfiye sonucu kalan tutara katılma hakkı veren intifa senetleri⁵⁶³ çıkararak veya sözleşmeye konulacak bir hüküm ile sınırlandırılabilir⁵⁶⁴.

Anonim şirketlerde oluşturulacak olan imtiyazlı paylar, TTK 478 hükmüne göre oluşturulabilir. Kanun gerekçesinden⁵⁶⁵ anlaşıldığı üzere, TTK tasarısı hazırlanırken hali hazırda imtiyazlı paylara çok sıcak bakılmadığı açıktır. Hatta sistemden tamamen çıkarılması bile düşünülmüştür. Yine de imtiyazlı pay uygulamasının sağladığı katkılar ve imtiyazların kaldırılmasının meydana getireceği sakıncalar göz önüne alınarak, ek bazı sınırlamalar getirilse de imtiyazlı paylara kanunumuzda yer verilmiştir⁵⁶⁶.

İmtiyazlı payların oluşturulması ile ilgili ETTK 401 hükmünden farklı olarak, TTK 478'de paya tanınacak olan imtiyazın, ilk esas sözleşme ile tanınabileceği gibi sonradan yapılacak bir sözleşme değişikliği ile de tanınabileceği vurgulanmıştır. Ayrıca dikkat edilmesi gereken önemli bir konu da imtiyazın sadece "paya" tanınabileceğidir⁵⁶⁷. Paya sözleşme değişikliği ile imtiyaz tanınabilmesi için gereken toplantı ve karar yeter sayıları, ağırlaştırılmış yeter sayılardır. TTK 421/3-b hükmüne göre, imtiyazlı pay oluşturmak için yapılacak toplantılarda toplantı ve karar yeter sayısı sermayenin yüzde yetmiş beşini oluşturan pay sahiplerinin olumlu oyudur.

İntifa senetleri çıkarılması yoluyla pay sahiplerinin tasfiye bakiyesi üzerindeki

⁵⁶⁰ KARAHAN, s.224

⁵⁶¹ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar I.,s.612

⁵⁶² TTK m. 478/1. İlk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilir.

2. İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır.

⁵⁶³ TTK m. 503/1. İntifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları verilemez; ancak, bu kişilere, net kâra, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma hakları tanınabilir.

⁵⁶⁴ KARAHAN, s.225, TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.63

⁵⁶⁵ bkz.TTK m. 478/1 gerekçesi; - İmtiyazlı paylar, 6762 sayılı Kanunun yarım yüzyılı aşan uygulamasının somutlaştırdığı bazı katkılar gözönüne alınıp, sistemden tamamen çıkarılmalarının doğurabileceği boşluğun yol açabileceği sakıncalar, hatta tehlikeler irdelenerek, çeşitli ülkelerin (inter alia, İsv. BK. m. 654 vd., Alm POK 139 uncu ve devamı paragrafları; oydan yoksun imtiyazlı paylar; Avus. POK 115 ilâ 117 nci paragrafları; İtal. MK 2351; Fr. 1966 OK m. 269) bu konudaki düzenlemeleri, özellikle söz konusu paylara getirilen sınırlamalar da değerlendirilerek yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca Tasarıya imtiyazlı payların kötüye kullanılmalarını engelleyici bazı mekanizmalar konulmuştur. İmtiyazlı payları yasaklayan bir AT yönergesi yoktur.

⁵⁶⁶ KENDİGELEN, s.382

⁵⁶⁷ KENDİGELEN, s.383

müktesep hakkına ilişkin olarak getirilen sınırlandırma, TTK 502⁵⁶⁸ ve 503⁵⁶⁹ maddeleri hükümlerine dayanılarak yapılır.

Tasfiye bakiyesine yönelik oluşturulacak imtiyazlı paylar, intifa senetleri ve sözleşme hükümleri ancak pay sahiplerinin tasfiye bakiyesi üzerindeki müktesep hakkını ihlal etmeyecek şekilde oluşturulabilir⁵⁷⁰.

3.3.12.3. Tasfiye Bakiyesi Üzerindeki Hakkın Kaldırılması

Alman ve İsviçre hukuku kaynaklarına göre esas sözleşmede düzenlenmiş veya sözleşme değişikliği sırasında pay sahibinin rızası ile pay sahibinin tasfiye bakiyesinden mahrum bırakılması mümkündür. Ancak çoğunlukla alınan bir kararda bile bu karara olumlu oy vermeyen pay sahiplerinin tasfiye bakiyesinden mahrum bırakılmasından söz edilemez⁵⁷¹.

Bir anonim şirkete ortak olan pay sahibinin amacının şirketin tasfiyeye girmesi halinde tasfiye bakiyesinden pay almak olması beklenemez. Hatta kurumsal kimlik kazanan şirketlerin normal şartlarda sona ermeleri çok zordur veya bir pay sahibinin ömründen daha uzun süreyi gerektirir. Her ne kadar bir şirketin tasfiyeye girmesi zor olsa da ya da bir şirkete tasfiye bakiyesinden pay almak için ortak olunmasa da tasfiyeye giren bir şirketteki tasfiye bakiyesi üzerindeki hakkın istenmeyeceği anlamı taşımaz. Dolayısı ile Türk hukuku açısından pay sahibinin bu haktan mahrum bırakılması, örneğin pay sahibine ait tasfiye payının hayır kuruluşlarına veya üçüncü kişilere bırakılması mümkün değildir⁵⁷².

3.3.12.4. Dağıtılacak Tasfiye Bakiyesinin Belirlenmesi

TTK madde 543 ile anonim şirketlerin tasfiye bakiyesinin tespiti ve dağıtımını konusunu düzenlemiştir. Düzenlemeye göre şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlıktan, tasfiyenin tamamen sona ermesi için gereken “defter ve belgelerin saklanması ve sicilden terkin” masrafları gibi masraflar için gereken tutarlar ayrıldıktan sonra kalan tutar, dağıtılacak tasfiye bakiyesini oluşturur⁵⁷³.

3.3.12.5. Tasfiye Payının Hesaplanmasında Kullanılacak Ölçü

Tasfiye payının hesaplanması ile ilgili 1992 öncesi İsviçre hukuku kaynaklı görüşler çerçevesinde iki ölçü savunulmuştur. Bunlardan ilki “itibari değere” göre dağıtım, ikincisi ise “ödenmiş sermayeye” göre dağıtımdır. Bu iki dağıtım ölçüsü ile ilgili görüş ayrılığı 1992

⁵⁶⁸ TTK m. 502/1 Genel kurul, esas sözleşme uyarınca veya esas sözleşmeyi değiştirerek, bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple şirketle ilgili olanlar lehine intifa senetleri çıkarılmasına karar verebilir.

⁵⁶⁹ TTK m. 503 İntifa senedi sahiplerine pay sahipliği hakları verilemez; ancak, bu kişilere, net kâra, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya yeni çıkarılacak payları alma hakları tanınabilir.

⁵⁷⁰ KERVANKIRAN, s.248

⁵⁷¹ KARAHAN, s.226,227 (ayrıntılı bilgi için bakınız 50-52 nolu dipnotlardaki açıklamalar ve yazarlar)

⁵⁷² KARAHAN, s.227,228 (ayrıntılı bilgi için bakınız 55-58 nolu dipnotlardaki açıklamalar ve yazarlar)

⁵⁷³ ŞENER, s.652

sonrası hükümler ile bu tartışmalara son verilmiş ve ödenmiş sermayeye göre dağıtımın yapılacağı görüşü hâkim olmuştur⁵⁷⁴.

Türk hukuku açısından ise, ETTK m. 455/1⁵⁷⁵ ve TTK m. 507/1⁵⁷⁶ hükümlerine bağlı olarak doktrindeki bazı yazarlar “itibari değere” göre dağıtım yapılacağını savunmaktadırlar⁵⁷⁷. Bu görüşün nedeni ise, kanun hükümlerinde pay sahiplerinin net dönem karına ve tasfiye sonucunda kalan tutara “payı oranında katılır” hükmüdür.

Ancak ETTK m. 447/1⁵⁷⁸ ve 456⁵⁷⁹ hükümleri tasfiye bakiyesinin nasıl dağıtılacağını hüküm altına alınmış. Yeni düzenleme sonucu oluşan TTK’de ise tasfiye bakiyesinin nasıl dağıtılacağı TTK m. 508/1⁵⁸⁰ ve 543/3⁵⁸¹ hüküm altına alınmıştır. Mezkûr hükümlerde açıkça yapılacak dağıtımın “ödenmiş sermaye” oranında yapılacağı hüküm altına alınmıştır⁵⁸².

Sonuç olarak mezkûr maddelerde geçmekte olan “payları oranında katılır” ifadesi genel ifadedir. Bu ifadenin açıklaması “ödenmiş sermayeleri oranında” hükmünü içeren maddelerde yapılmıştır. Dolayısı ile dağıtım, pay sahiplerinin ödemiş oldukları sermaye payları oranında yapılmalıdır⁵⁸³. Bedeli ödenmemiş paylar ile bedeli ödenmiş payların aynı nitelikte kabul edilmesi eşit işlem ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Yargıtay’ın tasfiye bakiyesinin dağıtımını konusundaki görüşü; dağıtımın pay sahipleri arasında ödedikleri sermaye payları ile orantılı olarak yapılacağı yönündedir⁵⁸⁴.

Tekinalp tarafından verilen örnek aracılığı ile hesaplama konusunu açıklayalım⁵⁸⁵;

"Bir anonim ortaklığın sermayesi 3.000.000 TL'dir. Her payın itibari değeri 1000

⁵⁷⁴ KERVANKIRAN, s.262 (ayrıntılı bilgi için bakınız 249 nolu dipnotlardaki açıklamalar ve yazarlar)

⁵⁷⁵ ETTK m. 455/1, Her pay sahibi, kanun ve esas mukavele hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılmaya tahsis olunan safi kazanca, payı nispetinde iştirak hakkını haizdir. Şirketin infisalı halinde her pay sahibi infisah eden şirket mallarının kullanılması hakkında esas mukavelede başkaca bir hüküm olmadığı takdirde, tasfiye neticesine payı nispetinde iştirak hakkına haizdir.

⁵⁷⁶ TTK m. 507/1, Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkına haizdir. Şirketin sona ermesi hâlinde her pay sahibi, esas sözleşmede sona eren şirketin mal varlığının kullanılmasına ilişkin, başka bir hüküm bulunmadığı takdirde, tasfiye sonucunda kalan tutara payı oranında katılır.

⁵⁷⁷ KERVANKIRAN, s.260 (ayrıntılı bilgi için bakınız 247 nolu dipnotlardaki açıklamalar ve yazarlar)

⁵⁷⁸ ETTK m. 447/1- Tasfiye halinde bulunan şirketin borçları ödendikten sonra kalan mevcudu, esas mukavelede aksine bir hüküm olmadıkça, pay sahipleri arasında ödedikleri sermayeler ve paylara bağlı olan imtiyaz hakları nispetinde dağıtılır.

⁵⁷⁹ ETTK m. 456 Esas mukavelede aksine bir hüküm yoksa kazanç ve tasfiye payları esas sermayeye mahsuben ortağın şirkete yaptığı ödemelerle mütenasiben hesap ve tesbit olunur.

⁵⁸⁰ TTK m. 508/1- Esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa, kâr ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı -ödemelerle orantılı olarak hesap edilir.

⁵⁸¹ TTK m. 543/1 Tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye payında imtiyazın varlığı hâlinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanır

⁵⁸² ARSLANLI, s.229, İMREGÜN, s.493, KARAHAN, s.230-231, KERVANKIRAN, s.251,52

⁵⁸³ KERVANKIRAN, s.235

⁵⁸⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 07.4.67, E 67/1540, K 67/1439 (bu karar için bkz. 1274 ERİŞ, s.3538)

⁵⁸⁵ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.190,191

TL'dir. Paylardan 1000 adedi hamiline yazılı olup bedellerinin tamamı ödenmiştir. 2000 pay ise, nama yazılı ve sadece 1/4'leri ödenmiştir. Borçlar ödendikten sonra kalan mevcut 6.000.000 TL dir.

6.000.000 TL'den önce ödenmiş pay bedelleri iade edilecek ve hamiline payların sahipleri ödedikleri 1000 TL'yi nama yazılı payların sahipleri 500 TL'yi geri alacaklardır. Bu ödemeler yapıldıktan sonra kalan bakiye (6.000 – 1.500) 4.500.000 TL ödenmiş sermayeleriyle orantılı olarak paylara dağıtılacaktır. Bu durumda hamiline yazılı payların sahipleri 3.000.000 TL ($\frac{4.500.000 \times 1.000.000}{1.500.000}$), nama yazılı payların sahipleri 1.500.000 TL ($\frac{4.500.000 \times 500.000}{1.500.000}$) alacaklardır. Sonuçta hamiline yazılı payların sahipleri tasfiye bakiyesinden 4.000.000 TL (1.000TL sermaye payı + 3.000 TL kar payı) , nama yazılı payların sahipleri ise 2.000.000 TL(500TL sermaye payı + 1.500 TL kar payı) alacaklardır⁵⁸⁶."

Yukarıdaki açıklamalar her ne kadar TTK'nın mezkûr maddeleri temel alınarak yapılmış olsa da TTK m. 543/1 "esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır" şeklinde hüküm altına alınmıştır. Dolayısı ile hükümden anlaşılması gereken, esas sözleşme ile tasfiye bakiyesinin dağıtımını hüküm altına alınmış ise öncelikle sözleşme hükümleri uygulanır. Sözleşmede tasfiye bakiyesinin dağıtımını hususunda bir hüküm yok ise ancak eşit işlem ilkesi çerçevesinde ortakların ödemiş oldukları sermaye payları oranında dağıtılır⁵⁸⁷.

Sözleşmeye konulacak bir hüküm ile artık dağıtımın nasıl yapılacağı kuruluş sırasında veya sözleşme değişikliği suretiyle belirlenebilir. Örneğin, ödenmiş sermayenin tasfiye artığına dahil olacağı, tüm pay bedelleri ödenmemiş olsa bile şirket tasfiye bakiyesini dağıtırken payların itibari değerini kullanacağı şirket sözleşmesine konulabilir bu durumda yapılacak dağıtımda asıl olan sözleşme hükümleridir⁵⁸⁸.

Şirket payları üzerinde çeşitli imtiyazlar oluşturulabilir bu imtiyazlardan bazıları tasfiye bakiyesi üzerinde öncelik tanıyabilir. Yine paylar üzerinde tasfiye bakiyesi üzerinde bir intifa hakkı tesis edilmiş olabilir. Her iki durumunda tasfiye bakiyesinin dağıtımında dikkate alınması gerekir. Tanınan imtiyazın veya intifa hakkının niteliğine göre dağıtımın öncelikle bu paylar dikkate alınarak yapılması gerekir⁵⁸⁹.

⁵⁸⁶ KARAHAN, s.231,232'deki örnek uyarlanmıştır.

⁵⁸⁷ KARAHAN, s.233

⁵⁸⁸ KARAHAN, s.233

⁵⁸⁹ KERVANKIRAN, s.253,254

3.3.12.6. Tasfiye Bakiyesinin Dağıtım Şartları

Tasfiye bakiyesinin şirket pay sahipleri arasında dağıtılabilmesi için üç şartın gerçekleşmiş olması gerekir. Bu şartlar; şirket borçlarının ödenmesi, pay bedellerinin geri verilmesi, TTK'de düzenlenmiş olan bekleme süresinin dolması ve kesin bilançonun hazırlanmasıdır⁵⁹⁰.

TTK m.543 pay bedellerinin dağıtılabilmesi için “borçların ödenmiş olması” hükmünü getirmiştir. Yalnız buradaki ödeme kavramı geniş olarak ele alınmalıdır. Çünkü⁵⁹¹ borların bir kısmının bankaya, bir kısmının notere depo edilmesi ödeme olarak kabul edilir. Ayrıca kanun şirket borçlarının teminat altına alınması halinde de dağıtıma izin vermektedir. Bu durumda bir tür ödeme sayılabilir⁵⁹².

Dağıtımın yapılabilmesi için diğer bir şart ise, ETTK döneminde doktrin tarafından sürekli gündeme getirilen ve kanun koyucu tarafından hüküm haline getirilen pay bedellerinin geri verilmesi⁵⁹³ şartıdır. Bu şartın nedeni gerekçede açıklanmıştır. Gerekçeye göre; doktrinde çok tartışılan ve pay bedelleri iade edilmeden yapılacak bir dağıtımın kanuna aykırı imtiyazlar oluşturacağı eleştirisiyle karşılanan bir düzenlemedir. Tasarı mezkûr hükmü, öğretide genel kabul görmüş, hukuka ve hakkaniyete de uygun olan görüş doğrultusunda değiştirmektedir⁵⁹⁴.

Bekleme süresi alacaklıları güvence altına alan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü yapılacak üçüncü çağrıdan itibaren alacaklıların alacaklarını bildirmeleri için en az altı aylık bir bekleme süresi kadar zamanları olmaktadır⁵⁹⁵. Bu süreler içinde alacağını bildirmeyen alacaklının alacağı sona ermez, zaman aşımı süreleri içinde korunur. Hata tasfiye sona ermiş olsa bile ek tasfiye talebiyle dava açıp alacağını tahsil etmeye çalışabilir⁵⁹⁶.

Altı aylık bekleme süresi her ne kadar zorunlu bir süre gibi dursa da emredici nitelikteki bir hüküm değildir. Çünkü TTK m. 543/2 ile yapılan düzenlemede altı aylık bekleme süresi öngörülmüş. Öngörülen sürenin mahkeme tarafından alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı tespit edilirse altı aylık süreyi beklemeden mahkemenin izni ile dağıtımın yapılabileceği düzenlenmiştir⁵⁹⁷. Mahkeme kararının etkisi her ne kadar altı aylık süreyi beklemeden tasfiye bakiyesini dağıtma etkisi yaratsa da, tasfiye memurlarını,

⁵⁹⁰ KARAHAN, s.239

⁵⁹¹ TTK m. 541

⁵⁹² KARAHAN, s.240, KERVANKIRAN, s.254,255

⁵⁹³ TTK m. 543/1

⁵⁹⁴ bkz.TTK m. 543/1 gerekçesi

⁵⁹⁵ KARAHAN, s.241, KERVANKIRAN, s.256

⁵⁹⁶ ŞENER, s.651,652

⁵⁹⁷ KARAHAN, s.241, KERVANKIRAN, s.265,257

bilinmeyen alacaklılara karşı doğabilecek olan şahsi sorumluluğunu ortadan kaldırır⁵⁹⁸.

Hazırlanan kesin bilanço ile tasfiye sırasında ortaya çıkan kar veya zararın yanında pay sahiplerine dağıtılması gereken tasfiye bakiyesi de belirlenir. Tasfiye memurunun tasfiye bakiyesini ilgili pay sahiplerine tebliğ edeceği araç kesin bilanço olduğu için tasfiye memurlarınca kesin mizan düzenlenmesi kanun tarafından da hüküm altına alınan bir şarttır⁵⁹⁹. Tasfiye memurları kesin bilançoya bağlı olarak tasfiye paylarının, para, mal veya hak olarak dağıtım esaslarını belirlerler⁶⁰⁰.

Bunu yanında ortaya çıkan tasfiye bakiyesinin pay sahipleri arasında dağıtımını tasfiye memurlarının yetkisinde olduğu için ayrıca tasfiye bakiyesinin dağıtımını için genel kurul kararına ihtiyaç yoktur⁶⁰¹.

3.3.12.7. Tasfiye Bakiyesi Üzerindeki Hak Sahipleri ve Davet Edilmesi

Tasfiye bakiyesinin dağıtımında önemli bir konuda dağıtımın yapılması gereken gerçek pay sahiplerinin belirlenmesidir. Gerçek pay sahiplerinden kasıt, tasfiye bakiyesinin dağıtımını esnasında pay defterine⁶⁰² kayıtlı olan, pay senedi, ilmühaber veya makbuz ibrazı suretiyle pay sahibi olduklarını ispat eden kişilerdir⁶⁰³. Gerçek hak tespiti yapılma şekli hususunda bir düzenleme mevcut değildir. Tasfiye memurları tespiti yaparken görevinin bilincinde bir yönetici gibi davranmak zorundadır⁶⁰⁴.

Bir bağlam öngörülmemiş senede bağlı olmayan nama yazılı⁶⁰⁵ çıplak paylar için, pay sahibinin tespiti pay defteri baz alınarak yapılır. Pay defterindeki kişi ile pay sahibi olduğunu iddia eden kişiler birbirinden farklı ise pay defterindeki kaydın gerçeği yansıtmadığını ispatlayabilirse iddia eden kişi hak sahibidir⁶⁰⁶. Böyle bir ispat ancak ilmühaber ve makbuzla yapılabilir⁶⁰⁷. Nama yazılı çıplak paylar için uygulanması gereken kurallar, nama yazılı senede bağlanmış paylar içinde uygulanır. Yalnız bu paylar senede bağlı oldukları için bir

⁵⁹⁸ KARAHAN, s.241,242

⁵⁹⁹ ARSLANLI, s.227

⁶⁰⁰ KARAHAN, s.239

⁶⁰¹ ŞENER, s.652

⁶⁰² II - Pay defteri

TTK m. 594/1 Şirket, esas sermaye paylarını içeren bir pay defteri tutar. Ortakların, adları, adresleri, her ortağın sahip olduğu esas sermaye payının sayısı, esas sermaye paylarının devirleri ve geçişleri itibarı değerleri, grupları ve esas sermaye payları üzerindeki intifa ve rehin hakları, sahiplerinin adları ve adresleri bu deftere yazılır.

⁶⁰³ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.198

⁶⁰⁴ KARAHAN, s.235

⁶⁰⁵ TTK m. 426/1 Senede bağlanmamış paylardan, nama yazılı pay senetlerinden ve ilmühaberlerden doğan pay sahipliği hakları, pay defterinde kayıtlı bulunan pay sahibi veya pay sahibince, yazılı olarak yetkilendirilmiş kişi tarafından kullanılır.

⁶⁰⁶ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.198, KARAHAN, s.23

⁶⁰⁷ KARAHAN, s.235

itilaf halinde pay senetleri de ispat aracı olarak kullanılabilir⁶⁰⁸.

Bağlı⁶⁰⁹ nama yazılı paylar içinde yukarıda belirtilen kurallar geçerlidir. Ancak genel kurul kararı olmadan yapılan bir devir bağlam nedeni ile geçersizdir. Devralan pay sahipliği sıfatını kazanamaz ve onaysız devirden dolayı payın mülkiyetinin geçmesi de söz konusu değildir. Dolayısı ile genel kurulca onay verilmeyen bağlı nama yazılı hisse senedinin tasfiye bakiyesi üzerindeki gerçek hak sahibi devreden pay sahibidir⁶¹⁰.

Nama yazılı pay sahiplerine tasfiye bakiyesinden olan alacaklarını almaları için yapılması gereken davet TTK 414/2⁶¹¹,483/2⁶¹² hükümlerine kıyasen iadeli taahhütlü mektupla yapılması gerektiği savunulabilir. Ayrıca çağrının şirketin internet sitesi aracılığı yayımlanması da gerekir⁶¹³.

Çıplak hamiline payların gerçek hak sahiplerinin tespiti nama yazılı çıplak payların tespitindeki kurallar ile aynıdır⁶¹⁴. Ancak senede bağlanmış hamiline yazılı paylarda gerçek hak sahibinin tespiti zordur. Çünkü bu paylarda mülkiyetin devri için senedin teslimi⁶¹⁵ yeterlidir. Bu zorluktan dolayı hamiline yazılı olan pay sahiplerine ilan yoluyla pay sahibi olduklarını bildirmeleri hususunda davet yapılır⁶¹⁶. Yapılan davet sonucu elindeki senet ile tasfiye memuruna başvuran kişiler gerçek hak sahibidir. Senede bağlanmış hamiline yazılı senetler için gerçek hak sahipliği ancak senet ibrazı ile ispatlanabilir⁶¹⁷.

Kendisine yapılan çağrı veya ilana rağmen bildirimde bulunmayan veya ikametgahı bilinmeyen pay sahiplerinin hakları bir bankaya depo edilir⁶¹⁸.

Paylar üzerinde rehin hakkı, intifa hakkı veya haciz bulunabilir. Bu durumlarda rehin hakkı olan paylarda rehin hakkı tasfiye bakiyesi üzerinde devam eder. İntifa haklı paylarda ise tasfiye bakiyesi üzerindeki hak pay sahibine aittir⁶¹⁹. Üzerine haciz konulan pay senetleri ise

⁶⁰⁸ KARAHAN, s.235

⁶⁰⁹ TTK m. 491/1 Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak şirketin onayı ile devrolunabilir... TTK m. 492/1 Esas sözleşme, nama yazılı payların ancak şirketin onayıyla devredilebileceğini öngörebilir. (2) Bu sınırlama intifa hakkı kurulurken de geçerlidir.

(3) Şirket tasfiyeye girmişse devredilebilirliğe ilişkin sınırlamalar düşer.

⁶¹⁰ KERVANKIRAN, s.263,264 (Aksi görüş için KARAHAN, s.236)

⁶¹¹ TTK m. 414/1 ... Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.

⁶¹² TTK m. 483/ 2 Nama yazılı pay senetlerinin sahiplerine bu davet ve ihtar, ilan yerine, iadeli taahhütlü mektupla ve internet sitesi mesajı ile yapılır.

⁶¹³ KARAHAN, s. 236, KERVANKIRAN, s.264

⁶¹⁴ KARAHAN, s.236

⁶¹⁵ TTK m. 489/1 Hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesiyle hüküm ifade eder.

⁶¹⁶ KARAHAN, s.237

⁶¹⁷ TTK m. 426/2 (2) Hamiline yazılı pay senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse, şirkete karşı pay sahipliğinden doğan hakları kullanmaya yetkilidir.

⁶¹⁸ ARSLANLI, s.232

⁶¹⁹ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.199

haczeden kişi tarafından ibraz edileceği için tasfiye bakiyesi üzerindeki hak haczeden kişiye aittir⁶²⁰.

3.3.12.8. Tasfiye Bakiyesinin Dağıtımının Şekli

TTK m.543/3. fıkra hükmüne göre dağıtımın para olarak yapılacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Pay sahiplerinin getirdikleri sermaye ayın niteliğinde olsa da bu kural uygulanır. Sözleşmede hüküm bulunmaması halinde aynı sermaye koyan ortakların aynen iade talepleri mümkün değildir. Bu pay sahiplerine de ödeme para olarak yapılır⁶²¹.

Ancak bu hüküm emredici değildir. Aynı fıkranın ilk cümlesi öncelikle dağıtımda esas sözleşme hükmünün veya genel kurul kararının dikkate alınması gerektiğini düzenlemektedir. Tasfiye bakiyesinin dağıtımında esas sözleşme hükümlerine uyulması gerekir. Şirket sözleşmesi ile veya genel kurul kararı ile şirket malvarlığının paradan başka varlıklarla ödemesi veya konulan sermayenin aynen iadesi hüküm altına alınmış ise tasfiye memurunun bu hükümlere uyması zorunludur⁶²².

Esas sözleşme hükmü ile veya genel kurul kararı ile aynı sermaye dağıtım kararı alınmış ise, tasfiye memurları düzenli ve görevinin bilincinde bir yönetici gibi gereken önlemleri alma⁶²³ yükümlüğüne uygun hareket ederek ayın olarak pay sahiplerine iade edilmesi gereken malvarlığının satım işini en sona bırakabilir. Ancak ilgili malvarlığının paraya çevrilmeden şirketin borçlarının ödenmesi, tasfiye masraflarının karşılanması dolayısı ile tasfiyenin sonlandırılmasının mümkün olmadığı hallerde bu malvarlığı da satışa konu edilmelidir. Böyle bir zorunluluk yokken söz konusu varlıkların satışı tasfiye memurlarının sorumluluğunu doğurabilir⁶²⁴.

Esas sözleşme ile belirli malvarlıklarının belirli pay sahiplerine tahsisi yapılmak suretiyle bir imtiyaz oluşturulmuş olabilir. Oluşturulan bu imtiyaz genel kurul tarafından sözleşme ile belirlenen değerinin dışında bir değerlendirmeye tabi tutulamaz. Esas sözleşme ile hüküm altına alındığı şekli ile tahsisin gerçekleştirilmesi gerekir. Çünkü genel kurul tarafından değerlendirme tahsisi olanaksız hale getirir⁶²⁵.

Dağıtımın bir defada yapılması şart değildir. Tasfiye memuru tasfiye sırasında ki durumu gözeterek dağıtım taksitler halinde de yapabilir. İster bir defada ödensin ister. Taksitler halinde yapılsın dağıtımın yapılabilmesi için TTK m. 543 hükümlerindeki şartların gerçekleşmesi gerekir.

⁶²⁰ KARAHAN, s.237

⁶²¹ KERVANKIRAN, s.242

⁶²² İMREGÜN, s.492,493

⁶²³ TTK m. 542/1-e

⁶²⁴ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.197, KARAHAN, 244,245

⁶²⁵ TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Otaklıklar II.,s.198

3.3.12.9. Zamanaşımı

Türk Ticaret Kanunu düzenlemelerinde tasfiye bakiyesi üzerindeki talep hakkının ne zaman zamanaşımına uğrayacağı ve zamanaşımı süresinin ne zaman başlayacağı konusunda bir düzenleme mevcut değildir. Aynı konu hakkında doktrinde de bir görüş birliği yoktur⁶²⁶.

Tasfiye bakiyesinin dağıtımına yönelik genel kurul kararı varsa karar tarihinden, yoksa tasfiye memurunun tasfiye bakiyesini dağıtım için belirlediği günden başlamak üzere on yıllık zaman aşımına tabidir. Hatta bu konuda Alman hukukuna atıf yapılarak otuz yıllık zaman aşımı süresinin olduğu ancak bu sürenin esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile kısaltılabileceği görüşü kabul edilmektedir⁶²⁷.

Diğer bir görüşe göre ise, Borçlar Kanunu madde 147/4 hükmünün uygulanması gerektiğidir. Tasfiye memurlarının tasfiye bakiyesini dağıtma kararı verdikleri tarihten başlamak üzere zaman aşımı süresi beş yıldır. Çünkü kanun hükmü “Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır:, 4. Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar” şeklinde düzenlemiştir..

3.3.13. Defterlerin Saklanması ve Pay Sahiplerinin İnceleme Hakkı

TTK hükümleri incelendiğinde, TTK m.544 “Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgeler 82 nci madde uyarınca saklanır” şeklinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme emredici nitelikte olup defterlerin saklanmasını emredici nitelikte düzenlemiş ve tasfiye memurlarına bir yükümlük yüklemiştir.⁶²⁸

TTK m. 542/1-i fıkrası “Pay sahiplerine tasfiye işlerinin durumu hakkında bilgi ve istedikleri takdirde bu konuda imzalı belge verirler” pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkını düzenlemiştir. Ancak bu hüküm tasfiye memurları tarafından yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Defter ve belgelerin sulh hukuk mahkemesine tevdi edilmesinden sonra bir inceleme yapılıp yapılamayacağı konusu açık değildir⁶²⁹.

3.3.13.1. Defterlerin Saklanması

İsviçre borçlar kanunu hükümlerine göre önce şirket unvanının Ticaret Sicilinden silinmesi, müteakibinde de defter ve belgelerin saklanması gerekmektedir⁶³⁰. Türk Ticaret Kanunu’nda ise TTK m.544 defterlerin saklanması, müteakip madde 545 ise unvanın ticaret sicilinden silinmesini öngörmektedir.

⁶²⁶ KERVANKIRAN, s.265

⁶²⁷ KARAHAN, s.245

⁶²⁸ KERVANKIRAN, s.267-270

⁶²⁹ KARAHAN, s.250-253

⁶³⁰ KARAHAN, s.245 (dipnot 149)

TTK m.544 hükmü gereği, “Tasfiyenin sonunda defterler ve tasfiyeye ilişkin olanlar da dâhil, belgeler 82 nci madde uyarınca saklanır”. TTK m. 82/8⁶³¹ ile, sona eren şirketlere ait defter ve belgelerin on yıl süreyle sulh hukuk mahkemesi tarafından saklanması gerekmektedir. Defterlerin saklanmasını düzenleyen ETTK m. 68 hükmü, sona eren şirketlere ait defter ve belgelerin yetkili mahkeme tarafından belirlenen notere tevdi edileceği yönünde hüküm içermektedir. Yeni düzenleme ile notere tevdi edilmenin yerine sulh hukuk mahkemesi tarafından saklanması getirilmiştir⁶³².

Mezkûr hüküm gereği defterlerin yanında tasfiyeye ilişkin olanlarda dahil belgelerin de saklanması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Saklanması gereken defterlerin kapsamına, tasfiye sırasında tutulan defterler ve şirketin sona ermesinden önce tutulan defterler girmektedir. Çünkü TTK m. 82/5 hükmü gereği her tacir ticari defter ve belgelerini on yıl süre ile saklamak zorundadır⁶³³. Şirketin tasfiyeye girmeden önce on yıllık saklama süresi dolan defterlerinin saklanmasına gerek yoktur. Ancak on yıllık saklama süresi dolmayan defterlerin mezkûr hüküm gereği saklanması gereklidir. Böyle durumdaki defterler için daha önce saklandıkları süreye ek olarak tasfiye sonrasında da ek on yıllık bir saklama söz konusu olacaktır. Böylelikle bu defter ve belgelerin yirmi yıllık bir saklama süresi olabilecektir⁶³⁴.

Saklanması gereken belgelerin kapsamına ise, tasfiye sırasında şirketin diğer organları tarafından edinilen veya oluşturulan belgeler ve tasfiye memurlarınca düzenlenen veya oluşturulan belgeler girmektedir. Bu belgeler, TTK m. 64/1⁶³⁵ ve 542/1-f uyarınca tutulan defterlerin kayıtlarının dayanağı olan belgeler, tasfiye açılış bilançosu, ara bilançolar, kati bilanço, yıllık faaliyet raporları, alınan ve gönderilen ticari mektupları ve bunlara benzer nitelikte tasfiye memurunun takdir yetkisi çerçevesinde saklamayı uygun gördüğü belgelerdir⁶³⁶.

Kanunla defter ve belgelerin saklanması için yapılması gereken işlemleri yapma yükümlülüğü tasfiye memurlarına verilmiştir. Tasfiye memurları, TTK m. 82 ile düzenlenen

⁶³¹ TTK m. 82/8, Gerçek kişi olan tacirin ölümü hâlinde mirasçıları ve ticareti terk etmesi hâlinde kendisi defter ve kâğıtları birinci fıkra gereğince saklamakla yükümlüdür. Mirasın resmî tasfiyesi hâlinde veya tüzel kişi sona ermişse defter ve kâğıtlar birinci fıkra gereğince on yıl süreyle sulh mahkemesi tarafından saklanır.

⁶³² KERVANKIRAN, s.268

⁶³³ KARAHAN, s.248

⁶³⁴ ŞENER, ihya, s.225

⁶³⁵ TTK m. 64/1, Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir.

2, Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortama saklamakla yükümlüdür

⁶³⁶ KARAHAN, s.248, KERVANKIRAN, s.268

defter ve belgelerin tümünün sulh hukuk mahkemesince saklanması için tevdi etmek üzere gereken işlemlere yönelik bütün tedbirleri almak zorundadır. Gereken özenin gösterilmemesi tasfiye memurlarının sorumluluğunu gerektirir. Tasfiye memurlarınca bu yükümlülük yerine getirilmemiş olursa, mahkeme kararıyla veya icra yoluyla defterlere el konularak sulh hukuk mahkemesine saklanmak üzere tevdi olunur⁶³⁷.

Kanun ile hüküm altına alınan tasfiyeye ilişkin defter ve belgelerin on yıllık saklama süresinin ne zaman başlayacağı ile ilgili TTK'de herhangi bir hüküm yoktur. Ancak TTK m. 82/6 faaliyetine devam eden bir işletmeye ait olan defterlerin saklama süresinin başlangıcını düzenlemiştir. Altıncı fıkra hükmü "Saklama süresi, ticari defterlere son kaydın yapıldığı, envanterin çıkarıldığı, ara bilançonun düzenlendiği, yılsonu finansal tablolarının hazırlandığı ve konsolide finansal tabloların hazırlandığı, ticari yazışmaların yapıldığı veya muhasebe belgelerinin oluştuğu takvim yılının bitişiyle başlar" şeklinde düzenlenmiştir. Tasfiyeye ilişkin defter ve belgelerin saklama süresinin başlangıcı için şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden silindiği tarihin kabul edilmesi gerekir⁶³⁸.

Tasfiye sonrası saklanması zorunlu defter ve belgelerin nasıl saklanması gerektiği konusuna ise TTK m.82/3-4 hükümleri uygulanmalıdır. Söz konusu hükümler, "Açılış ve ara bilançoları, finansal tablolar ve topluluk finansal tabloları hariç olmak üzere, birinci fıkrada sayılan belgeler, Türkiye Muhasebe Standartlarına da uygun olmak kaydıyla, görüntü veya veri taşıyıcılarda saklanabilirler; şu şartla ki;

a) Okunur hâle getirildiklerinde, alınmış bulunan ticari mektuplar ve defter dayanaklarıyla görsel ve diğer belgelerle içerik olarak örtüşsünler;

b) Saklama süresi boyunca kayıtlara her an ulaşılabilir ve uygun bir süre içinde kayıtlar okunabilir hâle getirilebiliyor olsun.

(4) Kayıtlar 65 inci maddenin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca elektronik ortama alınıyor ise, bilgiler; bilgisayar yerine basılı olarak da saklanabilir. Bu tür yazdırılmış bilgiler birinci cümleye göre de saklanabilir" şeklindedir. Belirtilen bu saklama yöntemi tacirlerin yanında tasfiye memurlarının saklaması gereken defter ve belgeler için de geçerlidir. Ancak gene kural söz konusu defterlerin basılı bir şekilde saklanmasıdır⁶³⁹.

Sulh hukuk mahkemesince defterlerin saklanması ile belirtilen süre içinde gerekli olduğu hallerde şirketin defter ve belgelerine ulaşılması olanağını ilgililere sağlar⁶⁴⁰.

⁶³⁷ ŞENER, ihya, s.225, KARAHAN, s.249

⁶³⁸ KERVANKIRAN, s.269 (ayrıntılı bilgi için dipnot 325'te belirtilen yazarlar ve açıklamalar)

⁶³⁹ KERVANKIRAN, s.270

⁶⁴⁰ KERVANKIRAN, s.271

3.3.13.2. Pay Sahiplerinin İnceleme Hakkı

Tasfiye halindeki bir şirkette pay sahiplerinin bilgi alma ve inceleme hakkını düzenleyen TTK m.542/2-i hükmü, pay sahiplerinin bizzat inceleme yapamayacağını bilgi almak isteyen pay sahiplerinin tasfiye memurları nezaretinde bilgi alacağını ve gerekirse tasfiye memurlarından imzalı belge talep edebileceklerini hüküm altına almıştır. Hüküm gereği böyle bir talebin tasfiye memurlarınca karşılanma zorunluluğu vardır⁶⁴¹. Tasfiye halindeki şirketin pay sahiplerinin bilgi alma hakkı ile faaliyetine devam eden bir şirketin pay sahiplerinin bilgi alma hakkı karşılaştırıldığında bir uyum söz konusudur. Çünkü tasfiye halindeki şirkette tasfiye memuru aracılığı ile bilgi alma hakkı kullanılır⁶⁴². Faaliyetine devam eden bir şirkette de bilgi alma ve inceleme hakkı ancak genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu konudaki kararı ile kullanılabilir⁶⁴³⁶⁴⁴.

Tasfiye sırasında defter ve belgelerin incelenmesi ile ilgili durum yukarıda açıklandığı gibi ise de, defter ve belgelerin sulh hukuk mahkemesine tevdi edildikten sonra yapılması gereken işlemlerle ilgili bir hüküm mevcut değildir. Bu konu hakkında bir kanun boşluğundan bahsedilebilir⁶⁴⁵. Bu konudaki boşluk doktrin tarafından Alman hukuku ilkeleri doğrultusunda çözülmeye çalışılmıştır. Alman hukuku hükümlerine göre, kendisine tevdi edilen defterler üzerinde mahkeme pay sahipleri ve alacaklılara defter ve belgelerin incelenmesine izin verebilir. Bu durum defterlerin saklanmasıdaki amaç ile de örtüşmektedir. Çünkü defterler ve belgeler, incelenmeyip inceletilmedikten sonra gerektiğinde bir ispat vasıtası olarak kullanılamayacaktır. Bu defter ve belgeleri incelemek isteyen pay sahiplerinin bağlı buldukları yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak incelemek için izin alması gerekir⁶⁴⁶.

İnceleme talebiyle mahkemeye başvuran pay sahibi veya alacaklının inceleme talebini haklı bir nedene dayandırması gerekir. İnceleme talebi olumlu karşılananlar inceleme yapmaya veya ilgili kısımlardan fotokopi çekmeye yetkilidirler. Bunun dışında bu kişiler

⁶⁴¹ KARAHAN, s.250

⁶⁴² KARAHAN, s.251

⁶⁴³ IV - Bilgi alma ve inceleme hakkı

TTK m.542/ 2. Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200 üncü çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır. Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz.

4. Şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.

⁶⁴⁴ KERVANKIRAN, s.271

⁶⁴⁵ ŞENER, ihya, s.226

⁶⁴⁶ KARAHAN, s.252, ŞENER, ihya, 226

defter ve belgelerin kendisine verilmesini isteyemezler. Yapılacak inceleme için bir uzmana başvurulması da tabiidir⁶⁴⁷.

3.3.14. Tasfiyenin Sona Ermesi ve Şirket Kaydının Ticaret Sicilinden Silinmesi

Anonim şirketin sona ermesine bağlı olarak tasfiyeye giren bir şirkete atanan tasfiye memurları kanunda amir hüküm olarak düzenlenmiş olan “ilk envanter ve bilançonun düzenlenmesi” ile başlayan ve “defterlerin sulh hukuk mahkemesine tevdi” ile biten tasfiye işlerini yerine getirerek tasfiyeyi nihayete erdirmelidir. Bu işlemlerin tamamlanmaması şirketin unvanının ticaret sicilinden silinmesine engel teşkil eder. Bütün tasfiye işleri tamamlandıktan sonra tasfiye memuru şirketin ticaret unvanını ticaret sicilden silerek şirketin tüzel kişiliğine son verir⁶⁴⁸.

3.3.14.1. Tasfiyenin Sona Ermesi

Kanun hükmünden de açıkça anlaşıldığı üzere ticaret unvanının ticaret sicilinden silinebilmesi için öncelikle tasfiyenin sona ermesi gerekir. Tasfiyenin sona ermesi için tasfiye memurunca düzenlenen kati bilançoya göre pay sahiplerine önce payları geri ödenmeli, kalan tasfiye bakiyesi dağıtılmalı, şirket borçları ödenmiş olmalı ya da bankaya tevdi edilmiş olmalı ve şirketin ne malvarlığı ne de herhangi bir borcu kalmamalıdır⁶⁴⁹. Tasfiyenin sona ermesi ile ilgili temel kıstas, şirketin bütün alacaklılar ve pay sahipleri ile olan bağlarını tamamen sona erdirmesidir⁶⁵⁰. Aksi takdirde tasfiye halindeki şirketin varlığı sona ermez ve tasfiye halinde bir anonim şirket olarak varlığını sürdürür⁶⁵¹.

Şirket adına açılan lehte ve aleyhteki davaların sona ermemiş olması da tasfiyenin sona ermesine engel teşkil eder. Çünkü bu davalar sonuçlanmadan tasfiye tamamıyla bitmiş sayılmaz⁶⁵². Bu konuda Yargıtay’ın aynı yönde görüşleri bulunmaktadır⁶⁵³. Üzerinde uyuşmazlık bulunan borçlar var ise yine tasfiyenin sona erdiğinden bahsedilemez⁶⁵⁴. Tasfiyenin sona ermesinin bir şartın gerçekleşmesine veya gerçekleşmemesine bağlanması hükümsüzdür. Bunun yanında terkinden sonra alacaklıların veya bilinmeyen malvarlığının

⁶⁴⁷ ŞENER, ihya, s.226, KARAHAN, s.252,253 (ayrıntılı bilgi için dipnot, 169-177’deki yazarlar ve açıklamalar)

⁶⁴⁸ ERİŞ, s.3540,

⁶⁴⁹ DOĞANAY, s.1309

⁶⁵⁰ ARSLANLI, s.235, KARAHAN, s.261

⁶⁵¹ ARSLANLI, s.235

⁶⁵² KARAHAN, s.256

⁶⁵³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 21.4.92, E 92/7485, K 92/5515

...iddia edildiği şekilde derdest dava varken ve bir dava kesinleşmeden tasfiye kapatılıp sicilden kaydı silinerek şirketin tüzel kişiliğinin sona erdirilmiş olması yasa ve usule aykırı olup... AŞ’nin ticaret sicilinden terkin ve şirket kaydının kapatılmasına dair kararın iptali ile adi geçen şirketin ticaret siciline tesciline karar verilmesi doğrudur...(bu karar için bkz. MOROĞLU, TTK, s.390)

⁶⁵⁴ KARAHAN, 257

ortaya çıkma ihtimali tasfiyenin sona ermesine engel değildir⁶⁵⁵.

3.3.14.2. Ticaret Unvanının Ticaret Sicilinden Silinmesi

TTK m. 545'e göre, "Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret unvanının sicilden silinmesi tasfiye memurları tarafından sicil müdürlüğünden istenir. İstem üzerine silinme tescil ve ilan edilir". Kanun hükmü emredici nitelikte olup terkin talebinde bulunma yetkisi sadece tasfiye memurlarına aittir. Bu konuda anonim şirketinin diğer organlarının yetkisi yoktur. Ancak tasfiye memurları terkin yükümlülüğünü zamanında yerine getirmez ise, yönetim kurulu ve diğer ortaklar sicil müdürlüğünden TTK m. 33⁶⁵⁶ ile düzenlenen tescile davet yetkisini kullanmasını isteyebilirler⁶⁵⁷. Yine aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre tasfiye memurları davete rağmen, davete icaptan kaçınmaya devam ederler ise sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun bulunduğu sonucuna varırsa, bunun tescilini sicil müdürüne emreder.

Tasfiye memurları ticaret sicil müdürlüklerine TSY m.86 ile düzenlenen belgeleri hazırlayarak terkin talebinde bulunurlar. TSY m. 86/2 ile terkin talebi sırasında verilmesi hüküm altına alınan belgeler:

1. Genel kurul tarafından onaylanmış son ve kesin bilanço,
2. Genel kurul kararının noter onaylı örneği,
3. Alacaklılara birer hafta arayla üç kere çağrının yapıldığı sicil gazeteleridir.

Tasfiye memurlarının terkin talebine bağlı olarak başvurunun yapıldığı sicil müdürlüğü gerekli incelemeleri yaparak olumlu veya olumsuz bir karara varır. Ticaret sicil müdürlüğü olumlu karara verir ise TSY m. 87/2 hükümlerine göre aşağıdaki konuları tescil eder.

1. Tasfiyenin tamamlandığı
2. Ticaret unvanının silindiği

⁶⁵⁵ ARSLANLI, s.235

⁶⁵⁶ TTK m. 33/1. Tescili zorunlu olup da kanuni şekilde ve süresi içinde tescili istenmemiş olan veya 32 nci maddenin üçüncü fıkrasındaki şartlara uymayan bir hususu haber alan sicil müdürü, ilgilileri, belirleyeceği uygun bir süre içinde kanuni zorunluluklarını yerine getirmeye veya o hususun tescilini gerektiren sebeplerin bulunmadığını ispat etmeye çağırır.

2- Sicil müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunmayan ve kaçınma sebeplerini de bildirmeyen kişi, sicil müdürünün teklifi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından bin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır.

3 Süresi içinde kaçınma sebepleri bildirildiği takdirde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dosya üzerinde inceleme yaparak tescili gerekli olan bir hususun bulunduğu sonucuna varırsa, bunun tescilini sicil müdürüne emreder, aksi takdirde tescil istemini reddeder. Süresi içinde tescil isteminde bulunmayan veya kaçınma sebeplerini bildirmeyen kişinin ikinci fıkradaki ceza ile cezalandırılması bu fıkra hükmünün uygulanmasına engel oluşturmaz.

⁶⁵⁷ ŞENER, ihya, s.226, KARAHAN, s.258

Burada doktrin tarafından tartışılan konu ticaret sicil müdürlüğünün inceleme yetkisinin kapsamıdır. Bazı yazarlara göre sicil memurunun inceleme yetkisi geniş kapsamlıdır. İncelemenin kapsamına, tasfiyenin kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre yapılıp yapılmadığı, tasfiyenin gerçekten bitip bitmediği, başvuru anında şirkete ait aktif değerlerin bulunup bulunmadığı, sunulan belgelerin gerçekliği ve kanuna uygunluğu gibi konuların ticaret sicil memurunun incelemesi gereken konular olduğu savunulur. Bu savunmayı yapan yazarlar Alman hukuk kaynaklarına atıfta bulunmaktadır⁶⁵⁸.

Ancak bu durum ticaret sicil memurunun sorumluluğunu doğuracak sonuçlara sebebiyet verir. Tasfiye memurunun tescil talebine olumlu veya olumsuz yanıt vermesinin tek dayanağı tasfiye memurunca kendisine sunulan belgeler olmalıdır. Bu belgeleri yanlış değerlemesi sonucu oluşacak durumdan tabii olarak sorumlu olacaktır. Ancak tasfiye sürecinin nerede ise tamamını inceleme ve buna bağlı bir sorumluk yüklemeye yönetmeliğin de ruhuna aykırı düşecektir. Tasfiye süreciyle ilgili sorumluluk tasfiye memuruna aittir. Dolayısı ile TSY m. 86/2 ile sunulmak zorunda olan belgeler sicil müdürlüğü için yeterli olup başkibir incelemeye gerek yoktur⁶⁵⁹.

Ticaret sicil müdürlüğünce yapılan inceleme sonucu olumlu geçer ve şirketin tasfiyesinin sona erdiğine karar verilirse, şirketin ticaret unvanı sicilden silinir ve şirketin sicilden silinmiş olduğu Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilir⁶⁶⁰. Bu tescil ve ilana bağlı olarak şirketin tüzel kişiliği son bulmuş olur⁶⁶¹.

Ticaret sicil müdürlüğünce yapılan incelemenin sonucu olumsuz geçer ve şirketin ticaret unvanının terkin talebi reddedilirse, bu durumda tasfiye memurları, silinme istemi ile ilgili olarak⁶⁶², sicil müdürlüğünce verilecek kararlara karşı, tebliğlerinden itibaren sekiz gün içinde, sicilin bulunduğu yerde ticari davalara bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesine dilekçe ile itiraz edebilirler⁶⁶³.

Tasfiye halindeki bir anonim şirketin ticaret unvanının ticaret sicilinden silinmesi ile her ne kadar şirket tüzel kişiliği son bulsa da bu durum aslında tasfiye memurlarının şirketin tasfiyesinin sona erdiğinin beyanı niteliğindedir. Çünkü ticaret unvanı ticaret sicilinden silinse bile, şirketin tasfiye memurlarınca tespit edilemeyen malvarlığı ortaya çıkarsa tasfiye sona

⁶⁵⁸ KARAHAN, s.259 (ayrıca dipnot, 208 ve 209 daki yazarlar ve açıklamalar)

⁶⁵⁹ KERVANKIRAN, s.274

⁶⁶⁰ TTK m. 545

⁶⁶¹ ERİŞ, s.3540

⁶⁶² TTK m. 34/1

⁶⁶³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 14.11.94, E 94/431, K 94/8546

...Tasfiye memuru tasfiye işlerini tamamladıktan ve son bilanço genel kurulda tasdik edildikten sonra silme talebiyle tescil memuruna başvurur ve terkin işleminin yapılmasını ister. Bu istemin reddi halinde 8 gün içinde (tebliğden itibaren) mahkemede itiraz davası açılabilir....(bu karar için bkz. ŞENER, ihya, s.227)

ermiş sayılmaz. Bu durumda pay sahipleri şirketin mevcut varlığının kendilerine payları nispetinde dağıtılması için ticaret siciline kaydını isteyebilir. Aynı durum alacaklılar için de geçerlidir⁶⁶⁴.

3.4. TTK Geçici 7. Madde

TTK Geçici m. 7'ye göre, aynı madde hükmünde sayılan halleri tespit edilen ya da bildirilen anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin tasfiyelerinin ve ticaret sicilinden kayıtlarının silinmesinin ilgili kanun hükümlerine uyulmaksızın bu madde hükümlerine göre yapılacaktır⁶⁶⁵. Bu madde ile özellikle faaliyette olmayan ancak ticaret sicilinde kayıtları silinmediği için aktif olan şirketlerin temizlenmesi⁶⁶⁶ ve bu sayede ticaret siciline kayıtlı olan şirketlerin gerçekte faal olan şirketlerden oluşması hedeflenmektedir⁶⁶⁷.

TTT Geçici m. 7 ile kanunda belirtilen hallerin gerçekleşmesine bağlı olarak tasfiyenin daha kolay hatta tasfiye edilmeden kaydının resen silinmesini hüküm altına almıştır⁶⁶⁸. İlgili kanunlardaki tasfiye usullerine uyulmaksızın tasfiyenin yapılabileceği haller;

24/6/1995 tarihli ve 559 sayılı Türk Ticaret Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname gereğince, sermayelerini anılan Kanun Hükmünde Kararname ile öngörülen tutarlara çıkarmamış anonim şirketler ile limited şirketler⁶⁶⁹.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce veya 1/7/2015 tarihine kadar münfesi olan anonim ve limited şirketler⁶⁷⁰.

Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre herhangi bir nedenle dağılmış olan kooperatifler⁶⁷¹.

Sebebi ne olursa olsun aralıksız son beş yıla ait olağan genel kurul toplantıları yapılamayan anonim şirketler ile kooperatifler⁶⁷².

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce tasfiye işlemlerine başlanılmış ancak genel kurulun toplanamaması nedeniyle ara bilançoları veya son ve kati bilançosu genel kurula tevdi edilemediği için ticaret sicilinden terkin işlemi yapılamayan şirket ve kooperatifler⁶⁷³. Olmak üzere kanunda hüküm altına alınmıştır.

⁶⁶⁴ ARSLANLI, s.235

⁶⁶⁵ TTK GEÇİCİ m. 7/1

⁶⁶⁶ KENDİGELEN, s.612

⁶⁶⁷ KERVANKIRAN, s.362

⁶⁶⁸ ŞENER, ihya, s.238

⁶⁶⁹ TTK GEÇİCİ m. 7/1-a

⁶⁷⁰ TTK GEÇİCİ m. 7/1-b

⁶⁷¹ TTK GEÇİCİ m. 7/1-c

⁶⁷² TTK GEÇİCİ m. 7/1-d

⁶⁷³ TTK GEÇİCİ m. 7/1-e

Mezkûr maddenin ikinci fıkrasında davaları bulunan şirketlerin bu madde kapsamına girmedikleri hüküm altına alınmış⁶⁷⁴. Üçüncü maddesinde ise bu şirketlerin nasıl tespit edileceği hüküm altına alınmıştır⁶⁷⁵.

Tespit edilen şirketlere durumun bildirimini ihtar, ilan ve ticaret odalarının internet sitelerinde ilan yolları ile gerçekleşir. İhtar sicildeki kayıtlı son adreslerine ve şirketi temsile yetkili kişilere bir ihtar yollanır. Yapılacak ihtarlar ilan edilmek üzere Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğüne aynı gün gönderilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ihtar ulaşmasa bile yapılan ilandan itibaren otuzuncu gün akşamı itibari ile ilgili imza ve temsile yetkili kişilere tebligat yapılmış sayılır⁶⁷⁶. Ayrıca anılan ilan, bildirici niteliği haiz olarak ilgili ticaret ve sanayi odası veya ticaret, sanayi ya da deniz ticaret odasının internet sitesinde aynen yayımlanır.

559 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince sermaye artırımında bulunmayarak münfesih olan şirketlere yapılacak ihtar; ortaklarından, yönetici veya denetçilerden ya da müdürlerinden tebliğ tarihinden itibaren iki ay içinde tasfiye memurunun bildirilmesi, aksi takdirde, bu madde hükümlerine göre ticaret sicili kayıtlarından unvanın silineceği, şirkete ait malvarlığının unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal edeceği ve bunun kesin olduğu açıkça yazılır⁶⁷⁷.

Sermaye artırımında bulunmayarak münfesih olan şirketlerin dışındaki şirketler ile kooperatifler, faaliyetlerine devam etmek istediklerinde münfesih olma nedenini ortadan kaldıran işlemlerin yapılarak ispat edici belgelerin bildirilmesi istenir⁶⁷⁸.

TTK Geçici m. 7'ye göre , tasfiye edilecek anonim şirkette tasfiye memuru olarak şirketin ortaklarından herhangi biri, sicile kayıtlı en son yetkili veya ortaklardan veya yöneticilerden ya da bunların belirleyecekleri üçüncü şahıslar bildirilebilir. Üçüncü şahısların tasfiye memuru olarak tescil edilebilmeleri ortakların veya yöneticilerin hiçbirinin tasfiye memuru olarak bildirilmemiş olmasına bağlıdır. Bildirime eklenmesi gereken evraklardan biride kanun hükmünde sayılan kişilerden tasfiye memurluğunu kabul ettiklerine ilişkin yazıdır⁶⁷⁹. Belirlenen tasfiye memuru veya memurları ilgili ticaret sicili müdürlüğü tarafından tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve ilgili odanın internet sitesinde ilan edilir. Bu

⁶⁷⁴ TTK GEÇİCİ m. 7/2, Davacı veya davalı sıfatıyla devam eden davaları bulunan şirket veya kooperatiflere bu hükümleri uygulanmaz.

⁶⁷⁵ TTK GEÇİCİ m. 7/3, Bu kapsamındaki şirket ve kooperatifler; ilgili ticaret sicili müdürlüğünce resen veya herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş tarafından kanıtlarıyla birlikte yapılacak bildirimleri de kapsayacak şekilde, ticaret sicili kayıtları üzerinden yapılacak incelemeyle tespit edilir.

⁶⁷⁶ ŞENER, ihya, s. 237,238

⁶⁷⁷ TTK GEÇİCİ m. 7/4-b

⁶⁷⁸ TTK GEÇİCİ m. 7/4-c

⁶⁷⁹ ŞENER, ihya, s.239

ilan ile şirket alacaklıları iki ay içinde alacaklarını bildirmeye çağırılır. Ayrıca bu ilan ile şirkete ait defterlerin bir ay içinde tasfiye memuruna verilmesi ihtar edilir. Yapılan çağrıda belirtilen sürenin sonunda bir bilanço hazırlayarak tasfiye altı ay içinde sonuçlandırır. Şirketin varlıkları borçlarını karşılamıyorsa tasfiye memuru durumu alacaklılara bildirerek şirketin iflasını istemek üzere mahkemeye başvurmasını ister⁶⁸⁰. Bildirimde ayrıca, bildirim tarihinden itibaren üç ay içinde şirket veya kooperatifin iflası için mahkemeye müracaat edildiğinin bildirilmemesi hâlinde kaydın silineceği ihtar olunur.

Mezkûr maddenin sekizinci fıkrası kapsamında tasfiye memurlarınca düzenlenecek olan son bilanço ticaret sicil müdürlüğüne verilince tasfiye bitmiş kabul edilir. Bu işleme bağlı olarak ticaret sicilinden şirketin unvanı silinir ve sicil gazetesinde ilan edilir⁶⁸¹. Unvanı silinen şirketlerin ortaya çıkabilecek malvarlığı, unvana ilişkin kaydın silindiği tarihten itibaren on yıl sonra Hazineye intikal eder.

TTK Geçici m. 7/15 ek tasfiyeyi düzenlemiştir. Ek tasfiye aslen TTK m. 547 ile düzenlenmiştir. TTK m. 547'ye göre bir anonim şirketin tasfiyesinin sona ermesine bağlı olarak şirketin ticaret sicilinden ticaret unvanının silinmesinden sonra ek tasfiyeyi gerektirecek bazı durumlar ortaya çıkabilir. Bu durumlar, şirketin aktifinde bulunan bazı malvarlıklarının tasfiyesinin unutulması, bazı işlemlerin atlanması gibi tasfiyenin henüz sonuçlanmadığı ortaya çıkabilir⁶⁸². Bu durumlardan herhangi birinin veya ek tasfiyeyi haklı gösterecek benzeri durumların ortaya çıkması durumunda, tasfiye memurları, yönetim kurulu üyeleri, pay sahipleri veya alacaklılar şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden şirketin bu işlemleri sonuçlanıncaya kadar şirketin yeniden tescilini talep edebilirler⁶⁸³. Talep üzerine mahkeme gerek görürse, şirketin ek tasfiyesine karar verir ve eksik işlemlerin tamamlanması için son tasfiye memurlarını veya yeni bir veya birkaç kişiyi tasfiye memuru olarak atayarak tescil ve ilan ettirir⁶⁸⁴.

Her ne kadar TTK 547 ek tasfiye işlemlerini hüküm altına alsada, TTK Geçici m.7/15 bazı konuları farklı şekilde hüküm altına almıştır. TTK Geçici m.7/15'e göre tasfiyesi gerçekleşen şirketlerinde ek tasfiye mezkûr maddeye göre mümkündür. Sicilden kaydı silinen şirketin alacaklıları ve menfaati bulunanlar haklı sebeplere dayanarak beş yıl içinde mahkemeye başvurarak şirketin ek tasfiyesini isteye bilirler⁶⁸⁵.

⁶⁸⁰ KENDİGELEN, s. 613

⁶⁸¹ ŞENER, ihya, s.243

⁶⁸² KENDİGELEN, s.449

⁶⁸³ TTK m. 547/1

⁶⁸⁴ TTK m. 547/2

⁶⁸⁵ KERVANKIRAN, s.362

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TMS / TFRS'YE GÖRE TASFİYE UYGULAMASI ÖRNEĞİ

4.1. ÖRNEK UYGULAMA

Esvap Mensucat Anonim Şirketi 23.01.2017 tarihinde olağanüstü genel kurul toplantısı yapmıştır. Yapılan genel kurul toplantısında, şirketin bütün ortakların yüzde sekseninin oyu⁶⁸⁶ ile şirketin tasfiyesine karar vermiştir⁶⁸⁷. Şirket sözleşmesi düzenlenirken kurucular tarafından sözleşmeye “şirketin tasfiyeye girmesi halinde tasfiye memuruna düşen görevleri şirketin tasfiyeye girdiği tarihteki yönetim kurulu yürütür” maddesi mevcuttur. Mezkûr sözleşme hükmü gereği tasfiye memurluğu görevi yönetim kurulu tarafından yürütülecektir. Yönetim kurulu TTK m.540/1-2 hükmü gereği şirketin tasfiye başlangıç envanterini ve bilançosunu düzenleyeceklerdir. Yönetim kurulunun ayrıca defter ve belgelere el koyma gibi bir sorumluluğu bu durumda yoktur. Çünkü defter ve belgelerin sahipliği yönetim kurulundadır⁶⁸⁸. Genel kurulun tasfiye kararı üzerine, yönetim kurulu TTK m. 540 hükmü gereği ilk iş olarak envanter işlemlerine başlamıştır.

4.1.1. ENVANTER İŞLEMLERİ

VUK m. 186 hükmüne göre “Envanter çıkarmak, bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saymak, ölçmek, tartmak ve değerlemek suretiyle kesin bir şekilde ve müfredatlı olarak tespit etmektir. Şu kadar ki, ticari teamüle göre tartılması, sayılması ve ölçülmesi mutata olmayan malların değerleri tahminen tespit olunur. Mevcutlar, alacaklar ve borçlar işletmeye dahil iktisadi kıymetleri ifade eder”. Ayrıca tasfiye işleri ile ilgili yapılması gereken ilk işlem olarak, TTK m. 540/1-2 ilk envanter ve bilançonun düzenlenmesi gerektiğini hüküm altına almıştır.

Tasfiye bilançosu yıllık bilanço esaslarına göre çıkarılmaz. Bu, bir malvarlığı bilançosudur ve olası satış değerleri esasına göre çıkarılır⁶⁸⁹. Satış değeri esasının kullanılması tasfiye halindeki anonim şirketin gerçek mal varlığını tespit etmek açısından gereklidir. Aktif

⁶⁸⁶ TTK m. 421/3 Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır:

4 İkinci ve üçüncü fıkralarda öngörülen nisaplara ilk toplantıda ulaşamadığı takdirde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranır.

⁶⁸⁷ TTK m. 529/1- Anonim şirket;

a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle,
b) İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle,
c) Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle,
d) **421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararıyla,**
e) İflasına karar verilmesiyle,
f) Kanunlarda öngörülen diğer hâllerde,

sona erer

⁶⁸⁸ EREM, s.355

⁶⁸⁹ bkz.TTK m. 537/2 gerekçesi

ve pasifin değerlemesinde gerçeğe uygun değer⁶⁹⁰ ile değerlemesi söz konusu olacaktır. Bu sayede işletmenin tam ve net değeri ortaya konulmuş olacaktır⁶⁹¹.

Tasfiye sırasında işletmenin malvarlığının değerinin tespitinde kullanılan gerçeğe uygun değer; “tarafsız, danışıklı olmayan, ilişkili taraflar arasında sayılmayan ve objektif olan, bilgili ve istekli taraflar arasında bir varlığın değişimi veya bir borcun kapatılması için kabul edilen tutardır”⁶⁹².

Bu çerçevede yapılan değerlendirme işlemleri aşağıda kalem kalem açıklanmıştır.

4.1.1.1. Nakit ve Benzeri Varlıklar

Tasfiye memuru tarafından yapılan sayım ve değerlendirme işlemleri sonucu tamamı Türk Lirası olmak üzere, kasada 3 000 ₺ ve bankada vadesiz mevduat olarak 140 000 ₺ olarak tespit etmiştir.

4.1.1.2. Ticari Alacaklar

Tasfiye memuru envanter işlemleri sırasında, senetli ve senetsiz alacakların⁶⁹³ defter değeri toplamda 430 000 ₺ olduğunu ve bu alacakların 130 000 ₺ senetsiz alacak, 300 000 ₺ senetli alacak şeklinde iki sınıfa ayrıldığını tespit etmiştir. Tasfiye memuru bu alacakların TTK m. 542/1-a'ya göre tahsil edecektir. Tasfiye memuru alacakları değerlerken etkin faiz hesaplama yöntemini kullanacaktır⁶⁹⁴.

Etkin faizin hesaplanmasında basit faiz değil bileşik faiz kullanılacaktır. Birleşik faizde faiz hesaplaması her devre değişen sermayeler üzerinden yapılmaktadır. Bu durum bileşik faizin, basit faize göre daha doğru sonuçlar vermesini sağlar⁶⁹⁵.

Kuponsuz devlet tahvili, hazine bonusu, ileri tarihli çek ve alacaklar veya borçlara yönelik hesaplamada kullanılacak olan birleşik faiz formülü:

⁶⁹⁰ TFRS 13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü" Standardı, RG. T. 18/09/2014 S. 29123,

Paragraf. 2-Gerçeğe uygun değer işletmeye özgü bir ölçüm olmayıp, piyasa bazlı bir ölçümdür. Bazı varlıklar ve borçlar için gözlemlenebilir piyasa işlemleri veya bilgileri mevcut olabilir. Bununla birlikte diğer varlıklar ve borçlar için bu tür işlemler veya bilgiler mevcut olmayabilir. Ancak gerçeğe uygun değer ölçümünün amacı her iki durumda da aynı olup, bu amaç mevcut piyasa koşullarında, piyasa katılımcıları arasında bir varlığın satışına veya bir borcun devrine yönelik olarak ölçüm tarihinde olağan bir işlemdeki fiyatın tahmin edilmesidir (diğer bir ifadeyle, varlığı elinde bulunduran veya borçlu konumda olan piyasa katılımcısının bakış açısıyla ölçüm tarihindeki çıkış fiyatıdır)

⁶⁹¹ YILMAZ, s.132

⁶⁹² Volkan DEMİR, Oğuzhan BAHADIR, 2007, UFRS (TFRS)'deki Değerleme Ölçüleri Kapsamında Şirket Değerlemesinde Defter Değeri Yaklaşımı, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı 23, s.73

⁶⁹³ TFRS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardı. RG. T. 03/11/2006 S. 26335 prg. 9, Kredi ve alacaklar; Sabit veya belirlenebilir nitelikte ödemelere sahip olan ve aktif bir piyasada işlem görmeyen türev olmayan finansal varlıklardır.

⁶⁹⁴ TFRS 39, prg. 9, **Etkin faiz yöntemi**: Finansal varlık veya borcun itfa edilmiş maliyetlerinin hesaplanması ve ilgili faiz gelir veya giderlerinin ilişkili olduğu döneme dağıtılmasıdır.

⁶⁹⁵ Ahmet KIZIL, Mehmet M. FİDAN, Cevdet KIZIL, İrem KESKİN, **TMS-TFRS Uygulamalar, Yorumlar, Muhasebeleştirme**, 2.baskı, DER Yayınları, İSTANBUL,2016, s.368,369

$$NET\ BUGÜNKÜ\ DEĞER(PV) = \frac{VADELİ\ DEĞER\ (FV)}{(1+İSKONTO\ FAKTÖRÜ(t))^{t(süre)}} \text{ şeklindedir}^{696}.$$

Senetsiz alacaklar toplam dört müşteriye ait olup alacak tutarları ve vadeleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 1: Alıcı Listesi

Alıcı	Defter Değeri	Vadeye Kalan Süre
Müşteri A	20 000 ₺	30 gün
Müşteri B	30 000 ₺	40 gün
Müşteri C	30 000 ₺	50 gün
Müşteri D	50 000 ₺	90 gün

Kaynak: Orhan ÇELİK, **Ertelenmiş Vergi ve Finansal Raporlama Standartlarına Geçiş**, TÜRMÖB Yayınları, Ankara, 2014, s. 262 den uyarlanmıştır

Tabloda verilen anonim ortaklığın senetsiz alacakları, TTK 542/1-h hükmü gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran⁶⁹⁷ üzerinden iskonto ederek tahsil edecektir. Yapılan envanter çalışmaları sırasında müşterilerden olan alacaklar etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanan gerçek değeri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: Alacaklar ve Gerçek Değerleri

Alıcı	Defter Değeri	İskonto Faktörü	Vadeye Kalan Süre	Net Bugünkü Değer	Reeskont Tutarı
Müşteri A	20 000 ₺	%9,75	30 gün	19 851 ₺	149 ₺
Müşteri B	30 000 ₺	%9,75	40 gün	29 694 ₺	306 ₺
Müşteri C	30 000 ₺	%9,75	50 gün	29 620 ₺	380 ₺
Müşteri D	50 000 ₺	%9,75	90 gün	48 851 ₺	1 149 ₺

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

Senetli alacaklar toplam üç adet olup senetlere ilişkin alacak tutarları ve vadeleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 3: Alacak Senetlerinin Listesi

Alacak Senetleri	Nominal Değer	Vadeye Kalan Süre
X' dan Senetli Alacak	100 000 ₺	30 gün
Q' den Senetli Alacak	100 000 ₺	45 gün
W' den Senetli Alacak	100 000 ₺	60 gün

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

⁶⁹⁶ KIZIL, FİDAN, KIZIL, KESKİN, s.369

⁶⁹⁷ 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun uyarınca TCMB'nin önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı (%9,75), aynı Kanun'un 1 inci maddesindeki miktardan (%9) fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilmektedir. Bu çerçevede, bu yıl 31 Aralık günü TCMB'nin kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı %9,75 olduğundan 3095 sayılı Kanun'un 2 nci maddesine göre arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilecektir. ([31.12.2016 tarihli ve 29935 sayılı Resmî Gazete](#)¹'de TCMB tarafından yayımlanan "**Reeskont ve Avans İşlemlerinde Uygulanacak Faiz Oranlarının Tespiti**"² hakkında Tebliğ)

Senetsiz alacakların gerçek değerinin hesaplanması ile ilgili işlemler aynen senetli alacaklar için de uygulanacaktır. Senetli alacaklarda, TTK 542/1-h hükmü gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden ıskonto ederek tahsil edecektir.

Senetsiz alacakların gerçek değeri, etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanmış aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Alacaklar ve Gerçek Değerleri⁶⁹⁸

Alıcı	Nominal Değer	İskonto Faktörü	Vadeye Kalan Süre	Net Bugünkü Değer	Reeskont Tutarı
X' dan Senetli Alacak	100 000 ₺	%9,75	30 gün	99 225 ₺	775 ₺
Q' den Senetli Alacak	100 000 ₺	%9,75	45 gün	98 774 ₺	1 226 ₺
W' den Senetli Alacak	100 000 ₺	%9,75	60 gün	98 434 ₺	1 566 ₺

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

4.1.1.3. Stoklar

Tasfiye memuru envanter işlemleri sırasında stok kalemlerinin net gerçekleşebilir değerlerini tespit etmiştir. Çünkü stoklar ilk kayda alındıklarında maliyetlerine⁶⁹⁹ göre muhasebeleştirilseler de daha sonra net gerçekleşebilir değer⁷⁰⁰ ile maliyetten düşük olanına göre⁷⁰¹ dikkate alınmalıdır⁷⁰².

Yapılan incelemeler sırasında işletmenin elindeki stoklarının maliyeti 517 090 lira olmasına rağmen net gerçekleşebilir değerleri 590 000 lira olarak tespit edilmiştir. TMS 2 Stoklar Standardına göre; Stoklar, maliyet ve net gerçekleşebilir değerinin düşük olanı ile değerlendirileceği için düzenlenecek olan tasfiye başlangıç bilançosunda stok kalemi 517 090 lira olarak yer alacaktır.

⁶⁹⁸ Alacakların gerçek değerinin belirlenmesi ile TTK m. 540/1 hükmü gereği şirketin malvarlığına ilişkin durumu ortaya konmaya çalışılmaktadır. Bu sayede şirketin borçlarının şirket varlığından fazla olup olmadığı tespit edilerek sağlanacaktır. TTK m. 542/1-c, hükmüne göre şirketin borçları malvarlığından fazla olur ise tasfiye memurunca şirketin iflasına karar verilmesi için tasfiye memurunun asliye ticaret mahkemesine başvurması gerekmektedir.

⁶⁹⁹ TFRS 2, prg. 11, Stokların Maliyeti; Tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların mevcut durumuna ve konumuna getirilmesi için katlanılan diğer maliyetleri içerir.

⁷⁰⁰ TFRS 2, prg. 6-7, Net Gerçekleşebilir Değer; İşin normal akışı içinde, tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlama maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış giderleri toplamının, düşülmesiyle elde edilen tutarı ifade eder. Stokların satılması sonucu elde edilecek net tutardır.

⁷⁰¹ TFRS 2, prg. 11, Stoklar, maliyet ve net gerçekleşebilir değerinin düşük olanı ile değerlendirilir.

⁷⁰² PAMUKÇU, s.83

4.1.1.4. Diğer Dönen Varlıklar

TTK m.540/2 hükmüne göre defter ve belgelere el koyan tasfiye memurları büyük defterdeki kayıtlar vasıtası ile işletmenin sonraki döneme devreden katma değer vergisinin 28 000 lira olduğunu tespit etmişlerdir.

4.1.1.5. Uzun Vadeli Ticari Alacaklar

Anonim şirketin alacakları içinde vadesi bir yılı aşkın olduğu için duran varlık olarak yer alan toplam 300 000 liralık alacağı mevcuttur. Bu alacaklar iki adet senetten ibaret olup senetlerden birincisi 200 000 lira değerindedir ve vadesine 420 gün kalmıştır. İkinci senet ise 100 000 lira değerindedir ve vadesine 450 gün kalmıştır.

Vadesinde ödenecek ve ara ödemesi olmayan bu senetli alacakların gerçek değerinin kullanılmasında da kısa vadeli alacaklarda olduğu gibi etkin faiz yöntemi kullanılmalıdır⁷⁰³. Yukarıda 4.2.2. Ticari alacaklar başlığı altında açıkladığımız formül yardımı ile gerçek değer hesaplanacaktır.

Tablo 5: Alacak Senetlerinin Listesi

Alacak Senetleri	Nominal Değer	Vadeye Kalan Süre
K' den Senetli Alacak	200 000 ₺	420 gün
L' den Senetli Alacak	100 000 ₺	450 gün

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

Tablodaki bilgiler alacak senetlerinin vadeli değerini vermektedir. TTK 542/1-h hükmü gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek hesaplanan değer alacak senetlerinin gerçek değeridir. Hesaplanan bu değerler alacaklılardan yapılacak tahsilatı göstermektedir.

Yapılan envanter çalışmaları sırasında müşterilerden olan alacaklar etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanan gerçek değeri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Alacaklar ve Gerçek Değerleri

Alıcı	Nominal Değer	Iskonto Faktörü	Vadeye Kalan Süre	Net Bugünkü Değer	Reeskont Tutarı
K' den Senetli Alacak	200 000 ₺	%9,75	420 gün	179 372₺	20 628₺
L' den Senetli Alacak	100 000 ₺	%9,75	450 gün	89 025₺	10 975₺

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

⁷⁰³ KIZIL, FİDAN, KIZIL, KESKİN, s.369

4.1.1.6. Maddi Duran Varlıklar

Tasfiye memuru anonim şirketin tasfiye başlangıç envanterini düzenlerken maddi duran varlıkların değerlemesinde, maliyet modeli⁷⁰⁴ veya yeniden değerlendirme modelinden⁷⁰⁵ birini kullanabilir⁷⁰⁶.

Yapılan envanter çalışmaları sırasında anonim şirkete ait maddi duran varlıkların Binalar, Tesis, Makine ve Cihazlar, Taşıtlar ve Demirbaşlar kalemlerinden ibaret olduğu tespit edilmiş ve varlıkların değerlemesinde maliyet modeli kullanılmıştır. Bu modele göre envanteri çıkartılan varlıkların defter değeri, hesaplanmış amortisman giderleri ve net değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Maddi Duran Varlık Dökümü

MDV Kalemleri	Defter Değeri	Amortisman Tutarı	Net Değer
Binalar	1 200 000 ₺	550 000 ₺	650.000 ₺
Tesis Makine ve Cihazlar	230 000 ₺	127 000 ₺	103.000 ₺
Taşıtlar	125 000 ₺	59 000 ₺	66.000 ₺
Demirbaşlar	80 000 ₺	59 000 ₺	21.000 ₺

Kaynak: Remzi ÖRTEN, Hasan KAVAL, Aydın KARAPINAR, **Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları**, Gazi Kitabevi, ANKARA,2017, s.199'den uyarlanmıştır.

4.1.1.7. Kısa Vadeli Borçlanmalar

Tasfiye memuru bankayla yapılan mutabakat sonucu, anonim şirketin bankaya toplam 225 000 lira borcu olduğunu tespit etmiştir. Bu borcun 200 000 lirası ana para 25 000 lirası ise faizdir.

4.1.1.8. Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısmı

Tasfiye memuru anonim şirketin %15 kupon faizli ve yılda bir kez kupon ödemeli tahvil ihraç ettiğini tespit etmiştir. Çıkarılan tahvil üç yıl vadeli olup toplam 450 000 lira değerindedir. Yapılan envanter işlemleri sonucu bu tahvilin kupon ödemesi olan 67 500 lira faiz ödemesinin vadesi geldiğini tespit etmiştir⁷⁰⁷.

⁷⁰⁴ TFRS 16, prg. 30, Maliyet Modeli; Bir maddi duran varlık kalemi varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, finansal tablolarda maliyetinden birikmiş amortismanı ve varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonraki değeri ile gösterilir.

⁷⁰⁵ TFRS 16, prg. 31, Yeniden Değerleme Modeli; Gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak ölçülebilen bir maddi duran varlık kalemi, varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, yeniden derlenmiş tutarı üzerinden gösterilir. Yeniden değerlendirilmiş tutar, yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden, müteakip birikmiş amortisman ve müteakip birikmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesi suretiyle bulunan değerdir.

⁷⁰⁶ Remzi ÖRTEN, Hasan KAVAL, Aydın KARAPINAR, **Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları**, 10.baskı, Gazi Kitabevi, ANKARA,2017, s.195

⁷⁰⁷ ÖRTEN, HASAN, KAVAL, s.436

4.1.1.9. Ticari Borçlar

Tasfiye memuru, anonim şirketin borçlarının envanteri sırasında işletmenin satıcılara toplam 181 000 lira senetsiz borcu olduğunu tespit etmiştir. Bu borç toplam dört adet satıcıya olan borçtur. Bu borçların tasfiye sırasında TTK 542/1-h hükmü gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek alacaklılara ödeyecektir. Alacaklıların, Alacaklı oldukları anonim şirketin defterlerinden veya diğer evraklarından anlaşılmıştır. İkametgâhı bilinen alacaklılara taahhütlü mektupla çağrı yapılmıştır. Alacaklıların korunması çerçevesinde, ikametgâhı bilinmeyen alacaklılara da Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve şirketin internet sitesinde ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, birer hafta arayla yapılan üç ilanla şirketin sona ermiş olduğu konusunda bilgilendirilmişler ve alacaklarını tasfiye memurlarına bildirmeye çağrılmışlardır⁷⁰⁸. Bu uygulama senetli veya senetsiz tüm alacaklılar için yapılmıştır.

Tablo 8: Alıcı Listesi

Satıcı	Defter Değeri	Vadeye Kalan Süre
Satıcı Y	11 000 ₺	30 gün
Satıcı T	30 000 ₺	40 gün
Satıcı P	20 000 ₺	50 gün
Satıcı Z	120 000 ₺	90 gün

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

Tabloda verilen anonim ortaklığın senetsiz borçları, TTK 542/1-h hükmü gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden iskonto ederek tahsil edecektir. Yapılan envanter çalışmaları sırasında satıcılara olan borçlar etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanan gerçek değeri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9: Senetsiz Borçlar ve Gerçek Değerleri

Satıcı	Defter Değeri	Iskonto Faktörü	Vadeye Kalan Süre	Net Bugünkü Değer	Reeskont Tutarı
Satıcı Y	11 000 ₺	%9,75	30 gün	10 918 ₺	82 ₺
Satıcı T	30 000 ₺	%9,75	40 gün	29 694 ₺	306 ₺
Satıcı P	20 000 ₺	%9,75	50 gün	19 747 ₺	253 ₺
Satıcı Z	120 000 ₺	%9,75	90 gün	117 245 ₺	2 755 ₺

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

Envanter işlemleri sırasında anonim şirketin kısa vadeli senetli borçları toplamının 340 000 lira olduğu tespit edilmiştir. Senetli borçların vadeleri sırasıyla 30 gün, 45 gün ve 60

⁷⁰⁸ TTK m. 541/1

gündür. 30 gün vadeli borcun nominal değeri 90 000 lira, 45 gün vadeli borcun nominal değeri 100 000 lira ve 60 gün vadeli borcun nominal değeri de 150 000 liradır. Bu bilgiler ışığında senetli borçların dökümü aşağıdaki gibidir:

Tablo 10: Borç Senetleri listesi

Alıcı	Nominal Değer	Vadeye Kalan Süre
U'ya Senetli Borç	90 000 ₺	30 gün
V'ye Senetli Borç	100 000 ₺	45 gün
Ç'ye Senetli Borç	150 000 ₺	60 gün

Senetsiz borçların gerçek değerinin hesaplanmasında da etkin faiz yöntemi kullanılacaktır. Etkin faiz yönteminin kullanılmasında, TTK 542/1-h hükmü gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na kısa vadeli kredilere uygulanan oran kullanılacak ve belirlenen tutar üzerinden alacaklılara ödeme yapılacaktır.

Senetsiz borçların gerçek değeri, etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanmış aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11: Borç Senetleri ve Gerçek Değerleri

Alıcı	Nominal Değer	Iskonto Faktörü	Vadeye Kalan Süre	Net Bugünkü Değer	Reeskont Tutarı
U'ya Senetli Borç	90 000 ₺	%9,75	30 gün	89 330 ₺	670 ₺
V'ye Senetli Borç	100 000 ₺	%9,75	45 gün	98 774 ₺	1 226 ₺
Ç'ye Senetli Borç	150 000 ₺	%9,75	60 gün	147 652 ₺	2 348 ₺

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

4.1.1.10. Ödenecek Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler

Tasfiye memurları envanter işlemleri sırasında anonim şirketin vadesi gelmiş toplam 175 000 lira vergi borcunu tespit etmiştir. Bu borcun 102 000 liralık kısmı stopaj kaynaklı ve 73 000 liralık kısmı ise geçici vergi kaynaklıdır.

4.1.1.11. Çalışanlara Sağlanacak Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar

Şirketin tasfiyeye girmesi neticesinde çalışanların tamamının iş akdi feshedilecektir. İK m. 25 iş verene iş akdini fesih hakkını tanımıştır. Kıdem tazminatı şartları taşıyan işçilere iş akdinin sona ermesine bağlı olarak işveren tarafından ödenen tutardır. Burada işçilere ödenecek olan kıdem tazminatı, iş akdi sona erdirilen personelin bilanço tarihine kadar hak ettiği net şimdiki değer kadar olacaktır⁷⁰⁹.

Envanter işlemleri sırasında tasfiye memuru, iş akdine son verilecek olan personelin toplam kıdem tazminatı hak edişinin net değerini 285 000 lira olarak hesaplamıştır.

⁷⁰⁹ ÖRTEN, HASAN, KAVAL, s.296,297

4.1.1.12. Uzun Vadeli Borçlanmalar

Tasfiye memuru tarafından tespit edilen ve vadesi gelen kısmı cari dönemin hesaplarına aktarılan çıkarılmış tahvillerin, bölüm 4.2.8.'de de açıklandığı üzere kupon faiz oranı %15'ten iki kupon ödemesi ve 450 000 lira ana para ödemesinin henüz vadesi gelmemiştir. Çıkarılmış tahvillerin gerçek değerinin hesaplanmasında etkin faiz yöntemi kullanılacak ve tahvillerin net bugünkü değeri hesaplanacaktır⁷¹⁰. Etkin faiz yöntemi kullanılırken uygulanacak olan ıskonto oranı %12,39'dur. Bu oran TCMB'nin belirlediği 2017 ağırlıklı ortalama faiz oranıdır⁷¹¹.

Net bugünkü değer hesaplanmasında kullanılacak olan formül⁷¹²:

$$NBD = \frac{KUPON \ ÖDEMESİ \ (C)}{(1 + İSKONTO \ FAKTÖRÜ(i))^{t(süre)}} + \frac{VADELİ \ DEĞER \ (FV)}{(1 + İSKONTO \ FAKTÖRÜ(i))^{t(süre)}}$$

Bu bilgilere göre tasfiye memurunun tahvil alacaklılarına ödemesi gereken paranın net bugünkü değeri;

$$NBD = \frac{67\ 500}{(1 + 0,1239)^1} + \frac{67\ 500}{(1 + 0,1239)^2} + \frac{450\ 000}{(1 + 0,1239)^2}$$

NBD = 469 590 liradır.

4.1.1.13. Uzun Vadeli Ticari Borçlar

Tasfiye memurunca uzun vadeli senetli alacakların mevcut olup olmadığının tespiti amacıyla envanter işlemleri yapılmıştır. Yapılan envanter ile, anonim şirketin senetli uzun vadeli senetli borçları toplamı 300 000 lira olduğu, bu borçlardan vadesi 420 gün olan 100 000 liralık senetli borç ve 450 gün vadeli olan borç 200 000 liralık senetli borç olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında uzun vadeli senetli borçların dökümü aşağıdaki gibidir:

Tablo 12: Borç Senetlerinin Listesi

Borç Senetleri	Nominal Değer	Vadeye Kalan Süre
M' ye Senetli Borç	100 000 ₺	420 gün
j' ye Senetli Borç	200 000 ₺	450 gün

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

Tablodaki bilgiler borç senetlerinin vadeli değerini vermektedir. TTK 542/1-h hükmü gereği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca kısa vadeli kredilere uygulanan oran üzerinden ıskonto ederek hesaplanan değer alacak senetlerinin gerçek değeridir. Hesaplanan bu değerler alacaklılara yapılacak ödemeyi göstermektedir.

⁷¹⁰ ÖRTEN, HASAN, KAVAL, s.444

⁷¹¹ <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/6121b7aa-7946-4353-b0f2-9cbab7e289b2/Turk+Lirasi.html?MOD=AJPERES&CVID=> (erişim tarihi: 12/8/2017)

⁷¹² KIZIL, FİDAN, KIZIL, KESKİN, s.373

Yapılan envanter çalışmaları sırasında senetli borçlara etkin faiz yöntemi uygulanmış ve gerçek değeri hesaplanmıştır. Hesaplanan gerçek değeri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13: Senetli Borçlar ve Gerçek Değerleri

Borç Senetleri	Nominal Değer	Iskonto Faktörü	Vadeye Kalan Süre	Net Bugünkü Değer	Reeskont Tutarı
M' ye Senetli Borç	100 000 ₺	%9,75	420 gün	89 686 ₺	10 314 ₺
j'ye Senetli Borç	200 000 ₺	%9,75	450 gün	178 047 ₺	21 953 ₺

Kaynak: ÇELİK, s. 262'den uyarlanmıştır

4.1.1.14. Özkaynaklar

Anonim şirketin finansal durum tablosunda yer alan özkaynaklar grubundaki hesaplar, VUK, TTK ve SPK hükümlerine göre “kayıtlı değer⁷¹³” ile değerlendirilirler⁷¹⁴.

Tasfiye memuru TTK m.540/2 hükmü gereği el koyduğu belge ve defterler üzerinde yaptığı inceleme sonucu; mevcut beş ortağın kurucu ortak oldukları ve şirket sözleşmesi ile ortakların 215 000 lira sermaye taahhüt ettiği ve edilen taahhüdün tamamının yerine getirildiği tespit edilmiştir. Ortakların sermaye taahhütleri eşittir.

4.1.2. Tasfiye Başlangıç Bilançosu

Tasfiye memuru yaptığı incelemeler sonucu elde ettiği bilgileri özetleyerek aşağıda yer alan tasfiye başlangıç bilançosunu düzenlemiştir:

Tablo 14: Tasfiye Başlangıç Bilançosu

ESVAP MENŞUCAT ANONİM ŞİRKETİ 23.01.2017 TARİHLİ TASFİYE BAŞLANGIÇ BİLANÇOSU			
VARLIKLAR			
VARLIKLAR			
DÖNEN VARLIKLAR			
Nakit ve Nakit Benzerleri		₺ 143.000,00	
Kasa	₺ 3.000,00		
Bankalar	₺ 140.000,00		
Ticari Alacaklar		₺ 430.000,00	
Alıcılar	₺ 130.000,00		
Alacak Senetleri	₺ 300.000,00		
Stoklar		₺ 517.090,00	
Ticari Mallar	₺ 517.090,00		
Diğer Dönen Varlıklar		₺ 28.000,00	
Devreden KDV	₺ 28.000,00		
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			₺ 1.118.090,00
DURAN VARLIKLAR			

⁷¹³ VUK m. 265, Mukayyet değer, bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir.

⁷¹⁴ Tunç KÖSE, **Özkaynaklar, Genel Muhasebe II**, (Ed. Nurten ERDOĞAN), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2013, s.125

Ticari Alacaklar		₺ 300.000,00	
Alacak Senetleri	₺ 300.000,00		
Maddi Duran Varlıklar		₺ 840.000,00	
Binalar	₺ 650.000,00		
Tesis, Makine ve Cihazlar	₺ 103.000,00		
Taşıtlar	₺ 66.000,00		
Demirbaşlar	₺ 21.000,00		
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI			₺ 1.140.000,00
TOPLAM VARLIKLAR			₺ 2.258.090,00
KAYNAKLAR			
KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER			
Kısa Vadeli Borçlanmalar		₺ 225.000,00	
Banka Kredileri	₺ 225.000,00		
Uzun Vadeli Borçlanmaların Kısa Vadeli Kısımı		₺ 67.500,00	
Tahvil Anapara Borç Taksit ve Faizleri	₺ 67.500,00		
Ticari Borçlar		₺ 521.000,00	
Satıcılar	₺ 181.000,00		
Borç Senetleri	₺ 340.000,00		
Ödenecek Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler		₺ 175.000,00	
Çalışanlara Sağlanacak Faydalara İlişkin Kısa Vadeli Karşılıklar		₺ 285.000,00	
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	₺ 285.000,00		
KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER TOPLAMI			₺ 1.273.500,00
UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER			
Uzun Vadeli Borçlanmalar		₺ 469.590,00	
Çıkarılmış Tahviller	₺ 469.590,00		
Ticari Borçlar		₺ 300.000,00	
Borç Senetleri	₺ 300.000,00		
UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER TOPLAMI			₺ 769.590,00
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER			₺ 2.043.090,00
ÖZKAYNAKLAR		₺ 215.000,00	
Ödenmiş Sermaye	₺ 215.000,00		
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI			₺ 215.000,00
TOPLAM KAYNAKLAR			₺ 2.258.090,00

Kaynak: Necdet SAĞLAM, **Şirketlerde Tasfiye ve Birleşme, Muhasebe Uygulamaları**, (Ed. Nurten ERDOĞAN), T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2012, s.185'den uyarlanmıştır

4.1.3. Tasfiye İşlemlerinin Kayıtları⁷¹⁵

Tasfiye memuru TTK m. 542 hükmü gereği yapılması gereken aşağıdaki işlemleri yerine getirmiştir:

Tasfiye açılış kaydı.	
KASA HS	3 000
BANKALAR HS	140 000
ALICILAR HS	130 000
ALACAK SENETLERİ HS	300 000
TİCARİ MALLAR HS	517 090
DEVREDEN KDV HS	28 000
ALACAK SENETLERİ HS	300 000
BİNALAR HS	650 000
TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	103 000
TAŞITLAR HS	66 000
DEMİRBAŞLAR HS	21 000
BANKA KREDİLERİ HS	225 000
TAHVİ ANAPARA BORÇ	
TAKSİT VE FAİZLERİ HS	67 500
SATICILAR HS	181 000
BORÇ SENETLERİ HS	340 000
ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER	
YASAL YÜKÜMLÜK LER HS	175 000
KIDEM TAZMİNATI KARŞ. HS	285 000
ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS	469 590
BORÇ SENETLERİ HS	300 000
SERMAYE HS	215 000

Kasadaki 3 000 lira nakit mevcudu bankadaki hesaba yatırılmıştır.

BANKALAR HS.	3 000
KASA HS.	3000

Alacaklar yapılan çağrışı izleyen onuncu gün iskontolu bedel üzerinden tahsil edilmiş ve bedelleri bankaya yatırılmıştır. Alıcılardan olan kısa vadeli senetsiz alacakların net

⁷¹⁵ Necdet SAĞLAM, **Şirketlerde Tasfiye ve Birleşme, Muhasebe Uygulamaları**, (Ed. Nurten ERDOĞAN), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2012, s.184-188'den uyarlanmıştır

bugünkü değeri; 128 800 lira ve hesaplanan ıskonto tutarı, 1 200 liradır. Alıcılardan olan kısa vadeli senetli alacakların net bugünkü değeri; 296 200 lira ve hesaplanan ıskonto tutarı, 3 800 liradır.

BANKALAR HS.	425 000
DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HS.	5 000
ALICILAR	130 000
ALACAK SENETLERİ HS.	300 000

Stoklar anonim ortaklığın tasfiyeye girmesine bağlı olarak TTK m. 538/1 hükmü⁷¹⁶ gereği satışa çıkarılmış ve yapılan pazarlıklar sonucu bilanço değeri 517 090 lira olan ticari mallar, 612 000 liraya peşin satılmıştır. Ayrıca malın satış bedelinin %18 tutarında, 110 160 lira KDV tahsil edilmiştir.

BANKALAR HS.	722 160
YURT İÇİ SATIŞLAR HS.	612 000
HESAPLANAN KDV HS.	110 160
SATILAN TİCARİ MALLARIN MALİYETİ HS	517 090
TİCARİ MALLAR HS.	517 090

Bilançoda yer alan uzun vadeli alacaklar yapılan çağrıyla takip eden yirminci gün ıskontolu bedelleri üzerinden tahsil edilmiştir. İskonto tutarı 28 000 liradır.

BANKALAR HS.	272 000
DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HS.	28 000
ALACAK SENETLERİ HS.	300 000

TTK m. 538/2 hükmü⁷¹⁷ gereği anonim şirketin aktifinde bulunan “bina, tesis makine ve cihazlar, taşıtlar ve demirbaşlar” topluca satışa çıkarılmış ve yapılan pazarlıklar sonucu bu maddi duran varlıklar toplam 900 000 lira değere alıcı bulmuştur. Mezkûr hüküm gereği bu konu genel kurulun onayına sunulmuş ve genel kurul satışı onaylamıştır.

⁷¹⁶ TTK m. 538/1, Genel kurul aksini kararlaştırmamışsa, tasfiye memurları şirketin aktiflerini pazarlık yoluyla da satabilirler.

⁷¹⁷ TTK m. 538/1, Önemli miktarda aktiflerin toptan satılabilmesi için genel kurulun kararı gereklidir.

Maddi duran varlıkların satışına bağlı olarak alıcıdan tahsil edilecek olan 900 000 lira bedelin 700 000 lirası bina için, 105 000 lirası makine tesis ve cihazlar için, 70 000 lirası taşıt (binek otomobil) için ve 25 000 lirası da demirbaş eşyalar için tahsil edilmiştir. Satış sırasında alıcıdan toplam 30 400 lira KDV tahsil edilmiştir. Tahsil edilen KDV'nin 23 400 lirası demirbaşlar ile tesis makine ve cihazların⁷¹⁸ KDV'sidir. 7 000 lira KDV'ise binek otomobilin⁷¹⁹ KDV'sidir. Satışa konu olan binalar iki yıldan daha uzun süredir elde tutulduğu için KDV'den istisnadır⁷²⁰.

BANKALAR HS.	930 400
BİNALAR HS.	650 000
TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR HS.	103 000
TAŞITLAR HS.	66 000
DEMİRBAŞLAR HS.	21 000
HESAPLANAN KDV HS.	30 400
DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.	60 000

⁷¹⁸ 3065 sayılı Kanunun (17/4-r) maddesindeki istisnaya konu olan taşınmazlar Türk Medeni Kanununda "Taşınmaz" olarak tanımlanan ve esas niteliği bakımından bir yerden başka bir yere taşınması mümkün olmayan, dolayısıyla yerinde sabit olan mallardır.

İki tam yıldan fazla bir süredir şirketin aktifinde yer alan arsa, fabrika binası ve müteammim cüzlerinin birlikte tek bir bedelle satışı, 3065 sayılı Kanunun (17/4-r) maddesi uyarınca KDV'den istisna olacaktır.

Ancak, eklenti olarak kabul edilen demirbaş ve teçhizatın satılması halinde bunların bedeli üzerinden demirbaş ve teçhizatın tabi olduğu oranda KDV hesaplanacaktır. (**KDV Uygulama Genel Tebliği**, RG. T.26.04.2014, S.28983)

⁷¹⁹ Kullanılmış araçların KDV Kanununun 1/1 maddesi kapsamında ticari mahiyetteki teslimi veya 1/3-d maddesi kapsamında müzayede yoluyla satışı KDV'ye tabi tutulacaktır. KDV'ye tabi olacak şekilde satışı yapılan aracın durumunun, yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde tespit edilmesinden sonra;

1) Türk Gümrük Tarife Cetvelinin 8701.90.50.00.00 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonunda yer alan kullanılmış tekerlekli zirai traktörler ve ormancılıkta kullanılan tekerlekli traktörlerin (motokültörler hariç) 30/3/2009 tarihinden itibaren tesliminde %1 oranında KDV hesaplanacaktır.

2) Aracın 87.03 pozisyonunda yer alan binek otomobili niteliğine haiz olması durumunda 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesine ekli I sayılı listenin 9 uncu sırasına istinaden söz konusu aracın satışı %1 oranında KDV'ye tabi olacaktır.

Araç sahibinin KDV Kanununun 30/b maddesine göre binek otomobillerinin alımında yüklediği KDV'yi indirim hakkı bulunması halinde (araç kiralama, taksi işletmesi gibi) bu aracın satışında KDV oranı %18 olarak uygulanacaktır. Ancak, binek otomobillerinin alımında yüklediği KDV'yi indirim hakkı bulunan mükelleflerin 31/12/2007 tarihi itibariyle aktiflerinde veya envanterlerinde bulunan binek otomobillerinin iktisap tarihinden itibaren 2 yıl geçtikten sonra teslimi %1 oranında KDV'ye tabi tutulacaktır. (**KATMA DEĞER VERGİSİ SİRKÜLERİ / 54**, RG. T. 29.04.2010, S.KDV-54/ 2010-2)

⁷²⁰ 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/4-r maddesinin birinci bendinde kurumların aktifinde en az iki tam yıl süreyle bulunan taşınmazların satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimlerinin katma değer vergisinden istisna olduğu, ikinci bendinde ise istisna kapsamındaki taşınmazların ticaretini yapan kurumların, bu amaçla aktiflerinde bulundurdukları taşınmaz teslimlerinin istisna kapsamında değerlendirilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Buna göre, şirketin taşınmaz niteliğindeki kıymetlerin ticaretini yapan kurum olmaması şartıyla, iki yıldan fazla süredir şirket aktifinde kayıtlı bulunan taşınmazın satışı Kanun'un 17/4-r maddesi uyarınca KDV'den istisna olacaktır. (**Şirketin aktifinde bulunan gayrimenkulün satışının Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi ve Harçlar Kanunu karşısındaki durumu hakkında özelge**, İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı, T. 03/06/2011 S. B.07.1.GİB.4.34.18.01-003.01-619

Bankaya olan kredi borcu peşin değeri üzerinden ödenerek kapatılmıştır.

_____ / _____		
BANKA KREDİLERİ HS.	225 000	
DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.	25 000	
BANKALAR HS.	200 000	
_____ / _____		

Tasfiye memurunca yapılan çağrıya şirketin bütün alacaklıları icabet etmiş ve şirketin alacaklılara olan bütün borcu çağrıyı izleyen on gün içinde iskontolu bedel üzerinden ödenmiştir. Ödeme günü itibari ile kısa vadeli senetsiz borçlar üzerinden yapılan ıskonto tutarı, 1 400 lira ve kısa vadeli senetli borçlar üzerinden yapılan ıskonto tutarı, 5 600 liradır.

_____ / _____		
SATICILAR HS.	181 000	
BORÇ SENETLERİ HS.	340 000	
BANKALAR HS.	514 000	
DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.	7 00	
_____ / _____		

Vadesi gelen tahvil faiz kuponlarına ait faiz ödemesi gerçekleştirilmiştir.

_____ / _____		
TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ	67 500	
BANKALAR		67 500
_____ / _____		

Anonim şirketin tasfiyesine bağlı olarak iş akdine son verilen işçilere hak edişleri ödenmiştir.

_____ / _____		
KIDEM TAZMİNATI KARŞILIKLARI HS.	285 000	
BANKALAR		285 000
_____ / _____		

Anonim şirketin uzun vadeli borç bulmak amacıyla çıkarmış olduğu tahvillerin bedelleri hak sahiplerine ödenmiştir.

_____ / _____		
ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER HS.	469 590	
BANKALAR HS.	469 590	
_____ / _____		

Uzun vadeli alacaklıların da tümü tasfiye memurlarınca yapılan çağrıya icap etmişlerdir. Tasfiye memurunca tüm alacaklılara anonim şirketin borcu ıskontolu tutarı üzerinden ödenmiştir. Ödeme günü itibariyle yapılan ıskonto tutarı 31 500 liradır.

BORÇ SENETLERİ HS.	300 000	
BANKALAR HS.		268 500
DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.		31 500

Tasfiye memurunca tasfiye sonu KDV tahakkuku yapılmıştır.

HESAPLANAN KDV HS.	140 560	
ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS.	112 560	
DEVREDEN KDV HS.	28 000	

Tasfiye memurunca tasfiye karı veya zararının tespiti ve karın ortaya çıkmasına bağlı olarak hesaplanacak verginin hesaplanması için tasfiye döneminde ortaya çıkan gelirler ve giderler dönem karı hesabına devredilmiştir.

Tasfiye dönemi giderlerinin dönem karı veya zararı hesabına devri.

DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS.	550 090	
DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR HS.		33 000
SATILAN TİCARİ MALLARIN MALİYETİ HS.		517 090

Tasfiye dönemi gelirlerinin dönem karı veya zararı hesabına devri.

YURT İÇİ SATIŞLAR HS.	612 000	
DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR HS.	123 500	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS.		735 500

Yapılan kayıtlara bağlı olarak işletmenin 185 410 lira tasfiye karı olduğu anlaşılmıştır. Tasfiye karı üzerinden KVK hükümlerine⁷²¹ göre ödenmesi gereken kurumlar vergisi ve

⁷²¹ KVK 32/1, Kurumlar vergisi, kurum kazancı üzerinden %20 oranında alınır.

ortaklara yapılacak olan kar dağıtımını dolayısı ile GVK⁷²² ödemesi gerekmektedir.

Ödenecek Kurumlar Vergisi: $185\,410 \times 0,20 = 37\,082$

Ödenecek Gelir Vergisi: $185\,410 - 37\,082 = 123\,128$ gelir vergisi matrahı⁷²³

: $148\,328 \times 0,10 = 14\,832,80$ ⁷²⁴

<hr/>	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI HS.	185 410
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS.	133 495,20
DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER	
YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI HS.	51 914,80
<hr/>	
DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER	
YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI HS.	44 916,48
ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS	44 916,48
<hr/>	
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI HS.	133 495,20
DÖNEM NET KARI HS.	133 495,20
<hr/>	

Tasfiye memuru tasfiye işlemleri sonunda tasfiyesi sona erecek olan şirketin devlete olan sigorta borçlarını ödedikten sonra kalan varlığı ortaklara dağıtacaktır.

⁷²² Kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradı sayılır:

GVK m. 75/1. Her nevi hisse senetlerinin kâr payları (kurucu hisse senetleri ve diğer intifa hisse senetlerine verilen kâr payları ve pay sahiplerine hazırlık dönemi için faiz olarak veya başka adlarla yapılan her türlü ödemeler ile Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan yatırım fonları katılma belgelerine ödenen kâr payları ile konut finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen ipotège dayalı menkul kıymetlere ve varlık finansmanı fonlarını temsilen ihraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetlere ödenen faiz, kâr payı veya benzeri gelirler dahil.); (Değişik: 21/2/2007-5582/28 md.)

⁷²³ GVK m. 75/4. Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısmı, (Değişik: 9/4/2003-4842/7 md.)

⁷²⁴ 15.05.2003 tarihli ve 25109 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü Maddesinde Yer Alan Tevkifat Nispetleri Hakkındaki 93/5148 Sayılı Kararnamenin Eki Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar ile, 93/5148 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının eki Kararın I inci maddesinin değişik (6) numaralı bendinin (b) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

- b) i) Tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından (karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz.) %10
- ii) Tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye’de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde edenler hariç) ve gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından (karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz.) %10
- iii) 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (4) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iradının ana merkeze aktarılan tutarı üzerinden %10

Tasfiye memurunca vergi borçlarının ödenmesi.

ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HS.	339 474,80
BANKALAR HS.	339 474,80

Bütün varlıklar paraya çevrildikten ve borçlar ödendikten sonra tasfiye memuru tasfiye sonu bilançosunu düzenlemiştir.

Tablo 15: Tasfiye Sonu Bilançosu

ESVAP MENŞUCAT ANONİM ŞİRKETİ 23.10.2017 TARİHLİ TASFİYE SONU BİLANÇOSU			
VARLIKLAR			
DÖNEN VARLIKLAR			
Nakit ve Nakit Benzerleri		₺ 348.495,20	
Bankalar	₺348.495,20		
DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI			₺ 348.495,20
TOPLAM VARLIKLAR			₺ 348.495,20
KAYNAKLAR			
ÖZKAYNAKLAR		₺ 348.495,20	
Ödenmiş Sermaye	₺ 215.000,00		
Dönem Net Karı	₺ 133.495,20		
ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI			₺ 348.495,20
TOPLAM KAYNAKLAR			₺ 348.495,20

Kaynak: SAĞLAM, s.188'den uyarlanmıştır

Düzenlenen tasfiye sonu bilançosunda kalan mal varlığı ödedikleri sermaye geri verildikten sonra kalan mal varlığı TTK m. 543 hükmü gereği ödedikleri sermaye payları oranında dağıtılacaktır. Yukarıda 4.2.14 de belirtildiği üzere ortaklar sermaye taahhütlerinin tamamını yerine getirmiştir. Bu bilgiler ışığında öncelikle ortaklara yerine getirdikleri sermaye taahhütleri geri ödenecek ve kalan mal varlığı da ödedikleri sermaye payı ile orantılı olarak dağıtılacaktır. Sermaye taahhütleri eşit olan ortaklara kar eşit olarak dağıtılacaktır. Dağıtım TTK m. 543 hükmü⁷²⁵ gereği para olarak yapılmıştır.

⁷²⁵ TTK m. 543/1, Tasfiye hâlinde bulunan şirketin borçları ödendikten ve pay bedelleri geri verildikten sonra kalan varlığı, esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Tasfiye payında imtiyazın varlığı hâlinde esas sözleşmedeki düzenleme uygulanır.

2, Alacaklılara üçüncü kez yapılan çağrı tarihinden itibaren altı ay geçmedikçe kalan varlık dağıtılamaz. Şu kadar ki, hâl ve duruma göre alacaklılar için bir tehlike mevcut olmadığı takdirde mahkeme altı ay geçmeden de dağıtmaya izin verebilir. (1)

3, Esas sözleşme ve genel kurul kararında aksine hüküm bulunmadıkça, dağıtım para olarak yapılır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmamızın konusu olarak anonim şirketlerde tasfiye işlemleri ele alınmıştır. 6102 sayılı kanun yürürlüğe girmeden anonim şirketlerde tasfiye işlemlerine yönelik hükümler ETTK’de yer almaktaydı. Anonim şirketin tasfiye işlemleri için ETTK’de, uygulanacak diğer hükümler başlığı altında kollektif şirketin tasfiyesine ilişkin hükümlere atıfta bulunulmakta idi. Ancak TTK ile bu uygulama son bulmuş ve anonim şirketin tasfiyesi, doktrinin görüşleri ve Yargıtay’ın kararları da dikkate alınarak ayrı bir bölüm olarak TTK’de hüküm altına alınmıştır. Yapılan bu uygulama ile yapı ve özellik olarak uyuşmayan kollektif şirketin tasfiyesi ile ilgili hükümlerin anonim şirkete uygulanması sonucu ortaya çıkan sorunlar çözülmüştür.

Çalışmamızda, anonim şirketin tanımı ve unsurlarından başlanmıştır. Bunun nedeni ticari hayatın önemli bir parçası olan anonim şirketin özelliklerini tezimizden yararlanacak olanlara hatırlatmaktan ibaretti. Bu arada özellikle ETTK döneminde en az beş kişi ile kurulabilen bir anonim şirketin TTK’ye alınan emredici bir hükümlerle artık bir kişi ile bile kurulabildiği gibi durumları da tekrar vurgulamış oldu. ETTK ile TTK arasında fark yaratan bu gibi durumlar ticari hayatı kolaylaştırmaya yönelik getirilen uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anonim şirketin sona ermesini gerektiren “fesih ve infisah” halleri çalışmamızda belirtilerek tasfiyeyi gerektirecek olan durumlar kanun hükümleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme ile anonim şirketin genel kurulu tarafından, ortaklardan bir veya kanunda sayılan diğer kişiler tarafından gerekli çoğunlukla veya mahkeme kararıyla şirketin sona ermesinin önlenebileceği önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü günümüz ticari hayatında bir anonim şirketin sona ermesi basit bir sonuç doğurmaz. Toplumun büyük bir kesimi, çalışanlar, ortaklar ve alacaklılar gibi bu durumdan olumsuz etkilenebilir. Dolayısı ile önemli olan anonim şirketin sona ermesi değil yaşamını sürdürmesidir.

Tasfiye haline giren bir anonim şirket için en önemli kişilerden birisi tasfiye memurlarıdır. Tasfiye memurları tasfiye ile ilgili iş ve işlemlerde tek yetkilidir. Sadece gayri menkullerin toptan satışı gibi durumlarda genel kurula başvurmalı ve onay almalıdır. Ayrıca anonim şirketin yönetim kurulunun şirketin ticaret sicilinden silinmesine kadar görevine devam edeceği göz önünde bulundurularak tasfiye memurunun göre ve yetkileri kanunda ayrıca sayılmıştır. Kanunda sayılan bu görev ve yetkiler sadece tasfiye memuruna ait olup devredilemez niteliktedir.

Tasfiye haline giren bir anonim şirkette kanun hükmünden de anlaşılacağı üzere

yapılması gereken ilk işlem tasfiye halindeki şirketin ilk envanterinin yapılması ve ilk bilançosunun düzenlenmesidir. Bu hükmün iki nedeni olabilir: Birinci ve en önemli nedeni şirketin varlıklarını ve borçlarının o günkü piyasa değerleriyle belirlemek ve şirketin borca batık mı yoksa borca batık değil mi olduğunu tespit etmektir. Çünkü borca batık bir şirketin artık TTK hükümleri çerçevesinde tasfiyesi mümkün değildir. Artık bu şirket İİK hükümlerine göre son bulacak ve bu şirketin iflası ile ilgili işleri iflas masası yürütecektir.

Ancak yapılan envanter ve düzenlenen bilançoya göre şirketin varlıkları borçlarını karşılamaya yetiyor ise şirketin tasfiyesine geçilecektir. Bu durumda tasfiye memuru tasfiye işlerini yürütecektir.

İkinci neden ise tasfiye memurunun sorumluluğunu sınırlandırmaya yöneliktir. Tasfiye memurları ilk envanter ve bilançoyu hazırlayarak genel kurulun onayına sunarlar. Genel kurulun bu envanter ve bilançoyu onaylamasına bağlı olarak ancak tasfiye işlerinin yürütmesine geçebilirler. Onay, genel kurulun tasfiye memuruna tasfiyesi gereken malların ve ödenmesi gereken borçların neler olduğunu belirtir. Dolayısıyla bu sayede belirleme sadece tasfiye memurunca yapılmamış genel kurulca da onaylanmıştır. Bu da tasfiye memurunun sorumluluğunu onaylanan mallar ve borçlar ile sınırlandırır. Bunun için tasfiye memurları genel kurul onayından sonra şirketin envantere yazılı bütün mallarına, defter ve belgelerine el koyar. Yalnız tasfiye sırasında yeni varlıkların ve yeni borçların da ortaya çıkması mümkündür.

Tasfiye işlemlerinin en önemli aşamalarından birisi de TTK m. 541 ile hüküm altına alınan alacaklıların çağırılması ve korunmasıdır. Şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesinden sonra şirket alacaklılarının şirketten olan alacaklarını tahsil etmesi zor hatta neredeyse imkansızdır. Bu nedenle şirketin tüzel kişiliğinin sona ermesinden sonra ortaya çıkacak olan bu durumun sakıncalarını ortadan kaldırmak için kanun alacaklılara olan borçlar ödenmeden ortaklara ödeme yapılamayacağını hüküm altına almıştır. Şirket alacaklılarına sözleşmede öngörülen çağrı şekillerinin yanı sıra yerleşim yeri bilinen alacaklılara taahhütlü mektupla çağrıda bulunmaktadır. Diğer alacaklılara ise ticaret sicil gazetesi aracılığı ile birer hafta ara ile üç kez ilanını kanuni zorunluluk olarak getirerek, alacaklıların korunması hedeflenmiştir.

Alacaklıların korunmasına yönelik tek hüküm bu değildir. Yapılan çağrıya rağmen bildirimde bulunmayan alacaklıların alacaklarının bir bankaya depo edilmesi gerekir. Henüz muaccel olmayan ve hakkında uyuşmazlık bulunan alacakların ise notere depo edilmesi zorunluluğu getirilerek alacaklılar korunmaya çalışılmıştır. Hatta kanun hükmüne aykırı olarak hareket edip ortaklara ödeme yapan tasfiye memurlarının bu ödemelere bağlı sorumlulukları kanunen emredici olarak düzenlenmiştir.

Bu konudaki diğerk bir düzenleme de pay sahiplerine kalan mal varlığının dağıtımını ile ilgilidir. Hükme göre alacaklılara yapılan üçüncü çağrı tarihinden itibaren altı ay geçmedikten sonra dağıtım yapılamaz. Altı aylık bu süreden önce dağıtımın yapılabilmesi için ancak, alacaklılar için bir tehlike yoksa mahkemenin alacağı bir kararla dağıtım yapılabilir.

Tasfiyeye giren bir anonim şirkette şirketin amacı varlıkların satılması ve paraya çevrilmesi, ortaya çıkan para ile de borçların ödenmesine yönelik işlemlerle sınırlandırılmıştır. Dolayısı ile tasfiye memurları artık tasfiye ile bağdaşmayan yeni işler yapamazlar. Çünkü anonim şirket ekonomik olarak kar elde etme ve ortaklara dağıtma gibi ekonomik amaca yönelik faaliyetler yapamaz. Burada esas olan en kısa sürede ve en iyi şekilde anonim şirketin hayatına son vermektir.

Tasfiye memurlarının henüz ödenmeyen pay bedelleri var ise bunları isteme zorunluluğu ancak şirketin mal varlıkları borçlarını ödeyemez duruma geldiğinde olur. Hatta borçlar varlıklardan fazla ise bağlı bulunduğu bölgedeki asliye ticaret mahkemesinden anonim şirketin iflasını da istemelidir.

Daha önce de belirttiğimiz üzere tasfiye ile ilgili yapılması gereken bütün iş ve işlemler tasfiye memurunun devredilemez görev ve yetkileri arasında yer almaktadır. Bu çerçevede tasfiye sırasında defterlerin tutulması, tasfiye bir yıldan uzun sürer ise ara bilançoların düzenlenmesi ve dönem sonunda kati bilançonun düzenlenmesi tasfiye memurunun yapması gereken işlemler arasındadır.

Yapılan bütün bu iş ve işlemlerin bitmesine bağlı olarak artık tasfiye memuru kalan mal varlığını dağıtacaktır. Kalan mal varlığının dağıtımında kanun hükmü açıktır, hükme göre; esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa pay sahipleri arasında, pay sahiplerine ödedikleri pay bedelleri geri verildikten sonra, ödedikleri sermayeler ve imtiyaz hakları oranında dağıtılır. Kanun hükmü açıkça dağıtım ölçütünün ödedikleri sermaye payları olduğunu düzenlemiştir. Tasfiye sırasında ortaya kar çıkması durumunda ise kar dağıtımına ilişkin sözleşme hükümleri geçerlidir.

Yukarıda sayılan bütün iş ve işlemler bittikten sonra artık defterlerin saklanmak üzere notere tevdi ve şirkete hayat veren tescilin ticaret sicilinden silinerek şirketin hayatına son vermek gerekir.

Anonim şirketin tasfiyesi gerek paydaşlara gerekse ekonomik hayata etkileri göz önüne alınarak yapılması gereken bir işlemdir. Yapılan tasfiyeden kimsenin zarar görmemesini sağlamaya yönelik tedbirleri almak ve görevi en kısa sürede bitirmek tasfiye memuruna düşmektedir. Yüklenen sorumluluk ve yapılacak görevlerin karmaşıklığı tasfiye memurunun işini zorlaştırmaktadır. Ancak unutulmaması gereken diğerk bir konu da

sorumluluğun azaltılması ve tasfiye işinin daha güvenli yapılabilmesi için uzmanlık gerektiren konularda tasfiye memurlarının bilir kişiye başvurma yetkisi vardır. Ayrıca daha önce de belirttiğimiz üzere tasfiye memurları yüksek sorumluluk gerektiren bazı hallerde genel kurul onayı almak zorundadırlar. Bu durumda tasfiye memurlarının sorumluluğu en azından ilgili konu ile ortadan kaldırılmaktadır.

Tasfiye işlemlerinde önemli konulardan biri de muhasebe kayıtlarıdır. Muhasebe kayıtları özellikle günümüzde TFRS'ye uygun yapılmalıdır. TFRS şirketlerin birleşmesi konusu ile ilgili ayrıntılı standartlar koymasına rağmen tasfiye ile ilgili herhangi bir açıklama ve standarda yer vermemiştir. Bu nedenle tasfiye ile ilgili kayıtlar yapılırken her bir hesap kalemine ilişkin gerçek değer belirleme ayrı ayrı incelenecek ve kayıtlar yapılırken de TFRS ilkeleri göz önünde bulundurulacaktır. TFRS'nin tasfiye ile ilgili standartlar koymaması uygulamada karışıklık yaratacaktır. Bu durumun da zamanla çözüleceği umulmaktadır.

KAYNAKÇA

ALAGÖZ A. (Ed. SAĞLAM N.). (2013). **Şirket Birleşmeleri. Şirketler Muhasebesi.** (s.189-205). ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ALTAŞ Soner, 2014, **Önemli Miktarda Aktifin Toptan Satışı Sorunu**, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 4, s.99

ARABACI Ö. ve SÖNMEZ F. (2014). **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunundaki Anonim ve Limited Şirketlerin Tasfiyesine İlişkin Düzenlemeler, Getirilen Yenilikler İle Örnek Muhasebe Uygulaması. İSMIMO Mali Çözüm Dergisi. (172): 42-68**

ARSLANLI H. (1961). **V Anonim Şirketin İnfisahı ve Tasfiyesi.** İSTANBUL: Fakülteler Matbaası

AYTULUN M. ve TOROSLU M. V. (2014). **Anonim Şirketlerde Tasfiye İşlemleri.** İSTANBUL: Vedat Kitapçılık.

BAŞAR M. (Ed. AYDIN N.) (2013). **Finansal Krizler ve İşletme Başarısızlıkları. Finansal Yönetim II.** (s.178-199). ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

BAŞAR Mehmet, **Finansal Krizler ve İşletme Başarısızlıkları, Finansal Yönetim II,** (Ed. Nurhan AYDIN), 1.baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, ANKARA,2013, s.185.

BİLGİ M. E. (2012). **Anonim Şirketlerin Tasfiyesi ve Sona Ermesi. Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C.XVI(3-4): 261-294**

BİLGİLİ F. ve DEMİRKAPI E. (2013). **Şirketler Hukuku.** ANKARA: Dora Yayınları.

BİLGİLİ F. ve DEMİRKAPI E. (2014). **Şirketler Hukuku Dersleri.** BURSA: Dora Yayınları. (anılış: BİLGİLİ, DEMİRKAPI, Ders)

BOZGEYİK H. (1999). **Anonim Şirketlerin Tasfiyesinde Tasfiye Memurlarının Sorumluluğu.** Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Fakültesi Dergisi. C.XV (1):153

COŞKUN M. (Ed. AKGİRAY V. ve TEMİZEL F.). (2012). **Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma. Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar.** (s.1336-161) ESKİŞEHİR: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ÇAMOĞLU E., POROY R. ve TEKİNALP Ü. (1975). **Ortaklıklar Hukuku C II.** İSTANBUL: Filiz Kitapevi. (anılış: TEKİNALP(POROY/ÇAMOĞLU), Ortaklıklar II.,)

ÇAMOĞLU E., POROY R. ve TEKİNALP Ü. (2010). **Ortaklıklar Hukuku.** İSTANBUL: Vedat Kitapçılık.

ÇEKER M. (Ed. KARAHAN S ve YÜRÜK A. T.). (2012). **Şirketler Hukukuna Giriş, Adi Şirket. Ticaret Hukuku I.** (s.142-163) . ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ÇEVİK O. N.(2002). **Anonim Şirketler.** ANKARA: Seçkin Yayıncılık.

DEMİR V. ve BAHADIR O. (2007). UFRS (TFRS)'deki **Değerleme Ölçüleri Kapsamında Şirket Değerlemesinde Defter Değeri Yaklaşımı**. Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi. (23): 65-81

DOĞANAY İ. (2004). **Türk Ticaret Kanunu Şerhi Cilt 2**. İSTANBUL: Beta Basım Yayım Dağıtım.

DOMANIÇ H. (1988). **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, CİLT II**. İSTANBUL: Beta Basım Yayım.

EREM T. S.(1976). **Ticaret Hukuku Prensipleri CİLT II**. İSTANBUL: Hilal Matbaacılık.

ERİŞ G. (2013).**Ticari İşletme ve Şirketler, Cilt 3**. ANKARA: Seçkin Hukuk Yayınları.

ESEN A. (2014). **Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketleri**. ANKARA: Maliye Postası.

GÜNAY F. (2008). **Tasfiye Memurlarının Tasfiye Memuru ve Kanuni Temsilci Sıfatlarından Doğan Vergi ve Amme Alacağı Sorumlulukları**. Mali Pusula. (28):.1-6, <http://www.legalisplatform.net/Makale/Tasfiye%20Memurlar%C4%B1.pdf>= (erişim tarihi: 16/9/2016)

HATEMİ H. ve AYBAY A. (2014). **Eşya Hukuku**. İSTANBUL: Vedat Kitapçılık. <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/6121b7aa-7946-4353-b0f2-9cbab7e289b2/Turk+Lirasi.html?MOD=AJPERES&CVID=> (erişim tarihi: 12/8/2017)

İMREGÜN O. (1991). **Kara Ticareti Hukuku Dersleri** İSTANBUL: Gür-Ay Matbaası.

İMREGÜN O. (Ed. YÜRÜK A. T.). (2010). **Ticaret Unvanı ve Ticari Adlar. Ticaret Hukuku**. (s.29-40). ANKARA: T. C. Anadolu Üniversitesi Yayınları. (anılış: İMREGÜN, TÜvTA)

KARADENİZ H. (2016). **Ticaret Şirketleri İle İlgili Uygulamalar**. ANKARA: Adalet Yayınevi.

KARAEĞE Ö. (2015). **Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi**. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C.XIX (4):71-127

KARAHAN S. (1968). **Anonim Şirketlerde Tasfiye**. KONYA: Mimoza Yayınları.

KARASU R. (2011). **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Emredici Hükümler İlkesi, e-dergi.marmara.edu.tr, Tebliğler-7.Oturum www.e-dergi.marmara.edu.tr/maruhad/issue/download/5000001563/5000000552** ,(erişim tarihi: 26/09/2016)

KARASU R. (2013). **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu İle Anonim Şirketlerde Kurumsal Yönetim ile İlgili Getirilen Yenilikler**. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C.4(2):33-60

KAYIHAN Ş. (2015). Anonim Şirketler Hukuku Ders Notları. www.hukuk.hku.edu.tr/Dosyalar/./Anonim%20Şirketler%20Hukuku%20Ders%20Notu.pdf., (erişim tarihi 28.08.2016)

KENDİGELEN A. (2016). **Yeni Türk Ticaret Kanunu – Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**. İSTANBUL: On İki Levha Yayıncılık.

KERVANKIRAN E. (2015). **Anonim Şirketlerin Tasfiyesi**. ANKARA: Seçkin Yayın Evi.

KIZIL A., FİDAN M. M., KIZIL C, ve KESKİN İ. (2016). **TMS-TFRS Uygulamalar, Yorumlar, Muhasebeleştirme**. İSTANBUL: DER Yayınları.

KORKUT Ö. (Ed. KARAHAN S. ve GÖKTEPE H.). (2013). **Anonim Şirkete Giriş, Kuruluş ve Temel İlkeler, Ticaret Hukuku II**. (s. 2-26). ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

KÖSE T. (Ed. ERDOĞAN N.).(2013). **Özkaynaklar. Genel Muhasebe II**. (s.124-144). ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

MEB (1995). **Örnekleriyle Türkçe Sözlük, Cilt 2**. ANKARA: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MOROĞLU E. (2003). **Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı**. İSTANBUL: On İki Levha Yayınları.

NAZALI E.(2013). **Vergisel Ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim Ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir Birleşme Bölünme Ve Tür Değişimi İşlemleri**. ANKARA: Yaklaşım Yayınları.

ÖRTEN Remzi, Hasan KAVAL, Aydın KARAPINAR, **Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları**, 10.baskı, Gazi Kitapevi, ANKARA,2017, s.195

ÖZDEMİR H. ve HANÇER H. (2015). **Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Tasfiye, Birleşme, Devir, Bölünme, Mevcut Düzenlemeler ve Örnek Uygulamamalar**. Vergi Raporu. (190): 53-76

ÖZKORKUT K. (2014). **Ticaret Hukuku**. ANKARA: Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kurulu Yayınları

PAMUKÇU F. (2011). **Finansal Raporlama ile Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflıkta Kurumsal Yönetimin Önemi**. Muhasebe ve Finansman Dergisi. C.XVII (2): 133-148

PASLI A. (2004). **Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi**. İSTANBUL: Çağa Hukuk Vakfı.

PINAR H. (2012). **Şirketler Hukuku**. KONYA: Mimoza Yayınları.

PULAŞLI H. (2009). **Şirketler Hukuku Temel Esaslar**. ADANA: Karahan Kitap Evi.

PULAŞLI H. (2015). **Şirketler Hukuku Şerhi Cilt 2**. ANKARA: Adalet Yayın Evi.

SAĞLAM N. (Ed. BENLİGİRAY Y.). (2008). **Muhasebe Uygulamaları**. ESKİŞEHİR: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

SAĞLAM N. (Ed. ERDOĞAN N.) (2012). **Şirketlerde Tasfiye ve Birleşme. Muhasebe Uygulamaları**. (s.174-200), ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

SİPAHİ B. ve KÜÇÜK İ. (2011). **Türk Ticaret Kanunları ve Muhasebenin Gelişimine Etkilerinin 160 Yıllık Öyküsü**. Mufitad Dergisi, sayı: 1, s.181-184

SÜMER A. (2012) **Anonim Şirketlerin Haklı Nedenlerle Feshi**. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi (MÜHF-HAD). C.XVIII (2):839-850

ŞENER O. H. (2017). **Ortaklıklar Hukuku**. ANKARA: Seçkin Yayıncılık.

ŞENER O. H. (2015). **Anonim Ortaklıklarda Ek Tasfiye (İhya)**, ANKAKRA: Adalet Yayınevi. (anılış: ŞENER, İhya)

TEKİNAP Ü. (2015). **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku.**, İSTANBUL: Vedat Kitapçılık.

TÜRK A. (1999). **Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları**. ANKARA: Nobel Yayın Dağıtım.

ÜNAL M. (Ed. KARAHAN S., GÖKTEPE H.), **Pay Sahipliği Kavramı – Pay sahibinin Hakları ve Borçları – Menkul Kıymetler. Ticaret Hukuku II.** (s.50-80). ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

YILMAZ B. B. (2009). **İflasın Tespiti ve Ertelemesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirilmesi**. ANKARA: TÜRMOB Yayınları.

Zekeriya ARI. (Ed. KARAHAN S. ve GÖKTEPE H.). (2013). **Anonim Şirketin Organizasyonu. Ticaret Hukuku II.** (26-49) ANKARA: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.